

เท่านั้น บริเวณป่าที่ชาวบ้านเชื่อว่าผีอยู่ทางด้านอำเภอเชียงดาวจะใช้บริเวณนั้นเป็นจุดสำคัญ อย่างภูเขาภูคนั้นชาวบ้านไม่กล้าเข้าไปบุกรุก

สำหรับประเพณีวัฒนธรรมต่างๆ ที่ถูกลืมไปเราจะฟื้นฟูกันขึ้นมาไม่ว่าจะเป็น ผู้หญิง เด็ก ผู้เฒ่าผู้แก่ ผู้ชายทั้งหลายเราจะร่วมมือกัน สำหรับเด็กต่อไปก็จะมีหลักสูตรท้องถิ่น เพื่อนำมาเรียนรู้เพื่อสืบสานกันต่อไป มาดูแลรักษากันไปเป็นทอด ๆ ให้มองในวันข้างหน้าไม่ใช่มองวันนี้ ด้านของเงินก็เป็นเรื่องสำคัญเหมือนกัน ไม่มีเงินก็ไปไหนทำอะไรไม่ได้แต่ในบางส่วนก็ต้องช่วยตัวเองก่อน ก่อนที่จะไปขอจากหน่วยงานอื่นอย่างที่คุณกันประธานบริหารส่วนตำบลก็ว่าในส่วนของ อบต. ใช้จ่ายจะจ่ายเพียงอย่างเดียว บางอย่างก็ต้องสร้าง เราต้องช่วยตนเองก่อนถ้าเรารวมกลุ่มรวมสมาชิกได้เก็บเงินคนละ 10 บาทและเงินส่วนนี้ใช้ว่าจะนำมาใช้จ่ายหมดบางส่วนคณะกรรมการก็นำไปต่อยอดให้มีจำนวนเพิ่มขึ้น ปลุกป่าเสริมจัดทำอาหารกับข้าวให้ผู้ที่ไม่ไปตรวจป่า พวกอาวูรบินขึ้นไปตรวจป่าไม่ใช่ไปยิงใครแต่เอาไปห้ามปราบเฉย ๆ ถ้าเรามีกฎระเบียบออกมาเรียบร้อยแล้วก็ไปกันมือเปล่าก็ได้ ใครจะทำอะไรต้องมาขออนุญาตจากประธานป่าชุมชนของหมู่บ้านก่อน แต่ละหมู่บ้านก็จะมีประธานป่าชุมชนตำบล ประธานเครือข่ายก็จะเชื่อมกับอำเภอตัวอย่างเช่น กรณีไฟไหม้บ้านขอตัดต้นไม้มาทำบ้านสัก3-4ต้น ก็ว่ากันไป ถ้าเราจะเข้าไปหาเห็ดหาหน่อไม้ไผ่มาทำดอกทางด้านเจ้าหน้าที่ป่าไม้หรือเจ้าหน้าที่ตำรวจก็ไม่สามารถที่จะจับเราได้ เพราะเรามีข้อตกลงร่วมกันและที่ได้คุยให้ฟังว่าท่านรัฐมนตรีประพัฒน์ท่านจะเข้ามาดูงานที่อำเภอเชียงดาว อีกหน่อยท่านอาจจะเข้ามาดูงานที่อำเภอพร้าวบ้าง และจะมีการทำ work shop ที่อำเภอเชียงดาว งบประมาณ 500,000 กว่าบาท เราจะเชิญคนทางอำเภอพร้าวเข้าร่วมด้วย ในเวทีก็จะมีท่านรัฐมนตรีและอธิบดีกรมจากหลายๆกรมไม่ว่าจะเป็นป่าไม้ ทรัพยากรน้ำ จะเชิญมาท่านเหล่านั้นมารับฟังชาวบ้านมาสะท้อนปัญหาว่าทำไมเราอยากได้ป่าชุมชนกัน มีประโยชน์อย่างไรต่อชาวบ้าน นอกเหนือไปจากที่เราปล่อยให้ทางกรมป่าไม้จัดการมาหลายสิบปีผลออกมาเป็นอย่างไร อย่าลืมว่าอุทยานมีเจ้าหน้าที่ทั่วทั้งประเทศมีไม่กี่คนในพื้นที่ภาคเหนือมีป่าก็แสนกล้านไร่ เป็นไปไม่ได้ที่เจ้าหน้าที่จะดูแลรักษาป่าได้หมด

ต่อไปถ้าเราจะทำเรื่องป่าชุมชนถ้าหากว่าเรารวมกลุ่มกันได้พร้อมกันเมื่อไรบอกผ่านผู้ประสานงานแล้วทางเจ้าหน้าที่โครงการสิทธิชุมชนศึกษาจะจัดเวทีเสริมให้ อย่างช้าก็ประมาณเดือนมกราคม เดือนกุมภาพันธ์ จะมาดำเนินการแน่นอน ซึ่งตอนนี้ทางงบประมาณไปแล้วในส่วนของตำบลบ้างไป ตำบลน้ำแพร่ และตำบลสันทราย จะเริ่มกันในเดือนธันวาคมนี้คือจะต้องมีการเตรียมคนก่อนแล้วเมื่อวันที่มีการจัดเวที ผู้ใหญ่บ้าน อบต. มากันมากมีแต่พี่น้องชาวเขาที่มากันประมาณ 3-4 หมู่บ้าน ซึ่งก็ได้ส่งตัวแทนมาและอบต. ก็รับทราบแล้ว เพราะทางด้านประธานบริหารสังเค็ดขาดว่าขอให้มาเข้าร่วมเวทีนี้ให้ได้ เพราะจะได้ทำป่าชุมชนที่ตำบลสันทรายเพราะที่นั่นมีป่าจำนวน 3-4 ป่าอย่างหมู่ที่ 4 หมู่ที่ 5 หมู่ที่ 8 หมู่ที่ 9 จะทำกันตรงบริเวณป่าดอยนาแล ส่วนหมู่บ้านบนดอยอีกฟากหนึ่งจะทำบริเวณป่าที่ติดต่อกับอำเภอฝาง

โครงการสิทธิชุมชนศึกษา ภาคเหนือ กรณีศึกษาลุ่มน้ำแม่ปิงตอนบน แม่แตงตอนบนและแม่จัด

12

และอำเภอยะโยนพราการในส่วนของตำบลป่าไผ่หากจะทำกัน ก็ควรจะดึงเอาพี่น้องชาวเขามาร่วมด้วยเพราะอยู่ทางด้านต้นน้ำ และจะต้องช่วยกันดูแลรักษาน้ำให้เราด้วย ไม่ใช่ใช้สารเคมี ยาฆ่าแมลงต่างๆ แล้วล้างลงในน้ำ ปล่อยให้น้ำไหลลงมาให้คนที่อยู่ท้ายน้ำใช้น้ำร่วมในการทำไร่ทำนาต่าง ๆ และอีกอย่างหนึ่งระบบการเกษตรต่อไปจะเน้นแบบธรรมชาติมากขึ้น

ในส่วนของเรื่องเขื่อนต่างๆในประเทศสหรัฐอเมริกาในขณะนี้ได้มีการทบทวนเขื่อนกันน้ำบางแห่งก็จะทำเหมือนกับที่บ้านเราทำกันคือการตอกหลักกัน แต่เขาจะไม่ใช้ไม้ตอกเหมือนอย่างบ้านเราเขาจะใช้เสาคอนกรีตมาหล่อเป็นเสาเข็มแล้วตอกไปแทนไม้ ตอนนี้ระบบการชลประทานเปลี่ยนไปแล้ว อย่างในต่างประเทศเช่นประเทศสวิตเซอร์แลนด์และเนเธอร์แลนด์ก็ได้เข้ามาศึกษาดูงานเรื่องฝายตอกหลักที่อำเภอเชียงดาว เขาได้เข้ามาดูฝายดั้งเดิมมาดูภูมิปัญญาของชาวบ้านในสมัยก่อนว่ากันน้ำกันอย่างไร นำน้ำไปใช้ได้อย่างไร ทั้ง ๆ ที่ประเทศของเขาเจริญมากแต่ไหนมีการสร้างระบบเขื่อนกันหมด แต่ก็ยังกลับมาดูภูมิปัญญาของคนบ้านเรา ซึ่งในการสร้างอ่างสร้างฝายสร้างเขื่อนในปัจจุบัน มีการใช้คอนกรีตเวลาทราย หิน ดินต่างๆ ไหลมาแล้วก็ไม่สามารถที่เล็ดลอดออกมาได้ก็ทำให้เกิดการตื้นเขินทับถมบริเวณหน้าฝายหน้าอ่างหน้าเขื่อนต่างๆ ทำให้ต้องสิ้นเปลืองงบประมาณในการขุดลอก แต่ถ้าเป็นฝายดั้งเดิมหรือฝายไม้ ดินทรายต่าง ๆ ก็สามารถออกมาได้ สังเกตดูว่าอีกหน่อยอย่างแม่ไก่ก็จะต้องมีการขุดลอก เพราะบ้านเราเป็นภูเขาลาดชันเวลาฝนตกลงมาก็ชะล้างเอาเศษดิน หิน มาด้วย เพียงแต่ว่าตอนนี้เรายังไม่รู้ลึกถึงผลกระทบเหมือนอย่างเดียวกับเขื่อนแม่งัดในขณะนี้สังเกตดูว่าขณะนี้น้ำจะมีเพิ่มมากขึ้นเพราะหินทรายต่างๆเริ่มที่จะทับถม หลายคนบอกว่าน้ำเต็มเขื่อนแต่ถ้าหาว่าลงไปดูตรงพื้นเขื่อนจะเห็นได้ชัดเจน คนที่หาปลาจะทราบดีเพราะเวลาไปวางเบ็ดก็จะรู้ความลึกของน้ำหรือคนที่ล่องแพจะรู้ถึงความลึกของน้ำและในไม่ช้าก็将会เห็นผลกระทบที่เกิดจากการสร้างเขื่อน อย่าง ฝายคอนกรีตและก็จะกลับมาใช้ฝายแบบภูมิปัญญาดั้งเดิม

ในส่วนของระบบการเกษตรแบบธรรมชาติ ตอนนี้ก็เริ่มที่จะมีการฟื้นฟูมาแล้ว เพราะว่าเราจะต้องลดต้นทุนในการผลิตลงอย่างเช่นแต่ก่อนเราเคยใช้ปุ๋ยเคมี ใช้สารเคมีต่างๆ แต่เดี๋ยวนี้ก็จะเริ่มกลับมาใช้แบบธรรมชาติ ที่ตำบลป่าไผ่จะเริ่มมีการปลูกผักปลอดสารพิษ ตอนนี้ก็กำลังจะรวบรวมชาวบ้านเพื่อเข้ารับการฝึกอบรมระบบการเกษตรแบบธรรมชาติ

ในการจัดเวทีเราจะมีเรื่อง พ.ร.บ. ป่าไม้เข้ามาเกี่ยวข้องด้วย เพื่อที่ว่าเราอยากจะให้พี่น้องชาวบ้านได้รู้ว่าป่าชุมชนเราจะทำกันอย่างไร และป่าชุมชนมีประโยชน์อย่างไร กฎหมายที่เกี่ยวข้องมีอะไรบ้าง

ช่วงอภิปรายซักถาม

ประธานองค์การบริหารส่วนตำบลป่าไผ่

ขออนุญาตเสริมคือ ทาง อบต. ป่าไผ่จะมีงบประมาณส่วนหนึ่งอยู่แล้วเป็นงบประมาณจากโครงการพระราชดำริ ทุกปีที่ผ่านมาเราจะใช้งบประมาณส่วนนี้ในเรื่องของการใช้น้ำ และที่ผ่านมาส่วนใหญ่ไม่มีความเข้าใจกันเพราะยังไม่ได้ทำความเข้าใจกันเพราะเรายังไม่ได้มีการรวมกลุ่มกัน ในเรื่องของงบประมาณทาง อบต. คิดว่าจะทำโครงการป่าชุมชนเป็นโครงการแรกและจะเป็นการพัฒนาบุคลากรไปด้วย ซึ่งในการที่เราจะทำโครงการอะไรต่าง ๆ ก็ต้องพัฒนาบุคลากรก่อน บุคลากรในที่นี้ก็คือประชาชนในพื้นที่นั่นเอง เราจะทำกันในลักษณะนี้คือมีการประชุมหรืออบรมให้ความรู้เสียก่อน และในเรื่องของงบประมาณเราจะมีการจัดทำระเบียบออกมาให้ชัดเจนแล้วตามโครงการพระราชดำริ ซึ่งจะใช้ได้ในเรื่องของน้ำและป่า และคิดว่าโครงการนี้เป็นโครงการที่ดี ถ้าหากว่าแต่ละหมู่บ้านได้มีการประสานงานและตั้งประธานกรรมการต่าง ๆ ขึ้นมา และถ้าเรามีความกระตือรือร้นกันป่าของเราจะอุดมสมบูรณ์ขึ้นมาได้ มีคนถามว่าการปลูกป่าจะได้ผลหรือไม่ตอบได้เลยว่าการที่เราไม่กล้าไม่ไปปลูกถ้าคิดเป็นเปอร์เซ็นต์ก็จะได้ประมาณ 40 - 50 % และถ้าเราไม่กล้าไม่ไปปลูกบริเวณที่มีการบุกรุกถางทำลาย ก็จะไม่ยี่ใครกล้ามาบุกรุกถางอีกและในส่วนของการไม่ที่มีอยู่ก็ตะแคงยกออกนอกเหนือขึ้นมาซึ่งจะโตเร็วกว่ากล้าไม้ที่เราไปปลูกใหม่เสียอีก

ปัจจุบันนี้ไม่ทราบทางชาวเขาได้ทราบหรือไม่ว่าเราได้มีการจำกัดเขตถ้าพูดถึงการแบ่งโซนการทำมาหากินของชาวเขา เราจะไปล้มเลิกก็ไม่ได้เพราะพวกเขาได้มีการเบิกฐานมานานแล้ว สำหรับในการเดินตรวจป่าก็ได้มีการทำมาแล้วตั้งแต่เมื่อ พ.ศ. 2525 เป็นเวลา 20 กว่าปีมาแล้วและในทางของผู้ใหญ่บ้าน กำนัน อบต. ก็ได้ช่วยกันมาตลอดในเรื่องนี้ เพียงแต่เราไม่มีเครือข่าย จริง ๆ แล้วในปัจจุบันชาวเขาในตำบลเราก็สามารถพูดคุยกันได้ตกลงกันได้ ทุกวันนี้พวกเขาก็ได้มาปรึกษาว่าอยากจะเข้ามาทำกินทำไร่บนพื้นราบและมารับจ้างในเขตพื้นที่ราบเพราะไม่อยากจะทำลายป่าอีกแล้ว และจากที่ได้เสนอกันมาก็เห็นว่ามีเป้าหมายเดียวกันเรื่องแรกในส่วนของการชาวเขาใช้ว่าจะไม่ให้ความร่วมมือถ้าหากเราได้เข้าไปใกล้ชิดด้วย ถ้าหากว่าเราทำห่างเหินก็จะเป็นช่องว่างที่ว่าเราไม่ให้ความช่วยเหลือและพวกเขาก็คิดว่าจะไม่ให้ความร่วมมือกับเราด้วย ซึ่งจะเป็นเหตุทำให้มีการบุกรุกทำลายป่ามากขึ้น แต่ในปัจจุบันตามลักษณะภูมิศาสตร์เกษตรซึ่งกำลังศึกษากันอยู่ คิดว่าจะขอพันธุ์พืชเศรษฐกิจไม่ว่าจะเป็นลำไย มะม่วง เพื่อให้ชาวเขานำไปปลูกตามไร่นาซึ่งจะมีผลทำให้ป่าเราสมบูรณ์ขึ้นได้ในอีกทางหนึ่ง ก็อยากจะฝากให้กับผู้ที่เข้าร่วมเวทีในวันนี้แต่ละหมู่บ้านก็อยากจะให้ไปจัดการตามที่ทางเจ้าหน้าที่ประสานงานลุ่มน้ำกล่าวแนะและเราก็จะมาร่วมกันตั้งประธานกลุ่มของตำบลรองประธานและคณะกรรมการในส่วนของการกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกอบต. จะคอยสนับสนุนอย่างเต็มที่และทุกวันนี้ที่ผ่านมาจากที่ได้ร่วมเวทีระดับอำเภอมาแล้วหลายครั้งก็ได้มีปัญหากล่อกันตลอดมาคือ ปัจจุบันนี้ทางด้านคนพื้นราบกลายเป็นแพะรับบาปหมายความว่าเราไม่ได้ไปตัดไม้ทำลายป่าแต่เนื่องจากแม่น้ำ 2 สายอยู่ในเขตของตำบลป่าไผ่ ทั้งน้ำแม่โก้น และน้ำโครงการสิทธิชุมชนศึกษา ภาคเหนือ กรณีศึกษาลุ่มน้ำแม่ปิงตอนบน แม่แตงตอนบนและแม่จัด

แม้งัด และเราก็คิดกันว่าชาวเขาเขตเราเป็นผู้บุกรุกป่า จริง ๆ แล้วไม่ใช่เมื่อต้นปีที่ผ่านมามาทาง
 ประธานบริหารอบต. ประธานสภาอบต. กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เจ้าหน้าที่อุทยานและตำรวจบาง
 ส่วนได้เข้าไปในป่าและจับกุมผู้บุกรุกมาได้ 4 คน ซึ่งปรากฏว่าไม่ใช่ชาวเขามนเขตของเรา
 หมายถึงไม่ใช่ชาวเขาในเขตตำบลป่าไผ่ และไม่ใช่ชาวเขาในจังหวัดเชียงใหม่ด้วย แต่เป็น
 ชาวเขาจากจังหวัดเชียงราย จะเห็นได้ว่าไม่ใช่เกิดจากประชากรของเราอย่างเดียว และจริงๆ
 แล้วในส่วนของอ่างแม่ไก่เคยได้ไปที่หมู่บ้านอาเส่แล้วมองลงมาก็สามารถมองเห็นอ่างแม่ไก่
 แสดงว่าเป็นป่าที่ไม่ลึกเท่าไรป่าที่ลึกจะเป็นป่าต้นน้ำแม้งัดมีแม่น้ำหลายสายลำห้วยหลายสายไม่
 ว่าจะเป็นห้วยงูเหลือม ห้วยแม้งัดน้อย และอื่น ๆ ซึ่งจริงๆ แล้วได้มีการเดินสำรวจตลอดไม่
 ว่าจะเป็น สตรี แม่บ้าน เยาวชน ผู้นำชุมชน มีความขยันขันแข็งและความสามัคคี และในส่วน
 ของเรื่องงบประมาณที่เราจะหามาทาง อบต. มีงบประมาณให้อีกส่วนอย่างแน่นอนไม่ต่ำ
 กว่า 2-3 หมื่นบาท แต่ถ้าเห็นว่าทางเรามีความตั้งใจจริงร่วมมือกันได้จริง ๆ และเห็นความ
 สำคัญทาง อบต. ก็จะจัดสรรงบประมาณเพิ่มให้อีกส่วนหนึ่ง และอีกส่วนหนึ่งเราจะต้องช่วยกัน
 ประชาสัมพันธ์ในท้องถิ่นของเราให้ทราบโดยทั่วกันแล้วจัดตั้งองค์ผ้าป่าและตั้งกองขึ้นมาซึ่งมี
 ประธานและกรรมการและผ้าป่ากองนี้เราจะนำเงินที่ได้มาทำป่าชุมชนเพื่ออนุรักษ์ป่าในพื้นที่ของ
 เรา ในส่วนของกล้าไม้ถ้าเรามีความยินยอมพร้อมใจกันก็ไม่มีปัญหาทางกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน
 และอบต. จะดำเนินการจัดหาให้เอง และในตอนนี้อย่างที่ทางกรมป่าไม้ทำอยู่คิดว่าเป็นที่น่าสนใจ
 ทำแนวเขตโดยใช้ต้นไม้พันธุ์แปลกๆ ออกไปจากไม้ในป่าปลูกเป็นแนวเขต และก็ฝากไปทาง
 กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกอบต. ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ที่มากขึ้นในวันนี้ซึ่งส่วนมากจะเป็นผู้นำชุม
 ชน อยากให้ทุกคนมีความกระตือรือร้นในเรื่องของการทำป่าชุมชนของเรา โครงการนี้ดูแล้ว
 เหมือนจะทำได้แต่ถ้าเราร่วมมือกันจริงจังแล้วเราก็สามารถทำได้ ภายในเวลา 3 ปีป่าของเรา
 ขึ้นแน่นอน หมายความว่าต่อไม้ต่างๆ ในพื้นที่ที่เราไปเดินปักป้ายกันภายในเวลา 3 ปีแตกหน่อ
 ขึ้นมาโตพอสมควรมากแล้ว และเมื่อแตกหน่อขึ้นมาแล้วเราจะดูแลอย่างไร เราก็ต้องมีการเฝ้า
 ระวังไฟป่าและในส่วนของเราเราก็จะต้องมีการกำหนดโซนให้แก่พวกเขาด้วย

ในส่วนของ อบต.ก็ต้องขอขอบคุณคุณบุญมามากที่เป็นผู้ประสานงานเครือข่ายลุ่มน้ำแม่
 งัด และ ณ ปัจจุบันเราจะขึ้นอยู่กับทางอำเภอเชียงดาว ซึ่งก็ได้มีการเชิญงบประมาณมาช่วย
 และก็ขอขอบคุณพี่น้องชาวบ้าน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ที่ได้มาเข้าร่วมเวทีในวันนี้และวันนี้ก็เป็น
 เวทีแรกและต่อไปเมื่อเราได้ประธาน กรรมการ ขึ้นมาเป็นกลุ่มก่อนแล้วเราก็จะได้มีการเดิน
 สำรวจป่า ตั้งกฎระเบียบกันขึ้น

สรุปประเด็น

อ. บุญมา บัวแก้ว : ผู้ประสานงานลุ่มน้ำงัด

กราบขอบคุณประธานบริหารและตอนนี้เราก็ทราบแล้วว่าเรามีงบประมาณแล้วเราจะ
 ต้องมองใกล้ ๆ ตัวของเราก่อน แล้วค่อย ๆ ไปหาจากที่อื่นมาเสริม อย่างที่ทางประธาน
 โครงการสิทธิชุมชนศึกษา ภาคเหนือ กรณีศึกษาลุ่มน้ำแม่ปิงตอนบน แม่แตงตอนบนและแม้งัด
 F : เวทีโครงการสิทธิ - ตำบลป่าไผ่ - ลุ่มน้ำงัด 15-2-2546

บริหารแนะนำให้มีการจัดตั้งองค์ผ้าป่าขึ้นก็เป็นสิ่งที่ดีเพราะไม่ได้ไปเบียดเบียนชาวบ้าน แต่เป็นสิ่งที่เราจะร่วมกันและถือว่าได้ร่วมกันทำบุญด้วย แต่ทั้งนี้เราจะต้องร่วมมือกัน ถ้าพี่น้องตำบลป่าไผ่เรารวมตัวกันเป็นกลุ่มเป็นก้อนแล้วป่าชุมชนที่เราจะร่วมกันทำก็จะประสบความสำเร็จอย่างแน่นอน ถ้าเรื่องป่าชุมชนของเราสำเร็จต่อไปเราก็อาจจะร่วมกันทำโครงการอย่างอื่นต่อเช่น อาจจะมีการร่วมมือกันทำการอนุรักษ์พันธุ์ปลาในสายน้ำแม่โก่น และแม่จัด พอปลามีมากขึ้นชาวบ้านเราก็จะมีรายได้ในการจับป่าไปขายก็เป็นการเพิ่มรายได้ให้กับชาวบ้านของเราอีกทางหนึ่งบอกเหนือจากการไปหาเห็ดหาหน่อในป่าแล้วเรายังมีอาชีพเสริมจากการจับปลาขาย เศรษฐกิจในหมู่บ้านเราก็จะดีขึ้น

ปิดเวทีเวลา 16.00 น.

นายบุญมา บัวแก้ว
ผู้บันทึก

รายงาน

เวทีการเรียนรู้เรื่องสิทธิชุมชนผ่านสถานการณ์ระดับตำบล

วันที่ 28 พฤศจิกายน 2545

ณ ห้องประชุมหมู่ที่ 1 ต.เขื่อนผาก อ.พร้าว จ.เชียงใหม่

เริ่มเปิดเวทีเวลา 09.00 น.

อ.บุญมา บัวแก้วกล่าวแนะนำโครงการ

ชื่อบุญมา บัวแก้ว เป็นผู้ประสานงานระดับอำเภอของโครงการสิทธิชุมชนศึกษาภาคเหนือตอนบน กรณีลุ่มน้ำปิงตอนบน แม่แตงตอนบนและแม่จิด ซึ่งแม่จิดคืออำเภอพร้าว แม่แตงคืออำเภอเวียงแหง และแม่ปิงตอนบนคืออำเภอเชียงดาว งานวิจัยนี้ที่เข้ามาจะพูดกันถึงเรื่องสิทธิชุมชน หรือสิทธิหน้าหมู่บ้าน ว่าเรามีสิทธิอะไรบ้าง ในจดหมายข่าวที่แจกไปจะมีกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิอยู่เราจะได้ว่าทำอะไรได้บ้าง และโครงการนี้ได้ประสานงานกับท่านนายอำเภอ และผู้ประสานงานไม่สามารถทำอะไรได้ ไม่มีผู้ประสานงานร่วมงานนี้ก็จะไม่เรียบร้อย เพราะจะให้ไปเจอกับคนทุกตำบลก็คงจะเป็นไปไม่ได้ก็ต้องมีผู้ประสานงานตำบล ของตำบลเขื่อนผากจะมีกำนันและคุณเกรียงศักดิ์ ผดุงขันธอีกคนหนึ่ง งานวิจัยชุดนี้เป็นงานวิจัยที่ชาวบ้านมีส่วนร่วมโครงการสิทธิเป็นเพียงผู้สนับสนุนเท่านั้น ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ ไม่เหมือนงานวิจัยชิ้นอื่นที่เข้ามาเก็บข้อมูลแล้วก็กลับไป งานนี้จะนำกลับมาให้พี่น้องชาวบ้านได้ดูอีกครั้งหนึ่งหลังจากเสร็จโครงการจะเอามาเผยแพร่ งานวิจัยสิทธิชุมชนคือ เพื่อให้ชาวบ้านตระหนักว่าสิทธิเรามีอะไรบ้าง อะไรที่มากกระทบต่อเรา เราสามารถที่จะไม่เอาได้ กฎหมายมีรองรับแล้ว กฎหมายรัฐธรรมนูญปี 2540 จะมีอยู่หลายมาตรา ที่มีอยู่ในจดหมายข่าวเป็นเพียงส่วนหนึ่งเท่านั้น และมีกฎหมายอีกหลาย ๆ ส่วนที่เข้ามาเกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็น พรบ.ป่าไม้ พรบ.ป่าชุมชนที่ยังไม่ออกมา กฎหมายที่ดิน กฎหมายน้ำกำลังจะออกมา เราก็เลยจะมาพูดกันว่าแต่ละแห่งจะมีปัญหาที่ไม่เหมือนกัน ก่อนหน้านี้จัดเวทีที่ ต.สันทราย ก็ตกลงจะทำป่าชุมชนกัน ขณะนี้กฎหมายป่าชุมชนยังไม่มีออกมา จะออกมาประมาณกลางปี 2546 กฎหมายป่าชุมชนจะใช้ได้เราต้องจัดตั้งป่าชุมชนเสียก่อน เราถึงจะมีสิทธิใช้ และถ้าเราทำที่หลังก็ไม่ได้ เพราะจะเป็นเขตป่าสงวน ป่าอนุรักษ์ ป่าอุทยาน เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าต่าง ๆ จะไม่อนุญาตให้เราทำกินแล้ว แต่ถ้าเราได้ทำกินแล้วก็ไปเข้าร่วมกับกรมป่าไม้ ไม่ใช่ร่วมกับป่าชุมชนออกจากเขตป่าอุทยานแห่งชาติหรือป่าอื่น ๆ เราสามารถเข้าไปใช้ประโยชน์ได้ โดยที่ไม่มีการจับ และในกลุ่มของเราจะมีกฎ ระเบียบ ต.สันทราย ต.ป่าไผ่ ต.บ้านโป่ง ต.น้ำแพร่ ก็จะทำกันแบบนี้ เพราะมีอาณาเขตติดต่อกับป่า ต. สันทรายและ ต.ป่าไผ่ ก็ยังเป็นต้นน้ำอีกด้วย จะมีการเชิญชาวเขา

เข้ามาร่วมด้วย ที่ ต.สันทรายให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน กระจายไปพูดกันในแต่ละหมู่บ้าน ไปพิจารณาในหมู่บ้านว่าจะแต่งตั้งใครเป็นคณะกรรมการปทุมชน และจะมีการจัดเวทีเพื่อให้ความรู้เรื่องปทุมชนมีกฎหมายอย่างไรบ้าง วิธีการดำเนินงานทำอย่างไร งบประมาณส่วนไหนที่จะนำมาช่วยเหลือได้บ้าง และในที่ประชุมมีประธานบริหารของตำบลต่าง ๆ ได้เข้ามาร่วมด้วย มีสมาชิก อ.บ.ค. และปลัด อ.บ.ค. เข้ามาร่วมด้วยที่ ต.ป่าไผ่ ประธานบริหารรับปากว่าจะจัดงบประมาณสนับสนุนเลย ขณะนี้มีเงินอยู่แล้ว 10,000 บาท - 20,000 บาท และถ้าไม่พอก็จะจัดผ้าป่าแทนที่จะไปเก็บเงินจากชาวบ้านคนละ 10 - 20 บาท และงบประมาณบางส่วนโครงการสิทธิจะหามาให้บ้าง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการจัดเวทีให้พี่น้องชาวบ้านมาพูดคุยกัน ที่พูดมาคือยกตัวอย่างให้ฟัง ต.เขื่อนผาก อาจจะต้องการเรื่องอื่น อาจจะเป็นเรื่องดิน เรื่องน้ำ เรื่องของระบบการเกษตร เรื่ององค์กรท้องถิ่น เราก็จะสนับสนุนแล้วแต่พี่น้องชาวบ้านจะสนใจเรื่องไหน แต่ 3 - 4 ตำบลที่ผ่านมาสนใจที่จะทำปทุมชนกัน เพราะคิดว่าถ้าไม่มีน้ำก็จะไม่ค่อยมีดินก็ไม่ดี ฝนก็ไม่ตก อย่างปัจจุบันนี้ อยู่ๆ ฝนก็ตกลงมา เพราะตอนนี้ลักษณะของโลกเปลี่ยนแปลงไป ภูมิอากาศก็เปลี่ยนไป ดูจากต่างประเทศจะมีน้ำท่วม เพราะตอนนี้หิมะแถบขั้วโลกเริ่มละลายเพราะโลกร้อนขึ้น ที่เขาเข้าไปสำรวจมาปรากฏว่าน้ำแข็งแถบขั้วโลกแตกหมดแล้ว น้ำทะเลสูงขึ้น เกาะบางเกาะในฟิลิปปินส์น้ำได้ท่วมไปแล้ว ชาวสารบ้านเมืองขณะนี้จะทราบกันถ้าดูสารคดี ระบบการเกษตรของเราปัจจุบันเราจะกลับมาใช้ในระบบดั้งเดิมกันมาก ใช้ระบบเดียวกับคนสมัยก่อน หรือภูมิปัญญาดั้งเดิม เมื่อก่อนเลี้ยงควายใช้ไถนา แต่ปัจจุบันนี้ต้องใช้รถไถนาแทน จะโทษชาวบ้านก็ไม่ได้เพราะเศรษฐกิจเปลี่ยนไป แต่ก่อนทำกันแต่พอกิน แต่เดี๋ยวนี้บุตรหลานร่ำเรียนหนังสือกัน คอมพิวเตอร์ โทรศัพท์ รถจักรยานยนต์ รถยนต์ เริ่มเข้ามา ซึ่งเป็นปัจจัยที่นอกเหนือจากร่างกายคนเราต้องการ นอกจากปัจจัยสี่ แล้วเรายังต้องการมากกว่านั้น ก็เลยต้องทำนาปีละ 2 หน ทำสวน ทำไร่และอื่น ๆ ไปด้วย หลาย ๆ อย่างจะกลับไปเป็นอย่างเดิม และโครงการสิทธิก็จะให้พี่น้องชาวบ้านช่วยกันฟื้นฟู ที่ อ.เชียงดาว มีการอนุรักษ์พันธุ์ปลา โดยเอากะสอบทรายกันน้ำปิงกันไว้ให้ปลาได้อยู่ เอาอาหารไปให้ และทำเป็นแหล่งท่องเที่ยว จริง ๆ แล้ว ต.เขื่อนผากก็ทำได้ตรงบริเวณข้าง ๆ วัด มีการกำหนดรัศมีบริเวณที่อนุรักษ์ด้วย และในนั้นก็มีปลาอยู่เป็นจำนวนมากเพราะไม่ใช่มีแต่เพียงปลาที่อยู่เองตามธรรมชาติ แต่ได้มีการนำพันธุ์ปลามาปล่อยด้วย และปทุมชนของ อ.เชียงดาวได้ทำกันมา 5 ปีแล้ว อีกหน่อยถ้าเราทำเราก็ต้องไปขอศึกษาดูจาก อ.เชียงดาว และจะพาชาวบ้านไปดูงานต่างอำเภอด้วย ตามที่ได้ไปทำแผนร่วมที่ อ.เชียงดาวเมื่อ 2 วันก่อน ต่อไปเราก็จะมีการจัดเวทีเหมือนกันแต่เราก็จะเริ่มลงมือปฏิบัติการไปด้วย แทนที่จะมานั่งพูดนั่งฟังกันอย่างเดียวก็จะมีประโยชน์อะไรเราสนใจกันเรื่องไหนก็จะทำกัน เรื่องนั้น มาช่วยกันวางแผนการออกมาว่าเราจะทำอย่างไรบ้าง งบประมาณเราจะหามาจากส่วนไหนได้บ้าง ก็จะแนะนำให้ฟัง โครงการสิทธิสามารถเข้ามาจัดเวทีให้มีค่าอาหาร ให้ เราจะมาเสริมตรงนี้ให้ แต่บางส่วนก็ต้องไปขอจาก อบต. และบางส่วนเราก็ต้องช่วยตัวเองบ้าง รวมตัวกันและปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสิทธิของเราบางอย่างเราจะต้องทำเอง อย่างที่สาธารณะมีคน

เข้าไปบุกกรุก ถ้าเราเอาจริงเอาจัง ใครก็ไม่สามารถเข้าไปบุกกรุกได้ เหมือนกับตอนนี้ ด.ทุ่งหลวง จะมีการรวมตัวกัน เอาพื้นที่ป่าช้าคืนจาก รร.พรั้ววิทยาคม ซึ่งทราบมาว่าเป็นพื้นที่ครอบครองของตาช่วง และมหาจาร์ส ซึ่งมี สค.1อยู่ ดูจากลักษณะในแผนที่ แต่ก่อนก็เป็นป่าแต่ก็เห็นเชิงตะกอนป่าช้าอย่างชัดเจน จะมีการจัดเวทีในวันที่ 30 จะเชิญทางหัวหน้ากรมที่ดินไปฟังด้วย ชาวบ้านคนแก่คนแก่ถามกันว่าเอาป่าช้าของพวกเขาไปไว้ไหนเสีย ซึ่งตอนนี้ป่าช้าได้ขยับขึ้นมาทางทิศเหนือติดกับวัด และที่สาธารณะของเรามีอยู่ที่ไหนหมด คนที่มีเงินก็เข้าไปบุกกรุกที่ของเรา แทนที่เราจะใช้เลี้ยงสัตว์ ใช้ทำหอประชุม ใช้ประโยชน์ร่วมกัน ซึ่งเรามีสิทธิ์อยู่แล้วไม่ต้องห่วงเรื่องกฎหมายรัฐธรรมนูญ อย่างมาตราที่ 46 ชาวบ้านท้องถิ่นดั้งเดิมที่เราทำกันมาเราสามารถทำได้ แต่ปัจจุบันนี้แค่เราเข้าไปในป่าเอาหินมาก้อนเอาทรายมาเม็ดก็อาจจะถูกจับได้ กฎหมายของป่าไม้จะเข้าไปจัดการในลักษณะนั้น หลายส่วนที่ผ่านมาเราปล่อยปละละเลยให้เจ้าหน้าที่ของรัฐปฏิบัติการอยู่ฝ่ายเดียวโดยที่เราไม่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมเลย อย่างกฎหมายป่าอยู่ ๆ ก็ประกาศทับที่ของชาวบ้าน โดยที่ไม่ได้ถามชาวบ้านว่ามีที่ดินของใครบ้าง หลาย ๆ คนก็ต้องมีปัญหาเพราะมีไร่ มีสวนอยู่ในป่า ก็คือทำกินกันมาเป็น 20 - 30 ปีแล้ว ที่สนับสนุนให้ทำป่าชุมชนเพราะมีความกดดันสูง เราสามารถเข้าไปดูแลได้หลาย ๆ ที่ แต่ ด.เขื่อนผาก อาจจะอยู่ไกลป่าอาจจะไม่ทำกินก็ได้ อาจจะทำอย่างอื่น ที่ อ.เชียงดาวจะมีกลุ่มแกนนำที่ทำป่าชุมชนส่วนมากจะเป็นผู้ใหญ่บ้าน กำนัน พ่อค้าไม้เก่า ซึ่งปัจจุบันไม่ทำแล้วกลับมาอนุรักษ์แทน มีการจัดตั้งคนเข้าไปสำรวจป่า มีกฎกติการ่วมกันในหมู่บ้าน เวลาต้องการใช้ไม้ก็ไปแจ้งทางประธานเครือข่าย ลักษณะการทำเวทีก็จะเป็นลักษณะนี้คือ ให้พี่น้องชาวบ้านมาแลกเปลี่ยนมีอะไรไม่เข้าใจก็ถามกันได้ เราสามารถเชิญเจ้าหน้าที่มาพูดคุย ไม่ว่าจะเป็นเจ้าหน้าที่ป่าไม้หรือกรมที่ดิน โครงการสิทธิจะเป็นผู้ประสานงานให้จะทำอะไรชาวบ้านต้องเห็นด้วย โครงการนี้คือการมีส่วนร่วมของชาวบ้าน ในช่วงเช้าเราจะมีการแบ่งกลุ่มทำแผนที่กัน ถ้าเราเดือดร้อนจริง ๆ ก็สามารถรวมกันได้เหมือนกับชาวบ้านของภาคอีสานแต่ปัจจุบันนี้กฎหมายทางหลวงออกมาแล้วโดยห้ามมิให้ชุมชนบนเขตทางหลวง อาจจะดูเหมือนมาบังคับสิทธิของเราเพื่อมิให้เราไปชุมนุม ความจริงแล้วเรามีสิทธิเราสามารถเรียกร้องได้ ถ้ารวมตัวกันเป็นองค์กรเป็นเครือข่ายที่ใหญ่ก็จะสามารถต่อรองได้ ที่พูดให้ฟังไม่ใช่ว่าจะแนะนำให้ไปเดินขบวนประท้วงกัน ใน ด.เขื่อนผากเคยมีปัญหาในส่วนของที่ดินวัดร้างซึ่งมีคนมาจัดสรรขาย พอติดากำนันได้เข้าไปเดือดร้อนเสียก่อนก็เลยไม่ได้ทำอะไรในตอนนั้น ได้มีการนำเจ้าหน้าที่จากกรมที่ดินเข้าไปตรวจสอบด้วย และที่ดินบริเวณนั้นมี นส.3 ซึ่งวัดร้าง ในเขตของสันทรายจะมีมาก บางที่มีเป็น 10 ไร่ แต่ชาวบ้านเข้าไปบุกเบิกเหลือประมาณ 2 ไร่ ถ้าไปดูในแผนที่ของสมัยก่อนจะมีภูกระตูด รายละเอียดต่าง ๆ อยู่ เพราะทหารได้ถ่ายภาพทางอากาศเอาไว้ งานวิจัยโครงการสิทธิชุมชนศึกษาทำอยู่ 3 ภาคคือ ภาคเหนือตอนบน ตั้งแต่เขื่อนภูมิพลขึ้นมา ภาคเหนือตอนล่างอีกต่างหาก ภาคอีสาน และภาคใต้ ทำพร้อมกันทั้ง 3 ภาค ภาคใต้ก็จะมีทะเลสาบสงขลา ที่มีปัญหาในปัจจุบันนี้และประมงพื้นบ้านแถวอีสานก็จะเป็นเรื่องของแร่โปแตชซึ่งทางรัฐบาลได้ให้สัมปทานกับทางบริษัท สามารถขุดลง

ไปได้พื้นดินได้โดยไม่ผิดกฎหมาย แม้ว่าจะมีสิ่งปลูกสร้าง หรือบ้านเรือนประชาชนอยู่ข้างบนก็ตาม หากมีการเกิดการยุบตัวหรือทรุดตัวของดินทำให้เกิดความเสียหายก็ไม่สามารถเรียกร้องได้เลย อะไรก็ตามที่เราไม่ต้องการเราสามารถที่ไม่เอาได้ไม่ต้องรอให้ใครมาจัดการแล้วแต่ความต้องการของเรา ในส่วนของเรื่องงบประมาณหลาย ๆ คนถามว่าเราจะหามาได้จากไหนก็มีย่อยหลายแหล่งทุน หลาย ๆ คนอาจจะได้ไปเข้าร่วมกับกลุ่ม พ.อ.ช. ของคุณพิษณุ ก็จะมีอยู่หลายอย่างเช่น เงินสนับสนุนเรื่องทรัพยากร เงินเสริมสร้างความเข้มแข็งเงินกู้ 5 ล้านบาท ซึ่งตอนนี้ก็ได้เข้าไปเป็นผู้ประสานงานจังหวัดด้วย ตอนนี้คิดว่าจะทำเครือข่ายของกองทุนหมู่บ้านซึ่งมีปัญหาย่อยหลาย ๆ อย่าง บ้านเราจะปลูกอะไรก็ได้ขอให้มันตลาดรองรับเท่านั้น ชาวบ้านเราก็จะได้สบาย ทำให้โครงการสิทธิต้องเกี่ยวข้องกับทุกอย่างก็เพราะว่าเป็นสิทธิของเราอะไรก็ตามที่เราเสียเปรียบยกตัวอย่างง่าย ๆ เช่น มีนายทุนมาซื้อที่ดินในเขตของเราแล้วไม่ใช่ประโยชน์ใด ๆ เราจะเข้าไปขอใช้ก็ไม่ได้ซึ่งแต่ก่อนเราสามารถเข้าไปเลี้ยงสัตว์ได้ ในที่นาของใครก็ตามเราก็สามารถนำ วัว ควาย เข้าไปเลี้ยงได้ และประเพณีวัฒนธรรม หลาย ๆ อย่างของเราถูกกลืนกินไปหมด ซึ่งต่อไปจะมีการฟื้นฟูกันขึ้นมา ไม่ว่าจะเป็นการบูชาแม่น้ำ คนเฒ่าคนแก่บางคนเป็นคนเก่งภูมิปัญญาดีมาก เช่น การทำกระบวย การแกะสลักไม้ ซึ่งหลายคนมองข้ามในธุรกิจนี้ ที่ อ.หางดง ชาวบ้านจะทำอุตสาหกรรมแกะสลัก มีชาวต่างชาติเข้ามาดู ก็มีรายได้มาจนเจือจรรอบครัวและมีเงินเข้ามาในตำบลและอำเภอ สำหรับราคาสินค้าก็จะเป็นไปตามรูปแบบของสินค้า เราสามารถทำได้แต่เราไม่มีความรู้เรื่องตลาด ที่ ด.แม่แวน กลุ่มผู้สูงอายุทำจักสานกัน ทำโคมไฟและทำได้ดี จะมีการนำมาโชว์ที่อำเภอในวันที่ 5 ธันวาคม คนแก่จะมีประสบการณ์และภูมิปัญญามาก สำหรับคนรุ่นกลางจะมีความรู้และประสบการณ์ คนรุ่นใหม่ได้ศึกษาได้เรียนหนังสือ ถ้าเราได้มารวมตัวกันผสมผสานกันก็จะเป็นสิ่งที่ดีขึ้น อย่างโครงการสิทธิอาจจะไม่จบแค่นี้อาจจะสืบไปถึงลูกถึงหลาน เหมือนกับการทำป่าชุมชนไม่ใช่ทำเพื่อเราคนเดียว รุ่นลูกรุ่นหลานเราทำต่อไปอีก ดูแลรักษากันไปเป็นระบบ อีกหน่อยก็ทำเป็นแหล่งท่องเที่ยวเหมือนกับที่ ด.สันทรายจำทำ นำเด็ก ๆ เข้าไปเดินป่าศึกษากัน เหมือนกับที่ปักษ์ใต้ทำเรื่องป่าพลู เป็นแหล่งศึกษาให้นักเรียนได้เรียนรู้ ชาวบ้านเข้าไปศึกษา นักเที่ยวเข้ามาเที่ยว ก็จะเป็นรายได้อีกทางหนึ่ง ชาวบ้านก็จะได้อำนาจจากการขายของบ้าง มีบ้านพักแบบโฮมสเตอร์ซึ่งเรามีหมู่บ้านชาวเขาอยู่สามารถนำนักท่องเที่ยวเข้าไปดูประเพณีวัฒนธรรม ของชาวเขาซึ่งยังไม่มีเปลี่ยนแปลง การทำป่าชุมชนถ้าทำกันในรูปแบบของหมู่บ้าน บางบ้านอาจจะไม่มีป่าเลย จะต้องไปร่วมกับที่อื่น มีกิจกรรมต่าง ๆ เช่น เดินป่าก็ต้องเข้าไปร่วมด้วยส่งตัวแทนไป หรืออาจจะเป็นการสนับสนุนด้านอื่น อาจจะเป็นการร่วมบริจาคเงินเพื่อเป็นงบประมาณค่าอาหาร ในการเดินป่า ค่าปักป้ายเขตป่าชุมชน และถ้ามีการสำรวจแนวเขตควรที่จะเชิญ เจ้าหน้าที่ป่าไม้เข้าไปร่วมด้วย ที่ อ.เชียงดาวก็จะมี การเชิญเจ้าหน้าที่ป่าไม้ไปร่วมด้วยเหมือนกัน ใน อ.บ.ด.จะมีงบประมาณของโครงการพระราชเสาวนีย์อยู่จะเกี่ยวกับทรัพยากร เราสามารถใช้ประโยชน์ได้ งบประมาณนี้ทางการจะมีการกันไว้ทุกปี ถ้าเรารวมกลุ่มกัน อ.บ.ด.สนับสนุนแน่นอน อ.บ.ด.ป่าดุ่ม มีการตั้งงบประมาณไว้ปีละ

50,000 บาท เพื่อสนับสนุนอาชีพให้กับกลุ่มแม่บ้านเราจะมาแบ่งกลุ่มทำแผนที่กัน แล้วก็จะเห็นความแตกต่างของแต่ละกลุ่ม ทำให้ถึงให้ทำแผนที่ตำบล เพราะเราจะรู้จักตนเองก่อนที่จะคิดว่าเราจะทำอะไรกัน สิ่งสำคัญของเรายู่ตรงไหนบ้าง

ช่วงนำเสนอ

ตัวแทนกลุ่มที่ 1 : นายสงวน นันติ อ.บ.ด. หมู่ 7

ขออนุญาตชี้แจงอาณาเขตของ ต.เขื่อนผาก พอสังเขป จากถนนพรวัว-เชียงใหม่ จะมีโรงเรียนพรวัววิทยาคม ทางแยกขึ้นไปบ้านสหกรณ์ พื้นที่เขตของ ต.เขื่อนผากตามที่มีการวัดและออกเอกสารสิทธิ์ที่ดินจะติดกับบ้านหม้อล่างและบ้านหม้อบน จะเห็นบ้านเก่าของท่าน สจ.ทวี จะมีลำน้ำห้วยทรายขึ้นไปจะเจอสนามบ้านทรายทอง ไปทางเหนือจะถึงทางแยกขึ้นไปอ่างห้วยทราย ทางทิศเหนือก็จะเป็นเขตติดต่อกับ ต.ป่าต๋ม ขึ้นไปจนถึงอ่างเก็บน้ำห้วยทรายจะเห็นที่ทำกินของชาวบ้าน ทางทิศตะวันออกจะเป็นเขตป่าอนุรักษ์หรือป่าสงวน ลำน้ำห้วยทรายไหลมาจากป่านี้ ลงมาอีกทางหนึ่งจะเป็นลำน้ำแม่แจ้ ลงมาจะเจออ่างห้วยลึกลูกบน ลงมาอีกจะเป็นอ่างห้วยลึกลูกล่าง ทางทิศใต้ก็จะเป็นเขตติดต่อกับ ต.แม่แวน ที่ หมู่ 6 จะมีโรงเรียนและหนองพายเรือ มาทางทิศตะวันตกของถนนสายพรวัว-เชียงใหม่ จะมีอาณาเขตติดต่อกับแม่แวน แม่บั้ง และน้ำแพร่ จะมีลำน้ำแม่จัดไหลผ่าน สถานที่สำคัญก็จะมีสถานีอนามัยเขื่อนผาก วัดเขื่อนผาก เข้าม่วงหลวง ต้นน้ำของเขื่อนผากอยู่ที่ดอยแม่ละงอง ซึ่งทาง อ.บ.ด.ได้ขึ้นไปสำรวจ

ตัวแทนกลุ่มที่ 2 : นายบุญเรือง นิลรัตน์ กรรมการหมู่บ้าน หมู่ 3

อุดมสมบูรณ์ใดเมืองไทยนี้ แม่น้ำมีสร้างชีวิตเกษมสันต์ กินน้อมพร้อมอนุรักษ์สิ่งสำคัญ ขอสิทธิ์นั้นองค์กรนั้นน้ำเพื่องดูแล เอกสารที่แจกไปนั้นสำคัญไฉนแต่เดิมมาย้อนไป 50 ปี ในอดีตจนถึง ณ ปัจจุบันนี้ ทางทิศเหนือจรดกับบ้านสันขวาง ต.น้ำแพร่ จะมีถนนสายเชียงใหม่ - พรวัว จะมีฝายน้ำล้นของ ต.เขื่อนผาก โดยการนำของ สส.เจริญ เชาว์ประยูร เป็นผู้ริเริ่มให้งบประมาณการก่อสร้างมา มีลำน้ำแม่จัดไหลผ่าน มีคลองส่งน้ำซึ่งอยู่ในโครงการใช้งบประมาณประมาณ 5 - 6 ล้านบาท นำน้ำลงไปสู่บ้านห้วยบง ใช้น้ำในพื้นที่ประมาณ 3,000 กว่าไร่ จะมีวัดเขื่อนผากขึ้นมาเป็นอนามัยเขื่อนผาก ซึ่งเราประชุมกันอยู่ในขณะนี้ ไปทางทิศตะวันตกจะเจอโรงเรียนบ้านเขื่อนผาก หมู่ 2 และถนนไปบ้านป่าอ้อ จะมีสุสานป่าช้าของหมู่ 2 และไปทางทิศใต้จะเป็นหมู่ 10 ซึ่งแยกตัวออกจากหมู่ 2 ไม่กี่เดือนมานี้ จะมีถนนตัดใหม่ตรงข้าง ๆ ของ อบต.เขื่อนผาก เพื่อเข้าไปสู่หมู่บ้านห้วยบง และสามารถใช้เดินทางไปป่าอ้อด้วยเช่นกัน จะมีบ้านป่าตึงและ 5 แยกห้วยบงเหนือ ติดถนนสายสันทราย - พรวัวจะเห็นโรงเรียนบ้านทรายมูล ทางทิศตะวันออกจะเป็นบ้านแพะ หมู่ 1 บ้านหนองเศรษฐีอยู่ทางทิศใต้ วกมาที่หมู่ 4 ไปทางทิศใต้ไปถึง

5 แยกจะมีทางไปวัดห้วยบงและโรงเรียนบ้านห้วยบง จะมีอ่างเก็บน้ำของหมู่ 4 เก็บน้ำจากลำห้วยแม่ละงองลงมาสู่ลำน้ำแม่จิดและมีถนนตัดไปสู่บ้านแม่พวก บ้านห้วยบงได้หมู่ 4 อุดมไปด้วยการเกษตรทำนา ทำไร่ ปลูkmันสัมปหลัง ที่บ้านสหกรณ์แปลง 2 ซึ่งมีชุมชนที่แน่นหนา มีอยู่หลายหมู่บ้านไม่ว่าจะเป็นหมู่ 7 หมู่ 8 หมู่ 9 หมู่ 6 วัดและโรงเรียนสหกรณ์แปลง 2 จะอยู่ทางทิศใต้ของถนนที่เข้าไปสู่ชุมชน อาศัยใช้น้ำจากลำน้ำแม่จิด อยากจะขอฝากไว้กับทางเจ้าหน้าที่เพื่อนำไปช่วยประสานงาน เพื่อมาพัฒนาให้เกิดความเจริญในชุมชนด้วย

ตัวแทนกลุ่มที่ 3. นายสัมฤทธิ์ ปัญญา ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 8

หมู่ 6 หมู่ 7 หมู่ 8 หมู่ 9 แต่ก่อนนี้เป็นหมู่บ้านเดียวกันตอนหลังมีการแยกออกมาเป็น 4 หมู่บ้าน สำหรับหมู่ 8 มีพื้นที่อยู่ประมาณ 200 กว่าไร่ และมีหนองสาธารณะ คือหนองหัวช้าง และอยู่ทางทิศตะวันตกของหมู่ 8 จะนำไปใช้ในการเกษตรก็ไม่ได้เพราะว่าที่ทำกินอยู่สูงกว่า นอกจากจะมีการสูบน้ำทุกวันนี้หมู่ 8 ใช้น้ำจากอ่างเก็บน้ำห้วยทราย โดยระบบการประปาภูเขา สำหรับหมู่ 6 จะมีสถานที่สำคัญคือ โรงเรียนและวัด พร้อมกับป้อมตำรวจ หมู่ 9 จะมีที่สาธารณะอยู่กลางหมู่บ้าน บ้านทรายทองมีสถานที่สำคัญคือสถานีนอนามัย สำหรับที่สาธารณะของหมู่ 8 มีการจัดตั้งองค์ผ้าป่าและซื้อกันเองและได้ซื้อมาเมื่อปีที่ผ่านมานี้เอง ถ้าไม่มีการรวมเงินกันก็จะไม่มีที่สาธารณะสำหรับหมู่ 8 ในส่วนของหมู่ 8 ไม่มีพื้นที่ติดเขตป่าก็เลยมีปัญหาอยู่ตรงนี้

ตัวแทนกลุ่มที่ 4. : นายรัตน์ บุญเรือง อ.บ.ต.หมู่ที่ 2

สำหรับพื้นที่ของ ด.เขื่อนผาก ทางเลขาฯ สวทนได้อธิบายชี้แจงเกี่ยวกับเขตพื้นที่ของ ด.เขื่อนผากโดยละเอียดพอสมควร เราจะเห็นว่า ด.เขื่อนผากไม่ค่อยมีอาณาเขตติดกับป่าก็จะมีเฉพาะ หมู่ 6 หมู่ 7 หมู่ 9 ที่มีเขตติดต่อกับป่า และ หมู่ 4 ก็จะมีเขตติดต่อกับป่า นอกจากนั้นไม่มีเขตติดต่อกับป่าเลย ด.เขื่อนผากประมาณ 80 - 90% อยู่ในเขตของนิคมสหกรณ์ ทางนิคมสหกรณ์มาจัดสรรที่ดินเพื่อเป็นที่อยู่อาศัย จึงไม่ค่อยจะมีเขตติดต่อกับป่า และจะมีเขตติดต่อกับตำบลอื่นซึ่งมีแบ่งเขตติดต่อกับป่าเช่น ด.แม่ปิ้ง ด.น้ำแพร่ จะมีเขตป่ามาก หมู่ 3 หมู่ 4 ใช้น้ำในการอุปโภคบริโภค ในการเกษตรมาจาก ด.น้ำแพร่ มีการตกลงร่วมกันระหว่าง ด.น้ำแพร่ และด.เขื่อนผากว่า ด่านน้ำอยู่ในเขต ด.น้ำแพร่แต่พื้นที่ที่ได้รับประโยชน์อยู่ ด.เขื่อนผาก ดังนั้นในการดูแลรักษาต้นน้ำและการตัดไม้ทำลายป่าขอให้ป็นหน้าที่ของ ด.เขื่อนผาก เพราะฉะนั้นทางกำนัน ผู้ใหญ่บ้านหัวหน้าเหมืองฝาย สมาชิก อ.บ.ต. ก็ต้องเข้าไปดูแลตรงนี้ และขณะนี้ปรากฏว่าทางชาวเขาก็ได้อพยพลงมาอยู่ เขตพื้นที่ราบบางส่วนแล้วและรู้สึกว่ามีดีขึ้นมาก็เป็นผลประโยชน์จากที่สมาชิก อ.บ.ต. กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และผู้ที่เกี่ยวข้องเข้าไปดูแล สำหรับหมู่ 10 ก็แยกไปจากหมู่ 2 ประมาณ 3 - 4 เดือนที่ผ่านมา หมู่ 2 และหมู่ 10 มีลำเหมืองรับน้ำจากฝายเขื่อนผาก ซึ่งอยู่ในเขตตำบลน้ำแพร่ ผู้ที่ใช้ประโยชน์คือ ด.เขื่อนผาก ซึ่งทางสมาชิก อ.บ.ต.

ร่วมกับผู้ใหญ่บ้านได้ทำโครงการขุดตามลำเหมืองอยู่ประมาณ 6 กิโลเมตร ประมาณมูลค่า 6 ล้านบาทบาท แต่ได้มา 3 กิโลเมตร ประมาณ 3 ล้านบาทบาท เป็นเพราะอะไรก็ไม่ทราบ ซึ่งเป็นเรื่องของคนเบื่องบน ที่หมู่ 2 จะมีอ่างหนองเหียงเป็นสระเก็บน้ำใช้ประโยชน์โดยระบบประปา ใช้ในทั้ง 2 หมู่บ้านมีเนื้อที่อยู่ประมาณ 21 ไร่ และมีสระเก็บน้ำอยู่อีกที่เป็นของ รพช. ตั้งอยู่ที่เขตติดต่อระหว่างหมู่ 10 และหมู่ 2 อยู่บริเวณเดียวกับป่าช้า ซึ่งมีต้นไม้อยู่บ้างก็ดูแลรักษากันอยู่ เพื่อที่จะให้เป็นป่าที่อุดมสมบูรณ์ขึ้นมา เรื่องโครงการต่าง ๆ ที่หมู่ 2 และหมู่ 10 ได้ทำไปก็ได้รับแจ้งจากกำนันและผู้ใหญ่บ้านว่าโครงการที่ทาง อ.บ.ด.ทำไป คือโครงการทำฝายน้ำล้นที่ทางทิศตะวันตกของวัดเขื่อนผาก เพื่อให้เกษตรกรรูดขึ้นไปใส่ลำเหมืองเวลาฝนทิ้งช่วง ในการทำนาทำสวนในหน้าแล้ง ทุกวันนี้พอถึงฤดูแล้ง ชาวเขาก็ได้ช่วยกันเอากะสอบทรายไปกันน้ำไว้แล้ว รูดน้ำก็เลยเห็นความสำคัญและร่วมกับทาง อ.บ.ด. ผู้ใหญ่บ้าน ทำโครงการไปขอฝาย ทางอำเภอได้แจ้งมาว่าโครงการนี้ผ่าน ทางกรมชลประทานอนุมัติงบประมาณมาแล้ว แต่ยังไม่ทราบแน่ชัดว่าจะมีการก่อสร้างเมื่อใด ถ้าหากว่าได้สร้างฝายนี้เสร็จเรียบร้อยแล้วจะมี หมู่ 10 หมู่ 2 หมู่ 3 หมู่ 4 ที่ได้รับประโยชน์จากฝายนี้ และตรงหน้าฝายก็จะเป็นแหล่งอนุรักษ์พันธุ์ปลาไปในตัวด้วย ถ้าหากว่าโครงการนี้ได้รับงบประมาณมาจริงตามที่ได้รับแจ้งมา ก็เป็นข้อมูลของเขื่อนผากคร่าว ๆ ที่มาแจ้งให้ผู้เข้าร่วมประชุมในวันนี้

อ.บุญมา บัวแก้ว : ผู้ประสานงานกลุ่มน้ำจืดตอนบน

ดูลักษณะแผนที่ทั้งหมด บางกลุ่มก็ขาดบางอย่างไป บางกลุ่มก็มีครบทุกอย่าง ทำให้ทราบว่าคนที่อยู่หมู่บ้านเดียวกันก็จะรู้ข้อมูลภายในหมู่บ้านของตนเอง ถ้าต่างบ้านแล้วก็จะไม่ค่อยรู้ น้ำที่เขื่อนผากได้ใช้ประโยชน์ จะมีน้ำแม่จัด น้ำแม่ละงอง น้ำอ่างเก็บน้ำห้วยทราย น้ำแม่แจ๋ ป่าของด.เขื่อนผากจะมีไม่มาก ในช่วงบ่ายเราจะมาพูดกันว่าเราจะทำอะไรกันหลังจากรับประทานอาหารเสร็จ

ภาคบ่าย

อ.บุญมา บัวแก้ว : ผู้ประสานงานกลุ่มน้ำจืดตอนบน

เราจะแบ่งกลุ่มออกเป็น 4 กลุ่มเหมือนเดิมสำหรับที่เราพูดกันว่าเราจะทำอะไรกันถ้าทำเรื่องป่า เราจะทำอย่างไร และจะทำเมื่อไร แล้วเราจะได้พูดคุยกัน

ตัวแทนกลุ่มที่ 1. : นายสงวน นันติ อบต.หมู่ 7

ความต้องการที่มีอยู่คือต้องการทำป่าชุมชนในเขตของด.เขื่อนผากซึ่งพอจะมีเขตติดต่อกับป่า ก็จะมี หมู่ 6 , หมู่ 7, หมู่ 9 และอีกฟากหนึ่งคือ หมู่ 3 หมู่ 4 จุดประสงค์ที่จะทำ

ป่าชุมชนก็ตามที่ อ.บุญมา ได้คุยให้ฟังแต่ข้อมูลของเรากียังไม่ชัดเจน รายละเอียดยังไม่ชัดเจนว่าประโยชน์ของป่าชุมชนจะมีมากน้อยขนาดไหน แต่เราพอจะรู้กันว่าป่าชุมชนถ้าเรามีเป็นของตนเองในพื้นที่ของเรา เราจะสามารถให้ชาวบ้านเข้าไปใช้ประโยชน์ได้ ก็เลยอยากจะทำป่าชุมชนขึ้นมา ข้อ 2 ก็อยากให้พี่น้องประชาชนมีส่วนร่วมในการช่วยกันดูแลรักษาให้อยู่ในขอบเขตของป่าไม้ ไม่ใช่ทำลายอย่างเดียวไม่มีการพัฒนา ไม่มีการรักษา คงจะกลายเป็นภูเขาหัวโล้นไปในที่สุด วันข้างหน้าก็จะมีฝนตกต้องตามฤดูกาล ข้อ 3 ที่ต้องการที่สุดคือ เงินทุนหรืองบประมาณโครงการทุกอย่างถ้าไม่มีงบประมาณในการดำเนินการก็คงจะสำเร็จลุล่วงไปไม่ได้ คือต้องการเงินทุนในการพัฒนา เช่น การรณรงค์ทำป้าย อาณาเขตของป่าชุมชนถึงไหน เราจะมีวิธีการอนุรักษ์อย่างไร และจะมีการหากลำพันธุไม้มาปลูกทดแทนที่เราได้ทำลายลงไปเราต้องการจะทํากันเมื่อไร ทำได้เร็วแค่ไหนยิ่งดีเท่านั้น ทำให้เร็วที่สุด

ตัวแทนกลุ่มที่ 2 : นายสัมฤทธิ์ ปัญญา

ป่า 20% หรือแนวป่าสงวนของ หมู่ 6 หมู่ 7 หมู่ 9 ปัจจุบันนี้ไม่มีแล้ว ป่าที่เหลืออยู่คือ ป่าอุทยานที่อยู่บนดอย ป่าสงวนปัจจุบันนี้จะกลายเป็นป่าลำไยไปหมด อยากให้แกนนำและชาวบ้านช่วยกันอนุรักษ์ ให้มีแบ่งเขตชัดเจนว่าถึงไหน เอาเจ้าหน้าที่ทางภาครัฐไม่ว่าจะเป็นเจ้าหน้าที่ป่าไม้เข้าไปก็ไปเปล่า ๆ ป่าก็ยังถูกทำลายอยู่ดี ทั้ง ๆ ที่มีการปักหลักปักป้ายไว้ก็ยังย้ายไปเรื่อย ๆ ถ้าเราไม่ช่วยกันอีกหน่อยก็จะมีป่าเหลืออยู่ รุนลุกรุนหลานก็ต้องวาดรูปให้ดูเอา เราอยากจะให้ทางภาครัฐมาช่วยกันเขตให้ชัดเจนพร้อมทั้งออกกฎหมายถ้าใครเข้าไปบุกรุกก็ขอให้ทํากันเป็นจริงเป็นจังไม่ใช่ว่าปล่อยปละละเลย ทางผู้นำชุมชนพร้อมที่จะทำ แต่ก็ขาดงบประมาณในการดำเนินการ อยากได้กล้าไม้ถ้าเราจะทํากันก็อยากให้ตรงกับวันที่สำคัญ เช่น วันพ่อแห่งชาติ วันแม่แห่งชาติ เราจะได้ถวายเป็นพระราชกุศลแด่ในหลวงของเรา

ตัวแทนกลุ่มที่ 3 : นายมานิตย์ ผัดแก้ว

สนใจที่จะทำโครงการอนุรักษ์พันธุ์ปลา ซึ่งทาง หมู่ 10 หมู่ 2 ไม่มีเขตติดต่อกับป่าหลักการและเหตุผล แม่น้ำแม่จัดเป็นแม่น้ำสายหลักของประชาชน อ.พร้าว ที่ใช้ประโยชน์ร่วมกันในการอุปโภคบริโภค เราจะทํากันอย่างไรก็ช่วยกันคิดช่วยกันทำ จัดทำโครงการคิดว่าไม่นานรอบประมาณปี 2546 ทาง อบ.ด.ได้เตรียมไว้แล้ว จะมีการทำ ทำนบกั้นน้ำคงจะเป็นเร็ว ๆ นี้ ตามที่ทาง อบ.ด.รัตน์ บุญเรืองได้แจ้งไว้ ถ้าได้จริง ๆ ทำนบกั้นน้ำนี้เราจะได้ประโยชน์ คือใช้กั้นน้ำเพื่อสูบน้ำใน ถูดูแล และเป็นที่เลี้ยงอนุรักษ์พันธุ์ปลา ซึ่งมีบริเวณใกล้กับวัดอยู่แล้วเมื่อมีฝายหรือเป็นทำนบกั้นน้ำแล้วเวลาไปลอยกระทงต่าง ๆ ก็จะเป็นการอนุรักษ์วัฒนธรรมด้วย เหมือนกับวัดอินทารามที่ อ.เชียงดาว ส่งเสริมเป็นแหล่งท่องเที่ยว จะทํากันเมื่อไร ก็เมื่อเราได้รับงบประมาณเพราะชาวบ้านก็พร้อมที่จะได้รับโครงการ อยากจะขอฝากคำขวัญสำหรับเกษตรกรที่รักความก้าวหน้า เกษตรเอ๋ยเกษตรกร อย่าเพ็งนอนจงทำไทยให้ไพศาล เป็น

กระตูกสันหลังพลังงาน ประกอบการกลึงผลิตภัณฑ์ พืชนาสวนสสารพัดและสัตว์เลี้ยง จักพอเพียงทุกอย่างเพราะสร้างสรรค์ มัวที่ถอยถอยใครที่ไหนกัน เราเท่านั้นที่กอบกู้ชาติไทย

ตัวแทนกลุ่มที่ 4 : นายบุญเรือง นิลรัตน์ ชมรมอนุรักษ์พื้นเมือง

ขอใจที่ได้มาตามหน้าบุญ ขอคุณแม่ครัวที่ทำอาหารอร่อย ขอคุณวิทยากรผู้ให้ความรู้รอบประสานงานเกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่า ความต้องการของทุกคนในปัจจุบันนี้มาด้วยกันหมด น้ำไหล ไฟสว่าง ทางดี มีงานทำ เพราะฉะนั้นนโยบายและแผนการก็คือ

1. ป่านั้นเกือบหมดสภาพ ทราบแล้วการทำคือช่วยกันป้องกันการล้มล้างทำลายป่า ไกลจะเข้าสู่หน้าแล้งแล้ว ทางผู้ใหญ่บ้านก็คงจะมีการประชาสัมพันธ์ให้ช่วยกันระวังไฟป่าที่จะเข้ามาเผาทำลายป่า เพราะป่าเป็นธรรมชาติให้ออกซิเจนแก่มนุษย์
2. พื้นที่ที่มีขอบเขต เป็นเหตุให้มีการกำหนด เพราะฉะนั้นจึงจำเป็นต้องร่วมกันรณรงค์อนุรักษ์ไว้ พื้นที่ของ ด.น้ำแพร่ ทางนิคมสหกรณ์ได้มาปฏิรูปพัฒนา เมื่อปี 2528 แล้วจัดสรรให้กับสมาชิก และกำหนดเปิดพื้นที่ให้ชาวบ้าน 10,000 ไร่ ในพื้นที่แปลง 1 ของ ด.น้ำแพร่ - ด.เขื่อนผาก ซึ่งได้จัดสรรให้ชาวบ้านเป็นที่อยู่อาศัยและที่ทำกิน 6,400 ไร่ เหลือจากนั้นเป็นที่ลาดชัน เป็นป่าช้า และเหลืออีกบางส่วน พอมาถึงรุ่นเกษตรกรก้าวหน้าก็มีการจัดสรรที่ดินอีกคงเหลือแต่พื้นที่ที่ลาดชันไม่สามารถปรับพื้นที่ได้ ขอให้เราได้อนุรักษ์บริเวณนี้ เข้าไปปลูกป่ากันในวันพระราชสมภพ วันสำคัญต่าง ๆ
3. มีป่าเพียงไม่กี่ไร่ แต่สามารถสร้างท้องที่ให้มียอดม เหมือนกับว่าในบ้านเราพยายามให้มีสีเขียว ไม่ว่าจะเป็นลำไย มะม่วง มะกอก มะขาม และทุกฤดูเราจะมีผลไม้กินและจะมีความร่มรื่นความชุ่มชื้นด้วย
4. อดีตนั้นไม่มีปัญหา แต่ก่อนมาไม่เดือดร้อนเกี่ยวกับป่าไม้และน้ำ มีตบดจอมหมกฝนมาแน่นอนปัจจุบันนี้รื้อแล้วรื้ออีกฝนไม่มา เดือน 8 เดือน 9 ก็ยังไม่จะมีฝนก็เดือน 10 ประมาณกรกฎาคม - สิงหาคม ปัจจุบันความต้องการมีเพิ่มขึ้น บุญมาครับ มีปัญหาที่ต้องพัฒนา ต้องพึ่งพาเบื่องบนช่วยส่งเสริม ช่วยจัดสรรงบประมาณมาให้เพราะความต้องการยังมีมากอยู่ จะทำเมื่อไรนั้นข้อ 1 อีกไม่กี่วันข้างหน้า วันที่ 5 ธันวาคมหาราช คิดว่าวันที่ 5 เราคงไม่ลืมกัน ใครมีกล้ามะม่วง กล้าลำไย ไปปลูกตามป่าช้า สาธารณะชุมชนได้จะทำเมื่อไร ผลคงจะปรากฏขึ้น ข้อ 2 ป่าพื้นที่ที่มีแต่เดิม ควรเพิ่มให้เป็นป่าชุมชนทุกคนจะได้มีส่วนร่วม ข้อ 3 แหล่งน้ำที่ยังไม่เพียงพอ ขอได้รับความช่วยเหลือ ทั้งภาครัฐ ช่วยจัดบุคลากรสำคัญ สร้างสรรค์ข้อมูลให้เกิดความเป็นรูปธรรมไม่ใช่เป็นเพียงนามธรรม คือมีแต่ชื่อโครงการ แต่โครงการนั้นไม่ได้ทำ เหมือนกับที่ผ่านมา แม่น้ำเดิม น้ำนี้หาไม่ พืชทุกชนิดที่ขึ้นไม่เห็นผล ฝนมันตกตกไม่เลือกเทือกตำบล ภูมิปัญญา

ชนต้องสนใจให้อุดม สุดท้าย น้ำร้อย ดอยสวย อวยชัย ปีใหม่ใกล้ ๆ เข้ามา สุขเกษม
สันต์ น้ำใจล้นใจใสสราย บันดาลพรสู่หมู่เราที่มาอบรม

อ.บุญมา บัวแก้ว : ผู้ประสานงานลุ่มน้ำจืด

หลายกลุ่มมีวิสัยทัศน์ดี มีกายภาพ มีกลอนมาเสริมให้ เราจะเก็บส่งเข้าสำนักงาน สกว. ด้วย
ทั้งหมด ซึ่งอยากให้ชาวบ้านได้แสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ และรูปที่เราถ่ายไปเราลงในจด
หมายข่าวฉบับต่อไปอีก เราจะได้เจอกันอีกหลายเวที ดูลักษณะความต้องการของชาวบ้านด.
เขื่อนผาก จะมีอยู่ 2 อย่าง ที่เห็นชัด ๆ คือเรื่องป่า และอีกอย่างคือแหล่งน้ำ ซึ่งบอกว่าจะอนุรักษ์
พันธุ์ปลากัน ถ้าตัดสินใจแล้วว่าจะทำแบบนี้อะไรให้กลับไปคุยกันในหมู่บ้านก่อนในเรื่องที่เราได้
หารือกันในวันนี้ ถ้าตกลงกันได้ก็เริ่มทำกันได้เลย มีการประชุมจัดตั้งคณะกรรมการกันให้เรียบ
ร้อย จัดเวทีครั้งต่อไป จะเอา พรบ.ป่าไม้มาด้วย กฎหมายป่าไม้ทุกฉบับจะนำมาด้วย พรบ.น้ำก็
จะนำมาให้ดู การอนุรักษ์พันธุ์ปลาเราสามารถไปศึกษาได้จากที่ อ.เชียงดาว ปลาที่เราอนุรักษ์ไว้
เวลาเอาอาหารให้ปลาก็จะไม่ไปไหน ส่วนพันธุ์ปลาเราก็ขอได้จากหลายที่ไม่ว่าจะเป็นประมง
อำเภอ ประมงจังหวัด ซึ่งจะมีการแจกพันธุ์ปลาทุกปีในฤดูฝน สำหรับป่าชุมชนที่เราจะทำการกันต่อ
ไปถ้าเราตกลงกันเรียบร้อยแล้วก็มาพูดกันรูปของตำบลจัดทำแผนร่วมกันว่าจะใช้งบประมาณ
ประมาณเท่าไร โดยชาวบ้านทำเอง และในการเดินป่าต้องเชิญเจ้าหน้าที่ป่าไม้เข้าร่วมด้วย การ
ดูแลรักษาป่าเรา ก็จะมีกำหนด กติกา ระเบียบของเราเอง เหมือนกับป่าน้ำของ ต.น้ำแพร่ จะมี
กฎระเบียบอยู่ เวลาเข้าไปใช้ประโยชน์ก็ช่วยกันดูแลรักษา ต้องมีการทำแนวกันไฟด้วย ที่ อ.
เชียงดาวก็จะทำแนวกันไฟกันทุกปี ก่อนถึงฤดูแล้ง สำหรับหมู่บ้านที่ไม่มีป่าแต่ต้องเข้าไปใช้ป่า
ต้องเข้าตกลงร้อมกับหมู่บ้านอื่นที่มีป่า ควรจะมีการเริ่มดำเนินการกันได้แล้ว ทางโครงการสสทช
ได้ทำแผนรองรับแล้ว งบประมาณบางส่วนที่น้องชาวบ้านต้องช่วยเหลือตนเองด้วย ไม่ใช่รอจาก
ที่อื่นอย่างเดียว การดำเนินการต่าง ๆ อยากให้สตรีเข้ามามีส่วนร่วมด้วย ซึ่งจะเกิดความสามัคคี
กัน งบประมาณต่าง ๆ มีเช่น งบประมาณทรัพยากรมีหลายล้านบาท แต่เป็นทั้งภาคเหนือ เรา
อาจจะขอมาได้ และคุณนิคม พุทธา ซึ่งเป็นหัวหน้าโครงการสามารถหาแหล่งทุนจากที่อื่นมา
อย่าง อ.ประชัน จากสถาบันพระปกเกล้าฯ เวลามาสืบศึกษาดูงานที่เชียงดาวก็จะมีเงินมา
สนับสนุน แต่ อ.พร้าว จะตาม อ.เชียงดาวไม่ทัน ถ้าเราทำก็จะทัน
อ.เชียงดาว เทคนิควิธีการจะทั้งหมด แต่ อ.เชียงดาวจะมีต้นไม้ใหญ่กว่า เราสามารถปลูกต้นไม้
เสริมรักษาต้นไม้เก่า และจะต้องมีข้อตกลงร่วมกันทุกหมู่บ้าน เครือข่ายป่าของ อ.เชียงดาวก็จะ
มาให้คำแนะนำกับเราด้วย

นายบุญเรือง นิลรัตน์

ตามที่จัดเวทีมา มีการจ่ายค่าน้ำมันยานพาหนะต่าง ๆ ได้ผลอย่างไรบ้างคุ้มกับงบประมาณที่เสียไปหรือไม่

อ.บุญมา บัวแก้ว : ผู้ประสานงานลุ่มน้ำจัด

ปกติโครงการสิทธิ ช่วง 3 – 6 เดือนแรก ช่วงทดลองจะมีการไปค้นหาคน ค้นหาปัญหา ซึ่งตอนนี้เราหาคน ได้กลุ่มคน ได้ประเด็นปัญหา อย่างตำบลเขื่อนผาก ประเด็นปัญหา ก็คือการ จัดตั้งป่าชุมชน และการจัดการทรัพยากรน้ำ อาจจะมีการเปลี่ยนคนไปบ้าง เราจะได้เริ่มลงมือ ทำ และจะเป็นผลงานที่ต่อเนื่องกันมา จะได้ว่าสิทธิของเรามีอะไรบ้าง เราปกป้องอย่างไรบ้าง อะไรที่มีผลกระทบต่อเราแล้วเราไม่ต้องการก็ผลักดันออกไป และได้มีการจัดเวทีมาแล้วหลาย ครั้ง และขณะนี้กำลังมีการจัดเวทีในระดับของตำบล และทางหัวหน้าโครงการจะได้เข้าไป กรุงเทพฯ ฯที่ สกว.ในวันที่ 2 โครงการของเราที่จะทำกัน 3 ปี กำหนดงบประมาณไว้หมดแล้ว

ปิดเวทีเวลา 16.00 น.

นายบุญมา บัวแก้ว
ผู้บันทึกการประชุม

รายงาน

เวทีการเรียนรู้เรื่องสิทธิชุมชนผ่านสถานการณ์ระดับตำบล

วันที่ 29 พฤศจิกายน 2545

ณ ห้องประชุมองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ปิง ต. แม่ปิง อ. พร้าว จ. เชียงใหม่

เริ่มเปิดเวทีเวลา 09.00 น.

นายอนุรักษ์ กาบุตร

การเสวนาเรื่องโครงการสิทธิชุมชน เครือข่ายลุ่มน้ำแม่จัด วันนี้ก็เป็นโอกาสดีที่เราจะได้มาพูดคุยกันเกี่ยวกับเรื่องเครือข่ายอนุรักษ์ทรัพยากร ดิน น้ำ ป่า ความหลากหลายทางชีวภาพ ในตำบลแม่ปิงเราหลาย ๆ ท่านที่ได้เข้าไปร่วมเวทีกันก็ได้รับความรู้มาเป็นมาว่าเป็นอย่างไร วันนี้เป็นโอกาสที่ดีที่ตำบลแม่ปิงเราได้จัดเวทีครั้งนี้เพื่อเป็นประโยชน์ สำหรับตำบลแม่ปิงปัญหาทุกอย่างที่เราเคยดำเนินการทำมาซึ่งดูแล้วเครือข่ายลุ่มน้ำก็เป็นสิ่งที่ดีให้กับประชาชนจริงๆ ในนามของตำบลแม่ปิงขอเปิดการจัดเวทีโครงการเครือข่ายลุ่มน้ำวันนี้ก็ขอให้ผู้ที่มาร่วมเวทีตั้งใจเอาปัญหาจริงๆของแต่ละหมู่บ้านมาพูดคุยกัน และให้เกิดเป็นโครงการที่เราต้องการจะแก้ไขในตำบลแม่ปิงที่ดูๆแล้วมีหลากหลายปัญหา วันนี้ทางคุณบุญมาซึ่งเป็นผู้ประสานงานลุ่มน้ำแม่จัดได้มีโครงการตรงนี้เข้ามา คิดว่าจะเป็นเวลาตลอดทั้งวันก็ขอให้เราใช้เวลาให้เกิดประโยชน์สำหรับแต่ละหมู่บ้านในตำบลของเราว่าเกิดปัญหาอะไร

อาจารย์บุญมา บัวแก้ว : ผู้ประสานงานลุ่มน้ำแม่จัด

ที่เราเจอกันในวันนี้ไม่ใช่เวทีการอบรม เวทีของเราคือมาแลกเปลี่ยนกัน มาเสนอความคิดเห็นร่วมกัน งานที่นำมาคืองานวิจัย โครงการสิทธิชุมชนศึกษาภาคเหนือตอนบนกรณีลุ่มน้ำแม่ปิงตอนบน และน้ำแม่จัด แม่จัดคืออำเภอพร้าว แม่แตงตอนบนคืออำเภอเวียงแหง และแม่ปิงตอนบนคืออำเภอเชียงดาว 3 ลุ่มน้ำด้วยกันและโครงการวิจัยชุดนี้ทำกัน 3 อำเภอ ต่อไปเราจะเรียกเครือข่ายของเราว่าเครือข่ายลุ่มน้ำแม่จัด โครงการสิทธิชุมชนของเราอยากให้ชาวบ้านได้ตระหนักถึงสิทธิของเรา ไม่ว่าจะเป็นสิทธิชุมชนของเรา สิทธิส่วนบุคคล สิทธิดั้งเดิมของเราที่เคยทำกันมา อะไรที่มากกระทบต่อเรา เราจะได้เรียนรู้กันว่าเรามีสิทธิ์อะไรบ้าง สิทธิชุมชนก็คือสิทธิส่วนรวมหรือสิทธิหน้าหมู่ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของป่า น้ำ ที่สาธารณะ อย่างป่าช้าก็ใช้เพราะเราใช้ประโยชน์ร่วมกันสิทธิของเรามีอยู่ 2 อย่าง สิทธิดั้งเดิมคือสิทธิที่ดินตัวเรามา สิทธิที่เราใช้ร่วมกันและสิทธิตามกฎหมายรัฐธรรมนูญหลายๆมาตรา ที่เรามาพูดคุยกันในวันนี้จะมาพูดให้ฟังกันว่าอะไรก็ตามไม่ว่าจะเป็นนโยบายของรัฐที่มีผลกระทบต่อเรา เราสามารถที่จะไม่เอาได้

อย่างอุทยานที่ทับทิมของชาวบ้านจริงๆแล้วไม่ได้มีการสำรวจกัน ไม่ได้มาถามชาวบ้าน แต่ทำโดยการนำแผนที่มาวางแล้วขีดเส้นโดยที่ไม่รู้ว่าพื้นที่บริเวณนั้นๆได้มีชาวบ้านเข้าไปอยู่อาศัยแล้ว แต่ทางการก็ไม่ได้สนใจเพราะนี่คือ นโยบายของรัฐบาล ไม่ว่าจะเป็นกฎหมายที่ดินก็ติดต่อไปที่ดินต้องเป็นของรัฐ การออกเอกสารสิทธิ์ต่างๆต้องผ่านระบบหน่วยงานราชการ ไม่ว่าจะเป็นโฉนดในที่สาธารณะหรือที่พื้นที่ราบ และอย่างพื้นที่ที่อยู่ในเขตป่าซึ่งจริงๆแล้วชาวบ้านได้อยู่อาศัยมานานแล้ว เช่น บ้านม่อนหินไหลอยู่กันมานานแล้วถึงได้ สค. 1 กัน ประมาณ พ.ศ. 2497 - 2498 แต่คืออยู่อย่างหนึ่งเพราะเป็นของนายทุนที่กันเขตออกจากอุทยานแห่งชาติและสามารถเข้าไปทำประโยชน์ได้ และมีอีกหลายๆที่ของอำเภอพร้าวหรือตำบลแม่บึงที่ยังไม่ได้เอกสารสิทธิ์ก็มี และปัญหาที่ดินที่เราประสบอยู่ขณะนี้ไม่ว่าจะเป็นที่ดินในเขตนิคมสหกรณ์หรือที่ดินรกร้างว่างเปล่าที่ไม่อยู่ในเขตป่า ต่อไปนี้เราจะได้จัดทำกันเป็นสัดส่วน คือ มีการวาดผังวาดแผนที่ คนนี้ก็มีใครมีแผนที่อย่างไบบ้างทำกันเป็นกลุ่มออกมาเลย เราจะได้รู้ว่าเวลาเราไปพูดกับผู้ที่มิอำนาจเราจะสามารถชี้แจงได้ว่า นาย ก. มีพื้นที่กี่ไร่มีรูปแผนที่ต่อเนื่องแบบนี้ ต่อไปเราจะต้องอาศัยช่างมาเขียนแผนที่ให้ แต่แผนที่ที่เราจับจองกันไว้ คือ ที่นอกเขตนิคมสหกรณ์ในแผนที่จะมีเช่นเดียวกัน ในส่วนของ อบต.แม่บึงที่อยู่นอกเขตนิคมสหกรณ์ที่เห็นก็จะมีบ้านห้วยทราย และมีอีกหลายๆที่ถ้าเราไปดูแผนที่ก็จะเห็นกัน และที่เรามาพูดกันในตำบลแม่บึงเป็นกรณีพิเศษเพราะมีที่ดินที่มีปัญหาไปกรมที่ดินก็บอกว่าเป็นเขตของสหกรณ์ นิคมสหกรณ์ก็บอกว่าเป็นเขตป่าไปถามเขตป่าก็บอกว่าเป็นของสหกรณ์ แล้วจริงๆแล้วเป็นของใคร ชาวบ้านได้รับความเดือดร้อนเพราะไม่มีเอกสารสิทธิ์ตามที่ดูของตำบลแม่บึงที่ว่าเป็นกรณีพิเศษจะมีการเข้ามาจัดเวทีอีกรอบหนึ่ง เจาะจงกรณีของปัญหาที่มีความต้องการที่จะแก้ไขกัน ซึ่งทางชาวบ้านก็ต้องมารวมกลุ่มกันสำหรับผู้ที่มิปัญหาเรื่องต่างๆ และก็ควรจะมีการทำข้อมูลให้เรียบร้อยก่อนว่า นาย ก. มีจำนวนกี่ไร่ ทิศเหนือติดที่ดินหรือดินกับอะไรของใครทำมาให้ละเอียด ยิ่งเราสามารถวัดได้ยิ่งดีทำเป็นรูปร่างแผนที่ต่อเนื่องกันมา และที่ของนิคมสหกรณ์ถ้าอยู่ในเขตป่าจะมีการกันพื้นที่ออกมา ที่หลายๆแปลงที่มีปัญหาซึ่งอยู่นอกป่าสหกรณ์ก็บอกว่าไม่ใช่ของเขาผลักไปให้ป่าทางกรมป่าไม้ก็บอกว่าไม่ใช่เขตของตนเองแต่เป็นเขตของนิคมสหกรณ์ไปกรมที่ดินก็บอกว่าเป็นที่ดินอยู่ในเขตนิคมสหกรณ์ไม่สามารถออกโฉนดให้ได้ ต่อไปถ้าเรามีโอกาสเชิญหัวหน้านิคมสหกรณ์มา เชิญหัวหน้าที่ดินและหัวหน้าช่างมาและเชิญทางกรมป่าไม้มาด้วยแล้วนำแผนที่มาด้วย และเราก็จะสามารถถามกันได้ควรที่จะมีการบันทึกเทปด้วย แต่ทั้งนี้เราต้องรวมตัวกันและมีข้อมูลก่อน และขอให้เราทำประโยชน์และดูแลพื้นที่ของเราด้วย เช่น ปลูกต้นไม้ต่างๆลงไป ก่อนหน้านี้ได้เข้าไปร่วมทำแผนกับโครงการสิทธิชุมชนศึกษาก่อนที่จะมาจัดเวทีนี้ เรามาพูดคุยกันเปล่าๆก็ไม่มีประโยชน์อะไรเลยอยากแนะนำว่าควรจะมีปฏิบัติด้วย สมมติว่าเราจะทำอยู่ 2 เรื่อง คือเรื่องป่าและเรื่องที่ดิน เราก็ลงมือปฏิบัติกันเลย เรื่องป่าเราจะไปปักป้ายกันที่ไหน เขตป่าชุมชนเราอยู่ตรงไหนบ้าง เราได้ใช้ประโยชน์ทางไหนก็จะมีกรรวมตัวกันสำรวจเราจะมีข้อมูลว่าป่าเรามีกี่ไร่ อาณาเขตถึงไหนและมีแผนที่ และควรจะมีการจัดตั้งคณะ

กรรมการในหมู่บ้านและรูปแบบตำบล ตั้งประธาน เครือข่ายขึ้นมาและมีการประสานงานกับหลายๆฝ่าย การทำงานหลายๆอย่างทำเพียงลำพังไม่สำเร็จ เพราะเราไม่มีพลังอำนาจ ถ้ารวมกันเป็นกลุ่มเป็นก้อนอำนาจในการต่อรองก็จะเพิ่มขึ้น แต่ถ้าเราไม่มีความเดือดร้อนก็ไม่จำเป็นที่จะต้องรวมกลุ่มประท้วงอะไร ถ้าเรามีความเดือดร้อนก็สมควรที่จะมีการรวมตัวกันเพื่อแก้ไขปัญหาต่างๆ และตอนนี้กฎหมายกรมทางหลวงที่ไม่ให้ไปประท้วงปิดถนนทางหลวงแล้ว ซึ่งก็หมายถึงการปิดกั้นสิทธิขั้นพื้นฐานของชาวบ้าน ซึ่งชาวบ้านมีสิทธิที่จะเข้าไปเรียกร้อง เช่น ชาวบ้านอำเภอฝางประท้วงปิดถนนที่อำเภอฝางเรื่องราคาลิ้นจี่ตกต่ำ ชาวบ้านเดือดร้อนก็ไม่เข้ามาช่วยเหลือ

บางทีนโยบายของรัฐก็เข้ามามีผลกระทบต่อเราโดยตรงซึ่งบางทีเราไม่รู้สักตัวเหมือนกับระบบเหมืองฝายของเราแต่ก่อนที่ไม่มีกรมชลประทานเราจะมีหัวหน้าเหมืองฝาย มีการไปขุดลอกเหมืองฝายกัน มีประเพณีการเลี้ยงฝายร่วมกันโดยไม่มีการบังคับและเป็นที่ยูกัน ซึ่งก็คือส่วนที่ซ่อนอยู่ และในตำบลแม่ป๋องก็ไม่ทราบว่าเป็นคนดั้งเดิมของพื้นที่หรือย้ายจากที่อื่นมาอยู่ และทางโครงการสิทธิชุมชนก็เกี่ยวข้องในเรื่องของการส่งเสริมประเพณี วัฒนธรรมเก่าๆ ที่ลืมนั่นไป ต่อไปอยากให้กลุ่มของน้ำ ซึ่งมีการดูแลรักษาไปด้วยอาจจะอยู่กันปลายน้ำแต่ที่โครงการสิทธิชุมชนศึกษาได้มีการส่งเสริมการอนุรักษ์พันธุ์ปลาด้วย ซึ่งในพื้นที่ของเรามีแม่น้ำไหลผ่านสามารถนำกระสอบทรายไปกันเหมือนน้ำปิง บางส่วนก็มีปลาอยู่ในนั้นแล้วและเราสามารถนำไปปล่อยได้อีก ซึ่งก็จะเป็นสถานที่ที่ท่องเที่ยวได้และชาวบ้านก็มีรายได้จากทาง มีคนถามว่าโครงการสิทธิชุมชนศึกษาช่วยอะไรได้บ้าง โครงการช่วยได้คือจัดเวทีให้ มีงบประมาณอาหาร บางครั้งก็มีค่ายานพาหนะให้ บ้านหมู่ 8 มี สด.1 กัน และอยู่กันมาร้อยกว่าปี ซึ่งเป็นปัญหาใหญ่ต่อไปถ้าเราทำป่าชุมชนได้จะมีประโยชน์กับเรา จุดประสงค์ในการทำป่าชุมชน คือไม่ต้องเอาที่ของชาวบ้านเข้าไปและเขตป่าไปอำเภอพร้าวของเราเป็นเขตของอุทยานแห่งชาติศรีลานนาซึ่งเป็นปัญหาอยู่ ต่อไปถ้ามีการจัดเวทีเราควรจะมีการจัดทำข้อมูลและให้ชาวบ้านเข้าไปร่วมพูดด้วยว่าเรามีปัญหาอะไรบ้าง ทางรัฐมนตรีจะจัดการแก้ไขปัญหายังไงบ้าง อย่างป่าอุทยานที่ประกาศทับที่ชาวบ้านจะมีการแก้ไขปัญหายังไง จะกันเขตอย่างไรบ้าง และอย่าลืมว่าเรามี สด.1 อยู่ อย่างบ้านม่อนหินไหลที่พูดไว้และที่ม่อนหินไหลได้มีการกันที่ออกจากเขตป่าอุทยาน ประมาณ 500 ไร่ เพราะนายทุนมีอำนาจและมีเงิน ซึ่งต่างจากชาวบ้านเรา พูดกันตรงๆถ้าเราไม่รวมตัวก็จะแก้ไขปัญหาดังนี้ไม่ได้ ถ้าเรารวมตัวกันจะมีอำนาจคือสิทธิของชาวบ้าน ที่เรารวมตัวกันเพราะเราเดือนร้อนเราต้องรวมพลังช่วยเหลือกัน การทำป่าชุมชนจะมีหลายขั้นตอนต่อไปเราจะได้เรียนรู้กันไปและถ้ามีการรวมกลุ่มกันเรียบร้อยไม่ว่าจะเป็นปัญหาเรื่องที่ติดกันตาม ตำบลแม่ป๋องจะประสบก็คือที่ดินมีปัญหาก็ต้องรวมกลุ่มเช่นกัน หลายๆอย่างก็จะตามมาจะทำให้โครงการสิทธิช่วยอย่างไร ต่อไปเราก็จะร่วมกันทำแผนจะเชิญหน่วยงานทางราชการมาเราก็จะเชิญมาให้ ป่าไม้จังหวัดจะเชิญมาได้ไหมก็จะลองติดต่อดูถ้ามาได้ก็ดีถ้ามาได้ก็ส่งตัวแทนมา และเราจะได้ถามว่าถ้ามีปัญหายังนี้แล้วท่านจะแก้ปัญหาให้เราอย่างไรบ้าง ที่มีปัญหากันไม่ว่าจะเป็น นิคมสหกรณ์ ป่าไม้ ที่ดิน และชาวบ้าน ลองมา

จับเข้าคุยกันอย่างชาวบ้านกัน และที่โครงการออกโฉนดจะเข้ามาให้เราเตรียมตัวกันไว้เลย พยายามไปประสานงานกับกรมที่ดิน ไม่ใช่เอาแต่รอคือเราเดือดร้อนเราต้องดินร่นด้วยกลุ่มของเราเอง โครงการออกโฉนดถ้าเราไม่เฝ้าที่ของเราไว้เราจะข้ามไปเลยไม่ไปออกให้แล้วจะไม่มี การย้อนกลับมา และในการออกโฉนดจะต้องมีเจ้าของพื้นที่ข้างเคียง ผู้ปกครองท้องที่เข้ามามี ส่วนร่วม ในการออกโฉนดจะมีการสอบถามว่าที่ดินได้มาอย่างไร ชื่อมาหรือว่ารับมรดกและค่า ใช้จ่ายในการโอนก็จะแตกต่างกัน คือ ถ้ารับมรดกจะถูกกว่า และที่เรามาร่วมเวทีกันในวันนี้ก็จะ มีกันอยู่หลายรุ่นคนรุ่นก่อนก็จะเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ คนรุ่นกลางก็จะเป็นผู้ที่มีความรู้รอบวกกับ ประสบการณ์บ้าง ส่วนคนรุ่นหลังเด็กที่เรียนหนังสือกันจะเป็นผู้ที่มีความรู้แต่จะขาดประสบ การณ์ แต่ถ้าเราประสานกันก็จะมีคามเข้มแข็ง ที่มาในวันนี้อยากให้มีการรวมตัวกันทุกรุ่นไม่ว่าจะเป็นผู้เฒ่าผู้แก่ สตรี เยาวชน ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน มีส่วนเข้ามาร่วมกันมาช่วยกันแก้ไข ปัญหาของตนเอง

นายอนุรักษ์ กำบุตร

ได้ศึกษาในส่วนของเรื่องที่ดินมานานไม่ว่าจะเป็นพื้นที่ของหมู่ 8 หมู่ 4 หมู่ 5 ซึ่งได้ อาศัยอยู่มาเป็นเวลานานแล้ว แต่สุดท้ายก็ยังเป็นพื้นที่ของป่าอุทยานอยู่ดี จะขอยกตัวอย่างให้ ฟังที่เคยได้รวบรวมรายชื่อของชาวบ้านในกรณีที่ดินอยู่ในเขตนิคมสหกรณ์ได้รวบรวมรายชื่อ และที่ดินไปจำนวนหลายไร่ แล้วนำไปเสนอกับทางรัฐมนตรีซึ่งได้มาที่เครือข่ายลุ่มน้ำปิงอำเภอ เชียงดาวคิดว่าคงจะได้ผล และการเดินออกโฉนดจะมีการเริ่มกันวันที่ 2 ธันวาคม ก็ให้ผู้ที่มา ร่วมกันในวันนี้ช่วยกระจายข่าวด้วยและการนำหัวหน้าของฝ่ายต่างๆมาพูดกันน่าจะมาก่อนวันที่ 2 เพราะในการเดินออกโฉนดวันที่ 2 ธันวาคม ไม่รู้ว่าจะออกโฉนดที่ตำบลไหนก่อน ซึ่งเป็น โอกาสที่ดีที่มีการออกเอกสารสิทธิ์เพราะฉะนั้นเราต้องร่วมมือกัน และในตำบลแม่ปิงซึ่งบางคน บางท่านอยู่กันมานานแล้วพอสอบถามก็บอกว่ายังไม่มีเอกสารสิทธิ์ และก็ไม่สามารถมีบ้านเลข ที่ได้ทำอะไรก็ไม่ได้สักอย่าง กรณีของหมู่ 4 หมู่ 8 ก็น่าเห็นใจในครั้งที่เข้าไปร่วมเวทีที่อำเภอ เชียงดาวคิดว่าคงจะเอาบ้านโป่งบัวบานมาเป็นหมู่บ้านนำร่องก่อน ซึ่งที่อำเภอเชียงดาวในตอนนั้น มีการถ่ายวิดีโอบันทึกภาพและเสียงเก็บไว้ ซึ่งก็เป็นสิ่งที่เราได้ดำเนินการกันก็อยากให้ตำบล ของเรามีการรวมกลุ่มช่วยเหลือกัน และในวันที่ 2 ธันวาคม เป็นโอกาสที่ดีเราควรจะมีการ เตรียมตัวซึ่งจะได้ปรึกษากับทางคุณบุญมาว่าเราจะมีการดำเนินการอย่างไรบ้าง เราจะต้อง เชิญทั้ง 3 ฝ่ายมาพูดกันก่อนที่จะมีการเดินออกโฉนด เราต้องเตรียมการไว้ก่อน หมู่บ้านไหนที่ มีปัญหาเรามาพูดคุยกันก่อน ในนามของ อบต. ก็ขอให้ชาวบ้านทุกฝ่ายช่วยเหลือกันอยากให้ พื้นที่ทำกินของเรามีโฉนด ไปตามกับทางไหนก็ถูกโยนไปโยนมาแม้แต่ที่บ้านเป็น กสน. 5 แล้วแต่สุดท้ายถูกยกเลิก นิคมสหกรณ์ยกเลิกต้องรอการเดินออกโฉนดอย่างเดียว โดยการแจ้ง ไปยังกรมที่ดินว่ามีพื้นที่เท่าไร และได้ถามว่ากรณีนาย ก. นาย ข. ไม่ได้ไปแจ้งชื่อไปจะ สามารถออกโฉนดได้ไหมก็ได้รับคำตอบว่าได้แต่เราต้องติดตาม วันนั้นถ้าเขามาทำการออก

โฉนดอยากให้หมู่บ้านไหนที่มีปัญหาอยู่ช่วยกันก่อนที่จะมีการออกโฉนดจะขอปรึกษากับทางคุณบุญมา ก่อนว่าเราจะมีวิธีการอย่างไร และในวันที่ 6 ที่ผ่านมามีตัวแทนจากหลายที่ไม่ว่าจะเป็น อีสาน ใต้ แต่ในส่วนของตำบลแม่บึงของเรามีส่วนน้อยที่ได้เข้าไปรวมไม่มีพลังที่จะไปผลักดันช่วยกัน มีเครือข่ายแต่เราไม่ได้เข้าไปรวมและต่อไปเป็นวิสัยทัศน์ที่ดีที่ทาง คุณบุญมาเอาโครงการนี้เข้ามาพูดคุยในตำบลของเรา เราจะได้ช่วยกันเป็นพลังเพื่อผลักดันปัญหานี้อีกที่ปัญหาอยู่ตรงไหนเรามาช่วยกัน จากที่ดูๆแล้วทุกหมู่บ้านมีปัญหาเรื่องป่าหรือเรื่องป่าอุทยานครอบคลุมที่ทำกินและที่อยู่อาศัย ในการเข้าร่วมเวทีที่โรงแรมเชียงใหม่ภูคำ ก็ได้ยกประเด็นของหมู่ 7 ให้กับทางส่วนกลางและส่วนที่เกี่ยวข้องรับทราบซึ่งจะได้ดำเนินการต่อไป อย่างในกรณีของหมู่ 7 หมู่บ้านเดือนเพราะอะไรจึงเป็นหมู่บ้านเดือน เพราะไม่มีเอกสารสิทธิ์สักอย่างเลย ทั้งๆที่จะอยู่กันมาก่อนบ้านม่อนหินไหลด้วยซ้ำ ซึ่งเคยได้ไปถามทางที่อื่นได้รับคำตอบว่าขณะนั้นมีการเปิดวิทยุกระจายข่าวว่า พ.ศ. 2488 ประกาศให้ทางผู้นำชุมชนที่มีชุมชนอยู่ในเขตป่าไปแจ้งอำเภอกว่าขอให้มีการออกเอกสารสิทธิ์ที่ทำกิน ยกตัวอย่างกรณีบ้านหมู่ 9 ซึ่งตอนนั้นผู้นำได้ไปแจ้งก็สามารถมีเอกสารสิทธิ์ได้ และเรื่องของปัจจัยเรื่องเงินก็มีส่วนเกี่ยวข้อง ในส่วนของกรณีบ้านขุนบึงไม่ได้รับข่าวสารและวันก่อนได้ไปติดกับผู้ใหญ่บ้านไปถามหัวหน้าที่ดินได้บอกว่ามีการประกาศเมื่อ พ.ศ. 2488ท เป็นระยะเวลาที่ปีที่ผ่านมาแล้วเขตป่าก็ทับที่ชาวบ้านอยู่ทุกวันนี้ก็เหมือนชาวบ้านไปบุกรุกป่าซึ่งจริงๆแล้วชาวบ้านได้อยู่อาศัยและทำมาหากินกันมานานแล้ว อยากที่จะทำในรูปของตำบลบ้างและวันนี้ก็มีโอกาสที่จะได้ทำกันเป็นโอกาสที่ดีที่ทางคุณบุญมา ได้มาจัดเวทีให้วันนี้ซึ่งทางคุณเสงี่ยมก็ได้ขึ้นรณผลักดันมานานแล้ว ก็เป็นโอกาสที่ดีของตำบลของเราก่อนวันที่ 2 ธันวาคมก็อยากให้อะไรต่อมิอะไรรีบหน้าบ้าง

อาจารย์บุญมา บัวแก้ว : ผู้ประสานงานลุ่มน้ำแม่จัด

คือการทำรายละเอียดเกี่ยวกับที่ดินไม่ว่าจะเป็นปัญหาที่ดินในเขตป่า เราจะต้องมีข้อมูลส่วนตัวของเราเสียก่อนข้อมูลพื้นฐานที่เราจะนำไปพูดคุยถ้าเราไม่มีข้อมูลพื้นฐานแล้วเราเข้าไปพูดคุยกับทางการก็จะไม่ได้เรื่อง ในส่วนของผู้ใหญ่บ้านจะเข้ามาร่วมเวทีกับเราในตอนบ่ายเพราะช่วงเช้าติดประชุม และในตอนบ่ายเราจะพูดถึงปัญหาที่หนักอีกหน่อยเพราะตำบลแม่บึงเป็นกรณีพิเศษที่นำเข้าไปคุยที่เครือข่ายลุ่มน้ำบึง และถ้าทางผู้ใหญ่บ้านเข้ามาเราจะได้แจ้งข้อมูลว่าตอนเช้าเราได้พูดเรื่องอะไรบ้างเราจะสรุปให้ท่านฟัง สมมติว่าจะมีการออกโฉนดในวันที่ 2 ธันวาคม เราต้องไปติดตามดูก่อนว่าเขาจะไปที่ไหนก่อนและในการออกโฉนดจะมีคณะทำงานอยู่กลุ่มหนึ่ง ซึ่งจะมาตั้งสำนักงานอีกต่างหากไม่เกี่ยวข้องกับกรมที่ดิน เอกสารต่างๆจะมีการเตรียมมาหมดในชุดของการออกโฉนดนี้จะมีทั้งช่าง เจ้าหน้าที่การเงินธุรการ หัวหน้าส่วน มีหมดเหมือนกับกรมที่ดินกลุ่มหนึ่งโดยเฉพาะซึ่งเรามีหน้าที่ที่จะเข้าไปติดตามว่าจะไปที่ไหนตำบลไหนวันไหนและพยายามเช็คดูด้วยว่าไปจริงหรือไม่ เพราะอาจจะมีการเปลี่ยนแปลงก็ได้ สมมติว่ามาลง ต.แม่บึง แต่เราไม่อยู่ติดตามกันอยู่เราก็จะเสียโอกาสไป และในส่วนของคุณ

หรือ สมาชิก อบต. ของหมู่บ้านเราก็ต้องไปหาข้อมูลว่ามีใครบ้างที่ยังไม่มีโฉนดโครงการเดินออกโฉนดนี้จะเสียค่าใช้จ่ายน้อยกว่าการที่เราจะไปขออนุญาตกับทางกรมที่ดินยกเว้นที่ของนิคมสหกรณ์เพราะไม่รู้ว่าจะมีการรับเรื่องหรือไม่เพราะก็ไม่ทราบข้อมูลตัวนี้ ถ้าที่ดินของเราเป็นนส 3 ก. ครุฑดำ ครุฑเขียว ก็ไปออกโฉนดมาเสียค่าใช้จ่ายไม่กี่บาท สำหรับทาง ผอ.บ. ที่จะมาร่วมในตอนบ่ายเราจะมีการพูดคุยกันอีกทีสำหรับข้อมูลที่เรารวบรวมในภาคเช้า และจะมีการเขียนกันมาเลยว่าเราจะทำอะไรกัน ส่วนแผนที่เราจะทำอะไรกันในวันข้างหน้าไม่ว่าจะเป็นเรื่องป่าชุมชนหรือเรื่องที่ดินก็ให้เราเริ่มพูดคุยกันในหมู่บ้านก่อน อยากให้กลุ่มผู้ที่มีปัญหาเรื่องดิน เรื่องป่ารวมกลุ่มกันขึ้นมาทำอะไรไม่ต้องรอ เพราะงานนี้ไม่ได้ใช้งบประมาณใด ๆ เลย และถ้าทำข้อมูลไม่เป็นเราก็มืดวอย่างให้ดูและเราอย่าลืมนะว่าเรา มีอบต. อยู่ เราสามารถใช้บริการได้ เราสามารถขอให้เขาพิมพ์ข้อมูลให้เราได้ และในการทำข้อมูลอยากให้มีการ ทำสำเนาไว้หลาย ๆ ฉบับเผื่อมีการสูญหาย และเผื่อยื่นหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

นายสนั่น เรือนใส

ปัจจุบันอยู่ ต.แม่ป๋ม ใน ต. แม่ป๋มก็จะมี ห้วยแพ่งน้อย ห้วยแพ่งหลวง เป็นต้นน้ำอยู่ปากทางทิศตะวันตก ห้วยแม่พวกจะมีฝายอยู่และเป็นสายน้ำหลักที่หล่อเลี้ยง ต.แม่ป๋ม และมีฝายน้อยอยู่ 2 ฝาย ห้วยสำนจะมีฝายอยู่ดี ในส่วนของห้วยตะเคียนห้วยสำนจะมีขุนน้ำต่อเนื่องกันหมด และห้วยโป่งก็จะไหลลงสู่ห้วยแม่ป๋มฝายแม่สูน และน้ำแม่สูนเป็นลำน้ำสายเดียวที่มาจากโหล่งขอด แต่มีจำนวนฝายมาก เช่น ฝายแม่สูน ฝายห้วยแห้ง ฝายห้วยปุก ฝายเจ้าพ่อลู่ ซึ่งเป็นฝายจุดเด่นของ ต.แม่ป๋ม ซึ่งฝายนี้เคยได้รับรางวัลในการประกวดด้านความสวยงาม ในการเกษตรขอ ม. 8 ห้วยทรายก็ได้มาจากน้ำแม่สูนหล่อเลี้ยงมากเหมือนกันในส่วนของแม่แพ่งจะมีการใช้น้ำจากป่าเมี่ยงมอนหินไหล เช่นห้วยแม่แพ่งน้อยและห้วยแม่แพ่งหลวงก็เป็นเส้นเลือดที่มาหล่อเลี้ยงปากทิศตะวันตก คือบ้าน ม.3 และ บ้านโป่ง บ้านผาแดง ที่ได้พูดมาก็ตามที่ทราบหากมีใครที่รู้มากกว่าจะเสริมก็ขอเชิญ

นายสงวน คำแสนสุข

จะอธิบายคร่าว ๆ เกี่ยวกับแผนที่ของ ต.แม่ป๋ม จะมีลำน้ำแม่ขอดทางทิศใต้ขึ้นมาจะเจอบ้านห้วยทราย สกต.โหล่งขอด ศูนย์วิจัย บ้านสบปั้งทางทิศตะวันออกของแม่ป๋ม เข้าไปทางบ้านทุ่งบวกร้าว บ้านขุนปั้ง ขึ้นไปทางทิศเหนืออีกจะเจอบ้านศรีประดู่ จะมีลำน้ำ คือ ลำน้ำห้วยสำน ห้วยตะเคียน ซึ่งมีอ่างห้วยตะเคียนอยู่ ม.1 บ้านห้วยงูเป็นที่ตั้งของ อบต. ลำน้ำแม่พวก น้ำแม่จัด บ้านโป่งบัวบานแล้วเลี้ยวขวาเข้าบ้านเกียงขวางจะขอพูดให้ฟังอีกนิดหน่อยจากที่ได้พูดคุยกับหัวหน้านิคมสหกรณ์ซึ่งท่านได้บอกว่าประธานสงวนที่ที่ประธานและชาวบ้านอยู่ยังไม่มีชื่อเลยที่ใช้ชื่อบ้านเกียงขวางทุกวันนี้เป็นหมู่บ้านลือชอ ซึ่งอยู่ห่างออกไปอีก ก็เลยปรึกษากันว่าจะตั้งชื่อกันใหม่ ซึ่งที่ดินที่อยู่กันเป็นพื้นที่ปฏิรูปของนิคมสหกรณ์และชื่อใหม่ก็คือ หมู่บ้านพฤษภาชาติ ซึ่งเรา

ไม่ได้เปลี่ยนชื่อใดๆเลยเพราะเดิมเราไม่มีชื่อหมู่บ้านอยู่แล้ว และจะได้มีการเปิดป้ายกันในวันที่ 1 มกราคม ซึ่งตอนนี้ก็ได้เตรียมป้ายเรียบร้อยแล้ว และจะมาพูดกันถึงเรื่องฝ่ายมีฝ่ายห้วยงู และ อ่างห้วยงู ซึ่งฝ่ายห้วยงูสร้างกันลำน้ำจากห้วยเกียงขวาง ซึ่งนำมาหล่อเลี้ยงในพื้นที่การเกษตร จะมีอ่างแม่แพงลงไปอีกจะเจอบ้านผาแดง และบ้านโป่งบัวบาน ลงไปจะเป็นพื้นที่ราบเป็นเขตที่น้ำจะท่วมอยู่เป็นประจำ

นายก สรสิทธิ์ (ผู้ใหญ่บ้าน)

จะขอบรรยายตามแผนที่ที่ได้เขียนไว้ แสดงถนนสายพร้าว-เชียงใหม่ขึ้นไปทางทิศเหนือ-ใต้จะเห็นลำน้ำแม่ขอด ซึ่งทางทิศใต้ของ ด.แม่บึงจะมีเขตติดต่อกับลำน้ำแม่พวก ทางทิศใต้จากบ้านห้วยทรายจะมีลำน้ำห้วยแม่สายและลำน้ำห้วยกอง เข้ามาที่หมู่บ้านห้วยทราย ม.8 ก็จะมีลำน้ำห้วยทรายไหลลงมาสู่ลำน้ำแม่ขอดและเข้าสู่เขื่อนแม่งัด นอกจากเขตที่อยู่ของชาวบ้านแล้ว ก็จะเป็นแนวเขตป่าอุทยานแห่งชาติศรีลานนาจะอยู่บริเวณรอบ ๆ ของตำบล ที่บ้านห้วยทรายจะแสดงให้เห็นว่ามีอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ เพื่อกับเก็บน้ำไว้ใช้ในการเกษตรสำหรับบ้านห้วยทรายหมู่ 8 และหมู่บ้านห้วยทรายก็จะมีบางส่วนที่มีปัญหา เพราะมีการประกาศเขตป่าอุทยานทับพื้นที่บางส่วนของหมู่บ้านซึ่งชาวบ้านได้อาศัยอยู่มาเป็นเวลากว่า 100 ปี ซึ่งชาวบ้านมี สด 1 และนส 3 อยู่แล้ว ขึ้นมาที่ลำน้ำแม่สุนก็จะมีฝ่ายอยู่ที่หมู่บ้านเฉลิมราช (แม่สุน) ฝ่ายนี้ก็นำมาหล่อเลี้ยงพื้นที่การเกษตรของ ม.8 ห้วยทราย และบ้านแม่สุนเฉลิมราชด้วยมาทางสภต. ไหล่ขอด จะมีศูนย์วิจัยตั้งอยู่ทางทิศเหนือเข้าทางถนนบ้านเฉลิมราช (แม่สุน) จะเจอบ้านแม่บึงและสะพานข้ามน้ำแม่บึง และมีถนนสายบ้านทุ่งบวกข้าว เข้าไปเรื่อย ๆ จะพบบ้านขุนบึง ซึ่งบริเวณนี้จะเป็นต้นน้ำทั้งนั้นเลย ขึ้นมาที่บ้านศรีประดู่จะเจอสะพานของลำน้ำห้วยล้านซึ่งก็มีฝ่ายอยู่ และน้ำจากลำน้ำห้วยล้านก็นำมาใช้ประโยชน์กันในบ้านศรีประดู่ ห้วยตะเคียนก็มีฝ่ายเช่นเดียวกัน ห้วยเกียงขวางก็มีฝ่ายอยู่คือ ฝ่ายห้วยเกียงขวาง มาที่บ้านห้วยงูจะมีลำน้ำห้วยงู และก็มีบริเวณของเขื่อนแม่งัด

อ. บุญมา บัวแก้ว : ผู้ประสานงานลุ่มน้ำแม่งัด

แผนที่ของ ด.แม่บึง บางกลุ่มก็ตกเรื่องฝ่ายไป ซึ่งเราก็จะรู้กันว่าบางท่านก็ไม่ทราบพื้นที่ในตำบลแน่นอน ตามที่ดูมาจะมีเขตป่าอย่างกรณีของบ้านม่อนหินไหลจะมีป่าอยู่ล้อมรอบ ซึ่งแต่ก่อนจะเป็นเขตอุทยานแห่งชาติศรีลานนาทั้งหมด และจริง ๆ แล้วก็ครอบคลุมไปถึง อ. เชียงดาวด้วย ซึ่งชาวเชียงดาวใช้วิธีอ้างกันว่ามีฝายลั้งอยู่ทำให้พื้นที่ป่าบริเวณนั้น ๆ อุดมสมบูรณ์ซึ่งเป็นภูมิปัญญาของคนแต่ก่อนมา ภูเขาทั้งลูกเขียวทึบไม่มีใครเข้าไปตัดไม้เพราะกลัวกัน ซึ่งชาวบ้านเล่าว่ามีคนเห็นผีหามของมาขายกัน คุณลักษณะภาพรวมของ ด.แม่บึงใช้น้ำอยู่หลายสาย มีแม่น้ำสุบ แม่บอน แม่งัด ห้วยโป่ง น้ำแม่บึง ห้วยตะเคียน ในส่วนของน้ำแม่งัดชาวอ.พร้าวได้ใช้ประโยชน์ไม่มากนัก ที่ได้ใช้ประโยชน์ก็มี ด. สันทราย ด. บ้านโป่ง และ ด. น้ำแพร่

บางส่วน นอกจากนั้นก็จะไหลลงสู่เขื่อนในพื้นที่อื่นใช้ ซึ่งจริงๆ แล้วน้ำแม่จิดเป็นสายใหญ่ยาวถึงประมาณ 50 กว่ากิโลเมตร ไหลจาก ต. ป่าไหนด ต. สันทราย และเราก็เลยใช้ชื่อลุ่มแม่น้ำนี้เป็นชื่อเครือข่ายของเรา เคยได้นำพี่น้องชาวบ้านเข้าไปร่วมในเวทีต่างๆ ในการประชุมเรื่องของเครือข่ายน้ำ ซึ่งจริงๆ แล้วตัวเองไม่ได้เป็นตัวแทนกลุ่มของอะไรเลยและอยากจะได้พี่น้องชาวบ้านมาร่วมเป็นเครือข่ายน้ำด้วย เวลาที่มีการเสวนาในโรงแรมต่างๆ จะได้เข้าไปร่วมด้วย 15 ลุ่มน้ำตั้งแต่เขื่อนภูมิพลขึ้นมาใน อ. พร้าวไม่มีเลยแต่ที่ อ. เชียงดาวเขามีกลุ่มของเขาแล้ว ใน อ. พร้าวและ อ. เวียงแหงไม่มี และในการไปพูดในที่ประชุมต่างๆ ก็ไปอุปโลกว่าตนเองเป็นตัวแทนเพราะประธานเครือข่ายลุ่มน้ำจริงๆ ต้องขึ้นจากชาวบ้าน และในการประชุมเวทีต่างๆ เหล่านี้จะมีค่าเดินทางและค่าอาหารด้วย และเวลาที่ไปร่วมเวทีด้วยได้รับคำถามมาว่าลุ่มแม่น้ำแม่จิดมีปัญหาอะไรบ้าง ก็เลยบอกไปตามภาพรวมที่เห็นว่ามีปัญหาเรื่องน้ำแห้ง การเกษตรไม่ค่อยดี แต่ถ้าพี่น้องชาวบ้านไปพูดจะรู้ปัญหาได้ดีกว่า อย่างเช่นหัวหน้าเหมืองฝายก็จะรู้ว่าต้นสายปลายเหตุเป็นอย่างไรและที่พูดมาคุยกันก็เป็นชาวบ้านทั่วไป ไม่ใช่นักวิชาการอะไร ก่อนหน้านี้ที่ไป ต. สันทรายก็ได้แนะนำในการจัดตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำ ซึ่งเราสามารถจะอยู่ในกลุ่มไหนก็ได้ เช่น กลุ่มน้ำ กลุ่มที่ดินที่มีปัญหา เราสามารถเข้าไปอยู่ทั้ง 2 กลุ่มเลยก็ได้และช่วงต่อจากนั้นเราจะทำอะไรกันจะแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มว่ากันไปเลยว่าที่มีปัญหาที่ดินจะเอาอย่างไรกันปัญหาเรื่องป่าชุมชนอยากได้ป่าชุมชนจะทำป่าชุมชนหนักก็ว่ามาเลย ซึ่งจะมีประเด็นปัญหาอยู่ 5 ประเด็น ด้วยกันคือ ดิน น้ำ ป่า การเกษตร และองค์กรต่างๆ แต่ดูลักษณะแล้วเห็นว่าการสนใจในเรื่องที่ดิน และ ป่ากัน จะทำอย่างไรก็เขียนออกมาแล้วก็กลับไปประชุมลูกบ้านว่าขณะนี้มีการสิทธิชุมชนเข้ามาร่วมด้วย และทางผู้ใหญ่บ้านต้องเป็นผู้นำในกรณีของ อ. เชียงดาวทางผู้ใหญ่บ้านจะเข้ามาร่วมทุกคนเลย พร้อมทั้งกำนันด้วย ทำไม อ. เชียงดาวถึงได้เปรียบกว่าอำเภออื่นๆ เพราะว่าได้มีการจัดตั้งป่าชุมชนที่นั่นมา 5-6 ปี แล้ว และงบประมาณต่าง ๆ เข้า อ. เชียงดาวเยอะมากเป็นจำนวนเงินหลายล้านบาทอย่างกรณีมีการมาศึกษาดูงานก็ได้มีการนำปัจจัยด้านเงินมาบริจาคด้วย อย่างเช่นไปดูงานด้านป่าชุมชนที่หมู่บ้านจะมีกล่องรับบริจาคไว้ ผู้ที่ไปศึกษาดูงานก็บริจาค และในหมู่บ้านก็มีการขายของที่ระลึกด้วย จะมีการเตรียมการกันไว้ก่อน เช่นถ้าจะมีคนมาศึกษาดูงานทางผู้ใหญ่บ้านก็จะเตรียมตัวรอ และผู้ที่นำดูป่าก็ได้รับเบี้ยเลี้ยงด้วย เป็นการกระจายรายได้อีกทางหนึ่งและเป็นแหล่งท่องเที่ยวอีกอย่างหนึ่ง และดูจากป่าของ อ. พร้าว ซึ่งสมบูรณ์กว่าของ อ. เชียงดาวด้วยน้ำ แต่ อ. เชียงดาวผืนดินมาได้เร็วกว่าเพราะมีโครงการเข้ามาก่อน ซึ่งทางคุณนิคม พุทธา เป็นเจ้าหน้าที่มูลนิธิคุ้มครองสัตว์ป่าและพันธุ์พืชแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ของสมเด็จพระเจ้าน้องนางเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี ซึ่งคุณนิคมได้อาศัยอยู่ใน อ. เชียงดาว ป่าของ อ. เชียงดาวก็เลยสมบูรณ์มากกว่าของเรา และอีกอย่างหนึ่งก็ใกล้สายน้ำแม่ปิงด้วยและน้ำแม่ปิง นายกอนันต์ มาดู่ ท่านบอกว่า 1 ชั่วโมงที่นั่งดูไม่มีขยะผ่านมาเลย แต่ถ้าเป็นแม่น้ำเจ้าพระยาท่านบอกว่ามีแต่ขยะเต็มไปหมด ท่านอยากให้สายน้ำทุกสายที่เป็นต้นน้ำของแม่น้ำปิงดูแลรักษากันอย่างดีและทางนายกรัฐมนตรีได้บอกว่ายากให้ลุ่มแม่น้ำแม่ปิงตอนบนเป็นตัวอย่างแก่จังหวัดอื่นๆ

ด้วยซึ่งทาง 3 อำเภอ คือ เวียงแหง เชียงดาว พร้าว พ่วงกันอยู่ เราจะได้รับผลประโยชน์ต่าง ๆ ที่ตามมาในวันข้างหน้า ต่อไปเราจะมีการนำคนใน อ.พร้าวไปดูงานต่างอำเภอซึ่งบางที่อาจจะมี การข้ามไปต่างจังหวัดด้วย แต่ถ้าจะไปทั้งหมดคงจะเป็นไปไม่ได้ จะคัดคนไปศึกษาว่าเขาทำงาน กันอย่างไรบ้างในเรื่องของป่าชุมชน จะมีการแลกเปลี่ยนกัน ไม่ใช่ว่าอยู่แต่บ้านเราเรียนรู้แต่บ้าน เราอย่างเดียวเป็นไปไม่ได้ ความรู้เราก็มีอยู่อย่างจำกัดแค่นั้นพุดง่าย ๆ เหมือนนกอยู่ในกระลา แทนที่จะได้ดูได้เห็นกว้างออกไปอีก ซึ่งบางทีกลุ่มอื่นๆอาจจะมีการแก้ปัญหาได้ดีกว่ากลุ่มของ เราอีกอาจจะให้แนะนำแลกเปลี่ยนกันซึ่งเราก็จะมีความรู้กันมากขึ้นอย่างกันในจัดเวทีของเรามี การเชิญทาง อ.เชียงดาวมาก่อนในกลุ่มของการจัดการเรื่องป่าและที่ดิน เพื่อมาแลกเปลี่ยนกับ เรา และในส่วนของเรา อ.เชียงดาวก็ได้มีการแต่งตั้งประธานเครือข่ายปามาแทน พ่อหลวงติบ ซึ่งได้เสียชีวิตแล้วและคนนี้ก็จะเป็นผู้ที่พูดรายละเอียดต่างๆได้ดี เวลามาเสนออะไรชาวบ้านก็จะ ได้เข้าใจได้ง่าย และในส่วนของเราวิจัยนี้ถ้าไม่มีพี่น้องชาวบ้านก็คงไม่สำเร็จงานวิจัยนี้ต้องการ ให้ชาวบ้านมีส่วนร่วมมีปัญหอะไรที่จะแก้ไขเกี่ยวกับเรื่องของทรัพยากรเราจะต้องมาพูดคุยกัน ไม่ใช่ว่าเก็บข้อมูลแล้วกลับไปนำข้อมูลที่ไปไว้ในห้องสมุดและชาวบ้านก็ไม่ได้รู้เรื่องเอาข้อมูล จากชาวบ้านไปแต่ไม่เคยมาบอกว่าควรจะทำอย่างไรปัญหามีอย่างไรแทนที่จะมีประโยชน์ต่อ ชาวบ้านกลับไม่มีเลยซึ่งต่อไปนี้เราจะทราบกันแล้วอีกหน่อยถ้ารายงานทั้งหมดส่งเข้าสภาไปแล้ว จะทำการคัดลอกมาไว้ที่ อ.พร้าวข้อมูลทั้งอำเภอจะอยู่ที่นั่นหมดแผนที่และแหล่งน้ำทั้งหมดจะ เก็บไว้ไม่ทิ้งอย่างเช่นข้อมูลบางอย่างเช่น อ่าง หรือฝาย ก็ต้องถามพี่น้องดูเพราะไม่ใช่คนพื้นที่นี้ และแผนที่อดีตไปจะถอดออกไปทั้งหมดและทาง อาจารย์เสน่ห์ จันทर्वนิช หัวหน้าโครงการใหญ่ เป็นต้นคิดที่ให้ทั้ง 3 ภาคทำงานนี้พร้อมกัน ทั้งภาคเหนือ ภาคใต้ และภาคอีสาน ภาคใต้ส่วนมาก จะทำในเรื่องของประมงพื้นบ้านและทะเลสาบสงขลาซึ่งมีในขณะนี้เราอยู่ทางภาคเหนือเราก็ไม่ ทราบทำไมแร่โปแตชที่อีสานมีปัญหา สมมติว่าบ้านเราอยู่บริเวณนี้แล้วมีการขุดแร่ลึกลงไป 10 กิโลเมตรได้บ้านเราถ้าบ้านยุบจะไม่มีการรับผิดชอบใดๆแม้กระทั่งที่ดินมนโหนดที่ดินก็ตาม เพราะขุดลงไปใต้ดินไม่ใช่บนพื้นดินใช้เครื่องกลในการขุดและเวลามีเหตุการณ์ดินถล่มทรุดตัว หรือยุบลงไปชาวบ้านเราก็ไม่สามารถเรียกร้องหรือฟ้องได้เพราะรัฐบาลให้สิทธิไปแล้วแร่โป ตาชขุดลงไปใต้ดินต่างกับที่ อ.เวียงแหงซึ่งจะเจอเรื่องของลิกต์ไนต์ถ้ามีการขนส่งผ่าน อ.พร้าว เราจะมีปัญหาได้รับผลกระทบแน่นอนเพราะผงถ่านที่ปลิวออกมาจะมีผลต่อการปลูกพืชถาวรริม ถนนหนทางหลังคาบ้านก็จะมีการปลิวติดแน่นอนและถนนก็จะเสียอีกและตอนนี้มี 2 เส้นทางที่ จะเด่นคือจาก อ.เวียงแหงผ่าน อ.เชียงดาวลงไปเลย หรือผ่าน อ.พร้าวไป อ.เวียงป่าเป้า แม่ชะ จานออกลำ ปางไปเลยซึ่งเราจะดูกันอีกที และตอนนี้คนของพื้นที่ อ.เวียงแหงแบ่งออกเป็น 2 พวก คือ 1. พวกที่ไม่เอา 2. คือพวกที่เอา ส่วนมากจะเป็นทางฝ่ายข้าราชการ เช่น นายอำเภอ สนับสนุนเต็มที่และในการไปจัดเวทีของโครงสร้างชุมชนที่ อ.เวียงแหง ทหารมีการตั้งด่านเจ้า หน้าที่เข้าประทับเลยและทหารพร้อมเจ้าหน้าที่นอกเครื่องแบบเข้ามาดูด้วย เหมือนกับว่าเราเข้า ไปต่อต้าน ซึ่งจริงๆ แล้วไม่ใช่ ซึ่งชาวบ้านได้คิดเองว่าได้รับผลกระทบอะไรบ้าง ตอนนี้เวียงแหง

มีประโยชน์คือมีงานวิจัยหลายชิ้นและในส่วนของสาธารณะสุขส่งทีมงานเข้าไปพูดคุยและนำชาวบ้านจาก อ.แม่เมะ จ.ลำปางเข้าไปพูดคุยด้วยว่าได้รับผลกระทบอะไรบ้าง และถ้าชุดแรกในครั้งที่ 1 อ.เวียงแหงผู้ที่เดือดร้อนที่สุดก็คือผู้ที่ใช้น้ำจากน้ำแม่แดงส่วนมากก็เป็นคนในพื้นที่ อ.เมือง ผงถ่านที่ลงน้ำแม่แดงก็ไหลไปสู่ อ.เมืองน่าน และที่ อ.แม่แดงบริเวณที่จะจุดเริ่มมีสถานที่ท่องเที่ยวหลายแห่งและคนที่เราเข้าไปทำโครงการไม่ได้ต้องการให้พี่น้องชาวบ้านไปหาเรื่องให้ตนเองเดือดร้อน แต่บางอย่างถ้าเป็นข้อมูลที่เราเดือดร้อนจริง ๆ ก็จะช่วย ซึ่งมีหน้าที่ในการประสานงาน และหาข้อมูลบางอย่างให้ และที่มาในวันนี้ก็มาหาข้อมูลให้และทุกคนต้องพิจารณาเอาเองว่าจริงหรือไม่ โครงการสิทธิเรามีหลักฐานอยู่ในการที่เขามาพูดคุยกับพี่น้องชาวบ้านและทางด้านนายอำเภอก็ทราบเรื่องแล้ว และได้แนะนำโครงการให้ท่านทราบแล้วว่าโครงการนี้มาจาก สภามทบประมาณก็มาจากสำนักนายก ซึ่งให้งบมาในเวลา 3 ปี เป็นเงินหลายล้านบาท แบบละเมื่อวานมีชาวบ้านจาก ด.เขื่อนผากถามว่าโครงการที่นำเงินมาทำกันในลักษณะนี้มีความคืบหน้าไปถึงไหนแล้วคุ้มค่ากับเงินที่เสียไปหรือไม่ เลยบอกว่ามีการจัดเวทีมา 3 - 4 เวทีแล้ว และตอนนี้ลงทำกันในรูปแบบของตำบล ช่วง 6 เดือนแรก ตามแผนให้มีการหาคนหาปัญหา ซึ่งตอนนี้เราได้แล้ว คนที่มีปัญหาเขามาร่วมเวทีกับเราแล้ว สิ่งแรกก็ต้องไปพูดคุยกับชาวบ้านว่าเรามีโครงการสิทธิชุมชนศึกษาเข้ามา พี่น้องชาวบ้านจะได้ประโยชน์อะไรบ้าง เราต้องอธิบายให้พี่น้องชาวบ้านฟังก่อนที่จะมีการร่วมเวที โดยอาศัยผู้ประสานงานในระดับตำบลไปพูดคุยให้ชาวบ้านฟัง ซึ่งบางทีก็อาจจะไม่ทั่วถึง ก็เลยอยากจะอาศัยพี่น้องที่มาร่วมเวทีกันในวันนี้ไปพูดคุยบอกต่อๆ กันไป และถ้ามีปัญหาเดือดร้อนใดๆ ก็จะนำเรื่องลงในจดหมายข่าว เช่นเรื่องของปัญหาที่ดินที่พูดกันมา แล้วส่งให้ทางกรุงเทพทำเดือนละ 1,000 ฉบับ เดือนละ 10,000 บาท ซึ่งจดหมายข่าวนี้อาจจะส่งให้ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องข่าวสารต่าง ๆ เดียวนี้ที่มีประโยชน์เราก็นำไปใช้ให้เกิดประโยชน์และถ้ามีเรื่องเร่งด่วนอะไรต้องการให้นำไปลงในจดหมายข่าวก็ให้หาข้อมูลมาให้ทางเจ้าหน้าที่ก็จะลงให้ เพราะว่าจดหมายข่าวของเราจะออกทุกเดือน เดียวนี้เราจะมีแบ่งกลุ่มเพื่อเสนอประเด็นปัญหาและแนวทางแก้ไข อยากรู้ว่าพี่น้องชาวบ้านคิดกันอย่างไร มีภูมิปัญญากันอย่างไรก็จะได้เล่ากันออกมา สนใจในเรื่องของป่าไม้ก็ทำกิน อย่างป่าชุมชนเราจะต้องบ่มทำกินอยู่แล้วเราว่าเป็นแหล่งที่เราจะต้องเข้าไปทำมาหากินกันอยู่แล้ว ถ้าเราปล่อยให้ทางเจ้าหน้าที่ป่าไม้ดูแลอยู่ฝ่ายเดียวซึ่งจำนวนของเจ้าหน้าที่ก็มีไม่มากนัก ป่าไม้ก็จะหมดไปถ้าเราไม่ช่วยกันดูแลรักษา ต่อไปลูกหลาน ต่อไปลูกหลานเราก็จะดูแลไม่จากรูปภาพ ตอนนี้ป่าไม้ลดลงไปเพราะมีการตัดไม้เพิ่มขึ้นแต่ถ้าป่าเป็นของส่วนรวมเป็นของเราร่วมกันทุกคน ทุกคนก็ต้องรักป่าทุกวันนี้เราคิดกันว่าเป็นเรื่องของเจ้าหน้าที่ป่าไม้เพียงฝ่ายเดียว แต่ถ้าเป็นป่าของเราอะไรก็ตามถ้าเป็นของเราเราจะรักและดูแลได้ดี มีอยู่ 2 ประเด็นปัญหา คือ เราจะทำอะไรกันและจะทำเมื่อไหร่

นายสงวน คำแสนสุข

ปัญหาที่เราเดือดร้อนกันทุกวันนี้ก็คือปัญหาเรื่องปากเรื่องท้องเรา ซึ่งสมัยก่อนเราอยู่กับมาไม่มีปัญหาอะไร ไม่มีเรื่องของป่าถูกทำลายไม่มีการยึดแย้งที่ดินกันแต่เดี๋ยวนี้หลังจากที่มีความเจริญเข้ามาก็มีกฎหมายออกมาคือ กฎหมายที่ดิน กฎหมายป่าไม้ ซึ่งก็มีช่องโหว่อยู่ที่นี้เมื่อมีช่องโหว่ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของดินน้ำป่า ผู้ที่มีอำนาจหรือผู้ที่มีเงินไม่ว่าจะเป็นนายทุนหรือใคร ๆ ก็แล้วแต่อาศัยช่องโหว่ตรงนี้มาแย่งดิน น้ำ ป่า จากเรา สุดท้ายชาวบ้านเราถ้าไม่หันมาปรึกษาช่วยเหลือกันก็คงจะเสียเปรียบ ซึ่งตอนนี้ประชาชนเป็นผู้ที่มีอำนาจในการดูแลหน่วยงานราชการไม่ใช่ราชการ ไม่ดูกฎหมายได้ กฎหมายสมัยก่อน ๆ ข้าราชการดูแลประชาชนแต่ปัจจุบันนี้ประชาชนมีอำนาจในการดูแลข้าราชการ เพราะฉะนั้นเงิน ทุกบาททุกสตางค์ ป่าไม้ทุกผืน ดินทุกตารางนิ้ว ประชาชนเป็นผู้ควบคุมเองและเมื่อเราควบคุมแล้วตามกฎหมายเราจะได้อะไรขึ้นมา มีอะไรที่เราจะควบคุมได้ก็มีหน่วยงานภาครัฐกำหนดกฎหมาย ป่า น้ำ ดิน มาให้เรา และข้าราชการเป็นเครื่องมือของเรา เราจะทำอะไรเขาก็จะเป็นเครื่องมือให้เรา ขอเพียงเรามีกำลังสมองแค่นั้นพอ 1. สมอง 2. มือ 3. ที่ดินทำกิน จริง ๆ แล้วเป็นปัญหาที่เรื้อรังมานานแล้ว เพราะปัญหาเรื่องการใช้อำนาจของรัฐหรือหน่วยงานราชการมีมานานแล้ว เช่น ที่ดินแปลงนั้นเป็นของนาย ก. ทั้ง ๆ ที่จริง ๆ แล้วที่ดินแปลงนั้นเป็นที่สาธารณะประโยชน์ไม่รู้เป็นไปได้อย่างไร เพราะฉะนั้นทุกคนควรที่จะตื่นตัวได้แล้ว เอกลักษณ์ของเราออกมาใช้ร่วมกับ นำเอาสมองเรามาช่วยกันช่วยเหลือกัน ที่เราไม่ได้ทำอย่างเป็นจริงเป็นจัง เพราะว่าปัญหาที่เกิดขึ้นยังไม่มีรุนแรงมากเท่าไรถ้าเป็นไปก็ยังไม่ลุกลามกำลังค่อย ๆ ไหม้ทีละนิด แต่ทางภาคอีสานและภาคใต้จะได้รับผลกระทบและเดือดร้อนกันอย่างมาก คนหนุ่มคนสาวเข้าเมืองไปทำงานกันเหลือแต่คนแก่เฒ่าบ้านแต่ในบ้านเราเสร็จจากการเก็บเกี่ยวแล้วก็ทำสวนทำไร่กันต่อมีรายได้เสริมกัน ดังนั้นนโยบายของรัฐบาลที่จะให้คนในชุมชนเราผลิตงานประเภทหัตถกรรมเราไม่สามารถทำกันได้เลยเพราะงานในชุมชนเรามีรองรับปัญหาที่จะเกิดขึ้นภายใต้สื่อดคลองกับที่เราต้องการสิ่งไหนที่จะสูญเสียไปเราช่วยกันดึงไว้อยากให้เราช่วยกันยกตัวอย่างกลุ่มของเกียงซาง(บ้านพฤษภาชาติ) ถ้าชาวบ้านไม่ร่วมมือกันให้ผู้นำทำเพียงผู้เดียวก็คงไม่ประสบความสำเร็จชาวบ้านอื่น ๆ ก็เหมือนกันต้องร่วมมือกัน ผู้ใหญ่บ้านถ้าไม่ร่วมมือกันมันก็ไม่ประสบความสำเร็จ เพราะฉะนั้นเดี๋ยวนี้เราจะต้องมาช่วยกันหาข้อสรุปว่าจะทำกันอย่างไร จะทำกันอย่างไร เมื่อไหร่ ที่ไหน อย่างไร แต่ละหมู่บ้านก็ต้องไปทำข้อมูลมาให้ออกมาเป็นรูปเป็นร่าง ซึ่งจะเป็นการฝึกตนเองไปด้วย

นายบุญธรรม ลอยธง : สมาชิก อบต. หมู่ 3.

อยากให้มีการแบ่งเขตในการดูแลป่าให้แน่นอน เช่น ม.1 ดูแลบริเวณนั้น ม.2 ดูแลบริเวณนั้นและถ้ามีป้ายบอกเขตด้วยก็จะยิ่งดีเพราะทุกวันนี้มีปัญหาอยู่เช่นถ้ามีชาวบ้านเข้าไปตัดไม้ในป่ามีคนพบเห็นก็ไม่มีใครออกมาจับผิดชอบทางผู้ใหญ่บ้านก็ว่าไม่ได้มาตัดไม้ในเขตหมู่บ้านของตนเองเพราะว่าไม่ทราบแนวเขตที่แน่ชัดว่าเป็นเขตหมู่บ้านไหน และเมื่อวันก่อนที่ผ่าน

มาได้ไปกรมที่ดินเพื่อไปขออนุญาต ชำบ้านบางท่านยังไม่ทราบที่ดินของตนอยู่เขตของหมู่บ้านไหนเพราะไม่มีป้ายบอกเขต อย่างเช่นกรณีของ ม. 2 ม. 6 ,ม.5 ติดต่อกัน แต่ไม่มีเขตแน่ชัด และทุกวันนี้ปัญหาในการบุกรุกทำลายป่าก็โยนกับมาเพราะไม่ทราบว่าเป็นเขตไหนก็ต้องปล่อยให้ทางป่ากันต่อไปและถ้าเป็นอย่างนี้เรื่อย ๆ คงจะมีการถางป่าขึ้นไปถึงยอดดอยแน่นอน การแก้ปัญหาคือต้องมีป้ายบอกเขตว่าบริเวณของหมู่บ้านนี้มีเขตรับผิดชอบตรงไหนบ้างการทำป้ายจะทำให้มีการรับผิดชอบของเขตแต่ละหมู่บ้านซึ่งชาวบ้านก็จะมีส่วนดูแลรักษาป่าได้ดีที่สุดก็จะมีรางวัลให้ เราต้องลงมือช่วยกันทำถ้ามีวามเอียงกันอยู่อย่างนี้ก็ไม่ความหมายอะไร และถ้าเราทำในระบบนี้คิดว่าดีจะพูดให้ฟังว่าการทำป่าชุมชนเราจะทำกันบริเวณไหน จะทำเป็นรายหมู่บ้านหรือทำรวมในรูปแบบของตำบล เราจะต้องสำรวจว่ามีใครบ้างที่ใช้ประโยชน์ร่วมกันในพื้นที่ของป่าผืนนี้ เมื่อสำรวจแล้วเรามาทำข้อตกลงร่วมกันในการทำป่าชุมชนอาจจะมีการใช้ประโยชน์ร่วมกันหลายหมู่บ้านแต่ในการรับผิดชอบผู้ที่อยู่ใกล้กับป่าที่สุดส่วนมากจะได้รับผิดชอบมากกว่าและจะดูแลได้ดีกว่าด้วย และในการที่จะดูแลร่วมกันเราต้องตกลงกันสำหรับผู้ที่อยู่ไกลป่าไม่ได้มีส่วนร่วมในการดูแลมากนักอาจจะมีการช่วยเหลือในด้านของเงินก็ได้ได้แล้วแต่จะมีการตกลงกัน หรือจะมีการจัดคณะเดินป่าเพื่อมาเดินสำรวจป่าร่วมกับ อาจจะเป็นเดือนละครั้งหรือสองครั้ง และในส่วนในเรื่องป้ายเราต้องทำแผนกันก่อน เมื่อเราทำแผนแล้วก็สามารถทำป้ายได้ ทางโครงการสิทธิชุมชนจัดการให้ได้ในส่วนของป้าย และเรื่องข้อตกลงต่าง ๆ ให้ไปตกลงกันในหมู่บ้านของท่านในตำบลของท่านหรือในพื้นที่ของงานเองทางผู้ใหญ่บ้านไปพูดกับลูกบ้านเลยว่าจะทำป่าชุมชน และตอนนี้ทางโครงการสิทธิได้เข้ามาสนับสนุนให้มีการดูแลรักษาป่า และต้องมีการประสานกับทาง อบต. ด้วยในส่วนของอบต.ไม่มีอะไรต้องห่วงมาก เพราะมีโครงการพระราชเสาวนีย์อยู่แล้ว และก่อนหน้านี้ทางท่านนั้นบอกว่าจะได้ไปรับเอกสารป่าไม้มาแล้วหลายอย่างเราต้องรับทำจะมัวชักช้าอยู่ไม่ได้ การทำป่าชุมชนไม่ว่าจะทำได้ทันทีเลย เราต้องไปทำความเข้าใจกับชาวบ้านก่อน คนส่วนใหญ่ต้องเห็นด้วยก่อน เมื่อชาวบ้านได้เห็นคุณค่าและประโยชน์ของป่าแล้วก็จะมีการเข้ามาร่วมทำป่าชุมชน และในเรื่องของงบประมาณไม่ต้องห่วง อาจจะมีการจัดตั้งผ้าป่าขึ้นมา และทุกหมู่บ้านก็มีคณะกรรมการทั้งหมด ช่วยกันระดมมาส่งของผ้าป่าให้ อบต. อันบ้าง จริงอยู่ว่าเรื่องเงินเป็นเรื่องสำคัญ แต่ปัจจัยจริง ๆ ใจของเราเหมือนกันหรือยัง กลุ่มเรามีหรือยัง และพร้อมที่จะทำกินที่ทำได้เลย และนัดประชุมกันว่าวันไหนที่จะเริ่มกันแล้วประสานงานมาที่เจ้าหน้าที่โครงการ และงบประมาณที่จัดทำกันมาทั้ง 3 อำเภอ ได้งบประมาณมาหลายแสนกว่าบาท แต่ก็มีการขาดบ้าง บางอย่างต้องมีการช่วยเหลือตนเอง และที่ได้ไปคุยกับประธานบริหาร ด.ป่าไหน ท่านได้บอกว่าไม่ต้องห่วงเรื่องงบประมาณเพราะตอนนี้มีแล้ว 20,000 บาท ถ้าปีต่อ ๆ ไปไม่พอก็จะตั้งงบเพิ่มให้เรื่อย ๆ ถ้าพี่น้องชาวบ้านทำกินจริง ๆ ทางท่านประธานบริหารบอกว่าท่านก็ชอบและพอใจในเรื่องการอนุรักษ์ป่าหลายคนที่เป็นสมาชิก อบต.และร่วมเวทีในวันนี้สามารถนำเข้าไปพูดในที่ประชุมสภาได้ส่วน ผู้ใหญ่บ้านก็ลองไปสอบถามชาวบ้านดูว่าขณะนี้เราใช้ป่าที่ไหนถ้าเรามีการใช้ร่วมกันก็ดูแลรักษาพร้อมกัน เราจะทำกัน

ในรูปของหมู่บ้านหรือตำบลก็แล้วแต่ และต่อไปก็จะมีหมู่บ้านต้นแมบ ป่าต้นแมบและป่าผืนนี้จะเป็นที่ศึกษาดูงานของคนต่างอำเภอ ต่างจังหวัดอย่างที่ได้พูดไว้ในช่วงก่อนว่ามีสถาบันหลาย ๆ สถาบันพระปกเกล้ามาดูงานที่ อ.เชียงดาวได้มีเงินมาให้เป็นหมื่น ๆ บาทสำหรับเป็นค่ากับข้าวและสถานที่ดูงาน ซึ่งส่วนนี้ก็เป็นประโยชน์ของชุมชนเราถึงแม้วันนี้ป่าเราจะทิ้งก็จริงอยู่ถ้าเราไม่รักษาป่าของเราไม่ช่วยกันดูแลรักษา ปลอมให้เจ้าหน้าที่ป่าไม้มาจัดการเอง ขอถามดูว่า 50-60 ปี หรือร้อยปีผ่านมาเจ้าหน้าที่ป่าไม้ดูแลป่าของเราได้ดีแค่ไหน เจ้าหน้าที่มากเพียงพอหรือไม่ แต่ถ้าเรามีจำนวนชาวบ้านเรามากแล้วรวมตัวช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ทำไมจะไม่ดีกว่า แน่นนอนทางกรมป่าไม้หรือเจ้าหน้าที่ป่าไม้ยอมแน่นอน เราสามารถเข้าไปใช้ประโยชน์จากป่าไม่ว่าจะเป็นพื้น (สำหรับนำมาเผาศพ) ไม้ไผ่ หรืออาหารป่าต่าง ๆ ได้ เพราะเรามีข้อตกลงร่วมกันแล้วไม่มีใครมาจับหรือมาปรับเราได้ อย่างนายอำเภอเราเชิญมาแล้วบอกว่าตอนนี้พื้นที่ของท่านสามารถช่วยเหลือได้อย่างไรบ้างแน่นอนท่านต้องหาแนวทางแก้ไขช่วยเราได้ และบอกท่านได้ว่าตอนนี้ชาวบ้านเราสามารถแก้ไขปัญหาได้ถึงไหน แลต่อไปเป็นหน้าที่ของหน่วยงานจะให้ชาวบ้านทำอย่างไรบ้างและอยากให้พี่น้องชาวบ้านแก้ไขปัญหาด้วยตนเองไม่ใช่รอให้รัฐบาลแก้ปัญหาให้ฝ่ายเดียว ซึ่งจริงๆ แล้วไม่ใช่ปัญหาของทางรัฐ เราเดือดร้อนเองไม่ใช่รัฐเดือดร้อน ทุกวันนี้เราเดือดร้อนเองเราต้องแก้ปัญหาให้ตัวเอง และตรงไหนที่แก้ไขไม่ได้กราไปหาผู้ที่สามารถให้คำแนะนำเราได้ ไปหาหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับเรา หรือหาวิธีร่วมกัน อย่างในเรื่องของป่าชุมชน ให้ทำแผนกันมาเลยว่าจะทำอย่างไร อยากให้พี่น้องชาวบ้านแสดงความคิดเห็นของตนเองออกมา ทางเจ้าหน้าที่โครงการสิทธิจะเป็นฝ่ายส่งเสริม และในเรื่องของป่าชุมชนยอมรับว่ายังมีความรู้อยู่น้อยอย่างคุณโอภาส จะมีความรู้มากเพราะทำเรื่องป่าชุมชนกับพ่อหลวงตีบมา 5-6 ปีแล้วที่จริงแล้ววันนี้ก็เพื่อพี่น้องชาวบ้าน และอีกหน่อยเราก็จะมีโอกาสกันเพราะหลาย ๆ คนในนี้ก็สามารเข้าไปพูดคุยได้ในโครงการวิจัยนี้ทาง อาจารย์เสนอให้ท่านสั่งมาเลยว่าเป็นแผนงานนี้ให้สตรีเข้ามามีส่วนร่วมรวมทั้งเยาวชนด้วยเพราะจะต้องมีการสืบสวนต่อไปข้างหน้า ที่จะมาพูดกันก็คือปัญหาของที่ดินทำกิน ซึ่งอยู่ในเขตป่าสงวนและเขตของนิคมสหกรณ์ ซึ่ง ด.แม่ปิงของเราจะมีเขตของนิคมสหกรณ์มากที่สุด นอกจากพื้นที่แปลงที่จัดสรรให้แก่ลูกสมาชิกของ สหกรณ์แล้วป่าจำแนกต่าง ๆ ที่ชาวบ้านเข้าไปทำกินซึ่งเป็นเวลาหลายสิบปีมาแล้วไม่ว่าจะทำสวนลำไยบ้างหรือสวนมะม่วงต้นไม้เหล่านี้ก็เจริญเติบโตพอสมควร และทางชาวบ้านเราก็ได้ทำเรื่องไปขอกับทางนิคมสหกรณ์ให้มีการจัดสรรที่ดินแปลงนั้น ๆ ซึ่งเราได้เข้าไปทำกินซึ่งเป็นลักษณะของสวนแล้วแต่ทางนิคมสหกรณ์ไม่สามารถออกมาจัดสรรหรือออกเอกสารสิทธิใด ๆ ให้เราได้ซึ่งก็มีปัญหาอยู่ตรงนี้ และหลาย ๆ หมู่บ้านใน ด.แม่ปิงก็มี ม.1 , ม.2 , ม.3 , ม.4 , ม.5 , ม.6 , ม.7 , ม.8 , ม.9 , ม.10 , ม.11 , ม.13 จะมีปัญหาที่ดินนิคมสหกรณ์เหมือนกันหมดซึ่งก็เป็นสวนแล้วแต่เรายังไม่มีเอกสารสิทธิใดๆเลย ฉะนั้นเราก็อยากจะขอความช่วยเหลือในการแก้ปัญหาตรงนี้ ซึ่งเราเคยทำมาแล้วแต่ไม่ได้ผลไม่ว่าจะไปขอความช่วยเหลือจากทางไหน เคยได้ไปพูดคุยขอคำปรึกษาจากนายอำเภอแล้วแต่ท่านก็ให้คำแนะนำมาทางนิคมสหกรณ์ คือได้ทำหนังสือไปยื่นให้กับทาง

นิคมสหกรณ์เมื่อสมัยหัวหน້าอาณาเขต ปุริชาติ ดำรงตำแหน่งอยู่ก็ไม่ได้ผลอะไรจนถึงบัดนี้ และได้มีโอกาสเข้าร่วมเวทีกับโครงการสิทธิชุมชนศึกษา ซึ่งครั้งที่แล้วได้จัดเวทีที่ว่า การ อ. พร้าว และ อ.เชียงดาว และได้มีการไปร่วมงานมหกรรมที่ อ. เชียงดาวด้วย ในแนวทางการแก้ไขก็พอมีมาบ้างเหมือนที่ อาจารย์บุญมาแนะนำมาก่อนหน้านี้ คือเราต้องมาหาปัญหาและข้อมูลในหมู่บ้านเสียก่อน ปัญหาเกิดขึ้นเมื่อไหร่ เราจะต้องไปหาข้อมูลกันในหมู่บ้านว่าในหมู่บ้านของเรามีปัญหามากแค่ไหน มีพื้นที่ที่มีปัญหาจำนวนกี่รายได้ปลุกดันไม่ไปแล้วเท่าไรระยะเวลาที่ทำกินกันมาเป็นเวลาที่ปี เมื่อเราไปหาข้อมูลมาแล้วก็นำไปเขียน แผนที่เหมือนกับทาง อาจารย์ บุญมาแนะนำ แผนที่นาย ก. หรือ นาย ข. ดัดกับที่ไหนติดกับอะไรติดที่ของใครอยู่ทางทิศไหนของหมู่บ้านนั้นๆแล้วรวบรวมเตรียมไว้เพื่อนำมาซักถามกับหัวหน้าฝ่ายที่จะได้มีการนัดแนะมาพบปะกับชาวบ้านใน ด. แม่บั้งของเรา ซึ่งจะเป็นโอกาสดีเพราะฉะนั้นใครขอเดือนให้ตัวแทนของหมู่บ้านที่มาร่วมเวทีในวันนี้ช่วยกันไปประชุมหาข้อมูล และทำโครงการทำแผนที่ปัญหาของหมู่บ้านนั้นๆและเตรียมข้อมูลนี้ไว้ เพื่อทาง อ.บุญมาจะได้ไปติดต่อหัวหน้าของฝ่ายต่างๆที่รับผิดชอบเกี่ยวกับเรื่องของ ดิน น้ำ ป่า เพื่อมาพบปะกับเราอีกครั้งหนึ่ง ร่อว่าจะมีแผนที่มาพบกันอีกเมื่อไหร่ ก็เป็นการดีสำหรับ ด.แม่บั้งเราทุกหมู่บ้าน

นาย อนุรักษ์ กำนัน : สมาชิก อบต.

จะมาพูดเรื่องน้ำ ปัญหาของน้ำครั้งที่ผ่านมาก็ได้ประชุมที่ อ. พร้าวเกี่ยวกับปัญหาที่จัดลำดับกัน ว่าปัญหาอันดับหนึ่งของอำเภอและของ ด.แม่บั้งคืออะไรและของอำเภออีกเป็นแผนสอดคล้องกับปัญหาเรื่องน้ำเป็นปัญหาอันดับหนึ่ง เป็นปัญหาใหญ่ของ อ. พร้าวเรา ปัญหาใน ด.แม่บั้งเราคือ น้ำไม่เพียงพอ ซึ่งดูๆแล้วบางหมู่บ้านประปายังไม่ทั่วถึง ยกตัวอย่างกรณีหมู่บ้านแม่แพงหมู่ 3 1.ไม่มีงบประมาณสำหรับแหล่งน้ำ 2. ไม่มีประปาใช้ทุกวันนี้ยังอาศัยน้ำคลองจากอ่างห้วยแม่แพงซึ่งก็เห็นใจ สำหรับหมู่บ้านอื่นๆ ก็มีน้ำพอใช้แต่กับมีปัญหาในเรื่องอื่นๆ แทน ตามแผนที่มีปัญหาเรื่องน้ำคือ แม่แพงซึ่งแต่ก่อนผาแดงก็มีปัญหาอยู่ แต่ตอนนี้มีประปาใช้และน้ำในการเกษตรก็อาศัยจากอ่างแม่แพง และหมู่บ้านที่มีปัญหาเรื่องน้ำอีกก็คือบ้านศรีประดู่หมู่ 10 ก็มีปัญหาเรื่องน้ำเป็นอันดับ 1 เช่นกันปัญหาที่ชาวบ้านประสบอยู่คือน้ำประปาใช้ไม่ได้เพราะไม่มีน้ำพอเพียงที่จะดึงมาทำประปาได้ โครงการที่เราทำเป็นโครงการเกี่ยวกับโซล่าเซลล์โดยใช้พลังงานแสงอาทิตย์ก็ได้ทำไปในรูปของ อบต. หลายๆหมู่บ้านที่จะใช้โครงการนี้ ใช้พลังงานแสงอาทิตย์มาช่วยดึงน้ำให้กับแต่ละหมู่บ้าน และถ้าเราใช้พลังงานไฟฟ้าเราจะต้องใช้งบประมาณมาก อย่างกรณีของบ้านศรีประดู่จะใช้ดึงน้ำจากห้วย ซึ่งระยะทางไม่ใช่น้อยๆทางอบต.สำรวจดูค่าไฟฟ้าเสียค่าใช้จ่ายเป็นแสนๆไม่คุ้มค่าเลยดึงเอาโครงการของกรมโยธาธิการที่เกี่ยวกับเรื่องโซล่าเซลล์ นี่คือน้ำไม่เพียงพอและอีกหลายๆหมู่บ้านที่มีปัญหาอย่างบ้านที่มีปัญหาแม่บั้งตอนนี้หาแหล่งน้ำได้แล้วแต่ยังไม่มีการประปาเพราะไม่มีงบประมาณที่จะทำต้องรอทางหน่วยงานราชการมาทำประปาเพื่อจะดึงมาให้กับหมู่บ้าน โรงเรียน และอื่นๆ ซึ่งตอนนี้พื้นที่

บ้านแม่บึงสบายใจกันได้แล้วเพราะเราทำโครงการไปแล้ว แต่ส่วนที่เราจะพูดคุยกันบางที่หน่วยงานของราชการมองไม่เห็นเราไม่มีงบประมาณมาให้ ทาง ส.ส. ไม่ช่วยผลักดันมาให้ก็จะมีผลใดๆ เกิดขึ้นมาแต่ถ้าเราช่วยกันทำแผนเรื่องของเราปัญหาต่างๆ อย่างที่เคยทำไปให้กับเครือข่ายที่เชียงดาวเมื่อวันที่ 6 เราไม่ต้องทำผ่านหน่วยงานที่ไม่สำคัญเพราะเราทำผ่านก็หายไปเฉยๆ อย่างเรื่องของที่ดินนิคมสหกรณ์ขอเอกสารก็ไม่ได้ เราทำแผนไปทางรัฐมนตรีเลยผ่านทางหน่วยงานเครือข่ายลุ่มน้ำ ทำหนังสือโครงการรายละเอียดปัญหาต่างๆยื่นไปทางเจ้าหน้าที่โครงการทางเจ้าหน้าที่โครงการก็จะยื่นเข้าไปหารัฐมนตรี อย่างส่วนของคุณโอพาส ได้ทำเกี่ยวกับเรื่องกินมาโดยตลอด สามารถแก้ปัญหาให้เราได้ และทาง อ. เชียงดาวก็ได้ประโยชน์กันมาก และทาง ด.แม่บึงและ อ.พร้าวของเรามีปัญหามาก แต่เราไม่มีเครือข่ายที่จะเข้ามาดำเนินการอย่างที่ทาง อบต. บุญธรรม ได้พูดมาว่าปัญหาในการบุกเบิกป่า เพราะว่าเราไม่มีการแบ่งเขตรับผิดชอบ ไม่มีป้ายชาวบ้านเลยไม่รู้ว่าเป็นของใครนี่คือปัญหาที่เกิดขึ้น แม่น้ำหรือลำน้ำที่ต้นเขินขณะนี้เรามีโครงการขุดลอกน้ำแม่จิด คือทางหน่วยงานราชการได้ดำเนินการไปแล้วจะทำการเมื่อไหร่ไม่ทราบถ้าเราไม่ดำเนินการต่อไปผลักดันงบประมาณต่างๆเราก็จะไม่ได้มาง่ายๆ ในส่วนของงบประมาณจากรัฐบาลและหากเราจะมารอจาก อบต. ซึ่งทาง อบต. ก็ได้งบประมาณมาจำกัด ด.แม่บึงมีจำนวนของหมู่บ้านทั้ง 13 หมู่บ้าน ต้องมาแย่งกัน สรุปง่ายๆคืองบประมาณมีน้อยก็เป็นปัญหาที่เกิดขึ้น อย่างที่ชาวบ้านว่าทำไมอบต.ไม่ดำเนินการ คือทางอบต.มีงบประมาณจำกัดที่จะจัดสรรปันส่วนให้แก่หมู่บ้านแต่เราจะมีวิธีการในการแก้ไขปัญหาอย่างไรอย่างมีเครือข่ายเข้ามาเราจะต้องร่วมมือกันผลักดันปัญหาให้ทางเครือข่ายช่วยเหลือและเราก็จะได้งบประมาณมาเพื่อแก้ไขปัญหา อย่างกรณีลำน้ำต้นเขิน เราจะมีโครงการขุดลอกอย่างไร บริเวณไหน จากที่ได้เข้ามาอาศัยอยู่ใน ด.แม่บึงมานานแล้วฝั่งจะเคยเห็นน้ำแม่จิดท่วมมากที่สุดก็ปีนี้เอง พอน้ำเอ่อ ล้นขึ้นมาที่นาต่างๆ ชาวกล้าเสียหายหมด ก็เพราะว่าสาเหตุจริงๆคือลำน้ำต้นเขินเราต้องหางบประมาณเพื่อมาแก้ไขปัญหาดังนี้และจะต้องนำปัญหาไปแสดงให้รัฐมนตรี ซึ่งให้ทางเครือข่ายลุ่มน้ำช่วยประสานงานผลักดันเข้าไปเพื่อแก้ไขปัญหาลำน้ำต้นเขินได้สร้างความเสียหายกับพืชที่ชาวนาได้ปลูกเอาไว้ อย่างกรณีบ้านแม่แพ่งทำโครงการไปนานแล้วมีการจัดมีและบอกว่าจะจัดงบประมาณมาให้แต่ก็หายไปนี่คือระบบของราชการ ชาวบ้านก็โวยทำไม อบต. ไม่ดำเนินการซึ่งจริงๆแล้วทาง อบต.ทำแผนส่งไปและได้ติดตามผลแล้วแต่งบประมาณยังไม่มา ไปหาหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับออกว่างงบประมาณยังไม่มาทาง ส.ส. ยังไม่ได้ผลักดันมาเลย และถ้าเราจะแก้ปัญหาดังนี้เราควรจะรวมกลุ่มกันและทำในรูปเครือข่าย และเครือข่ายที่เห็นมาร่วมงานเมื่อวันที่ 6 ที่ อ.เชียงดาว มีทั้งมาจากภาคอีสาน ภาคใต้ มีทุกภาคที่มาร่วม ปัญหาต่างๆที่ชาวบ้านนำเข้าปอดอนี้เริ่มมีการผลักดันออกมาแล้วอย่างการเดินเอกสารสิทธิ์ก็เริ่มกันในวันที่ 2 ธันวาคมนี้ นี่คือการนำปัญหาเข้าไปถึงคณะรัฐมนตรีจริงๆ เครือข่ายของเราไม่ใช่มีแค่ ด.แม่บึงมีทุกตำบลใน อ.พร้าว และถ้า อ.พร้าวไปร่วมกับ อ.เชียงดาวก็จะเป็นพลังที่ยิ่งใหญ่ ดังนั้นเราควรจะร่วมมือกันทั้งฝ่าย ปกครองและฝ่ายพัฒนา

นายสนั่น เรือนใส

ที่พูดมายังขาดอีกอย่างหนึ่งคือความชัดเจน และความที่จะเป็นไปได้ ทำให้ยังเป็นไปไม่ได้ก็เพราะว่ายังขาดอยู่ในเรื่องของป่าชุมชน อยากรู้ว่าใน 13 หมู่บ้าน ของ ต.แม่บึง ขอให้ทาง อบต. ของแต่ละหมู่บ้านหมู่บ้านละ 2 คน กำหนดเลยว่า เราจะมาพูดกันเมื่อไหร่ ป่าแต่ละหมู่บ้านจะทำการตรงจุดไหนเจ้าหน้าที่ป่าไม้ต้องนำแผนที่ออกมาทางเลยและขอเป็นเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจในการตัดสินใจและจะขอให้กับที่ให้เลยว่าจะทำป่าชุมชนกันบริเวณนี้ และเมื่อชาวบ้านเราไปทำอะไรก็就会有ความผิดในการทำป่าชุมชนเราสามารถที่จะดูแลรักษาได้ แต่เราจะเองประมาณจากไหน เช่นมาทำแนวกันไฟ และคนที่ไปทำก็ต้องมีการรับประทานอาหารกันถามว่าจะเองประมาณจากตรงไหนมาช่วยได้ เคยได้ข่าวว่า อ. บังการ ชัยชนะดารา เคยได้งบประมาณจากทางกองทุน (ซิบ) ซึ่งตอนนี้บอกว่าหมดแล้วแต่ในส่วนตัวคิดว่ายังคงมีอยู่ซึ่งน่าจะมาช่วยตรงนี้ได้ ชาวบ้านเราจะได้อะไรประมาณส่วนนี้มาทำป่าฯ เดินเขต และรักษาป่า ผู้ที่รักษาป่าจะต้องมีการเสี่ยงอันตราย บ้าง ไม่ใช่ว่าบอกว่าทำได้อย่างเดียว ถ้าสมมุติว่าเกิดอะไรขึ้นมาหรือว่ามีการเสียชีวิต ไป ครอบครัวท่านก็จะเดือดร้อน ที่ว่าจะทำกันไม่ใช่เรื่องง่ายๆ แต่ละองค์กรให้สิทธิหรือไม่ถามกันว่าท่านช่วยได้ไหม หน่วยงานไหนสนับสนุน ให้งบประมาณเราบ้าง ช่วยกันหามา ที่ผ่านมามีแค่ยาต้มยาหอม เงินแค่ 3-4 แสนไม่รู้เอาเงินไปไหน เอาบิลผีมาให้เซนต์ไม่เซนต์เพราะไม่รู้เรื่อง ในเรื่องของกองทุนซิบ ซิบดี แต่ผู้บริหารไม่ดี ห่วยแตกพูดตรงๆ ไม่เล่นด้วยเอามาต่อ ยอดก็ไม่เอา ทำให้ไม่พูดกันเรื่องต้น การทำงานต้องชัดเจน เพราะเคยเจอมาแล้วรักและห่วง อ. พร้าว คนดัง เช่น อ. นิคม พุทธา ได้สนับสนุน อ. เชียงดาว อย่างเป็นจริงเป็นจัง ปีหนึ่งๆ งบประมาณเป็นล้านๆ เข้าใจดี แต่ต้องรอดตามแผน มีการมอบหมายชัดเจน ที่ผ่านมามีแต่งบเข้าท้อง หมิ่นสองหมื่นแค่อาหารมือเดียว ที่จริงก็ประมาณ 7-8 พันบาท ให้เซนต์ตรงนี้ตรงนั้น เซนต์ไปทำไม เซนต์ไปเพื่อแลกข้าวรู้และเข้าใจดี ซึ่งโครงการสิทธิศึกษาและบุญมาคงไม่เป็นเช่นนั้น ก็อยากจะขอร้อง ในส่วนของ อบต.แม่บึง เชื่อว่าหากทำให้ โปร่งใส ซึ่งเห็นแล้วว่า อ.พร้าว เป็นเมืองที่รวมกันเป็นจุดเดียว เป็นแอ่งกระทะ แสดงให้เห็นแล้วว่าถ้าหน่วยงานไหนมีความจริงใจ ต่อชาวบ้าน ง่ายที่สุดที่จะทำการใดๆ ว่าในเรื่องของกรณีป่าสวนมะม่วงชาวบ้านเดิบโต หลายรุ่นแล้ว อยู่มาเป็นร้อยๆ ปี ที่ดินไม่มีโฉนด ไม่มีเอกสารสิทธิ์ใดๆ เลย ยังเป็นเขตป่าอุทยานป่าสงวน เมื่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ช่วยได้ก็ช่วยเหลือ หลักเขตอยู่บริเวณไหนกันที่ออกไปเอาแผนที่มาทางให้ชาวบ้านมีเอกสารสิทธิ์เพื่อที่จะได้มาจ้างองจ่านำ และได้มีเงินมาให้ลูกหลานเรียนหนังสือ ในส่วนงบประมาณทางผู้นำจะต้องช่วยกันแหล่งงบประมาณมีหลายที่ เช่นงบประมาณจากการท่องเที่ยว งบจาก สก. จากซิบก็มีย่อย อย่างที่ อ.เชียงดาว ได้กันปี 3 - 5 ล้านบาท ในการอนุรักษ์พันธุ์ปลาที่วัดอินทารามทราบมาว่าได้งบประมาณจากซิบทั้งนั้น ในส่วนของ อ.พร้าว ทราบมาว่า ต. น้ำแพร่ ต. เขื่อนผาก ต.ป่าไผ่ ได้งบประมาณนี้ ต.แม่บึงทราบข่าวว่าได้ 3-4 แสน แต่ไม่เห็นเม็ดเงิน ก็ขอฝากเรื่องที่ดินและเรื่องป่า ในเรื่องที่เราจะทำป่าชุมชนขอให้

เจ้าหน้าที่ระดับสูงที่สามารถอนุมัติได้เข้ามาร่วม ทุกวันนี้เราพูดได้แต่ทำไม่ได้ เพราะไม่มีกำลัง
เอาทฤษฎีมาพูดกันไม่เข้าถ้า ต้องปฏิบัติด้วย

เขตของตำบลเขื่อนผากเมื่อไรและก็ไม่มีการปักเขตที่แน่นอน เพราะทางตำบลเขื่อนผากก็ไม่กล้าที่จะทำ เพียงแต่บอกว่าเป็นเขตพื้นที่รับผิดชอบของตำบลเขื่อนผาก และได้เคยไปคุยกัน ว่าที่ตรงนั้นเคยเป็นสุสานของบ้านหม้อ และได้รับคำตอบว่าไม่ใช่เพราะเขตตำบลเขื่อนผากติดกับทางทิศใต้ของบ้านหม้อก็เลยถามต่อไปว่า แล้วคนบ้านหม้อสมัยก่อนเอามาฝังกันที่เขื่อนผากได้หรือไม่ ซึ่งเราก็ไม่ทราบว่าเป็นบริเวณไหนกันแน่ ซึ่งการยืนยันในส่วนนี้คือเรื่องที่โรงเรียนพรวัววิทยาคมจะเอาเขตป่าเข้าไปทำโรงเรียน และต่อไปจะขอให้ทางอาจารย์สีสว่าง พิบาลแทน ซึ่งท่านอยู่ที่นั่นมาเป็นเวลานานมาแล้วให้ฟังว่าก่อนที่จะมีการสร้างโรงเรียนที่ตรงนี้เป็นอย่างไร

อาจารย์สีสว่าง พิบาลแทน

โรงเรียนพรวัววิทยาคมสมัยเมื่อ พ.ศ. 2514 - 2515 ซึ่งตอนนั้นบิดาของข้าพเจ้าดำรงตำแหน่งเป็นสมาชิกสภาจังหวัด ได้ทำเรื่องขอตังโรงเรียนที่อำเภอพรวัว แต่จะตั้งกันที่บ้านสันโป่ง อำเภอสนทราย แต่ไม่ได้มาตั้งที่บ้านหม้อ ครั้งแรกยังไม่มีอาคารเรียนและได้ไปขออาศัยเรียนที่โรงเรียนบ้านหม้อเป็นเวลา 1 ปี ครูที่สอนก็ไม่มีจึงให้ครูประชาบาลไปสอนแทนก่อน หลังจากนั้นก็ได้ขอสร้างโรงเรียน ซึ่งเอาพื้นที่ตำบลบ้านหม้อ ซึ่งขณะนั้นข้าพเจ้าดำรงตำแหน่งเป็นครูใหญ่โรงเรียนบ้านทรายมูล ซึ่งนายอำเภอในสมัยนั้นได้มาพูดคุยกับทางบิดาของข้าพเจ้าบ่อย ๆ ว่าเป็นอย่างไรและป่าช้าตรงนี้ตั้งอยู่ใกล้ถนน เวลาทำการฝังศพหรือเผาศพกันคนที่สัญจรผ่านไปมาดูแล้วมันไม่งาม เอาที่บริเวณนี้มาสร้างเป็นโรงเรียนได้ไหม บิดาของข้าพเจ้าก็ตอบว่าไม่แล้วชาวบ้านเขาจะเอาที่ไหนมาทำเป็นป่าช้ากัน ก็ได้รับคำตอบว่าให้ไปฉกป่ากันที่ป่าช้าบ้านสหกรณ์ก็ได้ บิดาของข้าพเจ้าก็บอกว่าระยะทางมันไกลคนที่ไม่มีเงินก็สามารถที่จะทำได้เพราะจะต้องนำศพใส่รถไป แต่คนที่จนจะทำได้อย่างไรและยังมีความเชื่อว่าการหามศพห้ามมีการเปลี่ยนกันหาม คุยกันไปคุยกันมากก็บอกว่าให้ไปทำการฉกป่ากันที่บ้านป่าดุ่ม ก็ตอบว่าไม่ได้เพราะการหามศพห้ามหามไปทางทิศเหนือเขาไม่ทำกัน เขาจะทำกันในทางทิศใต้ และก็ไม่ได้ให้ไปใช้สุสานร่วมกันด้วย ทางนายอำเภอก็ไม่ยอมจะเอาที่ตรงนั้นให้ได้ แล้วต่อมาก็มีศึกษาธิการอำเภอมาหาที่บ้าน ทางศึกษาก็บอกว่าจะมาขอที่บริเวณป่าช้าเป็นที่สร้างโรงเรียน บิดาของข้าพเจ้าก็ตอบไปว่าก็ต้องแล้วแต่ชาวบ้านผมตัดสินใจเองคงไม่ได้ เพราะป่าช้าไม่ใช่ของผมนคนเดียว ซึ่งตอนนั้นก็ได้มีการประชุมกันในเรื่องนี้บ่อยมาก บังเอิญลุงน้อยฤทธิ์ให้ที่มาประมาณ 1 ไร่กว่า ก็เลยบอกกันว่าเราจะเอาที่บริเวณนี้เป็นสุสานแทนแล้วก็เอาที่สุสานนี้ไปสร้างโรงเรียน ซึ่งตอนหลังก็ไม่ทราบว่าจะไปตกลงกันอย่างไรเพราะไม่ได้รับทราบข้อมูลอะไรเลย ซึ่งหลังจากนั้นมาก็มาขุดมาคุ้ยปรับปรุงพัฒนาจนเป็นโรงเรียนขึ้นมาจนถึงปัจจุบัน และก็ได้รับความแปลกใจว่า ที่บริเวณนี้เป็นป่าช้าของบ้านหม้อ แล้วทำไมขณะนี้กลายเป็นพื้นที่รับผิดชอบของ อบต. เขื่อนผาก

อาจารย์ศรีสวาท มหาละออง

ได้ติดต่อไปทางอาจารย์ประชัน รักพงษ์ ซึ่งวันนี้ท่านได้ติดสอนหนังสือ ซึ่งท่านได้ทำการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับวรรณคดีของเมืองเหนือ ซึ่งบอกว่าตามธรรมเนียมแล้วป่าช้าของแต่ละหมู่บ้านจะอยู่ทางทิศตะวันตกและทางทิศใต้ ไม่มีหมู่บ้านไหนที่มีป่าช้าทางทิศเหนือหรือทิศตะวันออก และถ้ามีป่าช้าแล้วจะมีร่องน้ำและจะสิ้นสุดเขตของหมู่บ้านนั้น และต่อไปก็จะเป็นเขตของหมู่บ้านอื่น ซึ่งก็ลองมาดูว่าสุสานบ้านหม้อมีสุสานหรือไม่ ก็ได้รับคำตอบว่ามีและอยู่ในป่าช้า ซึ่งร่องน้ำนั้นเรียกว่าเวียงห่อ ซึ่งเวียงห่อเป็นสิ่งที่บอกร่องถึงการแบ่งเขตขอบ้านหม้อแล้วตำบลเขื่อนผาก หลังจากนั้นสหกรณ์ก็เข้ามาถมที่เวียงห่อไปเสีย และไป ๆ มา ๆ บริเวณที่ตรงสุสานก็กลายเป็นของเขตตำบลเขื่อนผากไป และตอนนี้ก็อยากได้สิทธิชุมชนของตำบลทุ่งหลวงคืนมา

นายไอลสาร อ่องพะ : ผู้ประสานงานลุ่มน้ำแม่ปิงตอนบน

ได้รับฟังอาจารย์พูดมาตั้งแต่เวลาที่แล้วที่ได้เข้าร่วมเวทีที่อำเภอเชียงดาว ในกรณีของสุสานที่ไปอยู่กันอีกตำบลหนึ่ง ก็ยังไม่ได้ทราบข้อมูลทั้งหมดทราบแต่เพียงข่าวที่พูดกันมาเท่าที่ฟังมาข้างต้นก็พอที่จะจับประเด็นได้อยู่ 2 - 3 เรื่องคือ เรื่องแรกคือเรื่องเกี่ยวกับการกำหนดเขตการปกครอง โดยไม่ได้คำนึงถึงรากเหง้าของสิ่งที่เป็นวิถีชีวิตของชาวบ้านที่ผ่าน มา เพราะอาจารย์ประชันที่อาจารย์ได้กล่าวถึงข้างต้น ท่านเคยบอกว่าสุสานจะไม่สร้างไว้ข้ามเขตตำบลซึ่งสิ่งนี้เป็นสิ่งที่จะต้องกลับมาพูดกันใหม่ว่าจะทำกันอย่างไรต่อไปจากนี้ ส่วนหนึ่งก็รู้สึกดีใจที่เราได้มาพูดคุยกันในเรื่องเหล่านี้ เพราะที่ผ่านมารื่องนี้เป็นเรื่องที่ผ่าน มาหลายสิบปีแล้ว ฟังจะมีการหยิบยกขึ้นมาพูดถึงแต่ก็ไม่เป็นไร ในการแก้ไขปัญหาเชื่อว่าจะทำให้เสร็จได้ภายในเวลาวันสองวัน ก็ต้องค่อย ๆ เรียนรู้กันอีกต่อไปจะขอพูดโดยรวมและในตอนปลายจะสรุปให้ฟังอีกครั้งหนึ่ง ถึงคำว่าสิทธิ มีอยู่ 2 - 3 อย่าง สิทธิถือว่าเป็นสิ่งที่พึงมี พึงเป็น เป็นสิ่งที่ปัจเจกประเพณีความถูกต้องเป็นสิ่งที่ต้องดำเนินอยู่ไปเรื่อย ๆ ซึ่งสิทธิเป็นคำใหม่ที่หยิบยกขึ้นมาพูดกัน สิทธิมีอยู่ 2 อย่าง 1. เป็นสิทธิที่กฎหมายรัฐธรรมนูญรับรองไว้ ซึ่งเริ่มมีเมื่อ พ.ศ. 2540 สิทธิมีอยู่ 2 ส่วน คือ 1 สิทธิส่วนบุคคล 2 สิทธิชุมชนคือสิทธิของส่วนรวม อย่างในกรณีของตำบลทุ่งหลวง สิทธิของตำบลทุ่งหลวงก็คือสุสานบ้านหม้อและที่ผ่านมามีถูกละเมิดสิทธิไปอยู่ในตำบลอื่น อันนี้ก็คือสิทธิซึ่งเรียกว่าสิทธิชุมชน พูดง่าย ๆ ก็คือ สิทธิส่วนร่วมของเรา เป็นสิ่งที่เราจะเข้าไปใช้ประโยชน์เข้าไปดูแล อันที่ 2 เป็นสิทธิตาม ประเพณีตามวัฒนธรรม ยกตัวอย่างในกรณีสิทธิที่จะทำการเผาศพ ซึ่งเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม ประเพณีของเรา ในการจัดเวทีที่ผ่านมานี้ไม่ว่าจะเป็นเชียงดาว เวียงแหง ก็มีการพูดคุยกันอีก

ส่วนหนึ่งในเรื่องของป่าและน้ำ แต่ในกรณีของตำบลทุ่งหลวงจะพูดกันในเรื่องของอุทยาน การมีอุทยานข้ามตำบลมาเป็นตัวอย่างในการพูดคุยกันในวันนี้ก็ได้ แต่อย่างที่เราได้กล่าวไว้ว่าบางอย่างเราไม่สามารถที่จะสรุปอะไรได้ในวันนี้ จะต้องมีการรวมกลุ่มวางแผนปรึกษาหารือกันอีกหลายรอบ เพราะที่มาในวันนี้ก็ฟังจะได้มีการมาคุยกับทางอาจารย์ศรีสวาทก่อนหน้าว่าคุยกันเรื่องอะไรบ้าง เนื่องจากเพิ่งกลับจากกรุงเทพเพื่อไปพบกับทาง สว. มา

ตอนนี้ขออนุญาตแบ่งกลุ่มออกเป็น 3 กลุ่ม ในละหมู่บ้านกัน อยากจะเห็นแผนที่ของตำบลทุ่งหลวงจริง ๆ คือเป็นแผนที่ที่เราช่วยกันเขียนช่วยกันวาดขึ้นมา ว่าถนนในหมู่บ้านมีกี่สาย มีลำน้ำ อุทยานอยู่ตรงไหน ข้ามเขตอย่างไรบ้าง เพื่อนำมาเป็นส่วนประกอบในการพูดคุย เพราะยังไม่ทราบแผนที่ของตำบลทุ่งหลวง และจะนำแผนที่มาพูดคุยกันด้วยลองดูกันว่าคนจะเข้าใจเหมือนกันหรือไม่ในเรื่องของตำบลทุ่งหลวง

ช่วงนำเสนอ

ตัวแทนกลุ่มที่ 1. : นายเจริญ นริกิจ กรรมการบริหารตำบลทุ่งหลวง

แผนที่ของตำบลทุ่งหลวงโดยสังเขป ทิศเหนือคือถนนสายเชียงดาว -พร้าว-เวียงป่าเป้าจุดเริ่มต้นก็คือที่ป่าช้าของตำบลบางโป่ง เขตของตำบลทุ่งหลวงคือบริเวณสะพานเข้าบ้านแม่จันทน์หมู่ที่ 4 จนถึงหมู่ที่ 6 ติดกับตำบลเขื่อนผากตามลำน้ำแม่จันทน์ทางทิศตะวันตกติดกับตำบลน้ำแพร่ และทางทิศใต้ถนนสายพร้าว-เวียงป่าเป้าเป็นเขตของหมู่ที่ 1 ตำบลทุ่งหลวงตั้งแต่อุทยานบ้านโป่งมาจนถึงปั้มน้ำมันของ ปตท. ซึ่งจริง ๆ แล้วในตอนสมัยก่อนปั้มน้ำมันนี้จะเป็นเขตของตำบลทุ่งหลวงทั้งหมด ตามถนนสายหน้าอำเภอพร้าวเรื่อยมาจนถึงหน้าโรงพยาบาลพร้าวแถวนี้มีหลักฐานที่เสียภาษีก็เป็นของหมู่ที่ 1 ตำบลทุ่งหลวงต่อมาในตอนหลังกลายเป็นเขตการเสียภาษีของเทศบาลไป ซึ่งเราก็ไม่ทราบว่ากลายเป็นเขตของเทศบาลได้อย่างไร ซึ่งก็ได้ติดตามตลอดเช่นกันแต่แล้วทางเทศบาลก็ได้ทำแผนที่ออกมาซึ่งเราก็ไม่ทราบว่าถูกต้องหรือไม่อย่างไรหากว่าไม่ถูกต้องก็อยากจะขอตรวจสอบกันเป็นขั้นตอนไป

เพราะฉะนั้นในวันนี้จึงได้เชิญพี่น้องทุกคนมาร่วมเวทีเพื่อเป็นพยานหลักฐาน และจะได้ดูการเสียภาษีอีกทีว่าปีสุดท้ายที่ตำบลทุ่งหลวงเก็บภาษีของปั้มน้ำมันปีไหน จะได้ไปตรวจสอบดูรายละเอียดอีกทีหนึ่ง ที่มีปัญหาคือหมู่ที่ 1 อยากรู้จริงๆ ว่าฝั่งเมืองถูกแก้ไขหรือไม่ถ้ายังไม่แก้ไขทางเราคงจะมีโอกาสต้องใจเย็น ใช่ว่าจะสำเร็จในวันนี้ เพราะฉะนั้นจะต้องขอฝากกับพี่น้องทุกท่านตรงนี้ว่า จงร่วมแรงร่วมใจกัน ถ้าเราเข้มแข็งเราพร้อมใจกันขึ้นมา ยืนยันว่าเป็นเขตของตำบลทุ่งหลวงและหลักฐานก็เป็นเขตของตำบลทุ่งหลวง คิดว่าคงจะได้คืนมาเหมือนเดิมแน่นอน และต่อไปเป็นปัญหาของหมู่ที่ 5 ตำบลเวียงที่มาอยู่ในพื้นที่เขตของหมู่ที่ 3 ตำบลทุ่งหลวง ตรงบริเวณของบ้านหัวฝาย หลังไปรษณีย์ตรงลำเหมืองเล็กๆ มาข้ามรางริน

แก้ไขเกือบจะสำเร็จแล้ว ครั้งหลังสุดทางปลัดฝ่ายปกครองก็ได้เรียกประชุมระหว่างสมาชิก อบต. กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และให้มีแนวทางว่าถ้าเราจะพ้นธงเลยก็ได้และจะต้องให้ชาวบ้านไป เปลี่ยนทะเบียนบ้านเป็นราษฎรหมู่ 1 แต่ถ้าจะพูดกันถึงเรื่องสิทธิจะต้องละเอียดอ่อนกันหน่อย คือจะต้องลงพื้นที่เพื่อแก้ไขปัญหาดังนี้ ทางกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อบต.ต้องลงพื้นที่เพื่อสร้างความเข้าใจให้ชาวบ้านทั้ง 6 หลังนี้ แล้วมาประเมินผลว่าเป็นอย่างไรและราษฎรทั้ง 6 หลังคาเรือนต้องเข้าใจและให้ความร่วมมือ เพราะว่าได้มาอยู่ในเขตของหมู่ที่ 1 ตำบลทุ่งหลวงอย่างชัดเจน ทางเทศบาลก็ต้องกันเขตพื้นที่รับผิดชอบออกไปและไม่สามารถทำการพัฒนาได้เพราะเป็นเขตของตำบลทุ่งหลวง

สรุปปัญหาที่ตัวแทนกลุ่มนำเสนอ : นายโอฬาร อ่องพะ

ในฐานะของคนเชียงใหม่ ฟังมาได้ยินได้ฟังปัญหาของคนอำเภอพร้าวเท่าที่ผ่านมาก็ได้ ฟังปัญหาในเรื่องป่าและเรื่องของน้ำอย่างน้อยยังได้เห็นว่าเมืองพร้าวไม่ได้มีปัญหาเรื่องป่าและเรื่องน้ำเพียงอย่างเดียวและปัญหาเรื่องป่าต้นน้ำเป็นเพียงปัญหาส่วนหนึ่ง จากที่เราได้พูดคุยกันจะเห็นว่าปัญหาของตำบลทุ่งหลวงหลัก ๆ คือปัญหาของความขัดแย้งในเรื่องของการกำหนดพื้นที่ ซึ่งอาจจะไม่ใช่ความขัดแย้งอาจจะเป็นความไม่เข้าใจกัน จากที่ฟังมาพอที่จะสรุปอยู่ได้ 2 เรื่องเรื่องแรกเป็นประเด็นปัญหาพื้นที่หมู่ที่ 1 ของตำบลทุ่งหลวงและของเทศบาลตำบลเวียง ซึ่งในอดีตเป็นสภาพตำบลก่อนจะมาเป็น อบต. เมื่อประมาณ 10 ที่ผ่านมายังเป็นสภาพตำบลอยู่ในสมัยก่อนพื้นที่ที่มีปัญหาครอบคลุมระหว่างตลาดนัด โรงพยาบาล โรงแรม บั้ม ปดท. แต่ก่อนที่เป็นสภาพตำบลก็ได้มีการเก็บภาษีขึ้น จากนั้นพอมารับเป็นเขต อบต. และ ตำบลเวียงก็ปรับมาเป็นเทศบาล และปัญหาที่ว่าก็มีการเก็บภาษีซ้ำซ้อนขึ้นมารณตลาดนัด โรงพยาบาล บั้มน้ำมันปดท. และเห็นว่าการตั้งแผนผังขึ้นมาใหม่ ซึ่งในการสร้างแผนผังขึ้นมาใหม่ไม่ใช่เรื่องของคนในอำเภอพร้าวแต่เป็นเรื่องของประเทศ เพราะว่าการจัดตั้งแผนผังแผนที่ตำบล การแยกทำเขตเทศบาล ตำบล จะต้องส่งเรื่องเข้ากระทรวงมหาดไทย ซึ่งเป็นที่ชัดเจนแล้วว่าถ้าเราจะมาพูดคุยกันที่ผ่านมาก็ได้มีการประชุมร่วมกันแล้วทั้งสองฝ่าย ถ้าเป็นไปได้ให้นำเอกสารสรุปการประชุมของทั้งสองฝ่ายมาดูกัน เพราะมันมีทางออกของมันอย่างที่ว่าใช่เราจะปรับเปลี่ยนเองได้ต้องให้ผู้ที่เกี่ยวข้องปรับเปลี่ยน สิ่งที่เป็นข้อเสนออีกส่วนหนึ่งกรณีของพื้นที่บริเวณนี้น้ำจะมีการทำข้อมูลให้ชัดเจน ข้อมูลในการจัดเก็บภาษีตรงไหนขึ้นกับตรงไหนแล้วมาตรวจสอบดูจากทางราชการ ทั้งหมดคือแนวทางการแก้ไขปัญหาดังแต่ต้องทำข้อมูลให้ชัดเจนก่อน พูดกันถึงตำบลทุ่งหลวงมีลำน้ำอยู่ 3 ลำน้ำ มีแม่จัด แม่โก้นแม่สะลวม ในส่วนของน้ำแม่จัดและแม่โก้นไม่ได้ใช้ จะใช้น้ำแม่สะลวมเป็นหลัก กรณีที่ 2 พื้นที่บ้านหม้อหมู่ที่ 5 มีปัญหาอยู่ 2 ปัญหา 1. ปัญหาจากการใช้น้ำจากหนองน้ำสาธารณะ ซึ่งแต่ก่อนในพื้นที่ของหมู่ 5 ตำบลทุ่งหลวง ต่อมาก็เป็นเขตของนิคมสหกรณ์ พอไปขุดหนองน้ำกลับกลายเป็นพื้นที่

ของตำบลเขื่อนผาก ซึ่งก็มีปัญหาอยู่จากการจับใจความอีกส่วนหนึ่งในเรื่องของป่าช้าซึ่งแต่ก่อนเป็นสุสานเก่าอยู่ในบริเวณโรงเรียนพรวัววิทยาคมในปัจจุบันนี้ ซึ่งในการสร้างป่าช้าในสมัยก่อนมักจะทำกันทางทิศเหนือของร่องน้ำ และจะมีเวียงห่อคือร่องน้ำเก่าอยู่ที่นั่นได้คุยกับพี่น้องบ้านบ่อว่ามี การแบ่งเขตระหว่างเขื่อนผากกับทุ่งหลวงจะมีสุสานอยู่บริเวณโรงเรียนพรวัววิทยาคม พอชาวบ้านยกให้โรงเรียนแล้วพื้นที่ก็กลับมาอยู่ในเขตตำบลเขื่อนผาก ซึ่งก็ไม่ทราบว่าเป็นไปได้ อย่างไร และได้มีการย้ายสุสานมาอยู่ที่บ้านหม้อแนวทางการแก้ไขที่เสนอมาค่อนข้างดี เพราะที่ผ่านมารวม 20 -30 ปีการพูดคุยกันระหว่างผู้นำยังไม่มี สิ่งที่เราต้องการไม่ใช่แบ่งแยกกันแต่เป็นการพูดคุยกันว่าจะทำอย่างไรบ้าง แนวทางทิศทางเป็นยังงี้บ้าง เพราะที่ฟังหลาย ๆ คนพูดมาได้ฟังแค่ในส่วนของตำบลทุ่งหลวงไม่ได้ฟังในส่วนของตำบลเขื่อนผาก ซึ่งน่าจะมาร่วมพูดคุยกันเพื่อจะหาข้อสรุปหรือหาแนวทางร่วมกันไม่ใช่ว่ามาพูดคุยกันเพื่อทะเลาะกัน อันที่ 2 น่าจะมีการชี้แจงกำหนดเขตให้ชัดเจนนำผู้ที่เกี่ยวข้องมา นำกรมผังเมือง กรมป่าไม้ เอาที่ว่าการอำเภอมาพูดคุยกัน ทั้งหมดคือข้อสรุปที่พอสรุปได้เท่าที่ได้ฟังมา อย่างว่าปัญหาเหล่านี้มันเป็นปัญหาง่าย ๆ เพียง 2 ข้อเท่านั้นแต่ถ้าคิดดูแล้วมันเป็นปัญหาที่ซับซ้อน กรณีที่คิดอาจเป็นบุคคลภายนอก การเก็บภาษีของเทศบาลที่ซึ่งมาเก็บภาษีของตลาดนัด โรงพยาบาล บิมน้ำมันปดท. ขึ้นอยู่กับผลประโยชน์แน่นอน ซึ่งก็หมายความว่าถ้าเก็บเงินจากตรงนี้แล้วเงินเข้าเทศบาลก็มีจำนวนมากขึ้น ถ้าอบต.เก็บเงินก็เข้าที่อบต.เหมือนกันซึ่งมันเป็นสมมุติฐานเกี่ยวกับผลประโยชน์ แต่ลึกๆ แล้วไม่ทราบเพียงแต่มองในสิ่งที่เห็นมาเท่านั้น เรื่องหนองน้ำ เรื่องการแบ่งเขตทั้งหมดก็พาดพิงถึงผลประโยชน์เหมือนกัน แต่ที่ผ่านมาก็ไม่ได้หยิบยกมาพูดคุยกันในเรื่องของการหาแนวทางเพื่อแก้ไขปัญหาย่างสันติวิธี ที่ผ่านมาก็อำเภอเชียงดาวก็มีปัญหาเช่นกันในเรื่องนี้ มันต้องมาพูดคุยกันก่อน เพราะไม่ใช่ปัญหาที่ถึงตายเป็นปัญหาที่พูดคุยกันได้ เพียงแต่ยังไม่ได้มีการนำมาพูดคุยกันเท่านั้น เห็นชัดเจนกันแล้วใน 2-3 เรื่องที่ไม่เหมือนกับตำบลอื่นๆ เพราะตำบลอื่น ๆ ที่ไปจะเป็นเรื่องของน้ำและป่าชุมชนเป็นส่วนใหญ่ ปัญหามันมีอยู่ 2 ประเภทคือ 1.ปัญหาที่มันเป็นปัญหาที่อัดอั้นตันใจมานานแล้วมาพูดคุยกัน 2. ปัญหาเรื่องป่าเรื่องน้ำเป็นปัญหาที่แน่นอนอยู่แล้ว เรื่องของป่าชุมชนเรื่องของการจัดการน้ำแม่จัด ซึ่งถ้าพร้อมแล้วค่อยมาพูดกันอีกทีแต่ถ้าสนใจในเรื่องนี้จะแก้ไขก็อย่างที่ว่าใช้เวลา ปีสองปีไม่มีทางสำเร็จต้องค่อยๆ แก้ไขกันไป

นายจรัญ บุญเรือนยา : ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 5

อีกประเด็นปัญหาหนึ่งคือปัญหาการใช้ป่าไม้ถูกทำลาย จริงอยู่ตำบลทุ่งหลวงไม่มีป่าไม้ แต่เราเป็นผู้ใช้น้ำผู้ที่อยู่ต้นน้ำตัดไม้ทำลายป่าต้นน้ำอยู่เรื่อย ๆ น่าจะแก้ไขปัญหานี้

นายโอฬาร อ่องพะ : ผู้ประสานงานลุ่มน้ำแม่ปิงตอนบน

โครงการสิทธิชุมชนศึกษาภาคเหนือ กรณีศึกษาลุ่มน้ำแม่ปิงตอนบน แม่แตงตอนบนและแม่จัด

F : เวทีสิทธิชุมชน - ตำบลทุ่งหลวง - ลุ่มน้ำแม่จัด

15-2-2546

แสดงว่าขณะนี้ปัญหาแบ่งออกเป็น 2 ประเด็น 1. เป็นปัญหาที่คับอกคับใจคือพื้นที่หมู่ที่ 1. และหมู่ที่ 5 ส่วนประเด็นที่ 2 เป็นประเด็นปัญหาทั่วไป เรื่องป่า เรื่องน้ำ เรื่องการเกษตร เรื่องดิน เพราะว่าเคยมาเก็บข้อมูลของตำบลทุ่งหลวงมีกลุ่มที่เรียกว่ากลุ่มเกษตรครบวงจรมีอยู่ประมาณ 10 กว่ารายในเรื่องนี้ถ้ามีเวลาในช่วงบ่ายจะมาพูดคุยกันให้ชัดเจนในการแก้ไขปัญหา ต้องเริ่มที่มีการพูดคุยกันที่ผ่านมาก็จะนำไปสู่การแก้ปัญหาที่เป็นส่วนรวม ในส่วนของเจ้าหน้าที่โครงการคิดว่าในตอนบ่ายจะไปดูพื้นที่โรงเรียนพร้าวิทยาคม ซึ่งเมื่อวานได้มีโอกาสพบกับสว. ประมาณ 7-8 คน ได้มีการพูดคุยกันถึงเรื่องกฎหมายป่าชุมชนว่าจะเอาอย่างไรกันดีเกี่ยวกับกฎหมายป่าชุมชนเพราะมีการกระตุ้นมาเป็นเวลา 10 กว่าปีแล้ว จะขอสรุปในภาคเช้านัดหนึ่ง ซึ่งมีปัญหาอยู่ 4 กรณี 1. คือกรณีพื้นที่หมู่ที่ 1 2. กรณีหนองน้ำ 3. กรณีสุสาน 4. กรณีปัญหาที่สนใจไม่ว่าจะเป็นเรื่องป่าเรื่องน้ำ จะแบ่งกลุ่ม 3 กลุ่มเหมือนเดิมให้กลับไปพูดคุยกันคนละ 1 หัวข้อ ให้กลับไปดูว่าแต่ละกรณีปัญหาสาเหตุมาจากที่ไหน ต้นข้าวจริง ๆ อยู่ที่ไหน แล้วสิ่งที่เกิดขึ้นส่งผลกระทบต่อเราอย่างไรบ้างแล้วถ้าสนใจจะเจาะลึกถึงปัญหาให้ทันวันเวลากันอีกที แล้วจะได้มาคุยกันอย่างจริงจังอีกที

นายเจริญ นีรกิจ อบต.ทุ่งหลวง

สาเหตุของปัญหาคือมีสาเหตุมาจากเขตแนวของแผนผังเมืองประเด็นที่ 2 คือมีผลกระทบต่อเราอย่างไรบ้าง กระทั่งต่อเราในส่วนของการประกาศถ้าเราได้พื้นที่ของหมู่ 1 ดินมาเราก็มีจำนวนประชากรเพิ่มขึ้นได้เงินภาษีเพิ่มขึ้น เพราะฉะนั้นเราจะต้องช่วยกันอย่างไรบ้างบ้านหม้อต้องหาข้อมูลให้ชัดเจน ในกรณีหมู่ที่ 1 ขอฝากกับ อบต. ขอให้ไปดูเอกสารการเสียภาษีของบิมน้ำมัน ปตท. ว่าเสียภาษีในเขตของตำบลเวียงหรือตำบลทุ่งหลวงถ้าอยู่ในเขตของตำบลเวียงเราก็ไม่มีหลักฐาน แต่ถ้าอยู่ในเขตหมู่ที่ 1 ทุ่งหลวงชัดเจนเหมือนเดิมเรามีหลักฐานที่ชัดเจน รวมถึงที่ดินที่นาตรงด้านทิศใต้ของบิมน้ำมัน ถ้าได้ก็ขอสำเนาเอกสารมาด้วย ทั้งโฉนดและใบเสียภาษี ถ้าเสียภาษีที่หมู่ที่ 1 โฉนดต้องอยู่ที่หมู่ที่ 1 ต้องมาคุยย้อนหลัง

ปิดเวทีเวลา 16.00 น.

นายบุญมา บัวแก้ว
ผู้บันทึกการประชุม

รายงาน

เวทีการเรียนรู้เรื่องสิทธิชุมชนผ่านสถานการณ์ระดับตำบล

วันที่ 1 ธันวาคม 2545

ณ ศาลาร่วมใจ หมู่ที่ 5 ตำบลโหล่งซอด อ. พะว้า จ. เชียงใหม่

เริ่มเปิดเวทีเวลา 09.00 น.

กล่าวเปิดเวที : นายदनัยเทพ ธรรมบาล กำนัน ตำบลโหล่งซอด

ขอกราบสวัสดี ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ผู้สูงอายุ แม่บ้าน พี่น้องประชาชนหรือกรรมการหมู่บ้านที่มาร่วมประชุมในวันนี้ ซึ่งเป็นเรื่องของโครงการสิทธิชุมชนศึกษา ซึ่งเราได้ร่วมทำกับทาง อ.เชียงดาว มีการจัดเวทีในส่วนของ อ.พะว้า เรื่องสิทธิชุมชนอาจจะเป็นเรื่องใหม่สำหรับพี่น้องประชาชนของ อ.พะว้า จุดประสงค์ของโครงการนี้คืออยากจะดึงความคิดของพี่น้องชาวบ้านทุกคน เพื่อจะทำโครงการที่มีปัญหา เพราะว่าปัจจุบันนี้ ระดับประเทศ และระดับท้องถิ่นจะมีปัญหาหลัก ๆ อยู่ 3 เรื่อง

1.เรื่องปัญหาทางการเมืองและการเมืองในขณะนี้ก็ยังอยู่ในเกณฑ์ที่วุ่นวาย ทางด้านรัฐมนตรีเอง จากที่เราเห็นทางหนังสือพิมพ์หรือทางโทรทัศน์ จากการเมืองก็มาถึงเรื่องของเศรษฐกิจของประเทศไทยเรา ซึ่งค่อนข้างจะตกต่ำ ในเรื่องของ การปกครองทางด้านคณะรัฐมนตรี มีนโยบายว่าจะมีการกระจายอำนาจการปกครองส่วนท้องถิ่น เราก็ได้ อบต. มา ซึ่งแต่ก่อนนี้ ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน อยู่ในฝ่ายปกครอง ซึ่งปัจจุบันนี้เราจะต้องประสานงานกับ อบต. เรื่องงบประมาณและการบริหาร อยู่ที่ อบต. สำหรับกำนันและผู้ใหญ่บ้านก็เป็นผู้ประสานหรือช่วยเหลือในด้านการปกครองและส่งเสริมการพัฒนาทุกอย่าง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการเจ็บไข้ได้ป่วย การทะเลาะวิวาท เรื่องกฎหมายและอีกหลาย ๆ เรื่อง กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน จะต้องมีส่วนในการช่วยเหลือ และในส่วนในเรื่องพิจารณาคดีความหรือไกล่เกลี่ยกรณีการทะเลาะวิวาทภายในหมู่บ้าน กำนัน ผู้ใหญ่บ้านก็จะมีส่วนเกี่ยวข้อง สำหรับทาง อบต. ก็จะเป็นเรื่องของการบริหาร และเรื่องของงบประมาณ ซึ่งแนวโน้มของงบประมาณต่อไปข้างหน้าภาครัฐบาลจะจัดสรรงบประมาณมาให้เราในลักษณะประมาณ 1 ก่อน และมอบหน้าที่ให้ทาง อบต.เป็นผู้บริหาร แต่เท่าที่ผ่านมาพี่น้องประชาชนไม่มีการรวมกลุ่มหรือไม่ได้เรียนรู้เรื่องงบประมาณ แต่ปัจจุบันอันดับแรกที่เรได้จากภาครัฐคือ กองทุนหมู่บ้าน บ้านละ หนึ่งล้านบาท ซึ่งบางหมู่บ้านก็ล้มเหลว ใช้เงินไม่ถูกต้อง แต่บางหมู่บ้านก็มีความเข้าใจในเรื่องของการทำโครงการก็ประสบความสำเร็จและถ้าหมู่บ้านไหนประสบความสำเร็จแล้วทางรัฐบาลก็จะจัดสรรงบประมาณให้อีก สำหรับหมู่บ้านที่ล้มเหลวในการทำโครงการนี้คงจะมีการยุติไว้ก่อน ในส่วนตัวก็มีความเป็นห่วงพี่น้องประชาชนของ ต.โหล่งซอด ซึ่งเป็นเมืองเกษตรกรรม ขึ้นชื่อว่าเป็นตำบลอันดับ1 เรื่องของการเกษตร ไม่

ว่าจะเป็นมันเทศ หรือข้าวโพดซึ่งตำบลอื่น ๆ อาจจะเป็นการทำการเกษตรชนิดอื่น ๆ เช่น ทาง ต.สันทรายและต.ป่าไผ่ จะเป็นการทำการนาปลูกข้าวหอมมะลิซึ่งมีชื่อเสียงไปถึงตลาดโลก และเมื่อวันที่ 27 ที่ผ่านมา ผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่ได้มาเปิดงานเกี่ยวกับข้าวและมีการแข่งขันกัน ซึ่งทาง ต.โหล่งขอดยังไม่มีโครงการนี้ สำหรับในอนาคตคงจะได้ประสานงานกับทาง อบต.ทำเรื่องการประกวดมันเทศ หรือว่าข้าวโพด สำหรับจุดประสงค์เรื่องโครงการสิทธิชุมชนที่เราจะมาพูดกันในวันนี้ และให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องของ พรบ.ป่าชุมชน หรือเรื่องของการทำโครงการและอาจรวมไปถึงการแก้ปัญหาภายในตำบล ซึ่งได้มองเห็นแล้วว่าต.โหล่งขอดก็ยังมีปัญหาที่จะต้องแก้ไขอยู่มาก ไม่ว่าจะเป็นเรื่องความเป็นอยู่ เรื่องสิ่งแวดล้อม เช่น ขยะ ทรัพยากรธรรมชาติ ป่าไม้ ที่ดินทำกิน ที่สาธารณะ จะมีแนวโน้มทางแก้ไขปัญหายังไง ซึ่งทุกวันนี้เราก็กังวลอยู่เลย ส่วนในการควบคุม อบต.มีอำนาจหน้าที่ในการออกข้อบังคับของตำบล ก็สามารถออกข้อบังคับของตำบลได้ว่าภายใน ต.โหล่งขอด เราจะทำอย่างไรกัน ยกตัวอย่างเช่น การจอดรถหน้าตลาดและการขับซัด ใครจะแข่งใครก็ได้ จะขับเร็วหรือช้าอย่างไรก็ได้ ซึ่งตรงนี้ก็ยังมีข้อบังคับของตำบลออกมาเหมือนกับข้อบังคับเรื่องยาเสพติด ถ้า อบต. ออกข้อบังคับมาภายใน ต.โหล่งขอดก็จะมีการพัฒนาที่ดีขึ้น ๆ ขึ้นไป ยกตัวอย่างเช่น ตลาดบ้านหลวงตอนเช้าจะมีรถติดมาก ไม่ว่าจะเป็นรถเกวียน รถส่งน้ำหรือรถของพ่อค้าแม่ค้า เมื่อเราดักเตือนก็จะดีขึ้น แต่เมื่อเราติดธุระ หรือไม่ได้ไปควบคุมดูแล รถก็จะติดเหมือนเดิม ตรงนี้ถ้าเรามีข้อบังคับของตำบลคือมีป้ายห้ามจอดก็จะเหมือนกับในเมืองประการที่ 2 คือ การขับเร็วในบริเวณหมู่บ้านทำให้เกิดอุบัติเหตุ รถชนเกิดขึ้นได้ ซึ่งเราก็เป็นห่วงและมองเป็นปัญหา ซึ่งเราคิดว่าจะทำคลื่นถนนภายในหมู่บ้าน ก็ไม่สามารถทำได้ เพราะไม่ใช่ถนนของเอกชน เป็นถนน รพช. และการแก้ปัญหาเท่าที่จะทำได้คือ การทำป้าย ลดความเร็ว ทางเข้าหมู่บ้านหรือเขตชุมชน นี่คือการแก้ปัญหาที่จะได้ไปหารือกับทาง อบต. ว่าจะให้ อบต.ทำป้ายติดในเขตชุมชนเพราะรู้สึกเป็นห่วงถ้าเหตุการณ์ไม่เกิดขึ้นก็ดี แต่ถ้ามันเกิดขึ้นแล้วเราก็ไม่สามารถแก้ปัญหาได้ นี่คือในส่วนของการจราจร ที่นี้มาพูดในเรื่องของป่าไม้หรือที่ดิน

ต.โหล่งขอด ณ ปัจจุบันมีพื้นที่ติดต่อกับเขตป่าประมาณ 7 - 8 หมู่บ้านจะเหลือหมู่บ้านนาเมืองที่ไม่มีเขตติดต่อกับป่าไผ่ เพราะฉะนั้นปัญหาในเรื่องของป่าไผ่จึงเกิดขึ้นมา ก็คงไม่อยากให้เหมือนกับชาวที่ลงในหนังสือพิมพ์ คือพื้นที่ของ ต.โหล่งขอดมีลักษณะเป็นแอ่ง ไม่ใช่พื้นที่ราบทั้งหมดถ้าเกิดน้ำป่าจะทะลักมาจากดอย แล้วก็ไม่สามารถที่จะหนีหรือทำอะไรได้ทัน ซึ่งแต่ก่อนมาก็ไม่เคยมีเหตุการณ์น้ำท่วม ซึ่งมันเกิดขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2544 ซึ่งเราก็อะไรไม่ทัน และงบประมาณสำหรับการเกิดอุทกภัยที่ผ่านมาทางด้าน อบต. ก็มีไม่เพียงพอก็ต้องขอหยิบยืมงบประมาณจากส่วนอื่น ซึ่งตรงนี้เราอยากจะป้องกันก่อนไม่อย่าให้เกิดเหตุการณ์ซ้ำ ๆ เรายกตัวอย่างจากหนังสือพิมพ์ ที่ในเมืองของ จ.สุโขทัย ถูกน้ำยมทะลักเข้าท่วม ประชาชนชนของไม่ทันทั้งๆ ที่อยู่ในเมืองน้ำก็ยังท่วม เพราะว่าพี่น้องประชาชนไม่ได้สนใจและไม่ได้ระวังตัวแต่ในส่วน ของ ต.โหล่งขอดก็ยังมีดี เพราะว่าประสบการณ์เรื่องน้ำท่วมที่ผ่านมา จึงมีความเป็นห่วงในเรื่อง

ของการตัดไม้ทำลายป่า ซึ่งไม่อยากให้เป็นแบบ จ.สุโขทัย เพราะพื้นที่ของเรามีอัตราเสี่ยง ถ้าป่า
ไม่ถูกทำลาย โคลนที่อยู่บนภูเขาก็คงไหลถล่มลงมา ที่ จ.แม่ฮ่องสอนที่มีโคลนถล่มลงมาก่อน
หน้านี้ซึ่งจริง ๆ แล้วลำน้ำห้วยจะมีขนาดใหญ่แต่ก็เสียหายไปมาก เพราะว่าไปตัดไม้ทำลายป่า
ซึ่งอุทกภัยครั้งนี้เกิดความเป็นห่วงต่อพี่น้องประชาชน ไม่ว่าจะเป็น สายแม่น้ำขอด น้ำแม่สาย
หรือน้ำแม่ปอน หรือน้ำแม่แต่ละสายของเราเป็นแม่น้ำที่หล่อเลี้ยงชาว ด.โหล่งขอดทุกหมู่บ้าน
และพยายามอย่างยิ่งที่จะผลักดันให้มีการสร้างอ่างเก็บน้ำ เพราะว่าในหน้าแล้งของ อบต.โหล่ง
ขอดมีปัญหาอยู่ 2 เรื่องคือ พอถึงฤดูฝนน้ำก็ท่วมไรนาเสียหายพร้อมทั้งพืชที่เพาะปลูกเอาไว้และ
สัตว์เลี้ยงก็เสียหายพอถึงฤดูแล้งน้ำแห้งไม่มีน้ำอีก จะเป็นแบบนี้ตลอดปี ตั้งแต่ได้เข้ามาดำรง
ตำแหน่งเป็นเวลา 2 ปี และก็ได้พูดคุยกับทางประธานบริหาร อบต. และได้วิเคราะห์ถึงปัญหา
จริง ๆ ว่าเป็นเพราะอะไร ซึ่งแต่ก่อนไม่เคยเกิดน้ำแห้งแล้ง แต่ปัจจุบันพอเข้าฤดูแล้ง ก้อนหิน
ที่อยู่กลางน้ำก็โผล่ขึ้นมา ซึ่งก็ตกใจเหมือนกัน เพราะว่าแต่ก่อนกับเดี๋ยวนี้ต่างกันมา ทั้งๆ ที่เดียว
นี้มีฝายคอนกรีตอย่างดี ถ้าไม่พักน้ำก็ไม่สามารถไหลตลอดไปได้ซึ่งแต่ก่อนเป็นฝายธรรมดาที่
เป็นไม้ดอกฝายหลักก็ยังมีน้ำเหลือใช้เป็นจำนวนมาก เดียวนี้มีฝายคอนกรีตแต่ไม่มีน้ำใช้พอ
เพียง เกิดน้ำแห้งแล้ง ชาวบ้านก็แย่งน้ำกันอีกหรือสร้างปัญหาให้หัวหน้าเหมือนฝายต้องมาเคลียร์มา
ตกลงกัน สาเหตุที่เกิดขึ้นทั้งหมดเพราะเราบุกรุกทำลายป่าไม่สามารถเก็บซิมบวนน้ำไว้ได้ ต้นไม้
ที่ถูกทำลายไปความชุ่มชื้นก็หมดไป จึงได้ไปดูที่ห้วยตาด เป็นต้นน้ำของแม่ตาล ห้วยตาดเป็น
ขุนน้ำมีลักษณะคล้ายๆ น้ำตก บริเวณน้ำต้นน้ำที่มีน้ำซึมออกมาและมีความชุ่มชื้นมากมีน้ำ
ไหลออกมารวมกันเป็นลำห้วยเล็ก ๆ หลาย ๆ สายแล้วไหลลงมารวมกันเป็นน้ำ แม่ตาล ก็มี
ความคิดเห็นว่าถ้าหากต้นน้ำมีความชุ่มชื้นจริง ๆ คงไม่มีปัญหาอะไรน้ำก็คงพอใช้กัน ก็มีความ
หนักใจเหมือนกันถ้าหากมีอ่างแล้วไม่มีน้ำ อ่างก็จะกลายเป็นอ่างดินไป ซึ่งก่อนนี้เคยทำงานอยู่
กรมชลประทานจังหวัดและได้สำรวจในเรื่องของฝาย และอ่างมา บางฝายไม่มีน้ำเลยแล้วนางบ
ประมาณไปสร้างฝายตอนที่ไม่สำรวจที่ทำกินในหน้าแล้ว ไม่ทราบว่าจะฤดูฝนน้ำขึ้นมากแค่ไหน
แล้วฤดูแล้วจะเหลืออยู่แค่ไหน เคยไปสำรวจมาหลายที่เช่น อ.เชียงดาว อ.แม่อาย หรือ อ.ฝาง
อ่างบางอ่างไม่มีน้ำเลยมีแต่ไม่ทราบขึ้นอยู่กลายอ่าง แล้วก็กันอ่างแตกก็เลยไม่มีน้ำเลยไม่ได้
ประโยชน์อะไร เราก็มาวิเคราะห์ปัญหาคือว่าเป็นเพราะอะไรก่อนที่จะสร้างอ่างทำไมไม่คิดดูให้ดี
เสียก่อนว่าเป็นอย่างไรสร้างอ่างแล้วไม่มีน้ำคือการนำงบประมาณไปทิ้งสูญเปล่า ก็คือทางส่วน
ของโยธา หรือชลประทานก็อยากได้ผลงานจึงพยายามผลักดันให้มีอ่างมีฝายขึ้นแต่สุดท้ายปัญ
หาจริง ๆ คือเราไม่มีน้ำเก็บพอไม่มีน้ำเก็บก็ลำบาก ตรงนี้ไม่ว่าจะเป็นน้ำแม่จัด อ.พร้าวของเรา
จะเป็นกรณีของลุ่มน้ำจัด ซึ่งจริง ๆ แล้วเราไม่ได้ผลประโยชน์อะไรมากมายจากเขื่อนแม่จัดคือ
เรารักษาหน้าให้ผู้อื่น จริง ๆ แล้วผู้ที่ได้ใช้ประโยชน์จากเขื่อนแม่จัดคือ อ.เมือง อ.หางดง อ.สันป
ดอง และก็ไหลลงไปเขื่อนแม่วง อ.ดอกสะเกิดเพื่อนำไปใช้ในนิคมอุตสาหกรรม จ.ลำพูน และที่
ผ่านมานี้ก็ไม่ได้ไปร่วมผลักดันกัน เพื่อไม่ให้มีการเก็บค่าใช้น้ำหรือการคืนทุนการใช้น้ำ
ที่ทางรัฐบาลมีนโยบายให้มีการคืนทุนการใช้น้ำวิ่งเป็นไปได้อย่างเพราะที่ผ่านมาตั้งแต่สมัยก่อนที่

ผ่านมาไม่เคยมีการเก็บค่าน้ำ เป็นน้ำจากธรรมชาติแล้วรัฐบาลจะมาเอาผลประโยชน์จากตรงนี้ก็เป็นปัญหาที่เป็นไปไม่ได้และเกิดการประชุมผลักดันต่อต้านกันเพื่อให้พี่น้องประชาชนรักษาป่าและมาผลักดันโครงการช่วยกันเก็บน้ำไว้ใช้ของชุมชนตนเอง หรือตำบลของตนเอง และของแต่ละอำเภอ ก็มีความเป็นห่วงในการเก็บเงินค่าคิทุนการใช้น้ำอยู่มากและในส่วนของกลุ่มลุ่มแม่น้ำวังก็ได้ผลักดัน เวลาประชุมก็คล้าย ๆ ว่าเป็นม็อบ ก็ไปพูดคุยต่อรองกับผู้ที่เกี่ยวข้องคือเราพยายามจะรักษาสิทธิของเราและเก็บผลประโยชน์ตรงนั้นซึ่งพี่น้องเกษตรกรบางท่านก็ไม่ได้มีความเข้าใจและคิดว่าถ้ามีน้ำก็ทำ ถ้าไม่มีน้ำก็ไม่ทำ ทุกวันนี้การทำให้ ทำนาหากไม่มีน้ำพืชไร่ก็เสียหาย ผลผลิตก็ได้ไม่เต็มที่ แต่พอน้ำท่วมขึ้นมาพืชไร่ก็เสียหายอีก จะเป็นปัญหาอยู่อย่างนี้สำหรับ ด.โหล่งขอต 2 ปีที่ผ่านมาแทบไม่เจอปัญหา และมีตัวอย่างของหมู่บ้านที่ประสบความสำเร็จคือ หมู่บ้านล่องเฟี้ยว หมู่ 18 ด.ห้วยสัก อ.เมือง จ.เชียงราย มีประวัติหมู่บ้าน กิจกรรมภายในหมู่บ้านและโครงการเดินภายในหมู่บ้าน หมู่บ้านนี้จะเป็นหมู่บ้านที่มีขนาดใหญ่มีประชากรอยู่ประมาณ 1000 กว่าคน แต่สำหรับหมู่บ้านของเรากำลังจะมีโครงการก็คงจะค่อยเป็นค่อยไป เรียนรู้ไปเรื่อย ๆ เพราะ ด.โหล่งขอตตั้งอยู่ห่างไกลจากตัวอำเภอ ซึ่งที่จริง ด.โหล่งขอตของเราเสียสิทธิหลายอย่าง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของที่ดิน เกษตรกรรม สาธารณะสุข หรือการศึกษาจริง ๆ แล้วอยากให้จุดหลักของ ด. โหล่งขอตมีความเข้มแข็งเรายืนหยัดด้วยตัวเองดีกว่า เพราะเราขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานราชการหรือภาครัฐยาก อย่างเช่นน้ำท่วมปี พ.ศ. 2543 กว่าจะได้ค่าเสียหายต่าง ๆ ก็ปี พ.ศ. 2545 คือช้าและไม่ทันเหตุการณ์เพราะฉะนั้นถ้าเรามีความเชื่อมั่นในศักยภาพของเรา การพัฒนาจะไปได้เร็ว จุดหลักจริง ๆ อย่าให้มีการรวมกลุ่มกันและมีความเข้าใจในปัญหา เมื่อเราได้พบเจ้าหน้าที่โครงการสิทธิชุมชน เราจะได้รู้ปัญหาของเรว่ามีอะไรบ้าง และเราก็ได้เชิญผู้นำชุมชนและผู้ที่มีหน้าที่ในการบริหารของแต่ละหมู่บ้านมาวิเคราะห์ปัญหาและหาแนวทางการแก้ไขปัญหาร่วมกันในส่วนตัวเป็นผู้ประสานงานของ ด.โหล่งขอต และได้ไปเรียนรู้กับพี่น้องที่ อ.เชียงดาว เพราะบางโครงการที่นั้นสมบูรณ์และสำเร็จไปแล้วไม่ว่าจะเป็นเรื่องของป่าชุมชนทาง อ.เชียงดาว ทำสำเร็จไปมาแล้วประมาณ 80 % แล้ว ป่าที่นั้นอุดมสมบูรณ์มีการตั้งกฎเกณฑ์ในตำบล ในหมู่บ้านใครตัดไม้อย่างไรสามารถชี้แจงกันได้ คราวที่แล้วที่ป่าไม้เขตมาอบรมให้พี่น้องประชาชนทุกหมู่บ้านเข้าร่วมอบรมที่อ.ดอยสะเก็ดซึ่งเราก็ได้ไปเรียนรู้กันก่อน การที่เราจะทำโครงการให้เป็นรูปเป็นร่างขึ้นมากก็ต้องใช้เวลาศึกษา ถ้าเราจะมาหัดทำทีเดียวคงเป็นไปไม่ได้ เพราะว่าเราไม่เคยทำกันในลักษณะนี้มาก่อน แต่ที่ผ่านมามีปัญหาอยู่แล้วจึงต้องมาช่วยกันแก้ไข เพราะถ้าเราไม่ทำ ปัญหาก็จะเกิดขึ้นมาอีก ไม่ใช่ว่าจะมีเฉพาะเรื่องป่าอย่างเดียว อาจจะมีเรื่องของที่ดินเข้ามาอีก ซึ่งบางท่านอาจจะรู้ว่าที่ดินตรงนี้เป็นที่อุทยานแห่งชาติหรืออานเป็นที่ดินของเขตป่าสงวน ซึ่งกฎหมาย พรบ.ทุกฉบับได้มีมานานแล้ว เช่น พรบ.อุทยานแห่งชาติมีเมื่อปี พ.ศ.2487 แต่พี่น้องประชาชนก็ยังไปบุกรุกถางป่า ซึ่งก็เป็นที่น่าเห็นใจเพราะ ด.โหล่งขอตไม่มีที่ดินมสหรณและประชากรของเราเพิ่มมากขึ้น อย่างเช่นบ้านหลวงปัจจุบันนี้มีจำนวนหลังคาเรือนเกือบ 500 หลังคาเรือน แต่พื้นที่ทำกินยังมีพื้นที่เล็กน้อย

เดียว ก็ต้องมีการลักลอบถางป่าเพื่อที่ทำกินแต่ถ้าถูกจับขึ้นมาก็จะลำบากเพราะว่า พรบ. ได้ครอบคลุมอยู่แล้วสิ่งที่ต้องแก้ไขและดำเนินการช่วยเหลือได้คืออยากให้พี่น้องชาวบ้านเสนอปัญหาขึ้นมา และจะมีการสรุปปัญหาและอาจจะมีการหาหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อมาช่วยในการแก้ไขปัญหาให้ ตรงนี้คือประเด็นหลักที่เรามาร่วมเวทีกันในวันนี้ จริง ๆ แล้วปัญหาเรื่องของความเป็นอยู่มีหลายหมวดที่ผ่านมาก็มีเรื่องคุณภาพชีวิต เรื่องยาบ้าและเรื่องอื่น ๆ เมื่อวันก่อนมีการยิงกันเสียชีวิตที่ อ.สนทราญได้ยาบ้า 500,000 เม็ด ซึ่งในชุมชนของเราได้มีการประชุมกันและมีการตั้งข้อบังคับอย่างกรณีของ ชาวเขาส่วนมากก็มีแค่ผู้ค้ารายย่อยและคงจะค่อย ๆ หมดไปเพราะทางตำรวจก็ได้เอาจริงในส่วนของผู้ค้ารายที่ตำรวจ และมาถึงเรื่องของการพัฒนาจิตใจของคน รู้สึกว่าเดี๋ยวนี้คนเราจะมึนจิตใจที่แข่งกระต้างและค่อนข้างจะป่าเถื่อนซึ่งก็มีความแตกต่างจากช่วงหนึ่งที่เรได้อยู่เย็นเป็นสุข สาเหตุที่จิตใจของคนเราเปลี่ยนไปเพราะว่าเศรษฐกิจตกต่ำ ผู้คนตกงาน ซึ่งเรื่องนี้เป็นเรื่องของนโยบายรัฐบาล เราจะไปโทษพี่น้องชาวบ้านก็ไม่ได้ เพราะว่านโยบายของรัฐบาลได้มีการเลือกออกมิตัวอย่างเช่น ลูกฆ่าพ่อ พ่อฆ่าลูก ที่พ่อฆ่าลูกก็เพราะว่าทนไม่ได้ที่มารังแกซึ่งลูกติดยาบ้าน ปัญหาสารพัดที่จะเข้ามา เพราะฉะนั้นจุดหลักที่จะให้พี่น้อง ค.โหล่งขอของเรทั้ง 9 หมู่บ้านเข้มแข็งคือ ผู้นำจะต้องเอาใจใส่ชีวิตความเป็นอยู่ร่วมกับ อบต.จะต้องช่วยกัน เพราะตำบลอื่นคงไม่มาช่วยเหลือเราแน่ ส่วนของอำเภอก็จะขออธิบายให้ฟังว่า ข้าราชการจะต้องมีหน้าที่บริการประชาชน และนายอำเภอซึ่งเป็นผู้นำของอำเภอมีอำนาจสูงสุดแต่จะมามีตำแหน่งเพียงแค่ปีสองปีก็ย้ายไปที่อื่นไม่ว่าจะเป็นทางด้านตำรวจหรือข้าราชการอื่น ๆ ก็จะมาประจำตำแหน่งอยู่ไม่นาน และอีกอย่างนโยบายของรัฐบาลเดี๋ยวนี้ก็คือให้ชุมชนช่วยเหลือชุมชน เพราะว่ารัฐธรรมนูญราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 - 2545 เน้นให้พี่น้องประชาชน ราษฎร ต้องช่วยเหลือตนเอง โดยให้ภาครัฐเป็นผู้สนับสนุนบางเรื่องเช่น เอกสาร เรื่องการติดต่อประสานงาน โครงสร้างที่มีอยู่จริง ๆ จะต้องให้ผู้นำหรือผู้บริหารท้องถิ่น ประชาชนโดยหลัก แต่ถ้าผู้นำดีผู้บริหารดีแต่ชาวบ้านไม่ให้การสนับสนุน ก็ไปไม่รอดเพราะฉะนั้นเราต้องทำควบคู่กันไป แต่ชาวบ้านไม่สนใจเลยต่อให้ผู้นำเป็นพระเอกขี่ม้าขาวมาก็ช่วยอะไรไม่ได้เพราะฉะนั้นหากมีการประชุมสัมมนา จัดเวทีต่าง ๆ อยากให้พี่น้องชาวบ้านเข้ามาร่วมเพื่อจะได้รู้ถึงปัญหาและพร้อมที่จะช่วยแก้ไขปัญหา จากที่เรามาในวันนี้ พรุ่งนี้เราอาจจะนำไปพูดคุยให้คนอื่นฟังได้ มีตัวอย่างของหมู่บ้านหนึ่งเป็นหมู่บ้านที่ชาวบ้านประสบกับโรคความจน คือ ขึ้นหน้าหนังสือพิมพ์ว่ารักษาโรคความจนเป็นชาวบ้านของตำบลเขาครามซึ่งผู้นำของชุมชนวิเคราะห์ว่าตำบลเขาคราม 6 หมู่บ้านมีจำนวนหลังคาเรือน 1,676 ครัวเรือน แต่ว่าวันนี้ตำบลเขาครามมีรายได้ปีละ 59 ล้านบาท แต่มีรายจ่ายปีละ 155 ล้านบาท คือ ข้อยมูลที่สำรวจมาได้ของตำบลเขาครามและถ้าบวกหนี้เงินต้นที่ยืมมาชาวบ้านจะต้องจ่าย 214 ล้านบาท คิดดูว่าจะติดหนี้ไปอีกกี่ปีไม่รู้และจากการสำรวจจะมีการชี้แจงเรื่องรายรับรายจ่าย ผลสำรวจให้ชาวบ้านตะลึงเลยว่าที่เกิดปัญหาความจนเป็นหนี้สินรุงรัง เพราะปีหนึ่งตำบลเขาครามซึ่งมีประชากร 8,000 กว่าคนต้องควักเงินซื้อข้าวสาร 6 ล้านบาทต่อปี ซื้อไก่ 5 ล้าน

บาทต่อปี ข้าว 2 ล้านบาทต่อปี อาหารสำเร็จรูป 4 ล้านบาทต่อปี ค่าใช้จ่ายในการส่งเสริม
บุตรเล่าเรียน 5 ล้านบาท ค่าปุ๋ยยาฆ่าแมลง 49 ล้านบาท หนี้จาก ธกส. และนอกระบบ
อีก 60 ล้านบาท ทั้งหมดคือจำนวนหนี้ของชาวบ้านที่สำรวจมาจริงๆ แล้วชาวบ้านตำบลเขา
ครามไม่มีที่นา ข้าวมาบริโภคนะ 6 ล้านบาท ในส่วนของตำบลโหล่งขอเราไม่ได้ทำข้อ
มูลตรงนี้ก็เลยไม่รู้ว่าจะตำบลโหล่งขอจะมีหนี้สินเท่าไรพอเจอปัญหาแบบนี้แล้วก็ได้ระดมกันมา
ประชุมเพื่อระดมความรู้กันมาแก้ไขปัญหาว่าทำอย่างไรที่จะลดรายจ่ายที่มีอยู่ 214 ล้านบาท
ข้อแรกก็คือ งดนำเข้าเคยนำเข้าไถ่มากินปีละ 5 ล้านบาท แล้วแก้ปัญหาโดยการเลี้ยงไก่เพื่อ
ลดค่าใช้จ่ายแล้วนอกจากนั้นยังมีการเลี้ยง วัว ควาย เลี้ยงนกกระทา เลี้ยงปลาในกระชัง ใน
ส่วนของเหล่าเบียร์ที่เสียค่าใช้จ่ายไปปีละ 5 ล้านบาท ชาวบ้านหันมาคิดทำไวน์และเหล้าขาว
ไว้กินเอง นี่คือการแก้ไขปัญหาพอมมีปัญหาขึ้นมา ก็พยายามที่จะแก้ปัญหา การกู้ยืมเงินนอก
ระบบซึ่งก็มีการสูญเสียในเรื่องอัตราดอกเบี้ยสูงมาก ในเรื่องของยาปฏิชีวนะมีการรวบรวมข้อ
มูลและผลิตยาสมุนไพรขึ้นมากเป็นการแก้ปัญหาในเรื่องของยารักษาโรค ชาวบ้านไม่ได้ทำนา
และต้องไปซื้อข้าวจากที่อื่นมาเพื่อบริโภคเป็นเงินกว่า 6 ล้านบาทต่อปี แต่วิธีการแก้ไขปัญห
ข้อนี้ได้มีการจัดตั้งโรงสีข้าวขึ้น แล้วไปซื้อข้าวเปลือกมาสีเป็นข้าวสารก็ได้ข้าวสารราคาถูกและ
ยังได้ขายข้าวสารและรำข้าวอีกด้วยเพื่อเป็นอาหารสัตว์ สำหรับแอลกอฮอล์นำมาทำปุ๋ยชีวภาพ
ทรัพยากรของตำบลเขาครามไม่มี แต่ก็มีคามจำเป็นในการบริโภคคือต้องกินต้องใช้ไปซื้อของ
ถูกมาแปรรูปไว้กินไว้ใช้และส่งออกบ้างเป็นบางส่วนสำรวจเพื่อให้รู้จักตนเองว่ารู้จัก
ทรัพยากรธรรมชาติของตนเองดีหรือยัง ชาวบ้านตำบลเขาครามเลยพร้อมใจกันทำที่เดียวเลย
3 อย่าง คือ 1. ได้ลดต้นทุน ลดค่าใช้จ่าย 2. ได้สร้างรายได้เพิ่ม 3. มีเม็ดเงินออกมา
ปัจจุบันนี้ชาวบ้านตำบลเขาครามมีความหวังแล้วเพราะว่างานอาชีพที่สร้างขึ้นมีหลักฐานที่มั่นคง
และได้มีการส่งบุตรหลานเรียนจบในระดับสูงซึ่งต่อมาก็จะได้มาทำงานเพื่อพัฒนาชุมชนของ
ตำบลเขาคราม ซึ่งปัญหาเราก็จะต้องค่อยๆ เรียนรู้กันไป ตำบลเขาครามประสบความสำเร็จเพราะ
อะไร เพราะมีการรวมกลุ่มกันอย่างจริงจัง และในส่วนของตำบลโหล่งขอเราก็ยังไม่มีความเข้าใจ
ในระบบว่าจะมีการแก้ไขปัญหาอย่างไร และเรายังไม่มีข้อมูลที่ชัดเจน และเราก็อยากให้มีการ
จัดอบรมมาให้ข้อมูลและเรื่องของการแก้ไขปัญหาของตำบลโหล่งขอเพื่อเป็นแนวทางการแก้ไข
ปัญหาเพื่อเพิ่มศักยภาพในการพัฒนาตำบลโหล่งขอ ตรงนี้เป็นส่วนหนึ่งของวัตถุประสงค์ที่
จะมาพูดคุยกันในวันนี้ และทางด้านเจ้าหน้าที่ประสานงานลุ่มน้ำแม่จัดเข้ามาให้ความรู้เรื่องการ
พัฒนา การแก้ไขปัญหา รวมถึงการวิเคราะห์ปัญหาของตำบลโหล่งขอ ซึ่งก็พยายามจะผลั
กดันไม่ว่าจะเป็นด้านงบประมาณต่างๆ เพื่อพัฒนา สิ่งที่เราไม่เคยได้รู้เราก็ต้องรู้เพราะว่าปัจจุบัน
นี้เป็นโลกของโลกาภิวัตน์ เป็นโลกของคอมพิวเตอร์ ซึ่งนายกรัฐมนตรีของเราก็เป็น นายกษ
ยุค ใส ที่ ยุคคอมพิวเตอร์ ซึ่งก็ไม่ว่าอีกหน่อยทุกหมู่บ้านทุกหลังคาเรือนอาจจะมีคอมพิวเตอร์
เราจะต้องตามกระแส ไมอย่างนั้นแล้วการพัฒนาก็จะล่าช้าเพราะว่าเป็นนโยบายและโครงสร้าง
ของรัฐบาล

อาจารย์บุญมา บัวแก้ว : ผู้ประสานงานลุ่มน้ำแม่จัด

ขอแนะนำตัวก่อน ชื่อบุญมา บัวแก้ว จะขอแนะนำโครงการให้ทราบก่อนว่าที่เราวันนี้เป็นโครงการอะไร ตามจดหมายข่าวที่แจกไปก็มีการแนะนำโครงการอยู่ด้วย หลายๆเวทีที่ผ่านมาก็มีหลายๆท่านได้เข้าร่วมด้วย ช่วงนี้ลงระดับเวทีตำบลที่มาประมาณ 3 - 4 เวที ส่วนมากจะเป็นเวทีระดับอำเภอ ลงมาก็จะเป็นการเชื่อมโยงกับอำเภอต่างๆที่อำเภอเชียงดาว โครงการที่เรามาร่วมกันวันนี้ คือ โครงการสิทธิชุมชนศึกษาภาคเหนือตอนบนกรณีลุ่มน้ำแม่ปิงตอนบน แม่แตงตอนบน และน้ำแม่จัด ซึ่งแม่จัดคืออำเภอพร้าว แม่ปิงตอนบนคืออำเภอเชียงดาว แม่แตงตอนบนคืออำเภอเวียงแหง 3 อำเภอที่ร่วมโครงการนี้ โครงการนี้คือการวิจัย งานวิจัยส่วนมากนักวิชาการจากส่วนกลางจะมาเก็บข้อมูลแล้วกลับไป แต่การวิจัยครั้งนี้จะให้พี่น้องชาวบ้านมีส่วนร่วม มีการแลกเปลี่ยน มีการพูดคุยซักถาม เสนอความคิดเห็น และโครงการของเรา มีการเชื่อมโยงกับหลายๆอย่างไม่ว่าจะเป็นจารีตประเพณีแบบเก่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่เราก็จะรื้อฟื้นกันขึ้นมา เราจะช่วยกันไม่ว่าคนรุ่นใหม่รุ่นเก่า ในการจัดเวทีครั้งนี้ได้ฝากทางผู้ประสานงานตำบลไว้ว่าให้เชิญกลุ่มสตรี เยาวชน แม่บ้าน ผู้สูงอายุ และผู้ปกครองท้องที่เข้าร่วมด้วย เพราะจะได้เรียนรู้ไปด้วยกัน โครงการสิทธิชุมชนศึกษาตั้งอยู่บนฐานทรัพยากร ไม่ว่าจะเป็น ดิน น้ำ หรือป่า จะมีเรื่องของ สิทธิ ทรัพยากรดิน น้ำ ป่า และชุมชนท้องถิ่น ทั้ง 3 สิ่งนี้จะเกื้อกูลกัน ทรัพยากรคือ ดิน น้ำ ป่า ที่เราใช้กันอยู่ทุกวันนี้ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการเกษตรก็ไม่พ้นสามสิ่งนี้ เพราะถ้าไม่มีป่าก็ไม่มีน้ำ ถ้าไม่มีน้ำดินก็ไม่ดี เราจะประกอบอาชีพอะไรก็ตามก็ยังมีส่วนเกี่ยวข้องกับทรัพยากรที่เราใช้ร่วมกัน สิทธิมีอยู่ 2 อย่าง คือ สิทธิดั้งเดิมหรือสิทธิชุมชน สิทธิหน้าหมูของเราที่เราได้ใช้ประโยชน์ไม่ว่าจะเป็นป่าไม้ที่เราไปหาเห็ดหาหน่อไม้ในป่า คือ สิทธิดั้งเดิมที่เรามีอยู่ แต่ก่อนนี้เข้าไปตัดไม้ตัดฟันก็ไม่มีใครจับแต่ปัจจุบันนี้ทางกรมป่าไม้ได้ดำเนินการจับแล้ว ส่วนอีกข้อหนึ่งคือสิทธิตามรัฐธรรมนูญ ตามกฎหมาย เช่น มาตราที่ 46 ให้ชุมชนท้องถิ่นมีสิทธิเข้าไปจัดการทรัพยากรธรรมชาติ หลายๆอย่างหรือว่านโยบายของรัฐบาลที่เข้ามามีผลกระทบต่อเรา เช่น การประกาศเขตป่าอุทยานทับที่ของชาวบ้าน หลายๆคนทราบดี เช่น ป่าเมี่ยง แม่สาย ชาวบ้านได้อยู่กันมานานแล้ว แล้วก็ได้มีการประกาศเขตอุทยานทับที่ชาวบ้านก็ไม่สามารถขอเอกสารสิทธิได้ แต่เรื่องของไฟฟ้าที่จะเข้าหมู่บ้านก็ต้องใช้เวลานาน ชาวบ้านก็ลำบาก เรื่องของถนนหนทางก็ลำบาก พอตัวนี้ทางกำนันซึ่งเป็นผู้ประสานงานระดับตำบลเข้าร่วมด้วย ในอำเภอพร้าวมีกำนันเข้าร่วมโครงการสิทธิชุมชนนี้ประมาณ 3 - 4 คน ถ้าไม่มีผู้ประสานงานไม่มี ไม่มีพี่น้องชาวบ้านให้ความร่วมมือ ร่วมคิด ร่วมทำ โครงการสิทธิก็ไม่สามารถดำเนินการได้ โครงการสิทธิ เราเรียนรู้ผ่านฐานทรัพยากร ดิน น้ำ ป่า ความหลากหลายทางชีวภาพ การเกษตร องค์กรชุมชน หลังจากที่เราได้จัดเวทีมาหลายตำบล ปรากฏว่าชุมชนให้ความสนใจทางด้านการเกษตร และองค์กรชุมชน น้อยส่วนมากเขาสนใจเรื่องป่าชุมชน เพราะชุมชนถือว่า ถ้ามีป่า น้ำก็อุดมสมบูรณ์ ดินที่ทำการเพาะ

ปลูกก็จะดี การทำป่าชุมชนสามารถเข้าไปทำในเขตป่าอนุรักษ์หรืออุทยานได้ แต่ไม่ได้หมายความว่าแยกพื้นที่ป่ามาจากอุทยาน เพียงแต่ชาวบ้านช่วยกันดูแลรักษา ใช้ประโยชน์ร่วมกัน นี่ก็คือสิทธิชุมชนของชาวบ้าน ที่เคยใช้ประโยชน์จากป่ามาตั้งแต่สมัยปู่ ย่า ตา ยาย แต่จู่ๆ วันดีคืนดี ป่าไม่มาประกาศเขตป่าทับที่ทำกิน ทำให้ใช้สอยของชาวบ้าน ชาวบ้านจะเข้าไปหาอาหาร ยาสมุนไพร หาฟืน หาหน่อไม้ หาเห็ด ก็ทำไม่ได้ เป็นการริดรอนสิทธิของชาวบ้าน

นายเจริญ กัณฑ์อุดม : ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 1

แผนที่คร่าวๆของตำบลโหล่งขอดจากถนนสายสันทราย - พร้าว มาดูกันทางพื้นที่ของป่าตำบลโหล่งขอดมีลำห้วยไคร้ไหลลงมาสู่แม่น้ำขอด จะมีลำน้ำแม่คำละและห้วยธาตุของหมู่ 5 จะมีห้วยแดงเอนไหลลงมา ห้วยป่าห้าทั้งหมดไหลลงสู่แม่น้ำขอดเช่นเดียวกัน ห้วยส้มอยู่ที่หมู่ 8 ห้วยมะปุย เขตหมู่ 1 มีห้วยฝ้าย ห้วยมันเก่า ห้วยโป่งปอน และในส่วนของหมู่ 9 ก็จะมีห้วยแม่สายไหลลงสู่แม่น้ำขอด หมู่ 4 จะมีห้วยทะ ห้วยแม่บอน จะเจอวัดอยู่หลายวัด เช่น วัดป่าแดง วัดป่าห้า วัดนาเมือง หมู่ 3 วัดพระธาตุม่วงเนิ้ง ในส่วนของฝ่ายจะมีฝ่ายทุ่งต้นลาน ฝ่ายห้วยแม่ปุย มีอยู่ 2 ลูก ฝ่ายม่วงเนิ้ง

นายทองอินทร์ ทิพย์มงคล กรรมการหมู่บ้าน

จากถนนสายเชียงใหม่ - พร้าว จะพูดถึงเรื่องของป่าก่อน ด้านทิศตะวันตกจะมีป่าห้วยปุย ป่าห้วยทองคำ ทางทิศตะวันออกจะมีป่าสันกลาง ป่าแม่สาย ป่าเมี่ยง ป่าแม่สายนาเลา เรื่องของสถานที่หมู่บ้าน หมู่ 6 บ้านหลวง ป่าห้า นาเมือง ป่าแดง ทุ่งแดง แม่สาย แม่บอน ป่าเมี่ยง และฮ้างดำ ในส่วนของเรื่องฝ่าย มีฝ่ายโป่งนก ฝ่ายแม่บอน 3 แม่บอน 2 และฝ่ายแม่บอน 1 ฝ่ายม่วงเนิ้ง ฝ่ายทุ่งต้นลาน เรื่องพื้นที่ทำกินมีที่นาและไร่สวน ในแผนที่จะแสดงเขตพื้นที่รวมและดอยหลวง สำหรับดอยหลวงนั้นจะตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของตำบลโหล่งขอด นางบัวผัน กำศรี ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 3

จากถนนสายเชียงใหม่ - พร้าว มาถึงตำบลโหล่งขอด จะเจอป้อมตำรวจ ขวามือจะเป็นทางเข้าบ้านหลวงสามารถใช้เส้นทางนี้เข้าบ้านหลวงเข้าไปป่าห้าและทุ่งแดงได้ ที่บ้านหลวงจะมีฝ่ายชื่อ ฝ่ายทุ่งมะปุย ฝ่ายแม่ขอด และฝ่ายหลวง ต่อมาที่บ้านป่าห้าจะมีฝ่ายม่วงเนิ้ง และฝ่ายทุ่งต้นลาน ที่ป่าห้าจะมีถนนเข้าบ้านแม่สายป่าเมี่ยง จากบ้านฮ้างดำเข้ามาที่บ้านนาเมือง บ้านป่าแดง เข้าไปบ้านแม่บอน และแม่สายนาเลา ย้อนออกมาที่หมู่บ้านทุ่งแดงซึ่งก็มีปัญหาเรื่องป่าอยู่ซึ่งทางกำนันรู้ดี ส่วนของบ้านหลวงเป็นหมู่บ้านที่มีพื้นที่ป่ามากและมีความชุ่มชื้นก็อยากขอให้บ้านหลวงรักษาป่าไว้ให้ดีเพื่อเป็นป่าต้นน้ำของตำบลโหล่งขอดต่อไป

นายคำปัน ปันธิ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 5

ดูแผนที่ของแต่ละกลุ่มก็จะมีลักษณะคล้ายๆกันหมด จากแผนที่จะมีลูกศรชี้บอกทิศอยู่ไม่ว่าจะเป็นทิศใต้ ทิศเหนือ ทิศตะวันออก และทิศตะวันตก จากแผนที่จะขออนุญาตนำแม่ขอดก่อนซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของตำบลโหล่งขอด ซึ่งน้ำแม่ขอดมีฝ่ายอยู่ 11 ลูก ฝ่ายผาบน

ฝ่ายผาลาด ฝ่ายโป่งผา ฝ่ายต้นไธ ฝ่ายทุ่งท่าเพชร ฝ่ายทุ่งมะปุย ฝ่ายแม่ขอดนอก ฝ่ายแม่ขอดใน ฝ่ายบ้านหลวง ฝ่ายม่วงเนิ้ง และฝ่ายต้นลาน ซึ่งน้ำแม่ขอดเป็นแม่น้ำสายใหญ่ที่สำคัญที่สุดของตำบลโหล่งขอด แต่ละหมู่บ้าน เช่น บ้านแม่บอนมีจำนวนฝ่ายประมาณ 5 ฝ่าย บ้านทุ่งแดงประมาณ 4 ฝ่าย อยากจะเรียนให้กับทางเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับปัญหาของตำบลโหล่งขอด คือปัญหาในการดูแลรักษาป่าคือว่าแต่ละหมู่บ้านจะมีถนนเชื่อมโยงถึงกันหมดยกเว้นบ้านแม่สาหร่าย เพราะบ้านแม่สาหร่ายถ้าใครจะเข้าป่าต้องผ่านพื้นที่หมู่บ้านเสียก่อน ส่วนหมู่บ้านอื่นๆมีทางผ่านหลายทางเพราะฉะนั้นการดูแลรักษาจึงเป็นเรื่องยาก ในส่วนของต้นน้ำแม่ขอดนั้นได้อยู่ในพื้นที่เขตหมู่บ้านแม่สาหร่าย แต่ว่าชาวบ้านแม่สาหร่ายไม่ได้ใช้ประโยชน์เลยเพราะมีแม่น้ำอีกสายที่ได้ใช้ แต่คนที่เข้าไปทำลายป่าไม่ได้อยู่ในเขตของตำบลโหล่งขอดหรือจังหวัดเชียงใหม่ แต่เป็นคนในพื้นที่ในอำเภอเวียงป่าเป้าจังหวัดเชียงราย ซึ่งจากบ้านแม่สาหร่ายไปอีก 20 กว่ากิโลเมตร ที่เป็นพื้นที่ที่เราจะต้องดูแลซึ่งเป็นการยาก เพราะฉะนั้นจุดนี้เป็นปัญหาที่สำคัญถ้าเราสามารถแก้ไขได้ในอนาคต ซึ่งน้ำแม่ขอดอาจไม่แห้ง

อาจารย์บุญมา

ดูจากแผนที่มีความคล้ายใกล้เคียงกัน ดูจากแผนที่แล้วรวบรวมแล้วตำบลโหล่งขอดมีจำนวนฝ่าย 20 กว่าลูก มีแม่น้ำที่สำคัญคือน้ำแม่ขอด น้ำแม่บอน และน้ำแม่ปุย ลักษณะภูมิประเทศเป็นแอ่ง มีภูเขาล้อมรอบและพื้นที่ของป่าอยู่บนภูเขาทั้งหมด นอกจากนั้นก็จะเป็นที่อยู่อาศัยและพื้นที่ทำกินของชาวบ้าน จากที่เคยพูดคุยกับกำนันเรื่องที่มีคนมาลักลอบตัดไม้หอมที่ตำบลแม่บึง ได้คุยให้ฟังเมื่อครั้งที่จัดเวทีที่ตำบลแม่บึง มีคนของพื้นที่อำเภอเชียงดาวมาลักลอบตัดไม้หอมซึ่งมีขนาดใหญ่มาก พอทราบข่าวก็หายไปแล้วเพราะได้มีการขนย้ายไปหมดแล้ว ในตำบลโหล่งขอดสมมติว่าด้านที่ติดกับ จ.เชียงราย อีกต่อไปเราจะต้องดูแลรักษาโดยการทำเป็นป่าชุมชน แล้วจะมีการเข้าไปดูแลรักษา และมีการออกตรวจตราพื้นที่ป่าด้วยอาจจะร่วมกับทางเจ้าหน้าที่ตำรวจและเจ้าหน้าที่ป่าไม้ร่วมกันพร้อมกับชาวบ้านด้วย ถ้าทำเป็นป่าชุมชนเราต้องร่วมกันทำแผนกับทำแนวกันไฟด้วย สำหรับหมู่บ้านที่ไม่มีป่าแล้วเข้าร่วมทำชุมชนด้วยก็ต้องส่งคนเข้าไปร่วมหากไม่ไปอาจจะสนับสนุนด้านปัจจัย อาจจะเป็นส่วนของค่ากับข้าว และคนที่ไม่อาจมีความจำเป็นต้องพกอาวุธบ้างเพื่อใช้ป้องกันตนเอง เราอาจจะให้หมู่บ้านที่อยู่ติดพื้นที่ป่าเป็นหมู่บ้านหลักในการดูแลรักษา เช่น บ้านแม่สาหร่าย แต่ถ้ามีการตรวจป่าก็ต้องไปร่วมกัน และถ้าเราทำป่าชุมชนก็ต้องมีการตกลงร่วมกันก่อน ในหมู่บ้านแต่ละหมู่บ้านต้องมีการแต่งตั้งกรรมการขึ้นมาเน้นผู้ที่มีใจรักและสมัครใจมา สำหรับผู้ที่ไม่มีความใส่ใจหรือมีงานค่อนข้างมากไม่ควรที่จะแต่งตั้งเป็นคณะกรรมการเพราะการดำเนินการจะขาดช่วงได้ ในการพูดคุยและตั้งคณะกรรมการเรื่องของป่าชุมชนน่าจะดำเนินการได้แล้ว เพราะไม่ต้องใช้งบประมาณใดๆเลย อาจจะทำในวันที่มีการประชุมภายในหมู่บ้าน ซึ่งสามารถนำเรื่องนี้เข้าไปพูดคุยได้ว่า ขณะนี้เรามีความพร้อมหรือยังที่จะร่วมกันดูแลรักษาป่า ไม่ใช่ปล่อยให้เจ้าหน้าที่ป่าไม้ทำงานเพียงผู้เดียว เพราะป่าเราได้หายไปทุกวัน คนคนเดียวจะดูแลป่าไม้ทั้งหมดเป็นไปไม่ได้ ต้องอาศัย

พ่อแม่พี่น้องชาวบ้านทุกคนเข้าไปดูแลรักษา สำรวจแนวเขต ใครแอบลักลอบตัดไม้ไม่ต้องรอเจ้าหน้าที่ป่าไม้เพียงผู้เดียวชาวบ้านเราก็สามารถจับได้ แต่การเข้าไปทำแบบนั้นต้องมีการระวังตัวบ้าง เกิดเป็นอะไรขึ้นมาครอบครัวยากลำบากเหมือนกัน แต่ถ้าเราไปกันหลายคนโอกาสที่จะเป็นอันตรายมีน้อย ถ้าเราไปเพื่อส่วนรวมทุกคนก็ต้องช่วยกันและเราจะต้องรวมเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน การรวมตัวกันทั้งตำบลทำกันในรูปของตำบลยิ่งดี แต่การดูแลอาจจะแบ่งกันไป เช่น หมู่บ้านนี้ดูแลป่าฟากนี้ ส่วนอีกหมู่บ้านก็ดูแลป่าอีกฟากหนึ่ง แต่เวลาที่มีการตรวจป่าก็ต้องมีการส่งคนมาร่วมกันทุกหมู่บ้าน และในภาคบ่ายเราจะมาพูดคุยกันถึงเรื่องงบประมาณ หลายคนอาจยังไม่เห็นแนวทาง แต่อย่าลืมว่าทาง อบต. ของเรามีงบประมาณอยู่ส่วนหนึ่ง คือ งบประมาณของพระราชเสาวนีย์ เรื่องการจัดการทรัพยากร ในการจัดเวทีที่ตำบลป่าไผ่มีประธานบริหาร อบต. คือ นายแหลม สมน้อย ได้เข้ามาาร่วมด้วย ตำบลป่าไผ่มีงบประมาณอยู่แล้ว 20,000 บาท สามารถดำเนินการได้เลยเพราะมีงบแล้ว และปีต่อไปจะมีการเพิ่มงบประมาณให้อีกเพราะทางชาวบ้านตำบลป่าไผ่มีความสนใจเพราะพื้นที่ตำบลป่าไผ่มีเขตต้นน้ำอยู่ ทั้งต้นน้ำแม่จิดและต้นน้ำแม่โก้น น้ำแม่จิดที่อยู่ในเขตของอำเภอพร้าวส่วนมากคนในอำเภอพร้าวได้ใช้ประโยชน์น้อย ส่วนมากที่ใช้ประโยชน์คือคนในอำเภอแม่แตง และอำเภอสันทราย และอีกลำน้ำหนึ่งคือลำน้ำแม่แตงที่อำเภอเวียงแหง ผู้ที่ได้ใช้ประโยชน์คือคนในพื้นที่อำเภอเมือง อำเภอหางดง ในส่วนของอำเภอพร้าวเราจะต้องมีการดูแลกันแล้วควรที่จะตื่นตัวกันได้แล้ว จะรอให้ทางเจ้าหน้าที่ของรัฐฝ่ายเดียวไม่ได้ ต่อไปเราก็จะมีการดูแลกันเองมีการตั้งกฎ กติการ่วมกัน ที่อำเภอเชียงดาวก็มีกลุ่มของผู้ค้าไม้ทั้งหลายเป็นกรรมการป่าชุมชนร่วมกัน จากอาชีพค้าไม้ก็เปลี่ยนเป็นอาชีพอื่นรองรับแทน จริงอยู่ในการเปลี่ยนแปลงอาชีพใหม่ๆอาจมีความลำบากอยู่บ้าง ปกติการทำป่าชุมชนผู้ที่เข้าไปลักลอบทำการตัดไม้ต่างๆจะเริ่มที่ไม่ค่อยมีรายได้ต้องมีอาชีพอื่นเข้ามาเสริม ในการทำป่าชุมชนจะมีหลายอย่างตามมาซึ่งตอนนี้เรายังอาจมองไม่เห็น แต่ถ้าเราทำกันไปจะมีระบบอยู่ต่อเนื่องไป และโครงการสิทธิที่เข้ามาาร่วมก็มีงบประมาณไม่มากนัก จะมาหวังพึ่งทางโครงการอย่างเดียวไม่ได้ แต่สามารถเข้ามาจัดเวทีเสริมให้ได้ มีค่าอาหารให้ และอาจจะมีค่ายานพาหนะมาให้บ้าง การมาร่วมเวทีก็ไม่เสียเวลาได้ทั้งความรู้และประโยชน์กลับไป ในส่วนของการทำป่าชุมชนใช้ว่าปักป้ายอย่างเดียวยังมีอีกหลายขั้นตอนอย่างเช่น กฎหมาย พรบ. ป่าชุมชนที่กำลังจะออกมาคือถ้าหากเราดำเนินการทำก่อนก็จะสามารถทำเป็นป่าชุมชนของเราได้ แต่ถ้าทำหลังคงไม่ได้ถ้ากฎหมายป่าไม้หรือกฎหมายที่ดินออกมา ต่อไปเราจะมีปัญหาและจะเกิดผลกระทบตามมา ก็อยากให้เราร่วมมือกันจัดตั้งกันเสียก่อน และทางด้านคุณนิคม พุทธา หัวหน้าโครงการวิจัยลุ่มน้ำแม่ปิงตอนบนได้พูดคุยกับทางคณะรัฐมนตรี ทางด้านนายกฯ ได้บอกว่าอยากได้อำเภอเชียงดาวเป็นศูนย์การศึกษาเรื่องการจัดการทรัพยากรซึ่งทางอำเภอพร้าวและอำเภอเวียงแหงก็ได้มีส่วนร่วมด้วย ซึ่งหมายถึงว่าอีกหน่อยอาจมีงบประมาณบางส่วนแบ่งมาให้และขอฝากไว้อีกเรื่องหนึ่ง คือจะมีการจัด workshop ด้วย ในส่วนของอำเภอเชียงดาวจะเชิญรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องกับ

ทรัพยากรมาร่วมด้วย และจะเชิญตัวแทนจากอำเภอพร้าวเข้าร่วมด้วยประมาณ 10 กว่าคน ตัวแทนจะต้องไปพูดด้วยในเรื่องของอำเภอพร้าว เช่น ปัญหาของอำเภอพร้าวมีอะไรบ้าง ซึ่งอาจจะแยกออกไปเป็นกลุ่ม เช่น ปัญหาที่ดิน ปัญหาป่าไม้ ปัญหาเรื่องน้ำ และปัญหาเรื่องการเกษตร เราจะรวบรวมและนำเสนอพูดคุยกันว่าปัญหาของเรามีอะไรบ้าง ในเรื่องของป่าชุมชนก็เช่นเดียวกันเราก็จะมีปฏิบัติกัน หลังจากร่วมเวทีเสร็จแล้วกลับไปขอให้ผู้นำเรื่องไปพูดคุยประชาสัมพันธ์ต่อด้วย เพราะจะเป็นประโยชน์ต่อเราในรูปของตำบลและหมู่บ้าน การกระจายงานอาจทำให้ผลงานดีขึ้น เวลาไปประชุมก็ควรที่จะจดบันทึกด้วยเพราะคนเรามีความจำจำกัด ข้อมูลทั้งหมดที่พูดคุยกับชาวบ้านพร้อมทั้งแผนที่จะเก็บกลับไปเพื่อดูรายละเอียด อีกหน่อยพี่น้องจะได้เห็นงานวิจัยขึ้นนี้ว่าตำบลโหล่งขอดที่จัดเวทีไปมีอะไรบ้าง การเขียนแผนที่ที่มีประโยชน์ต่อพี่น้องชาวบ้านด้วย คือ ความรู้ของคนเราจะต่างกัน เพราะมีประสบการณ์ต่างกันก่อนหน้านี้ได้พูดคุยกับบางท่านอยากทราบว่าคนตำบลโหล่งขอดเดิมย้ายมาจากที่ไหนหรือที่เรียกกันว่าชาติพันธุ์ แต่ก่อนเรามาจากไหน อาจจะถามได้จากผู้เฒ่าผู้แก่ ถ้าเราทราบแล้วเราทำบันทึกไว้และต่อไปภายหลังกุลหลานตำบลโหล่งขอดก็จะได้ทราบกันต่อไปเป็นทอดๆ ซึ่งอาจจะรวมถึงประเพณีของเรามีอะไรบ้าง เพราะภูมิปัญญาบางอย่างเราอาจจะลืมไป เพราะหลายอย่างได้เปลี่ยนไปตามกาลเวลา และไม่ควรลืมประเพณีเก่าที่สืบทอดกันมา ในส่วนของทรัพยากรการที่มีคนเพิ่มขึ้นมาก็ย่อมมีความต้องการใช้เพิ่มขึ้นแต่จะใช้อย่างไรให้ใช้ได้นาน และยังยืนเพื่อลูกเพื่อหลานวันข้างหน้าเราจำวิธีไหนกัน ซึ่งเราจะมาพูดคุยกันในช่วงบ่ายสมมติว่าเราจะกันในเรื่องของป่าชุมชนเมื่อเราได้คณะกรรมการได้ตัวแทนมาแล้ว เราจะมาร่วมกันทำแผน เช่น ตำบลโหล่งขอดจะทำป้ายจะเองงบประมาณที่ไหนมาทำป้าย จะแบ่งเขตกันตรงไหน ค่าอาหารค่าน้ำมันรถ เป็นต้น และต่อไปเราจะได้ทำกันบางส่วนทางโครงการสิทธิจะช่วยได้ไหม บางอย่างชาวบ้านทำเองได้ไหมเราจะทำกันในรูปนี้ และถ้าเราได้เป็นเจ้าของก็จะเกิดความรักและความหวงแหนขึ้นมาเองโดยอัตโนมัติเช่นเดียวกับป่าถ้าเราเป็นเจ้าของแล้วเราก็จะดูแลรักษาได้ดี ถ้าไม่ใช้ของเราเราก็คงไม่สนใจอะไรอะไรก็ตามที่เรามีส่วนร่วมในการเป็นเจ้าของจะดีขึ้น เช่นเดียวกับโครงการสิทธิชุมชนศึกษาหรืองานวิจัยขึ้นนี้ ในการจัดเวทีต่างๆเกี่ยวข้องกับเราหมด ในส่วนของโครงการสิทธิชุมชนที่มีข้อมูลมาให้พี่น้องชาวบ้านดูไม่ใช่ว่ากันไปมั่วๆ เงินงบประมาณที่ใช้ในโครงการนี้มาจากสำนักนายทศ อาจารย์เสน่ห์ จันทรวงศ์ เป็นหัวหน้าโครงการใหญ่ระดับประเทศ และโครงการวิจัยนี้ทำกันอยู่ 3 ภาค คือ ภาคเหนือ ภาคอีสาน และภาคใต้ ซึ่งทางภาคใต้ทำเกี่ยวกับประมงพื้นบ้าน และทะเลสาบสงขลา ภาคอีสานทำในเรื่องแร่โปแตชซึ่งอยู่ลึกไม่เหมือนกับถ่านหิน ที่เวียงแหง ซึ่งแร่โปแตชอยู่ลึกลงไป ในพื้นดิน ตั้งแต่ 20 - 50 เมตรขึ้นไป เวลาขุดต้องใช้เครื่องเข้าไปขุดใต้ดิน และจะไม่มีผิวดินทางกฎหมายถ้าหาก ทางรัฐบาลให้สัมปทานต่อนายทุน หากมีการยุบของสถานที่ก่อสร้างอาคารต่าง ๆ ที่มีการขุดแร่เมืองใดก็ไม่สามารถไปร้องเรียนขอความช่วยเหลือได้ ซึ่งในการทำอะไรบางอย่าง เป็นการรื้อถอนสิทธิของชาวบ้าน โดยที่กฎหมายต่างๆ ที่ออกมาส่วนมากคนที่มีความรู้เช่น ด็อก

เดอร์ หรือนักกฎหมาย ทั้งหลายจะเป็นผู้ออก ไม่ได้มาถามชาวบ้าน ก่อน ซึ่งหลายๆท่านนั่งทำงานกันอยู่ในห้องแอร์แล้วนำแผนที่มาทางใช้ดินสอปากกาต่างๆ ขีดเส้นสังเกตดูแผนที่ไม่ว่าจะเป็นแผนที่ของกรมที่ดินก็ตามป่าไม้มากันแบ่งเขต ก็ไม่ได้บอกให้ใครทราบ เอา GPS มาจับแล้วขีดเส้นเรียบร้อยแล้ว ทั้งที่แท้จริงแล้วพื้นที่แปลงนั้นเราอยู่ท่ามาหากินกันมาเป็นเวลากว่า 100 ปีแล้ว บางพื้นที่อาจจะ 50 ปี 20 ปีก็มี แต่ถ้าเป็นที่ที่เราทำการแผ้วถางใหม่ จะไม่ได้ซึ่งนั้นก็คือการบุกรุกจริงๆ ต่อไปการรักษาป่าเราก็เช่นเดียวกับอย่างเช่นป่าชุมชน ที่ดินที่ชาวบ้านเป็นเจ้าของก็ไม่สมควร ที่จะนำมาทำเพราะจะทำให้เกิดการทะเลาะกัน ต่อไปเมื่อมันเป็นความจำเป็นของคนเราและหมู่บ้านเราที่เรามีส่วนร่วมในการเป็นเจ้าของเราจะดูแลรักษาได้ดี

ชาวบ้านพูดฝากไว้กับทางกำหนด ด. โหล่งโหลด บ้านนาเมืองถ้าไม่มีฝนตกไม่มีน้ำใช้เลยขอฝากไว้กับทางกำหนดเพราะอยู่ทางต้นน้ำช่วยดูแลให้หน่อย เพราะมีชาวภูเขาดัดไม้บริเวณต้นน้ำเหมือนกับกรณีของ ด. ป่าดุ่มจะมีลักษณะเดียวกับป่าไม้ที่ ด. ป่าดุ่ม ประมาณ 10,000 ไร่ ที่ถูกล่าลายเป็นแหล่งต้นน้ำ ทั้งหมด คือชาวเขาที่เข้ามาอยู่ใหม่ ก็มากันไม่มากแต่พอนานเข้าก็ได้พาญาติพี่น้องจากที่อื่นเข้ามาอยู่ ซึ่งทางประธานเหมืองฝ่ายของกลุ่มผู้ใช้น้ำของ ด. ป่าดุ่ม รู้ดีเพราะว่าเคยได้เข้าไปสำรวจแล้วว่ามีการขยายพื้นที่ของชาวเขาทุกปี บุกรุกไปเรื่อยๆ จนถึงป่าต้นน้ำ และปัจจุบันนี้น้ำก็เริ่มแห้ง เช่นเดียวกันกับน้ำแม่ของศซึ่งก็จะเริ่มแห้งลงแต่ถ้าเราเข้าไปดูแลรักษาต้นน้ำก็จะดีขึ้น และเป็นธรรมชาติที่อยู่ต้นน้ำจะได้เปรียบผู้อื่นซึ่งต่อไปเราควรจะต้องแบ่งปันการใช้น้ำกันให้ถูกต้อง ช่วยเหลือดูแลกันในช่วงเดือนมีนาคม หรือเดือนเมษายน น้ำจะแห้งเพราะเราใช้น้ำกันมากเหมือนโครงการวิจัยที่แม่คำซ่างมีรีสอร์ทเข้าไปตั้ง เขตของแม่คำซ่างคือตั้งแต่ดอยปู่ลงมา ซึ่งธรรมชาติที่นั่นงดงามและบรรยากาศดี คนที่มีเงินก็อยากที่จะเข้าไปอยู่กัน เพราะมีป่าที่สวยงามน้ำใส แล้วรีสอร์ทที่เข้าไปตั้งอยู่สูบน้ำจากแม่น้ำไปใช้คนที่อยู่ปลายน้ำก็ไม่รู้ก็โทษชาวเขาที่บนดอยซึ่งทำสวนกล้วยลิ พอมมีการพบปะพูดคุยตกลงกันชาวเขาก็บอกว่าตนทำเพียงไร่กล้วย ใช้น้ำก็ไม่มาก ก็เลยตกลงกัน ตั้งคณะกรรมการขึ้นแล้วเดินตามน้ำตั้งแต่ปลายน้ำถึงต้นน้ำปรากฏว่าเจอรีสอร์ทใช้ท่อพีวีซีขนาดใหญ่ ดูดน้ำไปใช้ในกิจการ ก็เลยทราบกันว่าปัญหาจริงๆ มาจากรีสอร์ทซึ่งตอนนี้ก็ตกลงกันได้แล้วว่าชาวบ้านต้องใช้น้ำในการเพาะปลูก ทางด้านรีสอร์ทต้องลดการใช้น้ำลงและได้งบประมาณบางส่วนมาจากรีสอร์ทก็นำมาบำรุงที่สาธารณะและอื่นๆซึ่งตอนปลายเราจะต้องพูดคุยกันต่อไปที่ได้ฝากความหวังไว้ในเรื่องของน้ำแม่ชอดซึ่งจะมีอยู่ 2 ประเด็น คือเรื่องไม้หอม ซึ่งมีนายทุนได้ลักลอบเข้าไปตัดหอม ซึ่งข้อมูลนี้ได้ทำการสืบมานานแล้วและที่จริงแล้วข้อมูลนี้มีมานานแล้วก็ได้โทษใครจริงๆ แล้วก็อยากจะพูดมากในเรื่องของไม้หอมเพราะมีหลายส่วนที่เข้ามาเกี่ยวข้องกัน ซึ่งคนที่นายทุนเข้าไปที่บ้านสายป่าเมียง คือชาวบ้านนาเมืองและชาวบ้านแม่บอน ข้อมูลนี้ทางผู้นำใน ด. โหล่งขอทราบกันหมดแล้วแต่ไม่อยากทำอะไรกับที่น้องชาวโหล่งขอเราซึ่งข้อมูลที่มีบางครั้งคาดเคลื่อนหรือที่เราทำอะไรไม่ได้เพราะว่ามีส่วนเล็ดลอดออกไป ซึ่งก็มีหลายส่วนที่เกี่ยวข้องในส่วนเรื่องของต้นน้ำแม่ชอด แต่ก่อนนี้เคยได้ขึ้นไปสำรวจต้นน้ำที่ห้วยปางกลางและทราบดีว่ามีนายทุนเข้าไปตัดไม้ และ

เรากำลังมีการตัดถนนเข้าไป ที่ไหนมีความห่างไกล ความเจริญมากก็ยังมีปัญหา ซึ่งเราก็ได้พยายามพูดคุยกันตลอดมาช้านานว่าจะมีการแก้ไขปัญหายังไง ทางฝั่งตะวันออกปัญหาที่ค่อนข้างหมดไปส่วนที่เลยแม่ต๋าละไปซึ่งมีการลักลอบตัดไม้สัก ซึ่งก็ไม่ได้ทำเฉยไม่สนใจกันจริงๆ แล้วเคยได้เข้าไปนอนในป่าเพื่อชมดูการลักลอบตัดไม้หอมเป็นเวลา 3 คืน ไม่ได้อาบน้ำกัน ส่วนอาหารมีอะไรก็กินกันไปอย่างนั้นก็ลำบากมากเหลือเกิน และต้นน้ำแม่ขุดจริง ๆ คืออยู่ที่บ้านแม่สายป่าเมี่ยง ทางด้านทิศตะวันตกที่ติดต่อกับแม่แดงที่โรงโม่หินมีพี่น้องชาวบ้านทางซอแล อ. แม่แดงได้มาลักลอบตัดไม้ ซึ่งกว่าเสนอโครงการไปที่โครงการสิทธิชุมชนศึกษา ที่ อ. เชียงดาว ก็ได้งบประมาณมานิดหน่อยก็นำมาดูแลเรื่องการตัดป่า และตั้งคณะกรรมการขึ้นมาจัดสรรเป็นค่ายานพาหนะค่าอาหารเวลาได้มาร่วมงานการจัดการป่าด้วยกัน ซึ่งตรงนี้ก็ลำบากพอสมควร มีการไปนอนในป่ากันเวลากลางคืนเพื่อดูแลรักษาป่าของเรา อนาคตของ ด. โหล่งขอด ที่เราร่วมเวทีกันในวันนี้เราจะเอาข้อมูลที่ได้มาจัดการในรูปแบบของตำบล จะดึงทุกหมู่บ้านในตำบลเข้ามามีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการป่า และถ้ามีเหตุการณ์ เช่นมีการลักลอบตัดไม้ เราก็คงเข้าไปจัดการกันในส่วนของน้ำบ้านหลวงเอง ก็มีปัญหาเช่นเดียวกันซึ่งขณะนี้ก็ได้มีการผลักดันในการสร้างอ่างแม่ต๋าละซึ่งเป็นอ่างขนาดใหญ่ใช้งบประมาณ 100 กว่าล้านบาท เพื่อใช้เก็บน้ำให้ชาวบ้าน ด. โหล่งขอด ทั้งหมด บริเวณหน้าฝาย มีแต่โคลนและทรายเต็มหน้าฝายทำให้เราเก็บน้ำได้น้อยลงซึ่งน้ำก็แห้งด้วยก็เป็นปัญหาที่เราจะต้องแก้ไขต่อไป ขณะนี้เหตุการณ์มันเกิดขึ้นมาในช่วงฤดูแล้งไม่มีน้ำแน่นอน ทางบ้านป่าห้วยเคยได้เอาน้ำที่บ้านหลวงซึ่งก็บอกว่าไขน้ำไปได้เต็มที่เลย แต่ก็ไม่มีน้ำให้ไปเพราะน้ำไหลน้อยมาก เราจะต้องช่วยกันเร่งแก้ไข และจุดหลักของปัญหาเราต้องช่วยกันดูแลรักษาป่าไม้อันถ้าเราไม่ช่วยกันดูแลอนาคตจะแห้งแล้งมากกว่านี้

จากที่ฟังกันมาในภาคเช้า รู้สึกว่าจะมีปัญหามากเหมือนกัน ซึ่งก็น่าสนใจ แต่บางอย่างก็หลีกเลี่ยงไม่ได้ และในตอนบ่ายเราจะได้มีการหาแนวทางเรื่องของการจัดการทรัพยากร ก็มีอยู่ 2 หัวข้อ ข้อแรกคือเราจะทำกันอย่างไรหมายถึงเราจะทำอะไรกันไม่ว่าจะเป็นเรื่องของ ดิน น้ำ ป่า เรื่องชลประทาน เช่นถ้าเราจะทำเรื่องป่าเราจะทำอย่างไรกันแล้วจะทำกันเมื่อไร หรือจะเริ่มดำเนินการกันเมื่อไหร่ หลังจากเสร็จแล้วเราจะมีคำแนะนำกัน มีใครไม่เข้าใจตรงไหนถามได้ ตอนนี้เรามีโครงการเดินสำรวจโฉนดได้เริ่มกันเมื่อวันที่ 2 แล้ว คือวันนี้ซึ่งตอนนี้ไม่ทราบว่าจะทำกันอยู่ตรงไหน วันก่อนที่เข้าไปแม่ปิ้งทราบว่า จะเริ่มดำเนินการกันในวันที่ 2 ไม่ทราบว่าจะเริ่มพื้นที่ไหนก่อน เราจะต้องเข้าไปติดต่อดูและต้องเข้าไปติดตามด้วย เพราะสำนักงานนี้ได้อยู่ที่กรมที่ดิน

ในเรื่องของที่ดินที่ผ่านมาทางกรมที่ดินได้บอกว่ามีงบประมาณจากส่วนกลางและจะมีเจ้าหน้าที่จากส่วนกลางมาเพื่อจะมาสำรวจเพื่อที่จะออกโฉนดให้พี่น้องชาวบ้าน เรื่องที่ 1 คือเรื่องการจับจองตามที่หวนต่างๆ เรื่องที่ 2 คือ เรื่องของการออกโฉนดที่ดิน คือถ้าใครมี สค1 นส3 นส3ก อยากได้เป็นโฉนด ซึ่งก็ได้รวมรายชื่อส่งไปยังกรมที่ดิน และก็ได้อตอบรับมาว่าตอนนี้ไม่มีงบประมาณอีกแล้วบอกกลับไปว่าต่อไปถ้าทางกรมที่ดินพูดอะไรแล้วก็ขอทำกันอย่างเป็นทางการ

จริงเป็นจัง เพราะถ้าทำอย่างนี้ทำให้เสียเวลา ซึ่งเดี๋ยวนี้เราต้องชลอเรื่องไว้ก่อน ถ้ามีคำสั่งที่แน่นอนเราจะได้ออกไปอีกที ซึ่งเดี๋ยวนี้ทางกรมฯ อยากให้เสนอเป็นรายบุคคล ให้ยื่นคำร้องเอง ในกรณีของการจองหรือชาวบ้านที่มีใบจองใช้ว่าจะสามารถมีเอกสารสิทธิได้โดยทั้งนี้ทั้งนั้นต้องมีการสำรวจเสียก่อนว่าเป็นเขตของป่าสงวน หรือที่สาธารณะหรือไม่ถ้าเป็นที่ป่าสงวนหรือที่สาธารณะก็ไม่สามารถออกเอกสารได้ และสำหรับผู้ที่จองเอกสารไว้แล้วถ้าหากทางกรมแจ้งมาก็จะแจ้งให้ทราบโดยทั่วกันจะไม่ได้ขึ้นอยู่กับทางกรมที่ดินเพราะเป็นผู้ที่มีอำนาจทางด้านนี้ ถ้าหากมีการประกาศแล้ว 30 วัน ทางที่ดินจะนำหนังสือมาให้ เพื่อทำใบรับรอง ต่อไปเราจะแบ่งกลุ่มกันเพื่อที่จะระบุว่าเราจะจัดการกับทรัพยากรอย่างไร และมีแนวทางแก้ไขพร้อมทั้งจะลงมือปฏิบัติกันเมื่อใด

แนวทางการแก้ไขปัญหาของกลุ่มที่ 1 และปัญหาของกลุ่มที่ 1 คือ ปัญหาเกี่ยวกับที่ดินคือมีเอกสารสิทธิ พื้นที่ทำกินของชาวบ้านอยู่ในเขตป่าอุทยานก็อยากจะให้พื้นที่ทำกินออกจากเขตป่า

ส่วนปัญหาที่ 2 ซึ่งมีการบุกรุกทำลายป่าซึ่งมีทั้งนายทุนและชาวบ้านซึ่งส่วนมากไม่ใช่ชาวเขาแต่เป็นคนในพื้นที่ราบ ซึ่งก็อยากขอให้เราร่วมมือช่วยเหลือกันแก้ไข ในกรณีของน้ำที่ใช้ในการเกษตร ซึ่งในเวลาฤดูฝนก็จะท่วม พอฤดูแล้งไม่มีน้ำใช้อ่างเก็บน้ำของเราก็มีบ้างแต่ก็ไม่เพียงพอ ส่วนเรื่องของคลองส่งน้ำที่มีอยู่ก็ไม่เพียงพอต่อความต้องการ กรณีเรื่องป่าไม้ซึ่งแน่นอนป่าไม่ถูกทำลายไม่มีพื้นที่ป่าชุมชนซึ่งเรากำลังจะเริ่มทำกัน ก็อยากให้ช่วยกันดูแลและจัดการสำหรับที่มีคนมาตัดไม้ ก็มาตัดเพียงอย่างเดียวไม่ได้ปลูกทดแทน อยากให้มีเขตป่าชุมชนในตำบลโหล่งขอด

นายเจริญ กัณฑ์อุดม : ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 1

จะขอชี้แจงตามที่ได้เขียนมาเรื่องดินขอให้ทางเจ้าหน้าที่เกี่ยวข้องยกเลิกเขตป่าจำแนกและเขตป่าสงวนและกันพื้นที่ป่าออกจากพื้นที่ทำกินของชาวบ้าน ข้อที่ 2 ขอให้ออกเอกสารสิทธิให้ชาวบ้าน และนี่ก็คือแนวทางการแก้ไขปัญหาที่เราได้ใช้ประโยชน์มาตั้งแต่รุ่น ปู่ ย่า ตา ยาย

เรื่องน้ำ น้ำที่ใช้ในการเกษตรไม่เพียงพอขอให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องรับผิดชอบเข้ามาช่วยเหลือในการแก้ไขปัญห เช่นการสร้างฝายน้ำล้นให้ทุกหมู่บ้าน และทำตอมล้าเหมืองซึ่งทำให้มีการซึมของน้ำในการทำฝายน้ำล้นเพื่อให้ฝายลูกอื่นที่อยู่ปลายน้ำกักเก็บบ้าง เพื่อใช้ประโยชน์ส่วนรวมเรื่องป่าควรอย่างยิ่งที่จะอนุรักษ์ และดูแลรักษาช่วยกันจัดตั้งคณะกรรมการรักษาป่าให้ทั่วถึง ควรจะเริ่มกันตั้งแต่เดือนมกราคม - เดือนเมษายน พ.ศ. 2545 เป็นต้นไป

นางบัวผัน คำศรี ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 3

มีปัญหากันเรื่องที่ดิน คือ ไม่มีเอกสารสิทธิ แนวทางการแก้ไขก็อยากจะขอให้มีการออกเอกสารสิทธิให้กับชาวบ้าน ปัญหาที่ 2 มาจากนายทุน คือ ทางนายทุนมาขอออกโฉนดที่ดินได้ง่าย แต่พอชาวบ้านเข้าไปขอทำบ้างรู้สึกว่ามีขั้นตอนการดำเนินงานที่ซับซ้อนและยากต้องใช้

เวลานานมาก ปัญหาเรื่องน้ำก็คือน้ำใช้ในการเกษตรไม่เพียงพอ อย่างที่ได้พูดกันมาแล้วมีการแย่งน้ำกัน แนวทางการแก้ไข คือ ควรที่จะสร้างอ่างเก็บน้ำเพราะถ้าเรามีอ่างเก็บน้ำก็จะดีขึ้น ปากก็มีปัญหาเรื่องป่าที่ถูกทำลายการแก้ไขก็อยากให้มีการทำป่าชุมชน และให้เรามีการตั้งกฎระเบียบในการใช้ป่าร่วมกัน ก็มีตัวอย่างให้ดู เช่น เมื่อครั้งที่ไปอบรมที่อำเภออดอยสะเกิด ซึ่งได้ไปดูพื้นที่ป่าที่นั่นปรากฏว่าพื้นที่ป่าอุดมสมบูรณ์มาก และชาวบ้านที่นั่นก็ร่วมกันดูแลรักษาเป็นอย่างดี และในการดำเนินการคิดว่าเราจะเริ่มลงมือทำกันตั้งแต่เดือนมกราคมเป็นต้นไป

นายคำปัน ปันธิ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 5

ปัญหานี้คือเรามาคิดกันเองและตอบกันเอง ในส่วนของปัญหาที่ดินที่เราต้องยอมรับคือที่ดินไม่มีเอกสารสิทธิ์ และเขตป่าอุทยานทับที่ทำกินของชาวบ้านก็อยากให้ทางเจ้าหน้าที่อุทยานกันพื้นที่ป่าออกจากพื้นที่ทำกินของชาวบ้าน ปัญหาเรื่องน้ำเมื่อถึงฤดูแล้งน้ำจะแห้งพอถึงฤดูฝนน้ำก็ท่วมสาเหตุก็มาจากป่าไม้ถูกทำลาย แนวทางการแก้ไขคืออยากให้ทางกรมชลประทานออกสำรวจพื้นที่อ่างเก็บน้ำ ขอให้ทางภาครัฐดำเนินการแก้ไขสำหรับการทำลายป่าก็มีวิธีการแก้ไข คือ การจัดตั้งป่าชุมชนและช่วยกันปลูกป่าซึ่งก็คงจะเหมือนกัน ในการดำเนินงานก็เริ่มกันมาตั้งแต่วันที่ 30 กันยายน 2545 – 30 กันยายน 2546

อาจารย์บุญมา บัวแก้ว : ผู้ประสานงานลุ่มน้ำแม่จัด

ดูจาก 4 กลุ่มที่ผ่านมาแล้วก็มีความแตกต่างกันไม่มากนัก และปัญหาที่เราเจออยู่คือปัญหาที่เราเจอกันทุกวันอยู่แล้ว ซึ่งที่เรานำมาพูดคุยกันเราก็ได้มีการรวมตัวกันอยู่แล้ว ตำบลโหล่งขุดในปัจจุบันนี้มีคณะกรรมการป่าหมดแล้ว และในการมาร่วมเวทีวันนี้สำหรับผู้ที่มาปรึกษาก็อยากให้ไปพูดให้ผู้ที่ไม่ได้เข้าร่วมฟังต่อ เช่น อบต. ที่ติดประชุมกันในวันนี้ คืออย่างเช่นผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้ปกครองท้องที่และ อบต. ก็เป็นเหมือนแขนเหมือนขา ซึ่งจะต้องมีการประสานความร่วมมือกัน ไม่ใช่มีการแบ่งแยกแบ่งฝ่ายกันควรจะสามัคคีกันร่วมกันแก้ไขปัญหา และดูจากแนวทางการแก้ไขที่ได้พูดกันไว้ซึ่งจะมีความสัมพันธ์กันไปหมด คือถ้าปามีน้ำก็มี ในเรื่องของน้ำท่วมปัญหาหลักก็คือไม่มีที่ดูดซับน้ำพอน้ำมาก็ไหลลงแม่น้ำทั้งหมด ซึ่งเราจะเห็นได้ว่าไม่มีอะไรมายึดหน้าดินเลย เวลาที่ฝนตกลงมาก็ไหลมาเลยเราไม่รู้ว่าเป็นปัญหาเล็กๆ จริงๆ คือ ป่าของเราซึ่งไม่ค่อยมีแหล่งต้นน้ำต้องช่วยกันดูแล เพราะตอนนี้เรามีคณะกรรมการแล้วดูแล้วจะง่ายกว่าตำบลอื่นๆ ด้วยซ้ำเพราะบางตำบลยังไม่ได้ตั้งคณะกรรมการเลย และหมู่บ้านไหนที่ยังไม่ได้ตั้งคณะกรรมการและอยู่ไกลป่าไม่ได้เข้าร่วมก็ควรที่จะเข้าร่วมด้วย เวลาที่ส่งตัวแทนไปก็ควรที่จะกลับมาพูดกันในหมู่บ้านถ้าพร้อมกันแล้วก็บอกผ่านมายังผู้ประสานงานตำบล ซึ่งเราจะมาจัดเวทีกันอีกรอบหนึ่ง ซึ่งเราจะเอาคนจากที่อื่นเข้ามาร่วมด้วยไม่ว่าจะเป็นจากอำเภอเชียงดาวบ้าง ซึ่งได้ทำป่าชุมชนและประสบความสำเร็จแล้วและจะนำผู้ที่มีความรู้และวิทยากรจากที่อื่นมาพูดด้วย และโครงการนี้มีหน้าที่เพียงมาจัดกระบวนการในการจัดให้มีการพูดคุยกันและให้พี่น้องชาวบ้านมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาด้วยกัน เราเตือนรื้อกันหากไม่มีการรวมตัวกันเข้า

ไปหาหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทางหน่วยงานก็ไม่สามารถทราบปัญหาได้ เรามีปัญหาเราต้องนำเสนอ ศึกษาว่ามีแนวทางแก้ไขปัญหายังไงบ้าง ซึ่งหลายคนก็หลายความคิด ประสบการณ์ของคนเราไม่เหมือนกัน การศึกษา การเรียนรู้ไม่เหมือนกัน และปัญหาหรือแนวทางแก้ไขที่เสนอมาคือไปเราต้องลงมือแก้ไขกันแล้วเริ่มลงมือกันได้แล้ว และที่ได้ไปทำโครงการต่อเป็นเวลา 3 ปี คือ ปีแรกจะหมดประมาณเดือนมกราคม และจะเน้นหนักลงมือปฏิบัติในปีที่ 2 และจะมีการเน้นในการจัดเวทีย่อยจะเข้าไปในระดับหมู่บ้าน หากหมู่บ้านไหนต้องการให้เรามีส่วนร่วมและยังไม่เข้าใจเราก็จะไปจัดเวทีให้ซึ่งจะเริ่มลงมือปฏิบัติกันแล้ว ในการทำประชุมชนทางตำบลที่ได้ไปจัดเวทีมาก็บอกว่าจะมีความพร้อมที่จะเริ่มในเดือนธันวาคมนี้ แต่หลายๆที่ดูแล้วชาวบ้านยังไม่มีความพร้อม เมื่อเราพร้อมกันแล้วจะมีการทำแผน ทำโครงการเสนอว่าเราจะทำอะไรบ้าง จะเริ่มเมื่อไหร่ จะหางบประมาณจากไหนมาบ้าง

นายदनัยเทพ ดวงบาล

ในเรื่องของเอกสารสิทธิ์ซึ่งไม่ใช่นโยบายของรัฐบาล และทางท่านนายกฯ ก็ได้พูดแล้วว่าเอกสารสิทธิ์ คือ ทุกวันนี้มีนายทุนมาซื้อที่ดินไว้และไม่ได้ทำผลประโยชน์ ตรงนี้จะมีกฎหมายเกี่ยวกับทางที่ดินออกมาเรื่องเอกสารสิทธิ์ เราก็คงจะเห็นกันว่าชาวบ้านเราเองไปถางป่าและขายให้นายทุน ซึ่งมีทั้งในชุมชนเราและจากที่อื่น การบุกรุกเขตป่าสงวนหรือเขตอุทยานบ้างซึ่งก็คือปัญหาและปัญหาจะเกิดขึ้นตลอด ถ้าเราไม่มีการระบุปัญหาหรือว่าหาแนวทางการแก้ไขปัญหา ซึ่งก็เป็นเรื่องสำคัญพอเราแผ้วถางป่าแล้ว ป่าไม้เมื่อถูกทำลายพองหน้าแล้งมากก็ไม่มีน้ำพอฤดูฝนน้ำก็ท่วมปัญหาก็จะพ่วงกันตลอด

อาจารย์บุญมา บัวแก้ว : ผู้ประสานงานลุ่มน้ำแม่จัด

ก็ขอขอบคุณที่มาร่วมเวทีกันในวันนี้ หลายๆท่านก็ได้ให้ความรู้และมีการแลกเปลี่ยนกันได้ดี เมื่อเป็นปัญหาแล้วเราไม่แก้ไขก็จะเป็นปัญหาต่อไปเรื่อยๆ แต่ถ้ารู้สาเหตุเป็นอย่างไรเราก็สามารถเริ่มดำเนินการแก้ไขปัญหาได้ ไม่ควรที่จะปล่อยไว้เพราะมันเป็นปัญหาที่กระทบต่อเราระยะยาวถึงลูกถึงหลาน และเมื่อเป็นปัญหาของเราก็ต้องดำเนินการเองไม่ควรปล่อยให้ผู้อื่นจัดการ

ปิดเวทีเวลา 16.00 น.

นายบุญมา บัวแก้ว
ผู้บันทึกการประชุม

รายงาน
เวทีการเรียนรู้เรื่องสิทธิชุมชนผ่านสถานการณ์ระดับตำบล
วันที่ 3 ธันวาคม 2545
ณ ห้องประชุมอำเภอพรา้ว ต.เวียง อ.พรา้ว จังหวัดเชียงใหม่

เริ่มเปิดเวทีเวลา 09.00 น.

อาจารย์มังกร ชัยชนะดารา

สวัสดีทุกท่านที่เสียสละเวลามาในวันนี้รู้สึกว่าจะมีสตรีและเยาวชนเป็นหลักไม่แน่ใจว่าปัญหาที่เราปรึกษาหารือร่วมกันจะออกมาแนวไหน เพราะปัญหาจะอยู่ที่คนคนที่มาจะเป็นสตรีและเยาวชนส่วนมากปัญหาคงจะเป็นปัญหาของสตรีและเยาวชนส่วนมากปัญหาคงจะเป็นปัญหาของสตรีและเยาวชนมากหน่อย ที่เราจัดเวทีวันนี้เป็นเวทีโครงการสิทธิชุมชนศึกษา ตามเอกสารที่แจกไปคือจดหมายข่าวเครือข่ายลุ่มน้ำ ในฉบับแรกมีการพูดถึงโครงการสิทธิชุมชนศึกษาภาคเหนือถ้าอ่านดูแล้วจะเข้าใจโครงการของเราชัดเจนขึ้น ที่เราตั้งชื่อโครงการสิทธิชุมชนศึกษาเพราะว่าต้องการจะให้ชุมชนหรือคนในท้องถิ่นได้เรียนรู้เรื่องสิทธิของเราโดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นสิทธิหน้าหมู่บ้านว่าชุมชนมีสิทธิอะไร มีปัญหาและจะร่วมกันแก้ไขอย่างไร โครงการสิทธิชุมชนศึกษาภาคเหนือแสดงว่าจะมีอยู่ที่ภาคอื่นด้วย ในรายละเอียดในเอกสารก็จะเห็นว่าเรามีการศึกษาเรื่องนี้ทั้งภาคเหนือ ภาคใต้ และภาคอีสาน ส่วนที่เกี่ยวข้องกับเราคือ กรณีลุ่มน้ำแม่ปิงตอนบน แม่แตงตอนบนและแม่จัต แสดงว่ามุ่งถึง 3 แม่น้ำเป็นหลัก ลุ่มน้ำแม่ปิงตอนบนคือพื้นที่ของอำเภอเชียงดาว มีทั้งหมด 7 ตำบล แต่มุ่งเฉพาะ 6 ตำบลที่มีลำน้ำแม่ปิงไหลผ่านเป็นหลักก็ได้แก่ ตำบลแม่นะ ตำบลเชียงดาว ตำบลปิงโค้ง ตำบลเมืองงาย ตำบลทุ่งช้าง พวง และตำบลเมืองนะ ซึ่งมีแม่น้ำปิงตอนบนเป็นสายหลักที่ชาวบ้านได้ใช้ร่วมกันและมีตำบลเมืองคอง ของอำเภอเชียงดาวอีกตำบลหนึ่งแต่ไม่ได้ใช้ลำน้ำแม่ปิงแต่ใช้ลำน้ำแม่แตงตอนบน และมีอีกส่วนหนึ่งที่บอกว่าลุ่มน้ำแม่แตงตอนบนก็มีอยู่ 3 ตำบลด้วยกัน คือ ตำบลเมืองแหง ตำบลแสนไห ตำบลเปียงหลวง ถ้ามองในลักษณะของลุ่มน้ำก็ลุ่มไปถึงตำบลเมืองคองของอำเภอเชียงดาวเข้าไปด้วยก็จะรวมเป็น 4 ตำบล มาถึงลุ่มน้ำแม่จัตหมายถึง พื้นที่ของอำเภอพรา้ว 11 ตำบลด้วยกัน ซึ่งใช้ลำน้ำแม่จัตเป็นสายหลักและมีลำน้ำสาขาอื่นๆออกไป ที่เรามองในแง่ของลุ่มน้ำเพราะคนที่อยู่ในลุ่มน้ำเดียวกันก็มักจะมีจารีต ประเพณี ชีวิต ความเป็นอยู่คล้ายคลึงกันเวลามีปัญหาต่างๆก็มักจะเป็นปัญหาล้ายๆกัน ในโครงการนี้เราจะมุ่งเน้นในแง่ที่ว่าคนที่อยู่ในพื้นที่มีปัญหาอะไรบ้าง ที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากร ดิน น้ำ ป่า เป็นหลัก แล้วเมื่อเรามีปัญหาเราจะร่วมกันแก้ไขปัญหายังไง ถามว่าปัญหาของเราให้คนอื่นแก้จะได้ไหม ส่วนใหญ่ก็สำเร็จ

บ้างไม่สำเร็จบ้าง เพราะตามหลักจริงๆชุมชนเผชิญปัญหาแล้วเราเข้าใจปัญหา และเป็นตัวหลักในการแก้ปัญหา โอกาสในการแก้ปัญหาที่จะสำเร็จง่ายกว่าการที่จะปล่อยให้คนอื่นเป็นผู้แก้ อย่างน้อยที่สุดในการแก้ปัญหาของเรา ดังนั้นโครงการสิทธิชุมชนศึกษาก็มุ่งเน้นในแง่ที่ว่าเราเองในฐานะของคนชุมชนท้องถิ่นหรือคนท้องถิ่นของเราแก้ปัญหาใหม่ ปัญหาของเราอยู่ที่ไหนเป็นอย่างไร และเราเองเต็มใจที่จะแก้ปัญหาหรือเปล่า ถ้าเราเต็มใจหรือพร้อมที่จะแก้ปัญหา โอกาสแก้ปัญหา ก็เป็นไปได้ เวลาจะแก้ไขปัญหาก็ต้องมาดูว่า 1.เรามีปัญหาอะไรบ้างที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของเราและปัญหานั้นมีใครบ้างที่ได้รับผลกระทบ และคนที่ได้รับผลกระทบอยากจะแก้ไขปัญหหรือไม่ ในหลักการใหญ่ๆจะต้องมีการรวมกลุ่มกันเพื่อศึกษาปัญหา ค้นหาวิธีที่จะแก้ไขปัญหานี้เป็นตัวหลัก และที่เรามาจัดเวทีในวันนี้ก็เพื่อจะดำเนินการไปตามขั้นตอนและเราจะมาดูกันว่าเราจะดำเนินการเป็นขั้นตอนอย่างไรในการแก้ปัญหา ส่วนเจ้าหน้าที่โครงการสิทธิชุมชนศึกษาก็จะมาสนับสนุนในการแก้ปัญหาของพี่น้องในตำบลเวียงว่าอยากจะแก้ปัญหาคืออะไร อย่างไร แล้วเราจะสนับสนุนอย่างไรได้บ้าง การสนับสนุนเบื้องต้นเนื่องจากเป็นโครงการวิจัยเราก็จะเน้นไปในแง่ที่ว่าทำอย่างไรจึงจะทำให้คนที่มาร่วมกันแก้ปัญหาได้เข้าใจปัญหาที่แท้จริง มีข้อมูลเพียงพอที่จะตัดสินใจแก้ไขปัญหาลงในหลายๆของโครงการสิทธิจะเข้าใจได้ง่ายดูจากหัวเรื่องก็จะมีเรื่องชุมชนท้องถิ่น เรื่องสิทธิ และมีเรื่องของการจัดการทรัพยากรดิน น้ำ ป่า เราจะเห็นว่าคนในท้องถิ่นเกี่ยวข้องกับเรื่องหลักก็คือ เรื่องดิน เรื่องน้ำ เรื่องป่า ซึ่งถือว่าเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตในชุมชน เราจะทำอย่างไรถึงจะดูแลรักษาให้เป็นประโยชน์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นประโยชน์ของคนหมู่มากหรือที่ทางเหนือเขาเรียกกันว่าหน้าหมู่บ้านจะจัดการอย่างไร อะไรต่างๆเราจะต้องเข้าไปปกป้องหาทางให้สามารถใช้ประโยชน์ให้ได้ยาวนาน และชุมชนท้องถิ่นถ้ารู้ถึงสิทธิของตนเองได้เรียนรู้เรื่องสิทธิโอกาสที่จะเข้าถึงทรัพยากร การดูแลรักษาทรัพยากรต่างๆมันก็จะเกิดความรู้ความเข้าใจมากขึ้นเพราะฉะนั้นในโครงการนี้เราจึงเน้นให้ชุมชนท้องถิ่นได้เรียนรู้ถึงเรื่องสิทธิชุมชน กับอีกอันหนึ่งที่เรายกจะเน้นมากคือสิทธิของชุมชน สิทธิที่จะดูแลรักษาทรัพยากรร่วมกันเพราะว่าต่อไปข้างหน้าทรัพยากรเหล่านี้ถ้าไม่ช่วยกันดูแลรักษาแล้วก็จะไม่สามารถอยู่อย่างยั่งยืนต่อไปได้ ถ้าไม่สามารถยั่งยืนต่อไปข้างหน้าได้ก็จะส่งผลกระทบต่อตัวเรากระทบต่อลูกหลานของเราในอนาคต กล่าวโดยสรุปคือ ชุมชนสามารถที่จะแก้ไขปัญหาของชุมชนได้โดยพึ่งตนเองเป็นหลักก็คือแนวทางต่อไปข้างหน้า การพึ่งพาตนเองก็หมายถึงเราเองมีการรวมตัวรวมกลุ่มกันมีการเรียนรู้ปัญหาอย่างแท้จริง รู้ความต้องการของเราว่าเราต้องการอะไรให้เขาแก้ไขไปในทิศทางไหน และการพึ่งพาตนเอง การที่จะรู้ปัญหาของตนเองต้องมีการไปแสวงหาความรู้ แสวงหาข้อมูล มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันถึงจะทำให้เรารู้ปัญหาที่แท้จริงของเราได้ สิ่งเหล่านี้เราจะต้องเรียนรู้ร่วมกันในระยะยาว จุดประสงค์หลักๆก็คือ แบบนี้เวทีวันนี้เราเชิญคนของตำบลเวียงมาลองปรึกษาหารือ พูดคุยกันดูว่าเรารู้จักชุมชนของเราอย่างน้อยแค่ไหน ชุมชนในที่นี่ก็มองในแง่ของตำบลเวียงรวมทั้งหมดและมองในแง่ของหมู่บ้านที่เราอาศัยอยู่หรือเกี่ยวข้องว่าเรารู้จักแค่ไหน เพียงใด เบื้องต้นก็รู้จัก

ง่าย ๆ ไปก่อนว่าตำบลของเรามีขอบเขตแค่ไหนเพียงใด มีแม่น้ำสายหลักอะไรไหลผ่าน จากนั้นเราก็ลองนึกต่อไปว่าเรามีปัญหาเกิดขึ้นที่จุดไหนบ้าง ปัญหาเหล่านี้มีใครเกี่ยวข้องบ้าง มีใครที่มีความรู้ความสามารถ ในขณะที่ปัญหาก็คืออยู่ที่แต่ละคนซึ่งอาจจะเป็นปัญหาส่วนบุคคลที่ต้องแก้ด้วยตนเองแต่สิ่งที่ต้องการคือปัญหาโดยรวมของคนในตำบลเวียง และเบื้องต้นก็อยากจะให้มองไปที่ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรเป็นเรื่องหลักหรือปัญหาอื่นใดที่มีผลกระทบต่อวิถีชีวิตของคนตำบลเวียง และมีความจำเป็นที่จะต้องร่วมกันแก้ไข เราจะพูดเฉพาะปัญหารวมๆ ของคนตำบลเวียงว่ามีอะไรบ้าง เนื่องจากตำบลเวียงไม่ค่อยได้เกี่ยวข้องโดยตรงในเรื่องของดิน น้ำ ป่า เพราะเป็นเขตเมือง ถ้ามีปัญหาอื่นเช่น ปัญหาของกลุ่มแม่บ้าน ปัญหาของเยาวชน เราก็กล่าวถึงได้ แต่จะเป็นกิจกรรมในช่วงบ่าย แล้วเราก็จะได้เชื่อมโยงไปถึงเรื่องหลักของเราที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากร ดิน น้ำ ป่า อะไรต่างๆ ได้ชัดเจนขึ้น

ช่วงตัวแทนกลุ่มนำเสนอ

ตัวแทนกลุ่มที่ 1. : น.ส.รัตนา

จากทิศเหนือมาจะเป็นบ้านแม่กอยจะมีแม่น้ำจากฝ่ายป่าไหล่ผ่านบ้านแม่กอยบ้านไจ้ แล้วจะไหลไปฝ่ายร้องหมด ผ่านมาจะมีทุ่งนา ในกลางเวียงจะมีลำน้ำผ่านหมู่ 2 หมู่ 3 น้ำจากดอยกุ่มแจ้จะไหลลงผ่านหมู่ 5 ลงมาซื้อน้ำแม่สะลม

ตัวแทนจากกลุ่ม 2

ตำบลเวียงก็มีอยู่ 6 หมู่บ้าน มีลำน้ำสายแม่กอยไหลลงมาร้องหมดและฝ่ายต้นลานมีน้ำไหลเลาะลงมา อีกฝ่ายหนึ่งคือฝ่ายจากน้ำแม่สรวมไหลลงไปสู่ลำน้ำแม้งัด สถานที่สำคัญก็มี ที่ว่าการอำเภอ สถานีตำรวจภูธรอำเภอพร้าว

ตัวแทนจากกลุ่ม 3

ก็คงจะเหมือนกลุ่มที่ 2 คือมีอยู่ 6 หมู่บ้านและจะมีฝ่ายแม่สรวม ในส่วนตัวกำลังเริ่มศึกษาก็ขอภัยด้วยหากผิดพลาดและขอจบเพียงแค่นี้

ตัวแทนจากกลุ่ม 4

แผนที่คร่าวๆ ก็จะมีพื้นที่นา มีน้ำแม่สรวม บ้านไจ้ก็มีฝ่ายจำลำเหมืองแม่กอยและมีแม่น้ำแยกมาจากลำน้ำแม่สรวมซึ่งเป็นลำเหมืองอาจารย์มังกร

ที่พึ่งมาลำน้ำแม่จัดไม่ได้ผ่านตำบลนี้แต่มีลำน้ำสาขาย่อยผ่าน 2 สาย ไม่มีป่าไม้ ทางทิศเหนือติดกับตำบลสันทราย ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือติดกับป่าไผ่ซึ่งมีป่าทั้ง 2 ตำบล ทิศตะวันออกติดกับตำบลป่าตุ่ม ทิศใต้ติดกับตำบลทุ่งหลวง ทิศตะวันตกติดกับตำบลบ้านโป่ง เราจะเห็นว่าไม่มีป่าตำบลเวียงจะเห็นว่าทรัพยากรหลักอาศัยลำน้ำย่อยไม่ใช่ลำน้ำหลัก ลำน้ำแม่สรวยยาวประมาณ 3 กิโลเมตร ผ่านอยู่ 3 หมู่บ้านของตำบลเวียง มีฝ่ายแม่สรวยอยู่ในเขตของตำบลเวียงเป็นฝ่ายคอนกรีตและพื้นที่ที่ได้รับประโยชน์คือตำบลทุ่งหลวง ส่วนตำบลเวียงใช้น้ำจากลำเหมืองย่อยของตำบลป่าไผ่บางส่วนและใช้น้ำจากลำเหมืองของป่าตุ่มบางส่วน ตำบลเวียงจะมีปัญหาเพราะอยู่ปลายน้ำจึงขาดแคลนน้ำ ลำน้ำแม่กอยไหลจากทางทิศตะวันออกไปทางทิศตะวันตก ต้นน้ำอยู่ตำบลป่าไผ่และมีฝ่ายอยู่ 1 ฝ่ายเป็นฝ่ายคอนกรีตมีแก่งฝ่ายอยู่เขตแม่กอย และฝ่ายนี้อยู่ปลายน้ำและเป็นฝ่ายน้ำล้นและหมู่ 2 ก็จะใช้ลำน้ำแม่สรวยอยู่อีกส่วนหนึ่ง

อ.บุญมา บัวแก้ว : ผู้ประสานงานลุ่มน้ำแม่จัด

ฝ่ายแม่กอยส่วนมากจะได้ใช้ประโยชน์น้อย น้ำที่เราได้ใช้ส่วนมากมาจากบ้านป่าตุ่มและป่าไผ่บางส่วน ซึ่งจะมีลำเหมืองไหลผ่านมาหล่อเลี้ยงทุกหมู่บ้านในตำบลเวียงมีการทำนาแต่ไม่ทำสวนกัน

อ.มังกร ชัยชนะดารา

ปัญหาของตำบลเวียงจะมีเรื่องของน้ำขาดแคลนในช่วงฤดูแล้ง ทำนาได้เฉพาะฤดูฝน ปัญหาที่มีอยู่คิดว่าจะแก้ไขได้โดยการสร้างอ่างในเขตของตำบลป่าตุ่ม คืออ่างแม่สะลมซึ่งตอนนี้กำลังรออนุมัติประมาณปี 2546 ไม่แน่ว่าจะได้หรือไม่ เราพอจะเข้าใจพื้นที่มากขึ้นเชื่อว่าหลายท่านก็อาจจะไม่รับทราบปัญหามาก่อน แต่ตอนนี้เรารู้แล้วว่าปัญหาของตำบลเวียงมีปัญหาร่องขาดแคลนน้ำและทั่วทั้งพื้นที่ทำนาได้เฉพาะฤดูฝน คนส่วนใหญ่ของตำบลเวียงมีอาชีพทำนา อันดับ 2 มีอาชีพรับจ้าง อันดับ 3 มีอาชีพค้าขาย ข้าราชการอยู่เขตหมู่ 4 เป็นส่วนมาก เพราะฉะนั้นปัญหาของเราก็คงเป็นปัญหาทางด้านการเกษตรและที่หนักคือไม่มีน้ำที่จะใช้ในฤดูแล้ง อยากให้คุณวิเศษ ลองมาช่วยพูดคุยในปัญหาชกนิต อยากให้สรุปให้ฟัง

คุณวิเศษ สุจินพรหม

แต่มาเรียนรู้จากที่ฟังและดูจากแผนที่ของตำบลเวียงเป็นเขตเมือง ปัญหาของเมืองคงจะเป็นปัญหาทั่วไป คิดว่าปัญหาเรื่องดิน น้ำ ป่า ไม่ได้เป็นปัญหาของตำบลเวียงแต่เป็นเรื่องขยะอาจจะเป็นแนวโน้มนะ คิดว่าขณะนี้อาจจะมองไม่เห็นปัญหาชัดเจน แต่แนวโน้มน่าจะไปข้างหน้าอยากให้คิด อยากจะให้เรานึกเพื่อต่อไปข้างหน้าทั้งแม่บ้านและเยาวชนหรือว่าจะรอให้ปัญหาเกิดก่อนแล้วค่อยคิด อยากฝากให้พี่น้องตำบลเวียงให้คิดและตอนบ่ายเราจะมาคุยกันอีก

อ.มังกร ชัยชนะดารา

ยังไม่ได้แนะนำคนที่พูดไปเมื่อสักครู่นี้ คือ คุณวิเศษ สุจินต์พรหม เชี่ยวชาญในเรื่องของ ปาฐมชนโดยเฉพาะบทบาทของสตรีที่เข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับปาฐมชน และมาช่วยในโครงการสิทธิชุมชนศึกษาเพราะมีความถนัดในเรื่องข้อมูล เพราะในการทำงานของเราจำเป็นต้องใช้เรื่องข้อมูลและองค์ความรู้ ที่งานของเราที่มีอยู่ไม่เพียงพอที่จะให้ประโยชน์กับชาวบ้านได้เต็มที่เลยดึงดูดเข้ามาช่วยในเรื่องนี้ สำหรับคุณวิเศษ จบปริญญาโทจากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่และเชี่ยวชาญในเรื่องแบบนี้ และมีจิตสาธารณะจิตที่มุ่งหวังจะช่วยเหลือเกื้อกูลคนฐานล่างเราจะได้เข้าใจกัน และในช่วงบ่ายเราจะมาระดมปัญหาของตำบลเวียงยังมีปัญหาอื่นๆที่เรายังไม่ได้ตั้งออกมา

คุณวิเศษ สุจินต์พรหม

เรามีละครให้ดูเมื่อชมเสร็จแล้วก็จะถามว่าท่านผู้ชมคิดเห็นอย่างไรและละครเรื่องนี้เป็นละครที่สะท้อนถึงการละเมิดสิทธิ ที่เราจะเห็นในชีวิตประจำวัน

มีคนนั่งอยู่คนหนึ่งแล้วมีอีกคนหนึ่งเดินสูบบุหรี่ผ่านไปเป็นฉากแรก และฉากที่ 2 มีคนนั่งอยู่คนหนึ่งแล้วมีอีกคนหนึ่งมานั่งสูบบุหรี่อยู่ข้างๆแล้วพ่นควันบุหรี่ใส่อีกคนหนึ่ง จากที่เราดูตัวอย่างคือการละเมิดสิทธิและเราจะเอาแนวทางที่มีอยู่มาแก้ไขปัญหามาโดยเฉพาะปัญหาเรื่องทรัพยากร เรื่องการทำมาหากิน

อ.มังกร

ที่มีการแสดงละครให้ดูเป็นหัวใจของโครงการสิทธิชุมชนศึกษาที่อยากจะให้บุคคลได้ตระหนักถึงสิทธิ ทั้งผู้ที่ละเมิดตระหนักว่าเราไปละเมิดสิทธิของผู้อื่น ในขณะที่ตัวผู้ถูกละเมิดสิทธิก็เพิกเฉยเท่ากับเป็นการจงใจทำให้เกิดการละเมิดก็จำเป็นจะต้องมีปฏิกิริยาโต้ตอบของผู้ถูกละเมิดเพื่อให้ผู้ละเมิดได้รู้สำนึกเพื่อปรับสมดุลให้คลี่คลายปัญหาลง ที่เห็นไปเป็นปัญหาปลีกย่อยในชีวิตประจำวัน แต่ถ้าเป็นปัญหาเกี่ยวกับทรัพยากรหลักๆจะพบว่าปัญหาซับซ้อนและบางที่เป็นเรื่องที่จะต้องเรียนรู้ทำความเข้าใจที่จะแก้ปัญหา เช่น ปัญหาจากอุทยานแห่งชาติมีการประกาศเขตอุทยานแห่งชาติ ถ้าเขาใช้กฎหมายอนุรักษ์จริงๆเห็นเพียงก้อนเดียวถ้าเราไปเอามาก็ผิดกฎหมาย แต่ก่อนเราสามารถไปใช้ประโยชน์จากป่าได้ ปัญหานี้ตอบยากว่าการละเมิดสิทธิหรือไม่ก็อยากจะให้มีการเรียนรู้และตระหนักถึง และร่วมกันแก้ปัญหาหรือแม้กระทั่งในบางครั้งการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรอย่างมากอาจจะทำให้เกิดการขาดแคลน

ตำบลเวียงก็มีแต่เรื่องของลำน้ำ 2 สาย เป็นลำน้ำย่อยสายหนึ่งก็ไม่มีประโยชน์ในฤดูแล้งและรู้สึกว่าจะแก้ไขปัญหายุ่งยาก และอีกสายหนึ่งคือลำน้ำแม่สะลมก็มีแนวโน้มว่าจะสร้างอ่างเพื่อให้มีน้ำสมบูรณ์ในช่วงหน้าแล้ง แต่เป็นการแก้ปัญหาที่เป็นการโยนปัญหาให้รัฐบาลเข้ามาช่วยเหลือเป็นการฉ้อโกง อยากเห็นชุมชนมีส่วนร่วมอย่างจริงจังมากกว่านี้ และถ้าต่อไปข้าง

หน้ามีส่วนร่วมมากขึ้นก็จะดี อยากจะให้เราระดมปัญหาของตำบลเวียงว่ามีอะไร เราจะทำอะไรเพื่อแก้ปัญหาก็กระทบต่อวิถีชีวิตของเรา

อันดับแรกก็คือปัญหาเรื่องน้ำไม่พอเป็นปัญหาระหว่างต้นน้ำกับปลายน้ำ คือ น้ำแม่สะลม มีปัญหาคือน้ำไม่พอในฤดูแล้งแต่ต้นน้ำมีน้ำ ส่วนปลายน้ำไม่มีน้ำตำบลเวียงอยู่เขตปลายน้ำพอน้ำไม่มีแสดงว่าสิทธิในการใช้น้ำของเราถูกละเมิดเพราะคนต้นน้ำไม่แบ่งน้ำให้เราได้ใช้ คนปลายน้ำไม่ได้สิทธิใช้น้ำเป็นปัญหาของตำบลเวียง ปัญหาของตำบลเวียงไม่ได้มองแค่ขอบเขตของตำบลเวียงต้องมองไกลไปกว่านั้น เวลาแก้ปัญหาต้องไปโยงกับตำบลอื่นด้วย
อ.บุญมา

ปัญหาที่มีคือ ปัญหาที่เกิดจากตำบลอื่นที่ใช้น้ำร่วมกับตำบลป่าดุ่ม ป่าดุ่มเป็นแหล่งต้นน้ำซึ่งจะสร้างอ่างเก็บน้ำแม่สะลม คนภูเขาไม่ว่าลีซอ มูเซอ ถางป่าทำไร่กัน ชาวบ้านพื้นที่ราบเข้าไปสำรวจขอร้องชาวเขาที่อยู่บนดอยไม่ให้ถางป่า ตำบลป่าดุ่มก็เลยมีความคิดว่าจะจัดเวทีระหว่างชาวเขากับชาวบ้าน ตอนนี้กำลังทำแผนกันที่ อบต.

คุณวิเศษ

แสดงว่าปัญหาที่เกิดขึ้นบนดอยได้ส่งผลกระทบมาถึงคนพื้นที่ราบที่อยู่ตำบลเวียง จะมองว่าไม่ใช่เรื่องของเราไม่ได้แล้ว เรื่องต่างๆที่เกิดในอำเภอพร้าวจะเกิดที่ไหนก็ตามมันต้องเกี่ยวกับเรา ผลสุดท้ายก็จะมากระทบต่อคนตำบลเวียงไม่ทางตรงก็ทางอ้อม ป่าไม้ก็คือเชื้อธรรมชาติเชื้อจะใหญ่ก็แก้ปัญหาก็ไม่ได้ อำเภอพร้าวมีป่ามาก ๆ ฝนตกแค่ไหนป่าก็จะผ่นหนักให้เป็นเบาได้ แต่ถ้าที่ใดเป็นเขาหัวโล้นถ้าฝนตกลงมาดินก็ถล่มสุดท้ายก็เกิดความเสียหายเป็นผลจากธรรมชาติเสียดยุสแล้ว ดังนั้นคนอำเภอพร้าวทั้งอำเภอต้องหาทางร่วมกันทั้งคนปลายน้ำและคนต้นน้ำให้อยู่ด้วยกันได้โดยที่ได้ประโยชน์ทั้ง 2 ฝ่าย และคนตำบลเวียงไปพึ่งพาคนจากตำบลอื่นที่มีป่า เพราะคนที่มีป่ารักษาป่าของตนเองไว้เรียกว่าป่าชุมชน เราจะเห็นว่าแม้แต่ป่าอุทยาน ป่าสงวน ป่าต้นน้ำ ป่าหน้าหมู ป่านี้ไม่ใช่หมายความว่าของรัฐ ไม่ใช่ของคนใดคนหนึ่งแต่เป็นของชุมชน และในส่วนที่คุณบุญมา บอกว่าจะมีการจัดเวทีเอาคนพื้นราบและคนชาวเขาที่อยู่ต้นน้ำมาร่วมเวทีและมาแลกเปลี่ยนประเด็นปัญหาแล้วตกลงร่วมกัน เวทีนี้เกี่ยวกับตำบลเวียงด้วย

อ.บุญมา บัวแก้ว : ผู้ประสานงานลุ่มน้ำแม่จัด

บางส่วนที่ร่วมใช้น้ำทำการเกษตรก็จะเชิญไปร่วมเวทีด้วย ไปอธิบายให้เขาเข้าใจว่าเราต้องมาช่วยกันดูแลรักษาต้นน้ำ

คุณวิเศษ สุจินพรหม

คิดว่าถ้าจะเอาปัญหาเรื่องน้ำ เรื่องป่า มาเป็นตัวตั้งและมาหาทางออกร่วมกันคงจะเป็นไปได้โดยอาศัยความสัมพันธ์ที่มีอยู่แต่เดิม พุดจากกันด้วยเหตุด้วยผลมาหาข้อตกลงร่วมกันก็จะมีทางออกที่ดี

อ.มังกร

ขั้นตอนของโครงการสิทธิชุมชน คือ จะฟื้นฟูสภาพของคนในชุมชนให้หันกลับมาช่วยกันแก้ปัญหา เห็นปัญหากันอย่างแท้จริงพร้อมที่จะเสียสละเวลาเข้าไปร่วม วกกลับไปถึงเรื่องน้ำแห้งในการทำการเกษตรฤดูแล้งไม่มีน้ำใช้เราจะแก้ไขปัญหานี้ได้อย่างไร เริ่มต้นเราเห็นแล้วว่าเราต้องรักษาแหล่งต้นน้ำให้อุดมสมบูรณ์ เราจะลงระดมปัญหาอื่นกันดูจากพี่น้องร่วมเวทีเพื่อหาทางร่วมกันแก้ไขกัน

น.ส.วราพร มูลสุข

จะได้มาพูดถึงปัญหาของเยาวชนในตำบลเวียง คือ

1. ปัญหายาเสพติด
2. มีแหล่งมั่วสุม
3. มีสถานที่ออกกำลังกายน้อย
4. ไม่มีที่อ่านหนังสือหรือห้องสมุดเพียงพอที่มีก็แค่หนังสือพิมพ์อยากให้มีหนังสืออื่นๆด้วย และเราก็มีความสนใจที่จะศึกษากันเรื่องป่าไม้ด้วย

อ.มังกร ชัยชนะดารา

เราจะเรียนรู้โดยตรงอาจจะเป็นเวทีที่ไปฟังว่าคนตำบลอื่นเขาจะดำเนินการอะไร อย่างไร เราจะมีส่วนเสริมอย่างไร เพราะว่ามันมีปัญหาหลายอย่าง ปัญหาบางอย่าง บางเรื่องก็ยังไม่เกิดในพื้นที่แต่มีแนวโน้มอาจจะเกิดขึ้นซึ่งเราจำเป็นต้องเรียนรู้ไว้ว่าถ้ามันเกิดกับบ้านเรา มันจะเป็นอย่างไร ปัญหาของกลุ่มนี้ก็เป็นปัญหาที่น่าสนใจเพราะเป็นปัญหาของชุมชนในพื้นที่คุณสุจินดา

ปัญหาของกลุ่มแม่บ้าน คือ เราอยากให้มีการฝึกอาชีพ และอีกปัญหาคือสินค้าที่ทำออกมาบางทีไม่มีตลาดรองรับ ปัญหาน้ำ คือ การที่เราจะเข้าร่วมกับโครงการสิทธิชุมชนศึกษามีคนสนใจที่จะเข้าร่วมกับโครงการนี้ สำหรับวันนี้ผู้เข้าร่วมเวทีนี้ก็ได้รับความรู้จากเจ้าหน้าที่ที่มาให้ความรู้ในตัวแทนของกลุ่มแม่บ้านก็ขอขอบคุณ ณ ที่นี้ด้วย

อ.มังกร

อันนี้ คือ ปัญหาของเศรษฐกิจชุมชนเป็นปัญหาที่พบโดยทั่วไป ซึ่งมาจากพื้นฐานของแม่บ้านทางภาคเหนือที่มีความรับผิดชอบมุ่งจะหารายได้มาเกื้อหนุนต่อครอบครัว เราก็จะเห็นว่าเรื่อง

เศรษฐกิจเป็นเรื่องที่น่าสนใจและสิทธิคนจะสมบูรณ์ไม่ได้ถ้าสิทธิพื้นฐานและการดำรงชีวิตไม่สามารถอยู่ได้ ซึ่งเราก็สนใจในตรงนี้แต่ก็เป็นอันดับรอง เบื้องต้นเรานั่นกันเรื่องทรัพยากร แต่อย่างไรก็ตามเราไม่ทิ้งปัญหานี้ก็ถือว่าเป็นปัญหาหนึ่งที่เราสงสัยและใส่ใจ กฎหมายบางตัวออกมาเพื่อปกป้องผลประโยชน์ของคนบางพวกไม่ได้ปกป้องผลประโยชน์ของคนส่วนใหญ่ กฎหมายสามารถอำนวยความสะดวกในการถอดถอนได้และถ้ากลุ่มสตรีรวมพลังกันอย่างแท้จริง ตัวแทนต่างๆในหมู่บ้านก็ต้องขึ้นอยู่กับสตรีเมื่อเสนอโครงการไปเขาก็ต้องฟัง ต้องตอบสนองความต้องการเหล่านั้นแล้วถ้าสตรีรวมตัวกันในระดับตำบลเป็นเครือข่าย แม่บ้านตำบลได้ก็เท่ากับคุม อบต.ได้ทั้ง อบต. ด้วยพลังของสตรีเป็นตัวอย่างของการรวมพลังและเป็นตัวอย่างของการพัฒนาในแนวทางขององค์กรชุมชน ถ้าหากองค์กรชุมชนนี้กำลังได้อย่างแท้จริงจะสามารถควบคุมทิศทางการพัฒนาได้ ก็ฝากไว้เป็นข้อคิดก็ขอจบเวทีเพียงเท่านี้ก็ขอขอบคุณทุกท่าน

ปิดเวทีเวลา 16.00 น.

นายบุญมา บัวแก้ว

ผู้บันทึกการประชุม

รายงาน

เวทีการเรียนรู้เรื่องสิทธิชุมชนผ่านสถานการณ์ระดับตำบล

วันที่ 4 ธันวาคม 2545

ณ ห้องประชุมองค์การบริหารส่วนตำบลแม่แว่น ต. แม่แว่น อ.พริ้ว จ.เชียงใหม่

เริ่มเปิดเวทีเวลา 09.00 น.

อ.บุญมา บัวแก้ว : ผู้ประสานงานกลุ่มน้ำจืด กล่าวแนะนำโครงการ

จะขอแนะนำโครงการก่อน โครงการของเราคือโครงการสิทธิชุมชนศึกษาภาคเหนือ ตอนบนกรณีลุ่มน้ำแม่ปิงตอนบน แม่แตงตอนบนและแม่จืด แม่ปิงตอนบน คืออ.เชียงดาว แม่แตงตอนบน คืออ.เวียงแหง และแม่จืดคือ อ.พริ้ว ที่เราใช้ชื่อน้ำแม่จืดคือเป็นแม่น้ำสายยาวที่สุดเป็นหัวใจสำคัญที่สุดของอ.พริ้ว แต่หลายๆตำบลอาจจะไม่ได้ใช้ประโยชน์น้ำแม่จืดมีระยะทาง 50 กม.โครงการสิทธิชุมชนศึกษาเป็นงานวิจัยที่ให้ชาวบ้านมีส่วนร่วม ชาวบ้านจะเป็นผู้ออกความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน โดยที่นักวิชาหรือเจ้าหน้าที่ของโครงการจะไม่เข้ามาชี้นำชาวบ้าน งานวิจัยชิ้นนี้จะกลับมาให้พี่น้องอ่านไม่ได้เก็บไว้เหมือนกับนักศึกษาปริญญาโททำแล้วเก็บไว้ในห้องสมุด ไม่รู้ว่าผลการวิจัยเป็นอย่างไรบ้าง โครงการสิทธิชุมชนอยากมารื้อฟื้นให้ชาวบ้านได้คิดถึงสิทธิของตนเองสิทธิหน้าหมู่บ้านที่เราอยู่ไม่ว่าจะเป็นเรื่องดิน เรื่องน้ำ เรื่องป่า เรื่องที่ดินสาธารณะที่เราใช้ประโยชน์ร่วมกัน สิทธิแบ่งออกเป็น 2 อย่างคือสิทธิตามกฎหมาย ธรรมนูญปี 2540 กรรมสิทธิที่ดินตัวเราคือสิทธิที่เรามีกัน บางครั้งเราก็ลืมไป โครงการนี้ได้รับความเห็นชอบจากนายอำเภอแล้วเงินงบประมาณต่างๆที่มากำหนดโครงการนี้มาจากนายอำเภอโดยผ่านสำนักงานการวิจัย งานนี้ท่านนายอำเภอได้เข้าร่วมรับฟัง เป็นที่ปรึกษาโครงการด้วย ทั้งนายอำเภอของเชียงดาว เวียงแหง และพริ้วงานวิจัยนี้มีระยะเวลากำหนดอยู่ 3 ปีและช่วงที่เราทำกันคือทดลอง 6 เดือนแรกและวันที่ 15-20 จะมีการทำแผนอีก 3 ปี งานนี้อาจได้คนในท้องถิ่นจริง รู้จักพื้นที่อย่างดีมาร่วมทำงานนี้หากไม่ได้ความร่วมมือจากพี่น้องชาวบ้านก็จะไม่สำเร็จ การที่ฐานตั้งอยู่บนฐานทรัพยากรเป็นสิ่งที่เราได้รับอยู่แล้ว ไม่ว่าจะเป็นเรื่องดิน น้ำ ป่า ระบบการเกษตรก็ต้องพึ่งพาป่าอยู่ดีไม่ว่าจะเป็นเรื่องของน้ำถ้าแหล่งต้นน้ำไม่มีน้ำก็จะแห้ง การสร้างเขื่อนถ้าไม่มีน้ำก็ไม่มีประโยชน์อะไร ต่อไปเราจะได้คิดกันแล้วว่าอะไรที่มาส่งผลกระทบต่อเรามีสิทธิที่จะไม่เอาได้ ไม่ว่าจะเป็นโครงการของรัฐ อะไรที่สร้างความเดือดร้อนให้เราเราก็จะไม่เอากัน ถ้าเราจะเอาเราก็ต้องมีส่วนร่วมในการเข้าไปร่วมไม่ว่าจะเป็นเรื่องกฎหมาย เช่น พรบ. น้ำที่จะออกมา ที่ว่า ไม่ว่าจะเป็นน้ำใต้ดิน บนดิน น้ำที่เป็นก้อนเมฆตกลงมาก็จะเป็น

ของรัฐทั้งหมด จากที่เราเคยใช้น้ำอย่างสะดวกสบายอีกหน่อยก็จะถูกจัดเก็บค่าน้ำ ตอนนี้ที่
 พุดไร่ละ 30 สตางค์จะมีบริษัทมาจัดการเรื่องน้ำเองกฎหมายตอนนี้กำลังอยู่ในขั้นตอนพิจารณา
 ชาวบ้าน 15 ลุ่มน้ำที่เคยเข้าร่วมเวที โรงแรมเชียงใหม่ดูคำเห็นข้อมูลทั้งหมดและเห็นกฎหมายน้ำ
 แล้ว และบอกว่าไม่เป็นธรรมต่อชาวบ้าน ก็เลยบอกว่ากฎหมายนี้ให้ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการ
 ร่างได้หรือไม่ไม่ใช้ปล่อยให้นักวิชาการมาร่างกันเอง กฎหมายน้ำเกิดขึ้นจากเงื่อนไขเงินกู้ที่รัฐ
 บาลไปเงินมาจากต่างประเทศ การกู้เงินมาจากต่างประเทศมีเงื่อนไขเช่นเดียว กับที่เราไปกู้เงิน
 มาจากธนาคาร ว่าทำอะไรถึงจะมีเงินมาใช้ และตอนนี้รัฐบาลได้กู้เงินจากธนาคารพัฒนาอา
 เซียนหรือADB ซึ่งมีเงื่อนไขว่าให้ออกกฎหมายน้ำเก็บน้ำกับชาวบ้านที่ใช้น้ำ ซึ่งต่อไปก็จะ
 เหมือนระบบประปามีมิเตอร์การใช้น้ำอยู่หน้าบ้าน ซึ่งตอนนี้ทางภาคอีสานมีบริษัทจัดการเรื่อง
 น้ำแล้ว และภาคเหนือก็อาจจะตามมาไม่ช้า ทั้งหมดนี้เป็นเงื่อนไขที่หลายรัฐบาลทำไว้มาก่อน
 โดยที่ไม่คำนึงถึงผลกระทบที่จะตกมาสู่ชาวบ้าน อย่างพรบ.ป่าไม้ ต. โหล่งขุดและ ต.แม่บึงได้
 ได้รับความเดือดร้อนกันเพราะว่าอยู่กันมานานหลายชั่วอายุคนแล้ว แต่ตอนหลังมาได้มีการ
 ประกาศเขตป่าอุทยานแห่งชาติทั้งบริเวณที่อาศัย และที่ทำกินของชาวบ้าน โดยที่ไม่ได้กันเขต
 หมู่บ้านออก ชาวบ้านขอไฟฟ้าก็ไม่ได้ ขอถนนก็ไม่ได้ ที่ผ่านมามีกฎหมายออกมาว่าที่ดินเป็น
 ของรัฐ ซึ่งตอนนี้เป็นสินค้าไปแล้วมีการซื้อขายกัน ป่าไม้ก็เป็นของรัฐเช่นกัน ต่อไปถ้าเป็น
 ของรัฐเราจะต้องไต่ถามลงไปคิดดู งานวิจัยชิ้นนี้ไม่ได้ยุยงส่งเสริมให้ชาวบ้านไปประท้วง ให้
 ชาวบ้านคิดเองสิ่งที่พูดให้ฟังไม่ต้องเชื่อทั้งหมดให้ไปศึกษาค้นคว้าเอาเอง และเชื่อว่าชาวบ้าน
 ทุกคนฉลาดแล้ว พี่น้องชาวบ้านเราหุดากว้างไกล ลูกหลานเรียนต่อสูงกัน การศึกษาช่วยเราได้
 กฎหมายต่าง ๆ ที่ออกมาเมื่อปี 2540 เป็นกฎหมายที่ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการร่าง และ
 กฎหมายนี้จะเป็นประโยชน์กับเรามาก อย่างเช่นมาตรา 46 ที่เราใช้กันทุกวัน ชุมชนท้องถิ่นมี
 อำนาจเข้าไปจัดการทรัพยากรธรรมชาติ คือสามารถช่วยกันใช้ ช่วยกันดูแล ช่วยกันอนุรักษ์ ต่อ
 ไปเราจะหันหน้าเข้าหากันเพื่อแก้ไขปัญหาาร่วมกัน ที่ต.ป่าไผ่ประธานบริหารบอกว่า มีการ
 ทำลายป่า แต่ไม่ใช่คนของ ต.ป่าไผ่ แต่เป็นคนจากจังหวัดเชียงรายเข้ามาทำและจับได้ 4 ราย
 ซึ่งมีคนจ้างมาอีกที่ แหล่งต้นน้ำส่วนมาก นายทุนจะอยากได้ เพราะธรรมชาติดี และอาจจะมีการ
 มาทำสวนซึ่งต้องใช้น้ำ เหมือนกับกลุ่มผู้ใช้น้ำจากแม่คำช้าง ที่ดอยปู่ย ชาวบ้านพื้นราบก็โทษ
 ชาวเขาว่าใช้น้ำมากทำให้น้ำแห้ง จนมีการทะเลาะกัน แต่มีโครงการวิจัยเข้าไปก็มีการสำรวจการ
 ใช้น้ำกันโดยชาวบ้านและชาวเขาได้พากันเดินตั้งแต่ปลายน้ำขึ้นไปต้นน้ำ ปรากฏว่าเป็นรีสอร์ท
 ที่สูบน้ำเข้าไปใช้ในกิจการ น้ำส่วนใหญ่ถูกใช้ในรีสอร์ท ปัญหาทั้งหมดเมื่อเราสามารถสาวถึง
 ปัญหาได้ การแก้ไขก็จะมีขึ้น อันนี้เกี่ยวข้องกับสิทธิของเราอย่างนายทุนมาซื้อที่อาจจะเป็น 100
 ไร่ 1,000 ไร่ เพราะมีเงินอยู่แล้ว แต่การใช้ประโยชน์จะเบียดบังชาวบ้าน ยังมีที่เพิ่มขึ้นมากเท่า
 ไรการใช้ก็ต้องมากขึ้น ชาวบ้านเราส่วนมากจะปล่อยมให้คนอื่นเข้ามาจัดการ เช่น ป่าไม้มีคน
 มาทำลายก็ปล่อยให้เป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง แต่ลืมไปว่าเราได้รับผลกระทบโดยตรง

ป่าอุทยานแห่งชาติศรีลานนา ควบคุมพื้นที่หลายอำเภอไม่ว่าจะเป็นพร้าว เชียงดาว แม่แตง ซึ่งป่าของ อ.พร้าว อยู่ในเขตอุทยานทั้งหมด ที่ทราบมาเพราะไปเอาเอกสารที่ป่าไม้แม่พวก แต่ถูกยุบไปแล้ว ไปรวมกันอยู่ที่เขื่อนแม่งัด ได้ไปเอาแผนที่และข้อมูลทั้งหมดมา เพราะจะได้รู้ว่า อ.พร้าวมีป่าจำนวนกี่ไร่ และจะสามารถไปพูดกับชาวบ้านได้ หากชาวบ้านถามก็จะได้อตอบถูก ข้อมูลบางอย่างไม่ได้อยู่ใน อ.พร้าว เหมือนกับประวัติหมู่บ้านของเรา เราเป็นคนรุ่นใหม่ เราจะไปทราบของคนที่ตั้งถิ่นฐานดั้งเดิมสืบเชื้อสายมาจากไหน ซึ่งต่อไปก็จะได้มีการรวบรวม โครงการสิทธิจะรื้อฟื้นไม่ว่าจะเป็นประเพณีหรือวัฒนธรรมดั้งเดิมของเรา ไม่ควรที่จะให้หายไป เช่นการขอขมาแม่น้ำ การเลี้ยงผีฝ่าย ในส่วนของ ต.ป่าไผ่ก็ยังคงมีการเลี้ยงผีฝ่าย มีการดูแลรักษาป่าเหมือนสาธารณะอยู่ เหมือนเดิมทุกอย่าง แต่กลุ่มบางกลุ่มของ อ.พร้าวรวมตัวกันไม่แข็งขัน ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มเหมืองฝ่าย และกลุ่มต่าง ๆ ที่ตั้งขึ้นมาภายหลัง คือ พยายามตั้งขึ้นมาเพื่อรองรับกองทุนต่าง ๆ ที่มีปัญหาตามมา ไม่ว่าจะเป็น พอช. แต่เราลืมไปว่ากลุ่มของเราเข้มแข็งหรือไม่ ซึ่งก็จะมีปัญหาตามมาภายหลังพยายามรวมกลุ่มกันไว้เพราะอีกหน่วยแหล่งทุนต่าง ๆ จะไม่มาในรูปของบุคคล แต่จะมาในรูปของกลุ่มเหมือนกับกองทุนหมู่บ้าน โครงการสิทธิที่เรามาฟังกันวันนี้ก็จะมีกิจกรรมหลาย ๆ อย่าง มีข้อคิดเห็นอะไรจะเสนอก็จะเสนอให้ เราไม่ได้ปิดกั้นความคิดไม่ได้ผิด หลาย ๆ คนก็มีประสบการณ์หลาย ๆ อย่าง สามารถเอามาแลกเปลี่ยนกันได้ ถ้าไม่เข้าใจโครงการสิทธิตรงไหนสามารถถามได้ หลายตำบลที่ไปจัดมาไม่ว่าจะเป็น ป่าไผ่ น้ำแพร่ บ้านโป่ง หุ่นหลวง เวียง สันทราย โหล่งขอด แม่บึง ป่าดุ่ม เขื่อนผาก สนใจเรื่องการทำป่าชุมชนกัน ก็แล้วแต่เราจะทำกันอย่างไร ในตอนบ่ายเราจะคุยกันอีกครั้งหนึ่ง โดยในช่วงเช้าถ้าไม่มีใครถาม เราจะมีการแบ่งกลุ่มแล้วทำแผนที่ของตำบล โดยระบุหมู่บ้าน ถนน อ่างเก็บน้ำ ฝ่าย ป่า ใช้น้ำสายไหนบ้าง หลาย ๆ ที่อยากได้อ่างเก็บน้ำ แต่ที่ อ.เชียงดาว ชาวบ้านไม่ต้องการ คือ ที่ฝ่ายวังไฮ ชาวบ้านได้ของงบประมาณไป 3 ล้านบาท แต่กรมชล ออกแบบให้ประมาณ 311.89 ล้านบาท การจะทำอะไรต่าง ๆ ถ้าชาวบ้านส่วนมากเห็นว่าดีผลได้มากกว่าผลเสียก็สมควรที่จะทำอย่างปัญหาของ ต.ป่าดุ่ม ในตอนนี้อยากได้อ่างเก็บน้ำติดขัดอย่างเดียว คือ เรื่องป่าไม้ ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ป่าคือป่าอุทยานและป่าสงวน ดกลงไม่ได้แต่ถ้าผ่านทั้ง 2 ป่า แล้วงบประมาณมีแล้วกรมชลประทานเตรียมไว้ให้แล้วในกรณีของแม่แวน ถ้าคิดว่าเป็นประโยชน์สำหรับเราก็ลองรวมตัวกัน สมเด็จพระเทพฯ จะมาแม่ละงองเดือนมกราคม 2546 ถ้าอยากได้กันจริงก็ไปถวายฎีกาเอาเอง เสนอให้ได้เท่านี้แล้วไปปรึกษากันเอง แล้วควรจะต้องคิดถึงผลเสียด้วย ในสหรัฐอเมริกาตอนนี้ซึ่งเป็นต้นตำรับในการสร้างเขื่อน และขณะนี้ทางสหรัฐอเมริกาได้ทูปเขื่อนหลาย ๆ เขื่อนทั้งสังเกตดูจากฝ่ายคอนกรีตในบ้านเราจะเห็นว่าหน้าฝ่ายจะมีทรายขึ้นมา เพราะลodedไปไม่ได้ แต่ถ้าได้ปรับหน้าฝ่ายมากนัก ที่ ต.ป่าดุ่ม ฝ่ายแม่สลวมที่เป็นฝ่ายคอนกรีต ซึ่งชาวบ้านขอเป็นอ่างต้องใช้งบประมาณหลายล้านบาท เพื่อขุดทรายออกจากหน้าฝ่าย มีคนต่างประเทศมาดูฝ่ายดั้งเดิมที่ อ.เชียงดาว ต้องการดูว่าภูมิปัญญาของคนสมัยก่อนทำอย่างไรกันมีทูดชาวออสเตรเลีย

มาดุงาน พร้อมคนจากต่างประเทศมาด้วย แล้วมาพักที่ลุ่มน้ำ มาดูการจัดการป่าชุมชน และฝ่าย
ดั้งเดิม สังเกตดูว่ากรมชลประทานปัจจุบันนี้ พอสำรวจพื้นที่เสร็จก็ออกแบบมาเองเลย โดยที่ชาว
บ้านไม่รู้ การที่เราจะทำอะไรลงไปต้องคิดถึงผลได้และผลเสีย เสียก่อน ขอให้ชาวบ้านเราได้มี
ส่วนร่วมด้วย เชื้อนแม่จัตตอนนี้ก็ประสบปัญหาไม่ใช่น้ำเพิ่มมากขึ้นอย่างเดียว แต่หน้าเขื่อนมี
ตะกอนถมขึ้นมา ซึ่งหลาย ๆ ท่านยังไม่ทราบ ที่ทราบก็เพราะว่าไปดูมาแล้ว มีการส่งนักสำรวจ
ตัวน้ำลงไปสำรวจพื้นอ่าง ซึ่งมีมาตรฐานอยู่ ให้คิดดี ๆ ก่อนที่คิดอยากทำอะไรและเดือดร้อนกัน
จริงหรือไม่ อย่างอ่างแม่แวนเรามีความต้องการเพราะต้องใช้น้ำในหน้าแล้งก็จำเป็นที่จะต้อง
สร้าง ต้องมาคิดดูว่าหมู่บ้านไหนได้ใช้ประโยชน์บ้าง ตำบลไหนได้ใช้ประโยชน์ร่วมบ้าง ที่อ.เชียง
ดาว เวลามีคนมาศึกษาดูงานก็จะให้ผู้ใหญ่บ้านนำไป ทางผู้ใหญ่บ้านก็จะได้เงินรายได้ เข้าไปใน
หมู่บ้านจะมีกล่องรับบริจาคอยู่ ก็จะได้รับบริจาค ชาวบ้านก็ได้ขายสินค้าในหมู่บ้านหลาย ๆ
อย่างจะเกื้อกูลกัน ธรรมชาติมีอยู่ในตัวแล้ว โครงการที่ อ.เชียงดาวจะมีงานวิจัยต่าง ๆ เข้ามา
คนของ อ.เชียงดาวตั้งป่าชุมชนมาหลายปีแล้ว และรู้ช่องทางทางงบประมาณมาดูแลกรักษาป่า คน
ที่มาร่วมเป็นกรรมการคือ กำนัน ผู้ใหญ่บ้านทั้งหมด แม้กระทั่งกลุ่มผู้ค้าไม้และผู้เลื่อยไม้เก่า ได้
รวมตัวกันช่วยกันป้องกันป่า เวลาไฟป่าก็ช่วยกับดับ เพราะถือว่าเป็นหน้าที่ของตนเอง เป็นป่า
ของส่วนรวมลองมาคิดดูทุกวันนี้ป่าไม้ไม่ใช่ของเรา เป็นป่าอุทยาน เป็นป่าอนุรักษ์ ไม่ใช่ของเรา
อะไรก็ตามถ้าเรามีส่วนร่วมเราจะห่วงแหน พอหลวงติบ ศรีบุญยัง ที่ได้เสียชีวิตไปเป็นผู้ใหญ่
บ้านเก่า เป็นคนที่พัฒนาตนเอง เรียนรู้เรื่องกฎหมาย ไปร่วมงานสัมมนาต่าง ๆ เป็นคนที่ใฝ่รู้
สามารถพูดเรื่องกฎหมายได้ดี สามารถไม่พูดให้รัฐบาลหรือรัฐมนตรีฟังมาแล้วมีความรู้ชั้นป.4
เป็นคนมีความสามารถหลาย ๆ คนลืมนึกไปว่าเราต้องเรียนรู้อยู่กับโลกปัจจุบัน ถ้าเราอยู่ไม่ได้ก็ตกยุค
ข่าวสารปัจจุบันเร็วมากถ้าเราทราบไม่ทันเราก็จะหมดโอกาสไป ก็เหมือนกับทรัพย์สินทางการ
เกษตรถ้าเรารู้ทันเรื่องมาก เราสามารถคาดการณ์ล่วงหน้าได้บางอย่างถ้าเรารู้และคาดการณ์ได้
บางบางอย่างเช่นกันถ้าเรารู้และคาดการณ์ได้เราจะทำได้ดี การตลาดก็จะมีปัญหา เชื่อว่าพี่
น้อง ด.แม่แวนมีความสามารถทำอะไรก็ได้ แต่เวลาขายผลผลิตจะนำไปขายที่ไหน เหมือนกับ
เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมาสนับสนุนให้ชาวบ้านปลูกพืชนั้นๆแต่ไม่ได้หาตลาดให้ โครงการ
สิทธิชุมชนอาจจะไม่สำเร็จในรุ่นเราก็ได้ แต่รุ่นลูกหลานเราจะได้รู้แล้วว่าเรามีสิทธิอะไรบ้าง
เราทำอะไรได้บ้าง นโยบายของรัฐที่มาเกี่ยวข้องจะมีผลกระทบกับเราเราจะปฏิเสธได้หรือไม่ อีก
หน่อยก็จะเหมือนกับต่างประเทศ เราดูโทรทัศน์จะเห็นว่าต่างประเทศมีการประท้วงกัน ต่อไป
การเรียนรู้ของคนรุ่นใหม่จะมากขึ้นเช่นเดียวกับคนแก่ในปัจจุบันเป็นผู้ที่มีประสบการณ์มาก ใน
คนรุ่นกลางมีทั้งความรู้และประสบการณ์มากกัน เด็กๆจะมีความรู้แต่ขาดประสบการณ์ถ้าทั้ง3
รุ่นมารวมตัวกันเราก็จะเกิดความเจริญรุ่งเรืองขึ้น ตอนนี้เศรษฐกิจเข้ามามีบทบาทกับเรา
หลายๆต้องปากกันดินตึบ หลายคนต้องเห็นแก่ตัวเห็นแก่ครอบครัวรีบทำมาหากิน เราจะมีการ
แบ่งกลุ่มทำแผนที่แล้วลองไปพูดกันดูว่าต่อไปจะทำอะไรกัน แม่แวนมีปัญหอะไรบ้าง เราจะ

แก้ไขปัญหาร่วมกัน ตอนนี้ได้เข้าไปร่วมกับ พอช. และรู้ว่าแหล่งทุนไม่ได้มีที่ พอช. ที่เดียว วันที่ 12 จะมีการเชิญไปประชุมที่ อ.หางดง และจะได้พูดให้ฟังเรื่องแหล่งทุนของประเทศไทยมีที่ ไหนบ้าง ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อเราคือถ้าเราทราบเราก็สามารถไปขอได้ หากเรามีความจำเป็น มีความต้องการกัน ที่เข้าไปร่วมกับ พอช. เพราะอยากทราบว่าเงินที่ไปเอามาเอามาทำอะไรได้ บ้าง เงินเสริมสร้างความเข้มแข็ง เอามาทำอะไรอย่างไร กลุ่มต่างๆที่มีอยู่ให้ทำกันมีกิจกรรม จริงๆ

ช่วงตัวแทนกลุ่มนำเสนอ

ตัวแทนกลุ่มที่ 1. : นายอินหวัน ไชยhurst

เริ่มจากบ้านแม่พวก จะมีลำน้ำแม่พวกเป็นแม่น้ำสายสำคัญ จะมีฝายเหล้าหลวง ทดน้ำเข้านาหมู่บ้านแม่พวก ฝายต้นแพนและเหมืองแม้งัดมาทางสำนักงานป่าไม้เก่าซึ่งปัจจุบันนี้ยุบไปแล้วจะมีวัดร่มเกล้า และบ้านแม่พวกบางส่วนจะมีป่าชุมชนในบ้านร่มเกล้าประมาณ 350 ไร่ หลังจาวัดร่มเกล้าขึ้นมานิดหน่อยจะเป็นตลาดกลางและสนามกีฬา อบต.อยู่เขตบ้านหนองบัวควบกับบ้านห้วยบงและห้วยปางปอ เป็นที่ธารณะประจำตำบล ขึ้นมาที่ห้วยบงหลวงจะมีอ่างเก็บน้ำอยู่ 2 อ่างคืออ่างห้วยบงหลวงจะกว้างกว่าห้วยบงเล็กซึ่งอยู่นอกเขตของสหกรณ์นิคม จะมีเขตป่า 20% แต่ปายังบอกว่าเป็นเขตอุทยาน ไม่สามารถออกเอกสารสิทธิ์ได้ จากบ้านดงสมบัติมาจะมีอ่างหนองวัวแดง จะมีขนาดกว้างประมาณ 70 ไร่ มาทางทิศตะวันออกจะเป็นอ่างกลางแพะหรือที่ป่าช้าบ้านป่าแหมซึ่งควบอยู่กับบ้านเหล่าขึ้นมาทางบ้านห้วยบงน้อยจะไปพบบ้านล่องสายบนจะมีเขตนิคมสหกรณ์ ที่นาบ้างแปลงยังไม่มีเอกสารสิทธิ์เพราะเป็นเขตของนิคมสหกรณ์ วกกลับมาที่บ้านหนองบัวถ้าขึ้นไปทางทิศตะวันออกจะเป็นบ้านดงสมบัติ ถ้าขึ้นมาทางทิศเหนือจะเป็นบ้านป่าแหมจะมีน้ำแม่แวนจะมีฝาย ทางทิศตะวันออกตลาดหนองบัวขึ้นมาอีกจะเป็นจะเป็นฝายท่าโป่งอยู่ในเขตบ้านเหล่า ขึ้นมาอีกเป็นฝายท่าวัดอยู่หน้าบ้านพ่อหนานสิงห์ ขึ้นมาอีกก็เป็นฝายหลวง หรืออีกชื่อหนึ่งก็คือฝายล่องยาวเป็นฝายขนาดใหญ่ ซึ่งได้สร้างความเสียหายให้กับหมู่ที่ 1 เป็นจำนวนมากมีนาที่มีเอกสารสิทธิ์ประมาณ 80 กว่าไร่ ถูกฝายน้กลืนไปหมดครึ่งมีประมาณ 2 กิโลเมตร เพราะมีการทำช่องระบายทรายเล็กเกินไปทั้งๆที่ฝายมีขนาดใหญ่แต่ทำช่องระบายทรายแค่ 80 เซนติเมตร โดยกว้าง 80 เซนติเมตร และลึก 160 เซนติเมตรเท่านั้น ทำให้น้ำท่วมเอ่อเสียหายไปประมาณ 80 กว่าไร่ ตามที่ผู้ใช้น้ำได้ไปเรียกร้องหลายแห่งแต่ก็ไม่ได้ผลใดๆ เลยก็ปล่อยให้คาราคาซังกันอยู่แบบนี้ ต่อมาก็ซ่อมแซมที่หลังมีการทำทำนบกั้นขึ้นหนึ่งข้างล่างซึ่งปัจจุบันมีความสูงมากวัดจากข้างล่างไปข้างบนไม่ต่ำกว่า 5 เมตร เพราะตอนแรกทำสูงเกินไปเลยทำให้บ้านล่องไม่ได้รับผลประโยชน์อะไรเลยได้รับเพียงความเสียหาย ขึ้นไปอีกจะเป็นฝายล่องพรรษา ขึ้นมาอีกฝายจะเป็นฝายทุ่งเหล่าหรือทุ่งดง จะ

เป็นทางเข้าเขตนิคมสหกรณ์พร้าว ถ้ามาอีกฝ่ายไปทางบ้านไชยงามหรือบ้านล้องก็ได้เป็นทางไปบ้านขุนแจ ม.8 และบ้านสามสี ม.11 วกมาทางเดิมที่อบต.แม่แวนถ้าไปทางทิศตะวันตกคือ หมู่ที่ 5 คงจะคร่าว ๆ พอสังเขปคิดว่ากลุ่มอื่นคงจะเหมือนกัน

ตัวแทนกลุ่มที่ 2. : นายบุญเบ้ง จันดีะชา

ได้วาดแผนที่หมู่บ้านจากถนนสายพร้าว-เชียงใหม่ จะมีลำน้ำแม่จัด น้ำแม่พวก ลำน้ำปางปอ จะมีบ้านแม่พวก โรงเรียนแม่พวก นิคมสหกรณ์ น้ำห้วยบงมีอ่างห้วยบงหลวง อ่างห้วยบงน้อย อ่างหนองวัวแดง ต่อมาจะมีบ้านป่าแหม น้ำแม่แวน มีบ้านห้วยทรายขาวเป็นเขตอุทยาน มาอีกทางจะเป็นบ้านแม่แวนน้อยอยู่เขตภูเขามาขุนแจหมู่ที่ 8 บ้านล้องหมู่ที่ 1 ฝ่ายแม่แวน บ้านแม่เหียะ หมู่ 3 โรงเรียนบ้านแม่เหียะ บ้านไทรงาม ม.9 ขึ้นมาที่ประตูผาเป็นเขตชุมชน จะมีบริเวณที่จะทำโครงการอ่างแม่แวน ขอจบแค่นี้

นายสมาน สันติรักษา

จากถนนสายเชียงใหม่-พร้าว-เวียงป่าเป้า เข้ามาทางทิศใต้ ต.แม่แวนจะเจอบ้านแม่พวกก่อน จะมีวัดแม่พวก จะมีอ่างเก็บน้ำและนิคมสหกรณ์อยู่ มีลำน้ำแม่จัดซึ่งทางต.แม่แวนไม่ได้รับประโยชน์มีสะพานข้ามลำน้ำแม่จัด ไปสู่ที่ทำกินของชาวบ้าน ต่อมาก็เป็นบ้านหนองบัว จะมีถนนเข้าวัดแม่แวนจะไปเรื่อยๆจนถึงหมู่ที่ 4 วกมาทางถนนที่จะเข้าไปสู่บ้านล้อง ขึ้นมาจะเจอบ้านแม่เหียะบ้านล้อง ลำน้ำแม่แวนจะมีฝายอยู่หลายแห่ง ที่เป็นคอนกรีตมีอยู่ประมาณ 2-3 ฝาย คือ ฝายล้องพรรษา ฝายล้องยาว และฝายแม่แวน มีฝายไม้อยู่อีก 3 ฝายเฉพาะลำน้ำแม่แวน ออกไปทางหมู่ที่ 3 บ้านเหล่าจะมีอ่างหนองวัวแดง และอ่างหนองกลางแพะ จะมีที่ทำกินของชาวบ้าน และถนนสายนี้ก็จะออกไปเจอถนนใหญ่ที่บ้านหนองบัว และจะมีบ้านร่มเกล้าซึ่งก็มีที่ทำกินอยู่เหมือนกัน

ตัวแทนกลุ่มที่ 3. : นายสวัสดิ์ วรรณพรหม ผู้ใหญ่บ้าน

จะพูดเรื่องแผนที่โดยสังเขปของตำบลแม่แวน ถนนสายพร้าว-เชียงใหม่เริ่มจาก กม.7 จะมีฝายแม่พวกขึ้นมาม.10 จะมีอ่างหนองบัว สนามกีฬาจะมีฝายน้ำแม่แวน 3 ฝาย ไม่ทราบว่ามีชื่ออะไรบ้าง เข้ามาที่อบต. ไปทางถนนสายพร้าว-เวียงป่าเป้าจะไปสู่ม.8 และ ม.11

อ.บุญมา บัวแก้ว : ผู้ประสานงานลุ่มน้ำแม่จัด

ลำน้ำสายหลักของตำบลแม่แวนใช้อยู่คือ น้ำแม่แวนมารวมกันที่ประตูผา น้ำแม่จัดไหลผ่านแต่ไม่ได้ใช้ประโยชน์และท่วมพื้นที่นาเสียหาย อย่างของต.แม่แวนมีอ่างหนองวัวแดง อ่างหนองกลางแพะ เป็นอ่างที่กรป.กลาง ขุดให้ ลำน้ำแม่พวกก็ได้ใช้ประโยชน์รวมไปถึงต.แม่บึง

ด้วย และฝายล่องยาวเป็นฝายที่ทางกรมชลประทานมาสร้างให้ ป่าอยู่บริเวณหมู่ที่ 1,9,10 บางส่วน ม.7และม.8 ,ม.11 สามลี้ อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติศรีล้านนา และที่อยากได้อ่างเก็บน้ำคือ เป็นอ่างเก็บน้ำจากน้ำแม่แวนและน้ำแม่แจ้ และลำน้ำห้วยบงซึ่งก็ได้ใช้ประโยชน์และมีฝายอยู่ 2 ฝาย เป็นฝายคอนกรีต และน้ำทุกสายจะไหลลงสู่ลำน้ำแม่จืด บ้านห้วยทรายขาว ห้วยท่นใจอยู่ในเขตดูแลของหมู่ 11 บ้านสามลี้ ตอนนี้เราทราบแล้วว่าทรัพยากรอยู่ในบริเวณไหนบ้างและมีแม่น้ำสายไหนที่ได้ใช้ประโยชน์กัน มีป่าอยู่บริเวณไหน ซึ่งเป็นป่าอุทยาน และหมู่ที่ 8,11 ก็อยู่ในเขตอุทยาน ม.8 มีประชากร 606 คน และขอแนะนำคุณวิเศษ ๔ เป็นเจ้าหน้าที่ฝ่ายข้อมูลจากโครงการสิทธิชุมชน จบปริญญาโท จากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

คุณวิเศษ สุจินพรหม

ที่จะมาเอาความรู้จากพี่น้องชาวบ้านเป็นหลัก สิ่งที่เป็นประโยชน์ชาวบ้านคือจะนำความรู้ที่ได้มาย้อนกลับไปตั้งคำถาม จากที่ดูแผนที่ก็มีข้อสงสัยอยู่หลายประการ จะเห็นจากลำน้ำแม่จืดมีสาขาอยู่หลายห้วยหลายลำน้ำ อยากจะรู้ว่าห้วยหรือลำน้ำแต่ละลำมีฝายอยู่ที่ลูก อันที่ 2 เรื่องป่าที่พี่น้องรักษาหรือป่าชุมชนมีอยู่ที่หมู่บ้านในตำบลแม่แวน แล้วบ้านไหนที่ใช้ประโยชน์จากป่าแต่ไม่ทราบว่าเป็นป่าอะไรอยากทราบว่าป่าชุมชนทั้งหมดมีจำนวนกี่ไร่ เพราะจะไปเชื่อมโยงกับกฎหมายป่าชุมชนที่จะออกมา หรือ พรบ.ป่าชุมชน เมื่อออกมา หมู่บ้านที่มีป่าชุมชนอาจจะต้องทำเรื่องขออนุญาตดูแลรักษาป่า ถ้าเราไม่มีป่าชุมชนก็จะได้เงินกองทุนในการดูแลรักษาป่า เพราะต่อไปการดูแลรักษาป่า ถ้าเราไม่มีป่าชุมชนก็จะได้เงินกองทุนในการดูแลรักษาป่า เพราะต่อไปการดูแลรักษาป่านอกจากจะมุ่งไปที่เจ้าหน้าที่ป่าไม้แล้ว งบประมาณส่วนหนึ่งจะมาถึงหมู่บ้านโดยตรง ถ้าเราไม่มีการเตรียมตัวก็จะเสียสิทธิ์ อันที่ 3 คือ เรื่องของที่ดินทั้งที่ดินทำกิน และที่ดินที่มีปัญหา เช่น ที่ดินในเขตนิคมสหกรณ์ไม่มีเอกสารสิทธิ์ซึ่งมีปัญหาลูกและอีกส่วนหนึ่งคิดทางอำเภอพร้าวยังไม่มีการเดินตัวคือที่ดินทำสวนส้ม คือยังไม่ปรากฏลูกกลมเข้ามาแต่คาดว่าจะมีและที่ดินที่ไร่ของชาวเขา ป่าชุมชนจะมีในเขต หมู่ที่ 10 จำนวน 350 ไร่ หมู่ที่ 4 ที่ดินวัดร้างมีป่าอยู่ประมาณ 10 ไร่ เป็นป่าไม้สักเป็นป่าอนุรักษ์ไว้ไม่ได้ใช้ประโยชน์ใดๆ และอยู่ในหมู่บ้าน หมู่ที่ 7 จำนวน 50 ไร่ หมู่ที่ 9 จำนวน 100 ไร่ หมู่ที่ 8 จำนวน 220 ไร่ หมู่ที่ 1 จำนวน 400 ไร่ หมู่ที่ 11 จำนวน 50 ไร่ นอกจากนั้นไม่มีป่า ระบบเหมืองฝายลำน้ำแม่พวกมี 3 ฝาย ปางปอ มี 1 ฝาย แม่แวนมี 3 ฝาย จุดมุ่งหมายของการทำแผนที่คือเราจะได้เห็นทรัพยากรของตำบลแม่แวน ดิน น้ำ ป่า เป็นทรัพยากรที่เรียกว่าของหน้าหมู่บ้านซึ่งมีอยู่หลายประเภท แต่ในที่นี้เราจะพูดถึงของหน้าหมู่บ้านที่เป็นทรัพยากรเป็นของส่วนรวมไม่ใช่ของคนใดคนหนึ่ง แล้วสิ่งเหล่านี้มาเกี่ยวข้องกับสิทธิได้อย่างไร คือของเหล่านี้มีมานานแล้วก่อนที่จะมีรัฐบาลไทย ก่อนที่จะมีกฎหมาย และจะแสดงออกไปถึงเรื่องของประเพณีความเชื่อ เหมือนเช่นเดียวกับการเลี้ยงผีฝาย ซึ่งเป็นประเพณีที่เกี่ยวข้องกับการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรของเรา คำว่า

ทรัพยากรสัมพันธ์กับมนุษย์กับธรรมชาติ ธรรมชาติเราเรียกกันว่าผี เพราะเป็นอำนาจที่เรามองไม่เห็น เหมือนกับว่าผีช่วยดูแลรักษาปกป้องรักษาให้เราอยู่เย็นเป็นสุข มีความอุดมสมบูรณ์ ผีจึงเกี่ยวข้องกับชีวิตเราตั้งแต่เกิดจนตาย สิ่งทางวิชาการเรียกว่าสิทธิทางประเพณี ซึ่งมีปัญหาในประเทศไทยคือสิทธินี้เป็นสิทธิที่กฎหมายในสังคมไทยไม่ยอมรับ ยังไม่มีกฎหมายรองรับเลย จะมีกฎหมายฉบับแรกคือ พ.ร.บ. ป่าชุมชนจะเป็นกฎหมายฉบับแรกที่ออกมารับรองสิทธิทางประเพณีของชาวบ้าน และขณะนี้กฎหมายฉบับนี้ยังค้างอยู่ในรัฐสภา กำลังต่อสู้กันในประเด็นจะมีป่าชุมชนอยู่ในเขตอุทยานศรีล้านนาได้หรือไม่ ถ้าเราชนะส.ส.สนับสนุนให้มีป่าชุมชนอยู่ในอุทยานศรีล้านนาได้ก็แสดงว่าชาวบ้านจะได้ประโยชน์จาก พ.ร.บ.นี้ เพราะชาวบ้านจะได้มีส่วนร่วมในการรักษาป่าด้วย ลำพังจะให้เจ้าหน้าที่ป่าไม้ดูแลเองไปไม่รอด เพราะเจ้าหน้าที่มีจำนวนน้อย ของหน้าหมู่บ้านทุกอย่างจะเป็นสิทธิทางประเพณีเป็นเรื่องอำนาจในการจัดการทรัพยากรของชาวบ้าน หมู่ที่ 8 ชุมแจ้อยู่ในเขตอุทยาน หมู่ที่ 11 ก็อยู่ในเขตอุทยานด้วย ถ้ามีการขยายเขตป่าอุทยานจะมีการละเมิดสิทธิที่เกิดปัญหาเพราะอุทยานมาที่หลังชาวบ้าน ไม่รู้ว่าอยู่อย่างไร ทำมาหากินกันอย่างไร มีป่าอย่างไร อยู่ก็เอาแผนที่มาทางแล้วขีดเส้นซึ่งทับที่ทำกินของชาวบ้านทับที่อยู่อาศัยของชาวบ้าน ซึ่งสิ่งเหล่านี้เรียกว่าไปแก้ไขนโยบาย ไปเคลื่อนไหวเรื่อง พ.ร.บ.ป่าชุมชน ชุมแจและสามลี้ ก็อยู่ไม่ได้ คือมีป่าชุมชนในเขตอนุรักษ์ไม่ได้ต้องย้ายบ้านออกมา เพราะไม่มีสิทธิเสียสิทธิไปแล้วเนื่องจากถูกละเมิดสิทธิ เรื่องอ่างเรื่องฝายที่ลี้ จ.ลำพูน มีปัญหา เพราะพัฒนาแม่น้ำลี้ ลงทุนหลายร้อยล้านในการสร้างประตูน้ำ แต่พอน้ำมาแม่น้ำลี้เปลี่ยนสายไปพังบ้านเรือนของชาวบ้านเสียหาย ฝายดีเกินไปแต่วิศวกรไม่มีความรู้เรื่อง ธรณีเรื่องสภาพแวดล้อมของแม่น้ำลี้ ปกติเวลาสร้างอ่างเก็บน้ำ ถ้าผู้สร้างคือ กรมชลประทาน ชลประทานจะเป็นเจ้าของ เราเป็นผู้ใช้น้ำถ้าอยากใช้น้ำต้องไปขอเขาเปิดประตูน้ำ เรียกว่าอำนาจในการดูแลน้ำอยู่ที่กรมชลประทาน ถ้ากรมชลประทานไม่ให้เราก็ไม่ได้แสดงว่าเราเสียสิทธิเสียอำนาจ ให้แก่กรมชลประทาน นั่นคือ เราอยากได้อ่างไปขอให้เขาสร้างแต่พอสร้างเสร็จ อำนาจในการจัดการน้ำไปอยู่ที่หน่วยงานราชการอันนี้เป็นปัญหา มีพื้นที่อีกหลายแห่งที่มีปัญหาเช่น เขื่อนแก่งเสือเต้น ที่มีปัญหาก็อยากจะมาแลกเปลี่ยนให้คิดต่อไปอีกว่าถ้ามีโครงการต่างๆ เข้ามา ฝายต่างๆ ที่อยู่ในลำห้วยจะได้รับผลกระทบหรือไม่ จะดีขึ้นหรือไม่ และสิทธิที่เป็นสิทธิตามประเพณีที่เป็นของหน้าหมู่บ้านหรือไม่ คิดว่าเรื่องการละเมิดสิทธิมีอยู่ตลอดหลังจากที่คิดไปหลายๆด้าน อย่างเรื่องน้ำ ทุกที่อยากให้มีน้ำตลอดปี เพราะคิดว่าถ้ามีน้ำตลอดปีชีวิตความเป็นอยู่จะดีขึ้น แต่ชาวนาที่จังหวัดสุพรรณบุรี บอกว่าเขามีน้ำเพิ่มขึ้นก็มีหนี้เพิ่มขึ้น ยิ่งทำก็ยิ่งมีหนี้สิน ตอนนี้เปลี่ยนจากนาข้าวมาทำนาทุ่งกัน ทางรัฐบาลไม่มีปัญหาเลยหากมีการสร้างเขื่อน เพราะเขาก็ได้เปอร์เซ็นต์ทางผู้รับเหมาก็มีงานทำได้ประโยชน์ทั้งขึ้นทั้งลง ดังนั้นจึงสนับสนุนให้สร้างเขื่อนมากๆ อย่างกฟผ.ที่สร้างเขื่อนแก่งเสือเต้น อยู่ได้จากค่าคอมมิชชั่น หรือ เปอร์เซ็นต์ ซึ่งสร้างปัญหาให้กับชาวบ้าน ซึ่งวิธีคิดที่เขาคิดกันเป็นวิธีคิดที่สร้างปัญหาตลอดมา แล้วเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ เป็นเขื่อนที่มี

มูลค่าแพงที่สุด เพราะราคาเขื่อนไม่เท่าไร แต่ราคาค่าเวนคืน ค่าชดเชยสร้างอาชีพใหม่ ประมาณ 6,000 ล้านบาท คุณปองพล อติเรกสาร รู้ว่าจะมีการซื้อเพื่อไปทำเขื่อนก็ได้ซื้อที่สร้างรีสอร์ทตากไว้ได้ค่าชดเชยไป 600 ล้านบาท อยากให้มองลึกๆ ในการสร้างเขื่อนต่างๆ จะมีพวกที่ได้ประโยชน์แอบแฝงอยู่ เบื้องหลังความต้องการของชาวบ้านและอย่าหวังว่า เขื่อนจะแก้ปัญหาได้หมด กลับจะสร้างปัญหาใหม่ขึ้นมาอีก คิดว่าเรื่องทรัพยากรต่างๆ เชื่อมโยงกับวิถีชีวิตของเราหมด อยากให้คิดหลายๆ ด้าน หลายๆ ทาง เรื่องที่ดินจะมีปัญหาเกี่ยวกับที่ในเขตของนิคมสหกรณ์

นายบุญมา บัวแก้ว : ผู้ประสานงานลุ่มน้ำแม่จัด

จากที่ได้ฟังพูดกันมาในตอนเช้า จะมีที่อยู่นอกเขตของนิคมสหกรณ์ ทางนิคมก็บอกว่าไม่ใช่เขตนิคมแต่ป่าไม้ก็บอกว่าไม่ใช่ที่ดินของนิคม ซึ่งชาวบ้านเราเข้าไปทำกินกันเป็นเขตป่า 20 % ที่แม่ปิ้งจะเจอปัญหาคือ โดยกันไปโดยกันมาว่าที่ดินเป็นของใครกันแน่ นิคมว่าเป็นของป่าไม้ ป่าไม้บอกว่า เป็นของนิคมสหกรณ์ ไปหาที่ดินก็บอกว่าอยู่ในเขตของนิคมสหกรณ์ จึงมีปัญหาอยู่ ตอนนี้อยู่มีการรวมกลุ่มของป่าดู่เดือดขึ้นมา ก็เลยแนะนำให้ไปทำข้อมูลมาว่าคนไหนถือครองก็ไร่ และวาดแผนที่มา และจะได้นัดกับหน้านิคมสหกรณ์มาชี้แจงให้ชาวบ้านและจะเชิญทางหัวหน้าป่าอุทยานมาด้วย จะมีการเชื่อมประสานกัน 3 - 4 ฝ่ายจะเชิญท่านนายอำเภอมาร่วมเป็นสักขีพยานด้วย เวลามีปัญหาชาวบ้านไม่รู้จะหาทางออกอย่างไร เคยไปร้องเรียนที่อำเภอโดยการรวมกลุ่ม ไปที่นิคมที่ถูกปฏิเสธว่าไม่ใช่เขตรับผิดชอบ ต่างฝ่ายก็ต่างไม่ยอมรับ และชาวบ้านก็อยากได้เอกสารสิทธิ์ ในกรณีของที่ทำอยู่ในเขตของนิคมสหกรณ์ มีเอกสารสิทธิ์ เช่น สด. 1 มีนส. 3 นส. 3 ก เราสามารถออกเอกสารสิทธิ์ได้แต่มีข้อแม้ว่า เจ้าหน้าที่นิคมสหกรณ์ต้องไปเซ็นรับรองแนวเขตให้ ถ้ามีการเดินสำรวจออกโฉนด เราจะเสียค่าใช้จ่ายคือ ค่าหลัก ค่าธรรมเนียมบางส่วน แต่ถ้าไปที่ดิน จะต้องเสียเป็นรายแปลง คณะทำงานที่เดินสำรวจออกโฉนดจะไม่ขึ้นกับสำนักงานที่ดินสาขาใดๆ ทั้งสิ้น จะขึ้นต่อกรมโดยตรง จะมีหัวหน้าเจ้าหน้าที่การเงิน ชุกรการ และช่างมาเองต่างหาก ได้ยินข่าวว่าจะมากันเดือนธันวาคม 2545 แต่ไปโหล่งขอตัวก่อนกำหนดบอกว่าไปทำกันแล้ว เพราะไม่มีงบประมาณ ซึ่งจะมีงบประมาณสนับสนุนแต่ถ้าเราออกโฉนดเอง เราจะต้องจ่ายเองต่างหาก บางส่วนจะเอาเปรียบชาวบ้าน ในส่วนกลุ่มของตำบลแม่แวนให้รวมตัวกันไว้ ว่ามีกี่คนใครบ้าง มีจำนวนพื้นที่กี่ไร่ บริเวณไหน ไปทำแผนที่มา อาจจะขอช่างของอบต.ทำแผนที่ให้ก็ได้ คิดว่าคงจะทำให้เวลามาจัดเวทีเชิญหัวหน้าที่ดินมา หัวหน้านิคมเราจะได้ตามเวลา ไม่เข้าใจตรงไหน เอาแผนที่มาทาง แล้วจะได้รับประโยชน์กัน เดี่ยวเราจะมีกิจกรรมกันต่อ อยากทราบพี่น้อง ตำบลแม่แวนอยากทำอะไรกันระหว่างทรัพยากรที่มีอยู่ไม่ว่าดิน น้ำ ป่า เราสนใจอะไร

คุณวิเศษ สุจินพรหม

เรื่องที่ทางรัฐบาลจะออก พรบ.น้ำ กับพรบ.ชลประทานเรากำลังคิดอย่างไรรกันบ้าง อยากขอเพิ่มเติมว่า พรบ.น้ำ เป็นกฎหมายเพื่อกำหนดให้น้ำที่เราใช้อยู่เป็นของรัฐ ทุกวันนี้เป็นทรัพยากรที่เราสามารถใช้โดยไม่คิดมูลค่า แต่ถ้ากฎหมายฉบับนี้ออกมาเป็นน้ำทุกอย่างจะเป็นของรัฐ และจะมีการเก็บจะมีการใช้น้ำซึ่งจะไม่ได้นำภาษีนี้เข้าหมู่บ้าน แต่ละเข้ากองคลัง และจะทำกันในเขตเกษตรก้าวหน้าคือเขตที่มีอ่างมีเขื่อนจะมีการเอามาตรวัดน้ำมาวางไว้เลย เหมือนกับการทางพิเศษที่ทำมอเตอร์เวย์ต้องมีการเสียค่าผ่านทาง เพราะการสร้างทางพิเศษรัฐบาลไม่ได้ลงทุนแต่เป็นบริษัทเอกชนลงทุนให้ และต้องเก็บจากค่าผ่านทางมาใช้คืนบริษัท การที่รัฐบาลไปขอกู้เงินจากธนาคารพัฒนาเอเชียก็มีเงื่อนไขให้รัฐบาลออกพ.ร.บ.น้ำ เก็บภาษีน้ำ เพราะเช่นนี้ก็ไม่ว่าจะว่าประเทศไทยจะมีเงินใช้หนี้ สัญญาการใช้หนี้ต้องมีผลบังคับให้เราเป็นผู้เสียด้วย คำว่าน้ำเป็นของรัฐคือน้ำใต้ดิน น้ำบนดิน หรือน้ำในอากาศจะเป็นของรัฐทั้งหมด ปัญหาของตำบลแม่แวนเป็นปัญหาที่มองไม่เห็น แต่จะมีผลกระทบในอนาคตแน่นอน ถ้าเราไม่ใส่ใจรอให้มีกฎหมายออกมาบังคับใช้ แล้วมาต่อต้านคัดค้านกันก็จะเหนื่อยกันเปล่าๆ ถ้าเรารอคอยที่พ.ร.บ.จะออกมาอาจจะมีการเปลี่ยนแปลงได้

อ.บุญมา บัวแก้ว : ผู้ประสานงานลุ่มน้ำแม่จัด

คิดก่อนไปตั้งวงถามชาวบ้านตำบลป่าไผ่เกี่ยวกับเรื่องทรัพยากรน้ำ การจัดการเหมืองฝาย ตลอดจนถึงการจะมีพ.ร.บ.น้ำ โดยมีการจัดเก็บค่าคืนทุนจากชาวบ้าน ก็จะร่วมกันต่อต้านพ.ร.บ.น้ำนี้ ปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นกฎหมาย นโยบายของรัฐบาล ก่อนที่จะมีกฎหมายหรือนโยบายอะไร ก็ควรจะถามความต้องการของชุมชนก่อนจริงหรือไม่ สิ่งไหนที่เป็นประโยชน์กับชาวบ้านก็ควรจะดำเนินการได้

คุณวิเศษฯ เจ้าหน้าที่ฝ่ายข้อมูล

ปัญหาแรกคือปัญหาอุทยานทับที่ของชาวบ้านขุนแจ เป็นส่วนหนึ่งของการละเมิดสิทธิที่เราเรียกว่าสิทธิหน้าหมู่บ้าน มีสิทธิมีประเพณีความเชื่อ ซึ่งต่อมาสิ่งที่มีอยู่ก็ถูกละเมิด ประเด็นปัญหาคือมีการขยายเขตอุทยานทับที่ทำกินของชาวบ้าน ระหว่างที่ดินของนิคมสหกรณ์กับชาวบ้าน ส่วนปัญหาที่ 3 จะเป็นปัญหาเชิงนโยบาย หมายถึงว่าในอนาคตถ้าไม่มีการเคลื่อนไหวของพี่น้องประชาชนก็จะมีกฎหมายเช่น พ.ร.บ.น้ำ พ.ร.บ.ชลประทานออกมา ซึ่งอาจจะเป็นปัญหาให้กับพี่น้องในอนาคตได้ เป็นปัญหาเชิงนโยบาย ซึ่งปัญหาเชิงนโยบายไปเปลี่ยนความคิดเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรน้ำจากเดิมเป็นของธรรมชาติไม่มีใครเป็นเจ้าของแต่จะมาเปลี่ยนเป็นน้ำเป็นของรัฐ พอเรามีเจ้าของถ้าเราจะใช้น้ำเราต้องเสียค่าน้ำให้รัฐ ปัญหานี้ก็จะมีหลายๆปัญหาไม่ว่าจะเป็น พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ร.บ.น้ำ มีทั้งที่เกิดขึ้นแล้วและจะเกิดขึ้นในอนาคต ปัญหาทั้งหมดสรุปแล้ว

คือการเข้าไปละเมิดสิทธิของชาวบ้าน ซึ่งเป็นสิทธิที่เรามีอยู่เดิมคือสิทธิหน้าหมู่บ้าน ถ้าเราอยู่เฉยๆ ไม่ศึกษาเราก็จะแก้ปัญหาไม่ได้

ที่ว่าพ.ร.บ.น้ำเป็นไปได้อย่างไรไหม ขณะนี้มีร่างออกมาแล้ว สมมุติแม่น้ำไหลผ่านบ้านเรา แล้วเรา แล้วเราต้องการใช้โดยใช้เครื่องสูบน้ำไปใช้ ตาม พ.ร.บ.น้ำ ก็จะต้องถูกปรับด้วยจำนวนเงิน 200,000 บาท ต่อไปการสร้างเหมืองต่างๆบริษัทเอกชนก็จะเข้ามาดำเนินการเอง ลงทุนเอง เสร็จแล้วก็จะมีการจัดเก็บค่าตอบแทนในการลงทุนจากกลุ่มผู้ใช้น้ำ

คุณวิเศษฯ เจ้าหน้าที่ฝ่ายข้อมูล

ถ้าเรื่องนี้เป็นประเด็นสำคัญ เราอาจจะมีการจัดเวทีที่อ.พร้าว เกี่ยวกับเรื่องพ.ร.บ.น้ำ อีกทีแล้วจะเอาเอกสารพ.ร.บ.มาให้อุทธรณ์เป็นอย่างไร ที่ว่าน้ำเป็นของรัฐ ซึ่งจะมีการหลบประเด็นกันว่ามาวางต่อกันเฉยๆไม่ได้เก็บค่าน้ำจะไปกระทบกับชาวบ้านและชาวบ้านจะต้องเข้าใจว่าต้นทุนในการสร้างของชลประทาน ถ้าคิดเป็นน้ำลูกบาศก์เมตรละ 30 สตางค์ ถ้ากฎหมายผ่านก็จะนำมาตรการนี้มาใช้ บริษัทน้ำที่ได้รับสัมปทานน้ำน้ำที่ก่อให้เกิดลูกบาศก์เมตรละ 8 บาท ที่ผ่านมามีต้นทุนที่สร้างรัฐบาลไม่ได้คิด งบประมาณเป็นของรัฐไม่ได้คิดเก็บค่าน้ำจากชาวบ้านซึ่งต้นทุนก็มีอยู่ แต่ว่าถ้ากฎหมายออกมา ก็ชัดเจนเลยทางรัฐก็จะเอาคืน ลงทุนไปแล้วก็จะเอาคืนจากชาวบ้าน เพราะชาวบ้านเป็นผู้ใช้น้ำ ถ้ากฎหมายฉบับนี้ออกมาการคิดที่จะคิดเก็บก็เหมือนระบบประปา ดึงน้ำที่น้ำจะมีมาตรวัดน้ำไว้เลย มีการค้ำน้ำไม่ให้รั่วไหล น้ำจะเสียทางเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เป็นตัวแทนกฎหมายและชาวบ้านที่รู้กฎหมายมาเปิดเวทีกัน แล้วก็ให้ชาวบ้านที่ฟังอยู่แสดงความคิดเห็นหรือคัดค้านออกมาเลย ถ้าเสียงคัดค้าน เสียงที่ไม่เห็นด้วยดังพอ รัฐบาลก็ต้องฟังเพราะกฎหมายถ้าไม่ดีก็ออกไม่ได้แต่ถ้าออกมาแล้วจะลบที่หลังเป็นการยากมาก

เราจะแบ่งกลุ่มตามประเด็นปัญหาก็มีเรื่องป่าไม้ เรื่องดิน เรื่องน้ำ และเขียนข้อเสนอกระดาษมาให้ด้วยจะได้รวบรวมไว้ และถ้ามีการจัดเวทีก็จะเชิญมาร่วมรับฟังด้วย ตำบลโหล่งขอด จะมีการทำป่าชุมชน เป็นอันดับแรก เพราะตำบลโหล่งขอด ได้มีการจัดตั้งป่าชุมชนแล้วในบางหมู่บ้าน โดยเจ้าหน้าที่ป่าไม้เขตจังหวัดเชียงใหม่ ร่วมกับชาวบ้านเดินสำรวจแนวเขต จัดทำพิภพ สำหรับตำบลแม่ปิงมีอยู่ 2 ประเด็นปัญหา คือ 1.เรื่องที่ดินในเขตนิคมสหกรณ์ และเรื่องการจัดตั้งป่าชุมชน สำหรับตำบลแม่แวน คิดว่าประเด็นปัญหามีอะไรบ้าง แนวทางแก้ไข และเวทีโครงการสิทธิสามารถเข้าไปรวมกระบวนการเรียนรู้เรื่องสิทธิได้อย่างไร ขอให้ท่านเขียนมาด้วย

ช่วงตัวแทนกลุ่มนำเสนอประเด็นปัญหา

ตัวแทนกลุ่มที่ 1.: นายบุญเป็ง จันตะชา

ข้อแรกในการออกเอกสารสิทธิเหมือนกับทางอ.บุญมาฯ บอกมา มีการเอาเปรียบชาวบ้าน ทั้งๆที่บางครั้งมีงบประมาณมาใช้ในการออกเอกสารสิทธิก็ยังมี การมาเก็บเงินจากชาวบ้านอีก ซึ่งเป็นการเอาเปรียบชาวบ้าน บางที่มาขอค่าอาหาร บางครั้งมาวัดที่เพียง 2 แปลง ชาวบ้านทำอาหารเลี้ยงแต่ไม่รับประทาน กลับให้ชาวบ้านพาไปเลี้ยงร้านอาหารโดยนำลูกน้องมาด้วยหลายคนแล้วให้ชาวบ้านเป็นผู้จ่ายเงิน เอาเปรียบชาวบ้านที่จะต้องเสียเงินไปประมาณ 1,000-2,000 บาท กลับเสียไป 3-4 พันบาท ข้อ 2. ต้องการความชัดเจนในการออกเอกสารสิทธิระหว่างที่ดินและนิคมสหกรณ์ ทางที่ดินบอกว่านิคมสหกรณ์จะเป็นผู้ออก แต่ทางนิคมสหกรณ์ก็บอกว่าทางที่ดินจะเป็นผู้ออก และมีที่ดินของนิคมสหกรณ์ของหลายคนซึ่งมีเขตติดต่อกับคนอื่น ๆ ไม่มีสิทธิออกเอกสารสิทธิ แต่อีกคนหนึ่งสามารถมีเอกสารสิทธิได้ เพราะมีหน้าที่การงานมีอิทธิพล ซึ่งก็ถือว่าเอาเปรียบชาวบ้าน เพราะชาวบ้านไม่มีเงินมากก็ไม่มีสิทธิออกเอกสารสิทธิ ซึ่งไม่มีความเป็นธรรม ข้อ 3 เอกสารสิทธิในอุทยานแห่งชาติ ที่ทำกินของชาวบ้านในเขตอุทยานอยากให้มีเอกสารสิทธิเพราะชาวบ้านทำกินกันมานาน อยากให้ออกเอกสารสิทธิเพื่อแสดงสิทธิในที่ทำกิน เช่น สปก.

ข้อ 4 เมื่อไม่ออกเอกสารสิทธิ ทำไมถึงมีการเก็บภาษี คราวที่แล้วเราได้ไปทำเรื่องขอที่กรมที่ดิน และได้ทราบมาว่าถ้าไม่มีการออกเอกสารสิทธิก็ต้องเสียภาษี ก็อยากให้เจ้าหน้าที่มาชี้แจงว่าเมื่อไม่ออกเอกสารสิทธิทำไมต้องเก็บภาษีด้วย ทุกวันนี้บางคนไม่มีเอกสารสิทธิใดๆ เลย แต่ต้องเสียภาษี ก็ขอทางอบต.หรือส่วนที่เกี่ยวข้องมาชี้แจงความจริง

คุณวิเศษณ์ สุจินพรหม

ถ้าเราอยากได้เอกสารสิทธิหรืออยากให้มีการกันพื้นที่ทำกินออกจากเขตป่า แนวทางที่จะทำให้ชัดเจนคือ น่าจะมีข้อมูลสำรวจ หมายถึงว่าถ้าจะไปคุยกับหน่วยงานไปเสนอทางอบต.ไปตามลำดับ จะต้องต้องมีข้อมูลสำรวจง่าย ๆ คือ มีใครบ้าง อยู่หมู่บ้านไหน เมื่อที่ทำกินในเขตอุทยานจำนวนกี่ไร่ ทำกินมานานหรือยัง ทำกิน พ.ศ.ไหน ถ้าระบุพ.ศ.ได้ยิ่งดีจะได้รู้ว่าอุทยานมาก่อนหรือหลัง ถ้าเราทำกินหลังประกาศอุทยานเราก็ไม่มีสิทธิ แล้วมีการปลูกอะไรบ้าง ต้นไม้จะบอกอายุได้ ความชัดเจนก็เป็นประเด็นที่เคลื่อนไหวมานานแล้วเหมือนกัน เก็บภาษีก็เป็นอีกหนึ่งประเด็น เป็นประเด็นคล้ายๆกับว่าเรามีสิทธิ แต่ว่าไม่ได้เป็นเจ้าของ อยากให้มีการตั้งกลุ่มติดตามเรื่องที่ดินเป็นกลุ่มของชาวบ้าน และให้สำรวจข้อมูลมาและเป็นคนในพื้นที่อำเภอพร้าว จะมีคณะกรรมการเป็นตัวแทนของชาวบ้านทั้งหมดและจะมาประสานงานติดตามในเรื่องที่เราต้องการ เช่น การขอเอกสารสิทธิให้ชัดเจนให้ถูกต้อง

ตัวแทนกลุ่มที่ 2. : นายไตรฤทธิส วงศ์สะพาน

แนวทางแก้ไขปัญหาพ.ร.บ.ป่าไม้ ข้อนี้นั้นเห็นด้วยที่จะให้ทางรัฐมาดูแล และเห็นด้วยกับป่าชุมชน และข้อ 2 อยากให้เจ้าหน้าที่มาเป็นหมู่คณะเลยมาเกณฑ์ผู้มีความรู้ของรัฐบาลมาชี้แจงตั้งเวทีพูดกับชาวบ้านแล้วให้ใช้คำพูดที่ชาวบ้านเข้าใจ ถ้าพูดภาษาราชการเกินไปชาวบ้านก็จะไม่เข้าใจ เพราะชาวบ้านจบแค่ป.4 และให้เจ้าหน้าที่อธิบายให้กระจ่างว่าทำไมต้องเสียค่าน้ำด้วย น้ำในสมัยปู่ย่าตายายดื่กดื่กบรกรก็มีมาแล้ว หลายๆคนคงเห็นด้วยว่าทำไมต้องมีการจัดเก็บค่าน้ำด้วย ก็มีอยู่ 2 ข้อที่อยากให้ทางส่วนที่เกี่ยวข้องมาแก้ไขมาชี้แจง

คุณวิเศษฯ เจ้าหน้าที่ฝ่ายข้อมูล

ต้องทำความเข้าใจเรื่องสิทธิของชาวบ้านในเรื่องป่าชุมชนและป่าอุทยาน ป่าชุมชนจะอยู่ในเขตป่าอุทยานก็ได้ อยู่ที่บ้านต้นน้ำก็ได้ จะอยู่ที่ไหนก็ได้ถ้าเราตระหนักเห็นว่า ถ้าปล่อยไว้แล้วจะมีผลกระทบต่อชาวบ้าน เราจะต้องคุยกับเจ้าหน้าที่อุทยานว่าเราจะต้องมีการเดินสำรวจต่างๆ เพราะมีสิทธิของเราเพราะถ้าปล่อยให้เจ้าหน้าที่มันอาจจะหย่อนยานไป ต้องมีคณะกรรมการในเรื่อง พ.ร.บ.ป่าชุมชน ที่ผ่านมาระหว่างเราไม่ได้ร่วมกันเสนอรายชื่อ 50,000 รายชื่อ แต่ที่ลำพูนมี เอาเรื่องพ.ร.บ.ป่าชุมชนที่เราจะเสนอ ส.ส.มาประชุมและชี้แจงเพื่อจะขอลายเซ็นได้ 50,000 รายชื่อ ก็ได้เสนอที่นายวันนอร์ สมัยรัฐบาลชวนฯ จนปัจจุบันอยู่ในขั้นของผ่านสภาผู้แทนราษฎรและเข้าสู่วุฒิสภา และได้ตัดจากความเห็นของสภาผู้แทนราษฎรในมาตรา 1 คือมีเขตป่าชุมชนในเขตป่าอนุรักษ์ไม่ได้ ทางกลุ่มชาวบ้านที่เป็นเครือข่ายได้คัดค้าน และกดดันวุฒิสมาชิกจนกฎหมายนี้กลับมาสู่สภาผู้แทนราษฎรอีกครั้งหนึ่ง ตอนนี้อยู่ในขั้นการตั้งกรรมาธิการร่วม เพื่อจะทำให้พ.ร.บ.ป่าชุมชนนี้เป็นมติความเห็นชอบจากสภาทั้งหมด ทางฝ่ายชาวบ้านก็กำลังกดดันอยู่เสมอว่าให้คงไว้เกี่ยวกับการมีป่าชุมชนในป่าอนุรักษ์ได้ เป็นประเด็นส่งเสริมให้ทางชาวเขาร่วมรักษาป่าด้วย เพราะถ้าไม่เป็นแบบนี้ก็มีแต่พื้นที่ป่าที่ได้ดูแลรักษา แต่บนดอยไม่ได้ดูแลรักษา ถ้ามีป่าชุมชนในเขตป่าอนุรักษ์ไม่ได้จะมีปัญหา ส่วนเรื่องนี้จะให้ทางอ.บุญมาผู้ประสานงานดูว่าจะเชิญใครมาบ้างในเวทีต่อไป คงจะเป็นการจัดเวทีเอาฝ่ายผู้รู้กฎหมายมาพูดเอาฝ่ายคัดค้านตั้งข้อสังเกตมาพูด เอานักวิชาการมาพูดที่ศึกษาเรื่องกฎหมายนำมาพูดและให้พวกเราที่ได้รับผลกระทบพิจารณาถ้าข้อใจก็ถามได้เลย เรียกว่าเวทีแบบประชาคม คิดว่าเราคงได้แนวทางในการดำเนินงานพอสมควร อีกประเด็นคือความไม่เข้าใจของคนพื้นราบกับคนบนดอย ไม่ใช่เป็นหน้าที่ของคนบนดอยฝ่ายเดียว พวกเราด้วย และทางอ.บุญมา ต้องคิดว่าทำอย่างไรจะให้คน 2 กลุ่มนี้ได้มีโอกาสมาพูดคุยแลกเปลี่ยนทำความเข้าใจกัน เขาต้องการอะไร เราต้องการอะไร หาข้อตกลงร่วมกันให้ได้ มีมาตรการชัดเจนและอาจจะมีการติดตามร่วมกันทั้ง 2 ฝ่าย ต้องใช้ประชาชนกับประชาชน ถ้าเอารัฐเข้ามาเกี่ยวข้องก็จะมีปัญหา ดังนั้นต้องอาศัยพวกเราที่อยู่ด้วยกันมาตลอด จากที่ไปจัดเวทีที่อำเภอเชียงดาว ชาวบ้านตำบลเวียงก็จะไปศึกษาปัญหาเรื่องนี้ ก็จะมีการจัดเวทีโดยนำคนของตำบลเวียงไปเยี่ยมและไปเปิดเวทีกับพี่น้องต้นน้ำและนักเรียนก็อยากไปร่วมด้วย

อ.บุญมา บัวแก้ว : ผู้ประสานงานลุ่มน้ำจืด

ที่ตำบลป่าดุ่มจะดำเนินการคือไปพูดคุยกับพี่น้องบนดอยจะไปจัดเวทีที่สำนักงานป่าไม้ ซึ่งเป็นจุดกึ่งกลางพอดี มีความสะดวกสบาย จะมีการเชิญชาวบ้านบนดอยมาร่วมด้วย ไม่ว่าจะเป็นหมู่บ้านปางฟาน หรือเขตพื้นที่ต้นน้ำอื่นๆมาร่วมด้วย และเมื่อวานนี้จัดเวทีที่ตำบลเวียงก็มีนักเรียน ชั้น ม.2 ม.3 สนใจที่จะเรียนรู้ว่าผู้ใหญ่จะตัดสินใจแก้ปัญหาอย่างไร ก็อยากเข้าร่วมด้วย และหลายๆฝ่ายก็จะไปร่วมด้วย เช่น อบต. กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หัวหน้าเหมืองฝาย กลุ่มผู้ใช้น้ำ ตำบลทุ่งหลวง ตำบลเวียง ตำบลเขื่อนผาก สำหรับตำบลแม่แวนถ้าอยากจะทำให้มีการจัดเวทีแบบของป่าดุ่มก็เสนอมาได้ เพื่อที่จะเปิดเวทีทำความเข้าใจระหว่างคนบนดอยและคนพื้นราบ และความต้องการของทั้งสองฝ่าย

คุณวิเศษฯ เจ้าหน้าที่ฝ่ายข้อมูล

วันนี้ก็ได้แนวทางในการแก้ไขปัญหาพอสมควร ทางอ.บุญมา ก็ได้ประสานงานกับชาวบ้านอีกที ให้ชัดเจนแล้วก็จะตั้งเป็นกิจกรรมขึ้นมา ถ้างบประมาณมีจะเพิ่มเติมขึ้นมา และเวลาคงเป็นหลังจากที่ได้สรุปความต้องการ ปัญหา และแนวทางแก้ไข

อ.บุญมา ฯ ผู้ประสานงานอ.พรว

วันนี้เราก็ได้ข้อสรุปแล้วว่าทางตำบลแม่แวนมีความต้องการจัดตั้งป่าชุมชน และการแก้ไขปัญหาระหว่างคนบนดอยกับคนพื้นราบในการจัดการทรัพยากร ดิน น้ำ ป่า ร่วมกัน กลุ่มคนที่เราได้แต่ละประเด็นปัญหาววันนี้ทางทีมงานจะเก็บรวบรวมไว้แล้วจะเรียนเชิญท่านเข้าร่วมเวทีในครั้งต่อไป

กำนันตำบลแม่แวน กล่าวปิดเวที

ปิดเวทีเวลา 16.00 น.

นายบุญมา บัวแก้ว

ผู้บันทึกการประชุม

รายงาน
เวทีสังเคราะห์ข้อมูลลุ่มน้ำแม่จัด อ.พร้าว จ.เชียงใหม่
วันที่ 11 ธันวาคม 2545
ณ ห้องประชุมที่ว่าการอำเภอพร้าว ชั้น 2

เริ่มเปิดเวทีเวลา 09.00 น.

อ.มังกร ชัยชนะดารา

กล่าวถึงคุณโอพาร อ่องละ ได้เป็นผู้ประสานงานลุ่มน้ำแม่ปิงตอนบน แทนพ่อหลวงดิบ ตรีบุญยัง ซึ่งได้เสียชีวิตไป และได้มีคุณวิเศษ สุนทรพรหม จบปริญญาโทจากมหาวิทยาลัย เชียงใหม่ มาทำหน้าที่ฝ่ายข้อมูลแทนคุณโอพารฯ วันนี้เป็นการสังเคราะห์ข้อมูลจากเวทีที่ผ่านมา ทั้ง 11 ตำบล

หัวข้อประชุมมีดังนี้

1. สังเคราะห์ข้อมูลเวทีตำบลโดยแผนที่โดยคุณบุญมา ผู้ประสานงานอำเภอพร้าว
2. ทบทวนกิจกรรมที่ผ่านมาว่าต้องการอะไร ตรงกับการดำเนินกิจกรรมหรือไม่
3. กิจกรรมที่จะดำเนินการต่อไป

การรวบรวมข้อมูลพื้นฐานต่างๆยังไม่เรียบร้อยดี เป็นหน้าที่ของผู้ประสานงานจะ ดำเนินการจัดเก็บรวมทั้งแกนนำตำบลต่างๆให้ความช่วยเหลือจัดเก็บ

ทบทวนกิจกรรมที่ผ่านมา

1. การจัดเก็บข้อมูลต้องจัดเก็บต่อไปให้สมบูรณ์
2. คน ต้องเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง
3. ได้ปัญหาที่ชัดเจน

กิจกรรมที่จะดำเนินการต่อไป

แต่ละตำบลต้องการทำกิจกรรมใด เช่น การตั้งป่าชุมชน ตำบลใดที่เชื่อมโยงเกี่ยวข้องกับ ให้มาประชุมร่วมกัน ทำกิจกรรมร่วมกัน

คุณบุญมา บัวแก้ว : ผู้ประสานงานลุ่มน้ำจัด

ตามที่ได้จัดเวทีทั้ง 11 ตำบล ขอสรุปประเด็นปัญหาต่าง ๆ ดังนี้

ตำบล	ประเด็น ปัญหา	ความต้องการ	การแก้ปัญหา	โครงการสิทธิที่จะเข้า มามีส่วนร่วม
สันทราย	การบุกรุก ทำลายป่า	-จัดตั้งป่าชุมชน -จัดตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำ	ชาวบ้านมีการรวมตัวจัด ตั้งป่าฯ	จัดเวทีให้ชาวบ้านมีการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกัน กัน
ป่าไผ่	การบุกรุก ทำลายป่า	-จัดตั้งป่าชุมชน -จัดตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำ	-ชาวบ้านมีการรวมตัวจัด ตั้งป่าฯ	จัดเวทีให้ชาวบ้านมีการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้
ป่าดุ่ม	การบุกรุก ทำลายป่า -ความขัดแย้ง ระหว่างคน ต้นน้ำและ ปลายน้ำ	-จัดตั้งป่าชุมชน -จัดเวทีทำความเข้าใจ ระหว่างคนต้นน้ำ และปลายน้ำ	-ชาวบ้านรวมตัวการจัด ตั้งป่าชุมชนในเขตพื้นที่ อุทยาน -ชาวบ้านได้มีการเข้าไป จับกุมกลุ่มชาวเขาที่ ทำลายป่า	-จัดเวทีให้ชาวบ้านมีการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกัน และกัน -จัดเวทีให้ความรู้ความ เข้าใจระหว่างคนต้นน้ำ และปลายน้ำ
บ้านโป่ง	ต้องการ รักษาแหล่ง ต้นน้ำ	จัดตั้งป่าชุมชนในหมู่ บ้าน	-ชาวบ้านรวมตัวการจัด ตั้งป่าชุมชนในเขตพื้นที่ อุทยาน	-จัดเวทีให้ชาวบ้านมีการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกัน และกัน รวมถึงการตั้งป่า ชุมชน
เวียง	ไม่มีแหล่งน้ำ	ตั้งป่าชุมชนร่วมกับ ตำบลป่าดุ่ม	-ชาวบ้านรวมตัวการจัด ตั้งป่าชุมชนในเขตพื้นที่ อุทยาน	-จัดเวทีให้ชาวบ้านมีการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกัน และกัน รวมถึงการตั้งป่า ชุมชน
ทุ่งหลวง	ไม่มีแหล่งน้ำ น้ำไม่พอ เพียง	ไม่มีแหล่งน้ำ ปัญหาเรื่องที่ดิน สาธารณะถูกบุกรุก	-ชาวบ้านรวมตัวการจัด ตั้งป่าชุมชนในเขตพื้นที่ อุทยานร่วมกับต.ป่าดุ่ม -ชาวบ้านรวมตัวกันเพื่อ ขอให้แบ่งเขตการปก ครองให้ชัดเจน	-จัดเวทีให้ชาวบ้านมีการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกัน และกัน รวมถึงการตั้งป่า ชุมชน -ต้องการเวทีที่เชิญเจ้า หน้าที่ที่ดินมาชี้แจงถึง ปัญหาที่เกิดขึ้น
น้ำแพร่	ต้องการ รักษา ทรัพยากรป่า ไม้	ป่าชุมชน	-ชาวบ้านต้องการรวมตัว กันจัดตั้งป่าชุมชนเป็น รายหมู่บ้าน	จัดเวทีให้ชาวบ้านมีการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกัน และกัน รวมถึงการตั้งป่า ชุมชน

โครงการสิทธิชุมชนศึกษาภาคเหนือ กรณีศึกษาลุ่มน้ำแม่ปิงตอนบน แม่แตงตอนบนและแม่จัน

F : เวทีรวมสังเคราะห์ข้อมูลลุ่มน้ำแม่จัน 11 ตำบล

15-2-2546

ตำบล	ประเด็น ปัญหา	ความต้องการ	การแก้ปัญหา	โครงการสิทธิที่จะเข้า มามีส่วนร่วม
เขื่อนผาก	ที่ดินไม่มี เอกสารสิทธิ์ -แหล่งน้ำไม่ เพียงพอ -ป่าต้นน้ำถูก ทำลาย	ป่าชุมชน -แก้ปัญหาที่ดิน ต้องการแหล่งน้ำ	-ชาวบ้านรวมตัวการจัด ตั้งป่าชุมชนในเขตพื้นที่ อุทยานร่วมกับ ต.ป่าดุ่ม น้ำแพร่ -จัดตั้งกลุ่มที่ดินที่มี ปัญหากับนิคมสหกรณ์ และที่ดินในเขตป่า -รวมกลุ่มแก้ไขปัญหา เรื่องน้ำไม่เพียงพอ	จัดเวทีให้ชาวบ้านมีการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกัน และกัน รวมถึงการตั้งป่า ชุมชน -การแก้ไขปัญหา เรื่องที่ดิน-เรื่องแหล่งน้ำ
แม่แวน	ความขัดแย้ง ระหว่างคน ต้นน้ำและ ปลายน้ำ -ที่ดินในเขต นิคมไม่มี เอกสารสิทธิ์, ในเขตป่า	-ป่าชุมชน -แก้ปัญหาที่ดิน	ชาวบ้านรวมตัวการจัด ตั้งป่าชุมชน -จัดตั้งกลุ่มที่ดินที่มี ปัญหากับนิคมสหกรณ์ และที่ดินในเขตป่า	จัดเวทีให้ชาวบ้านมีการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกัน และกัน รวมถึงการตั้งป่า ชุมชน -การแก้ไขปัญหา เรื่องที่ดิน- การแก้ไขปัญหความขัด แย้งระหว่างคนต้นน้ำและ ปลายน้ำ
แม่ปิ้ง	-ที่ดินไม่มี เอกสารสิทธิ์ -ป่าไม้ถูก ทำลาย	จัดตั้งกลุ่มเพื่อแก้ไข ปัญหาร่วมกัน -จัดป่าชุมชน	ชาวบ้านรวมตัวการจัด ตั้งป่าชุมชน -จัดตั้งกลุ่มที่ดินที่มี ปัญหากับนิคมสหกรณ์ และที่ดินในเขตป่า	จัดเวทีให้ชาวบ้านมีการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกัน และกัน รวมถึงการตั้งป่า ชุมชน -การแก้ไขปัญหา เรื่องที่ดิน
โหล่งขอด	ป่าไม้ถูก ทำลาย ต้องการ อนุรักษ์พื้นที่ ป่า	-ป่าชุมชน -ที่ดินในเขตป่า	ชาวบ้านรวมตัวการจัด ตั้งป่าชุมชน -จัดตั้งกลุ่มที่ดิน	จัดเวทีให้ชาวบ้านมีการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกัน และกัน รวมถึงการตั้งป่า ชุมชน -การแก้ไขปัญหา เรื่องที่ดิน

หลังจากผ่านการจัดเวที เราได้กลุ่มคน ประเด็นปัญหา แผนที่ประเด็นปัญหา และความ
ชัดเจนในการจะจัดกิจกรรมในครั้งต่อไป

อาจารย์มังกรยกกล่าวปิดเวที

ปิดเวทีเวลา 16.00 น.

นายบุญมา บัวแก้ว
ผู้บันทึกการประชุม